

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

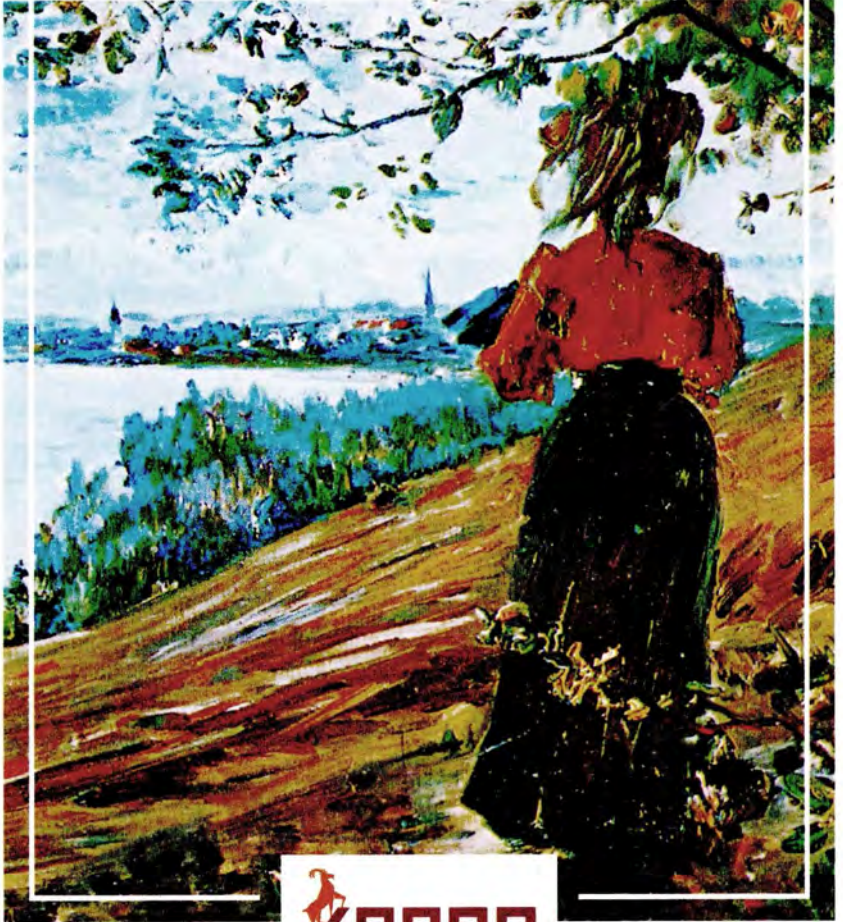
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MEHMED RAUF

EYLÜL

 KAPRA

MEHMED RAUF

EYLÜL

"Her şey çürüyor, her şey... İnsanlar çürümeyecekler mi? Eylülde, sanki bahara hasret çeken hüznü bir tazelik, sanki üzerine çöken kışın kendisini yok etmek isteyen sonbahara rağmen devam etmek, yine bahar olmak mücadelesi vardır; fakat bunun için muhtaç olduğu şeylerden mahrumdur ve kendisinde de dayanma gücü kalmamıştır. Tabiat da bunu anlamış gibi acı bir düşünceyle üstüne çöken ıssızlığın, matem altında ezilerek durur. Ne kadar uğraşırsa uğraşsın, ne kadar dayanabilirse dayansın kışın galip geleceğini, artık her şeyin, her ümidin bittiğini, buna dayanmak gerektiğini anlamaktan doğan bir güçsüzlük ile ağlar... Ne renk ne de güzel koku... İşte yapraklar ölüyor... Rüzgâr insafsız, yağmur inatçı; her şey çürüyor, oh!.. Her şey çürüyor..."

ISBN: 978-625-7751-48-3

KAPRA
YAYINCILIK

/kaprayayinlari
/kaprayayinlari
/kaprayayinlari
/kaprayayinlari

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

EYLÜL / Mehmet Rauf

YAYIMA HAZIRLAYAN
Fatma Öktay

EDİTÖR
Mustafa Aksu

SON OKUMA
Yasemin Önder

KAPAK TASARIM
FOLX

SAYFA DÜZENİ
Oğuz Yılmaz

BASIM VE CİLT
Repar Dijital Matbaası

BASKI
Kasım 2020 - 1. Basım

ISBN
978-625-7751-48-3

SERTİFİKA NO
40675

*Kapra Yayıncılık,
Repar Tasarım
Matbaa ve Reklamcılık
Ticaret Limited Şirketi'nin
tescilli markasıdır.*

*Mimar Sinan Mah.,
Selami Ali Efendi Cad.,
No: 5
34672 Üsküdar/İstanbul
Tel: 0 (212) 422 46 45*

*© Bu kitabın tüm hakları saklıdır.
Tanıtım amaçlı, kısa alıntılar
dışında metin ya da görseller
yayınevinin izni olmadan hiçbir
yolda çoğaltılamaz.*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://fantasy.org>

Mehmet Rauf 12 Ağustos 1874 tarihinde, İstanbul'da dünyaya geldi. Babası Kütahya'dan askere gelmiş ve İstanbul'da kalmış bir Türk, annesi ise bir Çerkez'di.

Yazma isteği on yaşlarında başladı. Özellikle o sıralarda, babasıyla beraber gittiği tiyatrolarda gördüğü oyunlar ve okuduğu kitaplardan etkilenerek tiyatro oyunları yazmaya başlamıştı. Fakat sonra romanlara merak sardığı için on iki yaşındayken ilk romanı olan *Denâet yahut Gaskonya Korsanları* adlı cinayetle ilgili bir roman yazdı.

Bahriye Mektebi'ne girdiği zaman İngilizce ve Fransızca öğrendi. Zaten daha önce edebiyata olan merakından dolayı Askeri Rüştüyedeyken Fransızca'yı biraz öğrenmişti. Bu sayede okumaya başladığı eserlerle artık cinayet romanlarından soğuyarak Octave Feuillet, Alphonse Daudet, Emile Zola, Gustave Flaubert gibi yazarlardan etkilenmiş ve onların eserlerine benzer eserler yazmaya başlamıştı. Bunların arasında "Canfeza" adlı hikâyesi en dikkate değer olanıdır.

Mehmet Rauf, Halit Ziya'nın *Nemide*'si yayımlandığı zaman on altı yaşındaydı. Bu eser onu, yeniliği ve güzelliğiyle büyüledi. Sınıf arkadaşlarından İzmirli bir efendi, İzmir'deyken Halit Ziya'nın talebesi olmuştu ve bu efendide eski *Hizmet* gazetesinin koleksiyonu vardı. Mehmet Rauf bunların içinde Halit Ziya'nın bütün eserlerini tefrika edilmiş buldu. Bunlar "Bu muydu?", "Heyhat!", "Bir Ölü'nün Defteri", "Ferdî ve Şürekâsı" ve birçok makaleden oluşuyordu. Hepsini büyük bir tutkuyla okuduğu zaman Halit Ziya'ya bir mektup yazdı.

Böylece aralarında bir yazışma başladı. Bu sırada Mehmet Rauf, yazmış olduğu "Düşmüş" adlı uzunca bir hikâyeyi Halit Ziya'ya göndermişti. Halit Ziya da bunu *Hizmet* gazetesinde yayımladı. Mehmet Rauf'un ilk dikkate değer basılı eseri, bu hikâyesi oldu.

O yıllarda İstanbul’da *Resimli Gazete*, *Mektep* gibi dergiler yayımlanıyordu. Mehmet Rauf’un bunlarda üç, dört küçük hikâyesi daha yayımlandıktan sonra, 1894/1895 senesinin yazında, Halit Ziya’nın aracılığıyla *Garam-ı Şebab* romanı, *İkdam* gazetesinde tefrika edildi.

O sırada Hüseyin Cahit, Mehmet Cavit ve birkaç arkadaş ile *Mektep Dergisi*’ni yayımlamaya başlamışlardı. Mehmet Rauf, dergide düzenlenen bir yarışma aracılığıyla onlarla tanıştı. Fakat, Hüseyin Cahit ve Mehmet Cavit, dergi müdürüyle ilişkilerini kesip çekildikleri için dergi Cenap Şehabettin tarafından yayımlanmaya başlamıştı. Bir süre sonra Cenap Şehabettin’in de görev gereği Hicaz’a dönmesiyle dergi Mehmet Rauf tarafından devam ettirildi.

Mehmet Rauf, *Mektep* dergisiyle meşgul olmaya devam ederken yine Halit Ziya’nın aracılığıyla Tefvik Fikret’le tanışmış, *Servet-i Fünûn*’a da girmişti. 1899/1900 senesinde Hüseyin Cahit’in tercüme ettiği, o zamanki hükümet tarafından tehlikeli bulunan fikirleri içeren bir makaleden dolayı *Servet-i Fünûn* tatil edilinceye kadar Mehmet Rauf, yazdığı mensur şiirler, hikâyeler, romanlar, edebi incelemeler, eleştiriler ile kendisini tanıtmış ve *Servet-i Fünûn*’da tefrika edilmiş olan *Eylül* romanıyla, mensur şiirlerinden ve bazı hikâyelerinden oluşan *Siyah İnciler* yayımlamıştı.

Servet-i Fünûn, beş-on gün tatil edildikten sonra tekrar yayımlanmasına izin verilmişse de eski yazarların yazı yazmaları yasaklanmış olduğundan, Mehmet Rauf da diğer arkadaşları gibi Meşrutiyet’in ilanına kadar hemen hiçbir şey yazmadı.

Meşrutiyet’in ilanıyla birlikte senelerce tembellik içinde uyumuş olan kalemını tekrar eski kuvvetiyle kullanmak için pek de acele ettiği söylenemez. Daha sonra eski küçük hikâyelerinden “İhtizar”, “Âşıkane”, “Son Emel” adlı eserleriyle öncesinde *Servet-i Fünûn*’da tefrika edilmiş olan *Ferda-yı Garam* romanını kitap şeklinde bastırdığı gibi, yeniden *Genç*

Kız Kalbi, *Menekşe* adlı romanlarla *Pençe*, *Cidal*, *Ferdi ve Şürekâsı*, *İki Kuvvet* adlı tiyatroları yazmış ve bastırmıştır. Yalnız *Menekşe* bazı sebeplerden dolayı tamamlanmamış olarak basıldı.

Ayrıca Mehmet Rauf, eski bir dostuyla ortak olarak, hanımlara mahsus *Muhasin* isimli bir dergi yayımlamaya teşebbüs etmiş, fakat birçok çaba ve yardıma rağmen bunu devam ettiremeyip on iki sayı yayımlayarak bir seneyi tamamladıktan sonra kapatmaya mecbur kalmıştır.

Edebi Kişiliği

1874 yılında doğup 1932’de yine İstanbul’da ölen Mehmet Rauf, Edebiyat-ı Cedide veya Servet-i Fünûn edebiyatının üstatları arasında sayılır. Bu edebiyatın en güzel örneklerinden biri de Mehmet Rauf’un yazdığı ve ilk defa *Servet-i Fünûn* dergisinde tefrika ettirdiği *Eylül* romanıdır. Bu roman, tasvirlerinin kuvveti, üslubunun güzelliğiyle birinci derecede bir edebî eser olarak tanınmış ve kendisinin de *Eylül* yazarı Mehmet Rauf olarak şöhret bulmasını sağlamıştır. Bundan sonra, özellikle 1908 yılındaki Meşrutiyet’in ilanından sonra daha serbest olarak yazı hayatına atılmış, çeşitli gazete ve dergilerde makaleler, hikâyeler, piyesler yazarak memleketin belli başlı yüksek ediplerinden biri olmuştur. Yalnız, “Zambak” adıyla imzasız yayımladığı bir hikâye müstehcenliği dolayısıyla mahkemeye verilmiş ve bu yüzden bahriye zabıtlığından ayrılmaya ve hayatını tamamen yazı yazarak kazanmaya mecbur kalmıştır. Hayatının son günlerinde ağır hastalıklar ve sıkıntılar geçiren Mehmet Rauf, edebiyat dünyasına pek çok eser bırakarak 1932’de vefat etmiştir.

Mensur Şiirler

Siyah İnciler, Sonbahar (Basılmamıştır.)

Romanlar

Eylül, Ferda-yı Garam, Karanfil ve Yasemin, Son Yıldız, Genç Kız Kalbi, Menekşe (tefrika), Harabeler, Kâbus (tefrika), Define, Kan Damlası, Böğürtlen, Halas, Yara

Küçük Hik  yeler

    kane, Pervaneler Gibi,   htizar, Safo ve Karmen, Kadın   sterse, Ezhar,     Hik  ye, Son Emel, Gözlerin A  k  , Eski A  k Geceleri, Bir Aşkın Tarihi, Hanımlar Arasında,   lk Temas,   lk Zevk, A  k Kadını

Piyesler

Pençe, Kam  ı, Ferdi ve    rek  s  , Yağmurdan Doluya, Sansar, Diken, Son Yıldız (Basılmamıştır.), Pembe K    k, Amca Bey, Evlat Acısı

Dergiler

Muhasin, Hik  ye K  llyat  , S  s, Nevsal

Halid Ziya'ya
İlk eserim, son üstadıma
Mehmet Rauf

Salonda, bahçedekilerin kahkahaları işitilebiliyordu.

Süreyya canı sıkılanlara mahsus bir tahammülsüzlükle, “Çılgın kız!” diye söylendi.

Balkona açılan büyük kapıdan parmaklığa dayanmış, dışarıya baktığı görülen karısı dönüp “Lakin bu gece hava ne güzel!” dedi.

Bu nisan gününün saat on birde¹² başlayan yağmuru, yarım saat sonra dinmişti; nemli bir yeşilliğin üstünde şimdi altın gibi incileriyle lacivert gökyüzü titriyordu; topraktan, ağaçlardan yayılan rutubetli havada yoğun bir tesir vardı.

Genç kadın pencerenin kenarına dayanarak bir iki uzun nefes aldı, her nefes aldıkça hayatı artıyormuş gibi oh çekiyordu. Sonra hâlâ sigarasının dumanlarına bulanmış, kıştan kurtulamayan bir tepe gibi mazlum ve gamlı duran Süreyya’ya doğru gelerek elinden tuttu, kaldırmak istedi: “Hava bu kadar güzelken burada somurtup oturmak, gezip eğlenenlere haksız yere kızmaktan daha mı iyidir? Haydi, biz de çıkalım!”

Süreyya’nın bu gece canı pek sıkılıyordu: “Adam, bırak!” dedi. Babasına dargınlığını bütün köye yayıyordu; yazlığa çıkacakları zaman o kadar ısrar etmiş fakat bu sefer de sahil bir yere gitmeye babasını razı edememişti. Büyükbabalarının vaktiyle gelip nasıl budala bir hesapla “şu taş ocağında” yaptırdığı bu köşk, onları her sene başka yere gitmekten alı-

1 Eserde Akşam ezanının saat 12:00 kabul edildiği Alaturka saat kullanılmıştır.

2 Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 18:30-19:00.

koyuyordu. Bütün kışın o, Boğaziçi'ni kurarken yine koşup geldikleri “şu çöplük,” çocukluğundan beri yaşaya yaşaya usandığı bu çöl hâli, onu artık çıkıp gezmekten menedecek kadar bıktırmıştı. Babasına karşı bir şey yapamamasının intikamını almak isteyerek hırsını başkalarından çıkarıyor, buradaki hayatın aleyhinde bulunmak için her şey kendisine bir vesile oluyordu. Bunun için her günkü hayatında genellikle neşeli olan Süreyya, buraya taşındıkları on günden beri hemen daima sisli, taşkınlık dolu, hatta o kadar sevdiği karısı Suat'a karşı bile hemen hiçbir sebep olmayarak haksız davranıyordu.

Suat'ı kendi kolunu tutan elinden çekip yanı başına oturarak ve kendisine dargın olmadığı için tebessüm etmek gerektiğini hatırlayarak kaçamak, nursuz bir tebessümle, “Şimdi hep çamur oluruz; toprak, toprak değil ki! İki dakika yağmur yağdı mı haddin varsa yürü! Bastığın yerden, ayağın bir okka çamurla beraber kalkar.” dedi.

Genç kadın, beş senelik derin bir yakınlığın verdiği etkili bir bakışla pek iyi fark ettiği bu neşesizliğin giderilmesi için artık yeterli olamadığına üzülür gibi acıklı bir sesle sordu:

“Pek sıkılıyorsun galiba?”

“Evet, sorma! Patlıyorum... Burası zaten yaşanılacak bir yer mi? Allah'ın kırı... Hele bu yemekten sonraki saatler... Sabahleyin yemeğe kadar, akşamüstü... Kısacası her zaman insan boğuluyor. Herkes böyle birer köşede eziliyor. Kendi mi bostan kuyusunda zannediyorum.”

Suat, kaşlarında bir endişe kıvrımıyla, gözleri daha ziyade karararak, kaç senedir bu aynı yerde, aynı hayatta, şikâyet için hiçbir hâl görülmeden geçirilmiş mesut günleri düşünerek susuyordu; bir aralık, “Önceden hiç böyle söylemiyordun!” demek istedi. Fakat neye yarayacaktı? Ufak bir mazeret, adi bir sebeple geçiştirilmeyecek miydi? “Bari sen git, oralarda kal, biraz eğlenirsin!” diyecek oluyordu fakat

beş senedir beraber bulunmaya, her şeyi beraber yapmaya o kadar alışmışlardı ki kocasına karşı kalbindeki derin bağlılığın etkisiyle fedakârlığa razı olup söylese bile, onun bunu fark ederek, kırıldığını görerek daha rahatsız olacağını, yine yeminlerin başlayacağını, hiçbir şey değişmeyerek sade dış görünüş adına uğraşılmış olacağını düşünüyordu. Çünkü asıl kabahatin köşkte olmadığını hissediyordu; kabahat, şu sebebini düşününce kalbini sızlatan can sıkıntısında, ne kadar aşk ve bağlılıkla geçerse geçsin, beş senelik hayatın yıpratmış kalplerde, bu kalplerin, insan kalbinin eskimeye olan kabiliyetindeydi. Ve o kadın, bu acı düşünceyle başını eğip susarken Süreyya söyleniyor, şikâyet ediyordu. Belki ellinci defa olarak, “Ah, büyükbabalarımız!” diyordu. “Anlaşılmaz hesaplarla bu cehennem köşelerinde bağ yapıp gelip kapana-caklarına, ne olurdu şu İstanbul’u İstanbul eden güzel yerlere gitselerdi! Sonra bir babanın budalalığı bütün bir aileye, bir irsî hastalık oluyor; bütün torunlar gelip, onlar gibi bu köşelerde çile doldurmaya mecbur oluyorlar. Bağ, üzüm... İşte filoksera³ hepsini berbat etti ya... Yer, yer değil ki! Bak, babam elindeki avucundakini harcasın, bu vebaya karşı koyabilir mi?”

Sonra birdenbire köpürerek, “Ah bu çöl!” dedi. “Şimdi farz et ki Boğaziçi’nde yahut mesela Adalar’dayız. Deniz yok mu, deniz, en sıcak havalarda bile insana can verir! Serin... Mavi... Latif... Hâlbuki burada poyraz çıkacak diye ta saat sekizi, dokuzu beklemeli... Duman, duman... Külhan⁴ gibi... Sonra manzaranın sınırlılığı, değişmez rengi... Düşün Suat! Bir sandalımız olurdu. Sabahları erken yahut akşamları geç vakit, sen şemsiyeni kapardın, ben küreklere sarılırdım. Mehtap olsun olmasın, oranın geceleri ne güzeldir!”

Süreyya söylerken kendini hayale bırakıyor, sahiden orada, denizdeymiş gibi zevk duyarak tarif ediyordu. Kocasının

3 Bağlarda, asma bitinin sebep olduğu hastalık.

4 Hamamlarda döşeme altında bulunan ve ısınmayı sağlayan kapalı büyük ocak.

yerine düşünen Suat, “Lakin mademki bu mümkün değil!” demek istedi. Fakat yine kendini tuttu; kocasının şu ferahlık zamanında bu söz kanatlarını tutmak gibi olacak, fazla olarak bu imkânsızlık düşüncesi onu yeniden kızdıracaktı. Bunu Süreyya kendi söyledi:

“Fakat işte mümkün olmuyor, babam razı değil... Çünkü... Çünkü istemiyor, sevmiyor; hepsi işte ondan! Eğer o istese biz mutlu olacağız. Bak, mutluluğumuza ne kadar önemsiz bir engel var!”

Sonra elini kaldırıp görünmeyen bir düşmanı tehdit eder gibi, “Ah, para!” diye söylendi.

Hiç olmazsa elli lira lazımdı. “Elli lira,” diyor, sonra üzülerek: “Ve bunu bulmanın imkânı yok.” diye köpürüyordu. “İmkânı yok, elli lira bulmak mümkün değil... Yoksa ben şimdiye kadar seni bin kere kapıp götürürdüm!”

Suat, “Oh, ne iyi olurdu!” diye sevindi.

Süreyya başını çevirip, karısının sevinçle parlayan siyah gözlerine bakarak devam etti:

“Ne mutlu olurduk Suat, ne mutlu olurduk! Hem asıl senin için, vallahi hep senin için istiyordum. Sen söylemiyorsun, fakat ben fark ediyorum ki, gelip burada kapanmak seni fena ediyor. Bir kere havasızlık... Sıkıntı... Biz papaz değiliz ki bu manastırda yaşayalım! Hayat, kalabalık, güzel hava içinde olur. Kalabalık içinde yalnız yaşamak, kalabalık içinde gezip beraber bir köşeye kaçmak, işte asıl zevk budur. İnsan, kalpleri birbirine bağlayan bu bağları o zaman anlar. Ben seni ne kadar sevdiğimi başka kadınları gördüğüm zaman anlıyorum. Bazen rast gelip, hatta senden güzel bulduğum kadınlara bakıyorum da kendi kendime hiçbirisini senin kadar, senin gibi sevmeyeceğime yemin ediyorum. Sende bir şey var, öyle bir şey ki hiçbirinde rast gelmiyorum. Öyle bir şey ki, işte bütün endişelerim senin yanında yok oluyor. Ruhuma bir şifa, bir huzur geliyor. Dudaklarını gözlerime dokundurdu-

ğün zaman bütün canımın koşa koşa gelip toplandığını, orada sana kavuşmaktan mutlu olarak kaldığını hissediyorum. Bil-hassa şimdi bana öyle geliyor ki ben dünyada senden başka hangi kadını alsaydım hiçbirisiyle senin gibi olamayacaktım; senin gibi böyle samimi, ruhuma kadar, böyle canıma kadar samimi...”

Böyle söylerken hemen dudaklarının yanındaki Suat’ın gözlerini öpüyor, elindeki elini kaldırıp dudaklarından ayırmıyordu. Suat, kocasının sözlerini dinleyerek susuyordu. Sü-reyya bu elin ipek dokusunu uzun uzun koklayarak bir inilti hâlinde, “Ah Suat!” dedi. “Sen de olmasaydın...”

Genç kadının mutlu ve sessiz bir soruyla bakan gözlerine girerek, kalbinden kopan samimi bir sesle, “Sen de olmasay-dın, öldürdüm Suat!” dedi. Sesinde bir hüzün titreyişi vardı.

Suat sessiz ve heyecanlı duruyordu. Kocasının bu coşkun zamanlarında o daima sessiz kalır, söylemek istediklerini böyle söyleyemediğinden birdenbire taşan kucaklama arzusuyla boğularak bütün ateşli bağlılığını ancak susmakla hapsederek ezilirdi ve hâlâ böyle yeni gelin gibi kızarıp duygularını ne bir sözle ne de bir tavırla gösterebildiği zamanlar olurdu. He-yecanı ile asıl ruhundan çıkan çılgınlıkları hazmederdi; bu hâl, kalbini daha ziyade coşkunlukla kocasına bağlayarak, ruhu ona karşı böyle zamanlarda kayaları parçalayıcı bir çağlayan coşkunluğuyla hücum ederdi. Şimdi yine kendi kendine itiraf ediyordu ki bu anda Süreyya için hayatını isteseler, mutlu olarak verirdi. Beş senedir kendine ne kadar hürmet ettiğini, bir erkek için ne büyük fedakârlıklarla, hiç başka kocalara benzemeyerek, nasıl yalnızca kendisini sevdiğini, bütün davranışlarına, bütün tavırlarına kendisi için nasıl bir şefkat, nasıl bir yumuşaklık vererek yaşadığını pek güzel fark ediyordu. Çocukluk hayatı, anasıyla babasının geçimsizlikleri içinde kahırlı geçtiği için her türlü düşüncesinin üstünde bulduğu bu karı koca hayatı onu ebedî minnettar etmişti. Sözle o kadar münasebeti olmayanlara mahsus derunîlik sayesinde yürüttü-

ğü ince, derin düşünceleriyle bu münasebetin ne gibi şeylerle ilgili olduğunu fark etmiyor değildi; bilhassa gittikçe eski ateşin azaldığını, eski coşkunun her gün biraz daha ölçülü bir hâle geldiğini görüyor, inceleyen, hassas bakışlarıyla hepsini hissediyordu. Fakat aralarında bir şey hiç azalmıyor, daima artıyordu ki o da samimiyetti. Kocasının samimiyetinden hiçbir zaman şüphe etme ihtimali yoktu; her gün, bir gün önce yine şüphe etmediği samimiyeti daha çoğalmış görüyordu. O derecede ki evlendiklerinden bir sene sonrayı şimdi düşündükçe, o zaman birbirlerine bağlılıklarını doğrulamak için pek yeterli, pek kuvvetli gördüğü samimiyet derecesi bugünküne göre hiçti. Bugün, “O zaman nasıl emin olmuşum?” diyeceği geliyordu. O zamanın ateşi ve özleyişi bugün dağılmaya yüz tutmuşsa da kendisi tedbirli ve düşünceli bir kadın seçiciliğiyle, bu samimiyeti evvelkilere tercih ederek o dağılmadan hasıl olan hüznü gidermeye çalışıyordu.

Süreyya tekrar parasızlıktan şikâyet ederek:

“Bak!” dedi. “Bak Suat, elli lira insanı nelerden mahrum ediyor? Sonra biz de adamız, değil mi? Karısını mutlu etmek için elli lira bulamayan erkek...”

Kocasını böyle aciz görmek istemeyen Suat, o öyle düşünmesin, zayıf görünmesin diye:

“Fakat ben seni böyle daha çok seviyorum.” dedi. “Herkes zengin olabilir fakat senin gibi olamaz!”

Sonra Süreyya’nın kederlerini dağıtmak için ilave etti:

“Mademki sen beni kapıp bir yalıya götüremiyorsun, bari ben seni alayım da balkona olsun çıkarayım! Gece o kadar güzel ki istifade etmemek cinayet sayılır.”

Bu esnada bahçeden, gecenin bir köşesinden tiz, parlak bir kahkaha daha geldi.

Suat pencereye doğru yürüyerek, “Bak kız kardeşine! O hiç senin gibi düşünmüyor.” dedi. Süreyya da balkona çık-

mıştı, orada bir hasır koltuğa düşer gibi oturarak, “Yanında Necip mi var?” diye sordu.

Suat, öbür sandalyeden pelerininini almış örtünüyordu, gülererek cevap verdi:

“Galiba!”

“Kocası, babamın yanında değil mi? Tuhaf evlenme, tuhaf koca, tuhaf karı... Özellikle tuhaf karı!”

Suat gülererek: “Özellikle tuhaf koca!” dedi. Bunun üzerine birbirlerine karşı fikirlerini savundular.

Süreyya’nın iddiasına göre her işte olduğu gibi bunda da babasının kötü bir tedbiri sonucunda, kötü bir evlilik yapmış olan kız kardeşi Hacer, evlendiğinin bu daha ilk senesi olduğu hâlde, kocasından soğuyarak aralarında aleni bir kayıtsızlık hüküm sürüyordu. Fatin, her türlü düşüncenin üstünde bayağı bir efendi çıkınca, bir kuş gibi neşeli, biraz ince ve hoppaca olan Hacer için bu derin bir nefret doğurdu.

Süreyya, tek tük ağaçlarla uzayıp ta karşıki dağların eteğine kadar giden bağa doğru bakarak tekrar ediyordu:

“Çılgın kız! Zavallı Necip, geldi geleli onun elinden çekmediği kalmadı. Geldiğine bin kere pişman olmuştur!”

Necip, Süreyya’nın halasının oğluydu ki ara sıra köşke misafir gelirdi.

Ve Süreyya genç, güzel, zarif Necip’i düşünerek eniştesi Fatin Bey’i görüyor, yağlıymış gibi parlayan ensesi, yüzü, daima bir istifade ümidiyle yan bakan küçük hilekâr gözleri, biraz yüksek omuzlarının üstünde yemek yerken bir hayvan şekli veren, öne eğilmiş büyük başıyla nasıl iğrenç bir sima olduğunu kabul ederek Hacer’e hak vermek istiyordu. Fatin Bey ötede, gayretli bir devamlılıkla Beyefendinin gözüne girip evde demirbaş olmak için her şeyi yaparak dalkavukluk ederken, heyecanlı, titiz Hacer’in Necip’i, üzüntüsüne bir intikam aracı yapmasından ürküyordu. Sonra dedi ki:

“Yok, bana öyle geliyor ki Fatin’in yerinde kim olsaydı Hacer yine böyle olacaktı. Onda hâlâ çocukluktan kalma bir afacanlık var ki artık mazeret falan kabul etmez. Kendisini gören mektepten kaçmış, komşu evinde oyun oynayan bir mahalle kızı zanneder.”

Suat müdafaa etti:

“Ooo, rica ederim bey, haksızlık etme! Hacer’i daima kabahatli görmeye o kadar alışmışsın ki artık her ne yapsa kötü görüyorsun. Bilhassa düşün, zavallı kız! O güldükçe bir şey beni tırmalıyor gibi geliyor.”

O zaman, Hacer’in düğünden önceki hâlini tarif etmeye başladı; genç kızın anlattığı ve itiraf ettiği ümitlerini, emellerini, bütün o genç kızların kadın oldukları zamana dair hayallerini anlatarak, sonra karşısında birden böyle kaleminde⁵ otura otura ihtiyar memurlar arasında büyüyerek ihtiyarlaşmış, tembelleşmiş bir koca bulunca ne hâle geldiğini gösteriyordu.

“Şimdi düşün!” diyordu. “Farz edelim... İşte mesela Necip Bey, ona pek iyi bir koca olabilirdi. Öyle biriyle birleşip otursaydı zanneder misin ki Hacer böyle olurdu? Daha doğrusu böyle olsa belki tabii gelirdi. Gerçi şimdi Hacer öncekinden titiz, öncekinden hırçındır ama yemin ederim ki kötü kalpli değildir. Sen kardeşisin ama benim kadar bilemezsin, kadın kadını daha iyi tanır.”

Süreyya kendi kendine söylenir gibi, “Necip, evet, Necip pek iyi olurdu... Hatta annem de hep onu ileri sürüyordu. Fakat babam, ‘Aile içinde böyle evlilik iyi olmaz!’ dedi, gitti. Ondan başka ben de düşündüm ki, Necip kız kardeşime pek uygunsu da kız kardeşim Necip’e hiç layık değildir; layık olmak şöyle dursun, hatta uygun bile değildir. Necip’e daha iyi terbiye görmüş, daha ağırbaşlı, daha ince bir kadın lazımdır. Hem Necip evlenmekten, ölümden kaçır gibi kaçır.”

⁵ Resmî kurumlarda yazı işlerinin görüldüğü yer.

Suat gülüyordu: “Aman, Necip Bey tuhaftır. ‘Bence evlenmek ölmektir!’ der durur.”

“Necip için gelip, böyle bir bucağa kapanarak kalmak, baharı, bütün yazı böyle geçirmek... Oh, bunun imkânı yoktur. O serbest alışmış; gezmeye, eğlenmeye alışmış. Ona, bekârlık hayatının cazibelerini unutturup, kendine bağlamak için ben kadın isterim! Hacer mi? Hacer, Necip’e kendini bir ay sevdiremezdi. Bizim terbiye ettiğimiz kızlar ne olacak?”

Suat yeniden güldü: “Aman Beyefendi duymasın, yine neler söyler!”

Süreyya omuzlarını kaldırarak sustu.

Hava gittikçe serinliyor, durgun hava sanki hep su oluyordu; gece, berrak, altın pullu mavi tülleriyle titreyerek donuyordu.

Suat, pelerininin içinde büzüldü: “Soğuk!” dedi. “İstersen içeri girelim!”

O anda aşağıdan bir ses yükseldi, “Pek soğuk, pek!” diyordu; bu, Necip’in sesiydi. Suat eğilerek, “Biz içeri kaçıyoruz,” dedi. Hacer soğuktan büzülmüş sesiyle, “Ama bütün bütün kaçmayınız! Biz de salona geliyoruz.” dedi.

Salona geçtikleri zaman Suat, camları kapadı. Hacer’le Necip dışarıdan gürültülü bir şekilde geliyorlardı. Kapı şiddetle açılarak Hacer içeri atıldı. Pelerininin yüksek yakasında kaybolmuş küçük yüzü mosmor kesilmişti. Koştı, elini Suat’ın boynuna sokarak, “Üşümüş müyüm bak?” dedi. Necip pardösüsünü çıkarmış, oraya bırakıyordu. Süreyya ona doğru yürüyerek, “Eğer Hacer hasta olursa seni sorumlu tutacağım, Necip!” dedi. Sonra elini alarak, “Bak senin elin de donmuş!”

Necip gülüyordu:

“O hâlde beni yine Hacer Hanım kurtarır çünkü bu kaba-hatte ne kadar az suçum olduğunu herkesten iyi o bilir. Bir

türlü ikna edip buraya getiremedim; önceden öyle değildi, şimdi şair olmuş. Elinden gelse biçilmiş, tartılmış şiir söyleyecek...”

Hacer lambanın yanında, ayakta, ellerini ağzına götürmüş, nefesiyle ısıtmaya çalışarak kardeşine bakıyordu, sonra omuz silkerek Necip’e döndü:

“Sen korkma boşuna!” dedi. “Onlar hep sözdür. Biz o sözleri hep dinledik. Şimdi asıl senin yapacağın şey, sobayı yaktırmaktır.”

Necip sobayı yaktırmak için uğraşıyordu. Suat dedi ki:

“Durun Necip Bey, hizmetçiler onu bir saatte yakamazlar, bırakın bana! Siz yalnız söyleyiniz de ateş getirsinler!”

Süreyya, Hacer’in yanına gelmiş, ellerini eline almış tutuyordu. Hacer, Süreyya’dan korkmamakla beraber ondan daima bir çekinme hissedirdi. Kabahatli çocuklara mahsus bir biçimde konuyu değiştirmek fikriyle aynanın önündeki saate bakarak:

“Ooo, saat daha üç buçuk⁶... Yatmamıza daha vakit var. Bezik oynayalım mı çocuklar?”

Süreyya cevap vermeyerek:

“Sen küçük olmalıydın da Hacer,” diyordu. “Seni mini-mini şamarlarla iyice bir dövmeliydim, o zaman belki Necip Bey’in de intikamını alırdım.”

Necip, sobayı yakmak için Suat’a yardım ediyordu:

“Benim intikamım mı?” dedi. “Dünyada intikam kadar tanımadığım bir his yoktur. Bugün beni döven birini, yarın biri döverken görsem ağlayacağım gelir.”

Şimdi soba alev almış, odunlar telaşlı bir çıtırtı ile yanmaya başlamıştı.

6 Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 23:00-23:30.

Hacer, Süreyya'nın elinden kurtularak bezik masasını düzeltmeye başladı:

“Haydi beziğe, beziğe!” diyordu.

Suat:

“Ben oynamam, bakarım!” diye masaya oturdu.

Necip, Hacer, Süreyya oynamaya karar verdiler. Onlar oynarken o seyrediyordu; birden o kadar dalmış, gözlerinin önündeki şeylere dikilen bakışı, onları görmeyerek başka âlemlere o kadar uzayıp gitmişti ki kendisinin orada olduğunu oyun bittiği zaman fark etti.

Necip Bey kâğıtları düşürerek, “Dur bakalım daha...” diyordu. Hacer önünden kâğıtları eliyle iterek, “Benim canım sıkıldı,” dedi. Süreyya, “İşte gördünüz ya, bizim Hacer’le oyun olmaz,” diyerek kâğıtları toplamakta Necip’e yardım ediyordu. Hacer, “Efendim, Allah rahatlık versin!” dedi ve o gittiği zaman Necip kâğıtları bırakarak, “Tuhaf gelir ama hakkı da var ya...” dedi. “Burada oturup da insan yine neşesini koruyabilmek için sizin gibi olmalı. On gün kalmak kararıyla gelmişim, galiba yarın ilk trenle kaçacağım. Burada nasıl hayat geçiriyorsunuz, bilmem ki! Zorla insan cehenneme girer mi?”

O zaman Suat, yarın, istediği zaman buradan kaçabilmenin kocası tarafından da bir mutluluk olarak sayılacağını düşündü; Süreyya’ya baktı, o demin karısına ettiği şikâyetleri, şimdi Necip’e dinletmeye başlamıştı. Necip hep hak veriyor, kendisinin bir an duramayacağını söyleyerek, gittikçe kuvvet bulan kararıyla: “Aman, hemen yarın kaçayım!” diyordu.

Suat, “Buradan nereye gidersiniz?” diye sordu.

“Ada’ya... Şimdi Ada gittikçe güzelleşir, İstanbul’un en güzel yeri bu ayda Adalar’dır. Dayıma gider, kalırım. Hele pazar günleri o kadar kalabalık oluyor ki!”

Süreyya daldığı sessizlikten uyanarak:

“Ben olsam Büyükada’ya gitmem! Daha تنها bir yere... Öyle bir yer olsun ki ben kalabalık içinde olayım da yine orada yaşamayayım... Ben gitsem mesela Heybeli’ye yahut Burgaz’a...”

Necip gülerek:

“A, orada bir gün yaşayamam!” diyordu.

Sonra ikisine de bakarak ciddi bir tavırla:

“Siz ikiniz için oraları pek iyidir. Fakat benim gibi yalnız yaşayan bir adam için... Eğer ben de sizin gibi olsam hatta buradan ayrılmam.” dedi.

Süreyya gülerek reddediyor, burada insanın boğulduğundan, yaşamamanın imkânı olmadığından bahsediyordu. O zaman Necip kabul etti:

“Evet evet, öyle bir yer olmalı ki insan kalabalıkta yaşamalı, fakat içine girmeden...”

Onlar konuşurken Suat düşünüyordu ki kocası gibi kalabalığı sevmez bir adam değil, kalabalık içinde büyümüş Necip Bey bile kendine bir eş bulursa burada, kocasının cehennem dediği bu köşede yaşamaya razıydı ve Süreyya’yı böyle, daima böyle bir ferah ve yalnız beraber olmaktan başka her türlü endişeden kurtulmuş tutamamak ona büyük bir felaket gibi geliyordu. Düşüncelerinin ta derinliklerinde bir ateş, bir küçük korku, bu felaketin sahiden büyümesi fikrinin doğan bir acı gittikçe kendini hissettirmeye başlıyordu. “Ne yapmalı ya Rabbim?” diyordu ve Necip söz söylerken hep kendilerinden mutlu ve uygun bir eş gibi bahsettikçe, ona memnun ve minnettar bir bakışla bakarak teşekkür etmek istiyordu. Hâlâ mutluluk rengini koruyan bu ortak hayatlarının derinliklerinde kendi hissedilmez, görülmez bezginlikler hissettiğinden, o söyledikçe gerçekten onun zannettiği kadar mutlu olduklarına kanmak istiyordu. Hiç, hiçbir kederleri,

ayrılıkları, hiçbir şeyleri yoktu fakat işte bu kadar samimi, bu kadar bağlı bir hayata alıştığı için en hissedilmez şeyler ona bir tehdit gibi geliyordu.

Birden Necip'in, "Hep kabahat daima aynı hayatı sürmekte..." sözü kulaklarını yırttı. Evet, değişmek lazım değil miydi? Eğer bugün yalnız varlığıyla kocasını her arzudan uzak tutamıyorsa ve bunun sebebi hayatlarının daima tek renk olması ise... Bundan sonra o korktuğu geleceğe hükmedebilmek için hayatını değiştirmeli değil miydi? Şimdiye kadar hayatlarını hiçbir hesapla düzenlememiş, hep olayların akışına tâbi bırakmıştı fakat bundan sonra idare etmek, düzenlemek gerektiğini anlıyordu. Hatta mutluluklarının bir şekilde devamı onları bezdirmese bile bezginliğe sevk eden bir duygu içinde tutmaktaydı; bu, kendisine yeterli bir ders oluyordu. Evet, artık biraz yapmacık olmalıydı. Ve bunu derin bir acıyla hissediyordu. O her türlü endişeden uzak olan geçmiş hayatı doğal, hiçbir bağlılık olmadan bile umulandan öte bir neşeyle, daima beklenmedik tebessümlerle gelen, hep güzelliklerle, hep mutluluklarla gelen o sade hayat şimdi ona, ele geçmesi imkânsız bir latif acılığıyla, bir hüsrân matemiy-le görünüyordu.

Ah, çocukları sağ olsaydı! Bunu düşünür düşünmez her zamanki gibi ta ciğerinden bir şey sızlayarak gözlerini yaşlarla doldurdu. Ah, çocuk! Bunu anlıyordu, bir çocuğun bir ailede nasıl bir bağ olduğunu, telafisi imkânsız zannedilen arzulara eşit bir başkalık, bir yenilikle kalpleri nasıl hoşnut ve mutlu ettiğini düşünüyor, düşündükçe çocuğunun ölümüne şimdi bunun için de ayrı bir matem tutuyordu. Ah sağ olsaydı, onların hayatını nasıl daima sıcak, daima genç tutacaktı! Bu ölüm, kendilerinde o kadar derin bir yara açmıştı ki tekrar doğurmak için büyük bir korku, karşı konulmaz bir çekingenlik hissediyordu. E, o hâlde? Bırakacak mıydı? Mutluluklarının böyle hiç görülmeyen, hissedilmeyen fakat etki eden, tahrip eden ve bir gün bir büyük yara hâlinde meydana çıkacak olan bu kurdunu bırakacak mıydı?

Kocasını gittikçe bu hüzne yenik, gittikçe bu hüznün pençesinde o daha güzel geçen zamanlara özlem duyar görüyor; bu özlem büyüdükçe kendine ait duyguların azala azala, belki bir gün aşıl engel kendisi sayılarak bütün bütün ihmal edileceğini farz ediyordu ve kendi etkisinin kaybolmasından çok, kocasının başka bir etkiye, daha kuvvetli bir etkiye yenilmesi ihtimali, bu imkân onu yakıyordu. Tekrar sormaya başladı: “E, o hâlde?”

Evet, uğraşmak gerekiyordu. Fakat nasıl? Önce onun istediğini yapmalıydı; birden kocasına karşı kalbinde yer tutmuş muhabbet o kadar kaynadı ki, “Peki, sen de git, Necip Bey’le beraber sen de eğlen!” diyeceği geldi. Fakat sonra kadınlığı ona birtakım manzaralar gösterdi, daima her zevkte ortak oldukları hâlde şimdi onu, kendisinin yabancı, mahrum kaldığı zevkler içinde gördü. Adi bir kıskanç, pek bencilce yaşayan bir kadın olmadığı hâlde buna tahammül edemedi; onu hiçbir eğlenceden mahrum etmek istemez fakat hep eğlencelerine katılma isteğini de önleyemezdi. Birden fikrinde bir nur titrediydi; bu, kendine o kadar beklenmedik bir şevk verdi ki oturmaya kalktı, gezinmeye başladı.

Süreyya ile Necip hâlâ sözlerine devam ediyorlardı. Şimdi Necip ona bir olay anlatıyor, Süreyya dayanmış, dalgın dalgın onu dinliyordu. Genç kadın, kocasını mutlu ve sevinçli görmek için o kadar samimi bir arzu hissediyor, onu mutlu etmek, onu hiçbir kadının mutlu edemeyeceği kadar mutlu etmek için o kadar sonsuz bir kalp kuvveti duyuyordu ki artık her türlü engele karşı gelmenin kendisi için bir sıkıntı değil, bir haz olacağını düşünüyordu.

Yavaşça çıktı, kocası görmeden babasına mektup yazmak için hemen odasına kapandı; mektubunu o şimdi gelip görecekti diye, bin heyecan içinde yazıp bitirdikten sonra hemen zarflayıp dadısının odasına gitti. Küçüklükten beri elinde büyüdüğü bu ellilik kadın, kocası öldükten sonra Suat’ın rızasıyla buraya, yanına gelmişti. Birçok ricalarla onu yarın

erkenden İstanbul'a kadar gitmeye razı ettikten sonra yukarıya çıkıp Süreyya'yı hâlâ Necip Bey'le salonda bulunca şimdiden başarılı olmuş gibi memnun, yanlarına oturdu.

Sabahleyin uyanır uyanmaz Suat'ın ilk işi hizmetçiye, "Dadım gitti mi?" diye sormak oldu. Kız, ihtiyar kadının erkenden indiğini haber verince memnun bir şekilde kalkıp camları açtırdı. Bol bir güneş gecenin rutubetini silik, bitkin buharlar hâlinde oraya buraya dolamış, rüzgârsız havada bunlar asılmış kalmıştı. Ta uzakta, üzerinde tek tük köşklele ağaclar kaynaşan bir ovanın ötesinde ufka kadar deniz görünüyordu.

Süreyya'ya, "Acaba Necip Bey gitti mi?" diye sordu. Süreyya bir koltuğa uzanmış düşünüyordu. Bunun üzerine kalktı, "Sahi! Ama daha gitmemiştir, gidecek olsaydı gece veda ederdi. Dur bir kere bakayım!" dedi ve camlı kapıyı açarak, köşkün üç tarafını çevreleyen balkonda yürüyüp öbür cephe de bir pencerenin önünde durdu. Necip pencerenin yanındaki koltukta dalgın, oturuyordu.

"Ben seni uyuyor zannetmiştim."

"Ooo! Saat bir⁷... Bu zamana kadar uyumak için insan miskin olmalı. Bilhassa ben buranın asıl sabahını severim. Şehrin harıltısı içinde yaşadıkça insana biraz sessizlik, biraz kır, bir iki kuş sesi pek hoş geliyor."

"Evet, burada geçici oturduğunu bildiğin için sana öyle gelir."

Necip ileride kütüklerin arasında entarisiyle dolaşarak, yanındaki bağcıyla bir şeyler konuşan Beyefendiyi göstererek:

"O, hiç sizin gibi düşünmüyor!" dedi.

Süreyya hiddetle omuzlarını kaldırdı:

"O da eğer bu sene bir salkım üzüm alabilirse..."

7 Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 08:30-09:00.

Güneş tatlı bir okşayıyla sıcaklığını hissettirmeye başlamış, pencerelerden giren ışık içerinin yarı gölgesinde sürekli gülen parıltılarla resimleşiyordu. Sessizlik içinde, yüksek sesle bahçede konuşan Beyefendinin sözlerini işitiyorlardı. Süreyya:

“Annem geliyor!” dedi.

Balkonun öbür tarafından annesi geliyordu. Gülerek bahçede babasını gösterdi. Süreyya başını sallayarak, “Gördük!” dedi. Hanımefendi, Necip’e rahat edip etmediğini soruyor, Süreyya ona vakit bırakmayarak, “Garip soru!” diyordu, “Sanki burada boğulmaktan başka bir şey varmış gibi... Şimdi sıcak gittikçe ateşlenerek her taraf bir fırın, ağaçsız, rüzgârsız bir külhan gibi şiddetle yanmaya başlar. Hiç o zaman gelip sormazsınız; ‘Nasılsınız? Terliyor musunuz? Boğuluyor musunuz?’ demezsiniz. Rüzgâr çıksın diye saatin dokuzunu beklemeli...”

Arkadan Suat’ın sesini işittiler. Gülerek Hanımefendiye:

“Vallahi benim kabahatim yok anneciğim!” diyordu. “O, mümkün değil, bu sene burada oturmayacak...”

Hanımefendi gülerek:

“Öyle ya, bir yalı tutar, alır seni götürür.” dedi.

Süreyya alaycı bir tavırla:

“Evet, sayenizde...” diye söylendi.

Necip dedi ki:

“Ne iyi olur vallahi! Bir küçük yalı... Karı koca istediğiniz gibi bir yalıyı otuz liraya tutarsınız.”

Suat, birden kalbi atarak sordu:

“Otuz liraya mı?”

Süreyya annesinin elini tutmuş, ona şikâyet ediyor, yalvırıyordu. Annesi gülerek başını sallıyor:

“Mümkün değil, imkânı yok!” diye tekrar ediyordu.

Babasının elindekini, avucundakini çubuklara verdiğini, hatta parasızlıktan şikâyet ettiğini söylüyor, kendisine gelince, “Ben nereden bulurum?” diyordu. Süreyya, “Ah sizde ne çıkınlar vardır!” diyor, annesi gülerek, “Otuz lira! Mümkün değil! Sen erkek değil misin, bir karını besleyemiyorsun!” diye eğleniyordu.

O zaman Süreyya hiddetle:

“Evet, hakkın var!” dedi. Fakat ben maaşımla ancak boğazımızı karşılayabilirim. Peşin otuz lira... Bunun için borç mu etmeli?”

Onlar konuşurlarken Suat kocasına işittirmemeye çalışarak Necip’e dedi ki:

“Bugün gidiyor musunuz?”

Ve Necip tereddüt ederken burada kalmak onun için bir fedakârlık olduğunu düşünerek, rica eder bir sesle ilave etti: “Bugün kalınız!” Sonra bunu da yeterli görmeyerek, “Kalınız, size ihtiyacım var.” dedi.

Bu ses, bu tavır o kadar esrarengiz, o kadar tatlıydı ki Necip, hatta şaşırılmış bile görünmeden baş eğdi.

Suat, onları sıkmadan akşamı etmek için kendini tüketti. Süreyya'yı bütün bütün kızdırmak istiyormuş gibi hava o kadar sıcak, o kadar durgun olmuştu ki hepsi baygın baygın perdelerin arkasına sinen serince gölgeye sığınmışlardı. Fatin ile Beyefendi, İstanbul'a kalemlerine gittiklerinden evde iki erkekle üç kadın kalmıştı. Hacer ise bugün öğle yemeğinden önce görünmedi; onun merak edip, önem verdiği şeylerde böyle birden küsüşleri, sebepsiz ihmal edişleri vardı ve bu sabah sarışın vücutlara özgü hassasiyetle pek sıkıntılı olduğuna hükmederek onlar, Suat'la iki erkek otururlarken Suat gezmek teklifini mümkün görmediğinden, sonunda piyanoyu bir kurtuluş çaresi olarak kabul etti. Necip'in musikiyi pek sevdiğini bildiğinden onu eğlendirebilmek için birçok zamandır ihmal ettiği piyanosuna geçti.

Süreyya, uzanmış olduğu minderde gözleri tavana dikilmiş, kımıldanmayarak, "Sıcakta dinlenmiyor!" diyordu, sonra gülerek, "Yine de çal Suat, teşekkür ederim. Etraftaki haşerat uğultusunun yanında piyanon hakikaten musiki yerine geçiyor." diye gülüyordu.

Necip, bilakis pek memnun olarak, bir alçak sandalye ile köşede piyanonun yanına gelip oturmuştu; Suat çoktan beri çalmadığı havaları çalmakta güçlük çekiyor, elinin mahareti tembelliğinin cezası olarak kaybolduğundan söz ederek şikâyet ediyordu.

Evin içinde aralıksız piyanonun nağmeleri dalgalandı; yemek haberi geldiği zaman Süreyya uzun bir of ile kalkarak

koştu, piyanonun kapağını kapadı: “Musikiyle idam!” diye eğlenerek, “Aman kurtulduk ya Rabbim! Sen de mi eziyet meleklerinden oldun, Suat?” diyordu.

Sofrada yine o bahsi açtılar; Necip şikâyeteye başlamadan Hanımefendi gülerek, “İşte yalıya gidiyorsunuz ya!” dedi; Süreyya acı bir ricayla, “Evet, sayenizde!” derken Hacer merakla soruyordu; Hanımefendi tatlı sesiyle ağır ağır anlatıyor, Süreyya’nın artık burada sıkıldığından kaçacağını, Boğazi-çi’nde bir yalı tutup Suat’ı götüreceğini hafıf bir tebessümle haber veriyordu. Hacer önce gerçek zannetti, birden bütün yüzünü kaplayan bir öfke alevinden sonra kendini tutarak, “Oh ne âlâ!” dedi. “Burada yalnız başımıza...” Hanımefendi gülerek sözünü kesti: “Artık biz de yalıya misafir gideriz; şimdiye kadar onlar bizde misafirdi, şimdiden sonra da biz onlarda... Değil mi Hacer?”

Hacer soğuk bir tavırla:

“O niçinmiş o? Biz de istesek gidemez miyiz?” dedi.

Süreyya ah çekerek:

“Gitsek de hep beraber gitsek!” diyordu.

Hacer, çehresindeki sevinç parıltısını gizleyemeyerek:

“Haa!” dedi. “Ben de sahi gidiyorlar zannetmiştim.”

Necip, Hacer’in böyle küçüklüklere pek çok kapılarak onları böyle adi adi meydana vurduğunu görmekle beraber ona acıyordu. Her ne kadar Hacer, güzellik bakımından Suat’a üstün gelebilirse de Suat’ın bütün diğer şeylerde ona üstünlüğü o kadar göze çarpıyordu ki bunu Hacer’in de fark etmemesi mümkün değildi. Ahlakça, ağırbaşlılıkça, yumuşak huyluluk ve nezaketçe bu üstünlük, Suat’a öyle bir hâl veriyordu ki güzelliği bundan zenginleşiyordu. Kocasına olan bağlılığı, sakın, daima güler yüzlü, daima alçak gönüllü hâlleri bir yücelme sebebi oluyor, onu yükseltiyordu. Hâlbuki Hacer’in öyle anları olurdu ki bir gölge gibi hissedilmeyen

ince kaşları, şeffaf cildi, saçlarının güzel edasıyla gerçekten güzel bir kadın olduğu görülür, Necip bu güzellikte biraz yaramaz, biraz yırtıcı kuş rengi bulurdu. Sonra Suat'ın mutluluğu yanında kendisinin ziyan edilmiş evlilik hayatı, bu kadına karşı saklamaya nezaket ve tahammülünün yetmediği bir kinle onu incitir, dururdu. Necip, eğer Suat'ın yumuşak huyluluğu ve iradesi olmasa Hacer'le anlaşmanın mümkün olamayacağını, Hacer'in hatta fırsat bile beklemeyen şu hırçın hücumlarına Suat'ın nasıl bir yumuşaklık ve tahammül ile karşılık verdiğini fark ediyordu.

Sofradan kalkıp salona çıktıkları zaman, “Siz pek iyi yapıyorsunuz!” dedi.

Suat önce anlamazlıktan geldi; bunların kendisine bir hücum olmadığını, Hacer'in bazen herkese karşı böyle davrandığını iddia etti. Fakat Süreyya da birleşerek bütün o tavırların birer açık hücum olduğunu kabule zorladılar. O zaman onu bir küçük kardeş gibi sevdiğini, her hâline pek çok acıdığını, bunun için öyle küçük şeylerine önem vermemeyi tercih ettiğini söyledi: “Yemin ederim ki...” diyordu. “Hacer sizin zannettiğiniz kadar kötü bir kız değildir, eğer iyi idare edilse pek iyi olur. Hâlbuki...”

Süreyya ağız dolusu duman savurarak, “İşte, asıl iş orada ya!” diye haykırdı. “Bu kadar kişinin içinde de bu sabır bir sende var!”

Necip gülerek, “İşte ben de bu sabra hayran oluyorum!” dedi.

Süreyya, Suat'ın elinden tutmuş, Necip'e gösteriyordu: “Benim karım bir melektir Necip!” Suat gülümseyerek, “Kızarmak lazım mı?” diye sordu.

Süreyya, “Sen ne yaparsan yap!” dedi. “Ben müsadenizle ve iyi bir dinlenmeyle yahut dinlenmek niyetiyle gider şuraya yatarım.”

Salona henüz giren Hacer, “Ooo, ağabeyim bu sene ögle uykusuna pek erken başladı.” diye söylendi. Sonra dönüp Suat’a, “Bu uykuyla yalıda ne yaparsın? Senin orada yalnızlıktan canın pek sıkılacak zannediyorum,” dedi. Suat tebessüm ederek sordu: “Niçin, siz gelmez misiniz?”

Hacer, bir nevi dans eder gibi Necip’e doğru giderken, “Ben mi?” dedi. Biraz tereddütten sonra ilave etti: “Canım hele bir kere yalı tutulsun da... Bu ne kadar acele?”

Biraz durdu; sonra söylemek istediği sözü hazmettiğini gösterir uzun bir teneffüsle, orada yatan Süreyya’yı görmemiş gibi Necip’e yaklaşıp, “Akşama kadar benimle beraber-sin!” dedi.

Necip, “Ya şimdi siz Suat Hanım’ın yalnızlığından bahse-di-yordunuz?” diyecek oldu. Hacer uzun bir “Ooo!” koyu-vererek başladı: “O şimdi yalnız değil ki! İnsana kuru hayalden iyi arkadaş mı olur? Kuzum, bu yalı hülyası öyle bir hastalıktır ki insanı gayet vefakâr bir dosttan daha iyi meşgul eder.”

Necip yine, “Hep beraber burada otururuz, değil mi Hacer Hanım?” diyor, Süreyya yattığı yerden sesleniyordu: “İsterseniz gezmeye çıkınız, kütük ormanlarına yahut fasulye korusuna...”

Hacer, Necip’in çekingen tavırlarına, Süreyya’nın biraz kuru sesine bakıp, sonra Suat’ın sessiz durmasına hücum etti: “Yalıyı nerede tutuyorsunuz Suat?”

Suat tebessüm etmeye çalışarak, “Bakalım, daha karar vermedik.” dedi.

“Öyleye karar vermemek için çok zahmet çekmeyeceksiniz. Ben de başta gerçek zannetmiştim. Bizde bu züğürtlük varken... Böyle söylenilir, söylenilir, birçok tatlı hayaller kurulur, -gülerek Süreyya’ya, Necip’e bakıyordu- sonra vazgeçilir, değil mi? Zaten bundan kolay şey mi olur? Ağabeyim malum ya, önce bir heves, bir heves... Üstüne uyku... O, Paris’e de böyle gidip gelmedi miydi?”

Suat bu sözlerin arasında hep kendi kendine, “Ah akşam olsa!” diyordu. Akşamüstü hepsini kandırıp yola çıkardı. Fakat son tren gelip de dadısının çıkmadığını görünce canı pek sıkıldı, o kadar yalvardığı hâlde babasının belki aldırmayacağını düşünerek kızılıyordu. Dadısı ertesi akşam, öbür akşam da gelmedi; Suat her gün akşama kadar bin sabırsızlık işkenceleriyle bekliyor, bütün gün umduğu hâlde son saatte ümidini kesip onun gelmeyeceğini, gelse bile boş geleceğini düşünüyor, üzülmüyordu. Öbür gün tekrar Necip’i alıkoymak için pek ziyade sıkıldı. Ama niçin alıkoymadığını da anlamıyordu; yalnız onun Süreyya’ya kalben ne derece bağlı olduğunu bildiğinden, para geldiği zaman kocasının sevincinde hazır bulunmasını istiyor, bundan başka Necip’in Boğaziçi hakkındaki bilgilerinden istifade edileceğini de düşünüyordu. Fakat akşamlara kadar Hacer’in şımarık, hırçın kadınlığı elinden neler çektiğini görerek sıkılıyordu. Bunun için yine “Kalinız!” sözünü büyük bir nefsi zorlamayla söyleyebildi. Fakat Necip Bey ciddi davranarak bu alıkoymaların sebebini anlamak için hiçbir imada bulunmamış, hep sessizlikle beklemişti.

İkinci akşam yine bir aralık yalnız kalınca, “Sizi akşama kadar burada bekletip sıkıyorum, affediniz,” dedi. “Süreyya’ya bir oyun yapacağım, sizin de bulunmanızı istiyorum fakat olmuyor ki!”

Necip, “Zaten cumartesi inmeye karar vermiştim!” diye tekrar rica etmesine fırsat bırakmadı. Ne olduğunu anlamamakla beraber bu oyunun yalıya dair olacağına hükmediyordu. Artık bütün köşkün ağzında bir alay olan bu meseleden bahsedildikçe Suat’da görülen heyecan hâli, bu hükmü kuvvetlendiriyordu. Fakat meselede hepsi o kadar aşırılık gösteriyorlardı ki artık gereğinden fazla oluyor, hatta rahatsız ediyordu. Bunu fark eden Necip, Suat’ın cevap vermediğini gördükçe kadının sabrına, tahammülüne şaşıyordu.

Suatla işte beş seneden beri tanışıyorlardı; bu beş sene içinde ona olan saygısı her an çoğalmış, kadınlar arasında

böylesine tesadüfün pek güç olduğunu zannettirmeye kadar varmıştı. Necip, zaten pek seyrek ziyaret ettiği bu aileye Süreyya evlendikten sonra daha seyrek gelmeye başlamıştı; o zaman henüz mektepten çıkmış, uzun tahsil senelerinin biriktirdiği bir heves, arzu ve ateşle yaşamaya koyulmuştu. Kadınlar hakkında pek uzaktan ve sayfalar arasında yürütülen incelemenin, tecrübe ve muhakemeden çok, hayallerden meydana gelen yüzeysel bir incelemenin etkisiyle önce pek hayalperest fikirleri vardı. Tecrübe kendisine acı hayal yaraları açtı ve gençliğe özgü coşkunluğun etkisiyle tecrübelerini pek kolayca genele yayarak kesin bir şekilde kadınlara dair güçlü, itirazdan uzak bir fikir ve felsefe edinmiş, artık hayat mücadelesinde yaralanma tehlikesine karşı tamamıyla dayanıklı bir zırhla silahlanmış olduğuna inanarak öylece yaşamaya başladı. Bu esnada ara sıra gördüğü Suat, onun uysallık ve sessizlik içindeki neşesi, ciddiyet ve ağırbaşlılığa engel olmayan çocukluğu kendisine pek yüzeysel, pek yapma gelir; onun da öteki hanımlar gibi olduğunu düşünerek, Süreyya'nın ilk zamanlar gösterdiği memnuniyet işaretlerine kalben, “Çok geçmez görürsün!” diye baş sallardı. Fakat zaman geçip, bu memnuniyetin hâlâ fazlalaştığını gördükçe merakı arttı; nihayet öyle oldu ki, bir gün Süreyya'ya, “Sen birinci ikramiyeyi kazanmışsın, azizim!” dedi ve elini sıkarak, “Fakat birinci ikramiye de layık bir ele düştüğüne teşekkür etmelidir, zira iltifat etmediğime eminsin ya, temin ederim ki birbirinize layıksınız.” dedi.

Şimdi köşkte hepsi; Bey, Fatin, Hacer, hatta bazen bunlara katılan Hanımefendi hep birden eğlenmek için yalı meselesini dillerine dolamışlardı. Süreyya kâh sertlikle kâh şakayla karşılık veriyor, yalnız ara sıra Fatin'e ağırca ve acı gelen bu şakalarıyla hepsini güldürüyordu. Necip, daima tarafsız kaldığı bu tartışmaların kendi üzerindeki etkisini düşünmek isteyerek yalnız Suat'ın sakinliğine şaşıırıyordu.

Fatin, iki lokma arasında fırsat bulup bir kahkaha salıverirken, Beyefendi sert çehresiyle sessizliği biraz bozarak,

“Ben Suat Hanım’ı böyle çocukluklara kulak asmaz zanneddim,” diyor; o zaman Süreyya köpürerek, “Canım ortada bir şey yok, bir yere giden yok!” diye haykırıyor; Hacer, “Sade gitmek isteyen var!” diye eğleniyor; Hanımefendi gülümseyerek, ağır ağır söyleniyordu: “Galiba herkesten habersizce kaçacaklar. Zavallı Suat’ın suçu yok ki götürmek isteyen Süreyya...”

Fatin tekrar iki lokma arasında “Kadın, kocasına itaate daima mecburdur!” düsturunu okuyordu.

Bu hâl, dadının dönüşüne kadar devam etti. O da ancak cumartesi günü öğleyin gelebildi: “Senin baban kolay kolay bu kadar uğraşmazdı ama bilmem ki ne yazdın? Üç gündür bunlar için uğraştı durdu.” diye Suat’ın eline bir zarf verdi.

Suat hemen zarfın kenarını yırttı. Gözlerinin dumanı arasında fark etmiyordu. Bu dolu zarfı açamıyor, eli titriyordu. Sonra koştu, balkonda konuşan Necip ile Süreyya’nın arasına atıldı: “Yalıya gidiyoruz!” dedi. Süreyya bakıyordu, önce inanmadı. “Ne oluyor, niçin?” diye bakan bir bakışla Suat’ın gösterdiği banknotları alıyordu; sonra birden, “Bu ne? Bunlar ne? Nereden?” diye sordu. Suat eliyle ağzını kapayarak, “Sus!” diyor, öbürü “Kim gönderdi?” diye sorarken, “Babam, babam...” cevabını veriyordu. Sonra oraya oturup alçak sesle, “Şimdi bu parayla kimseye haber vermeden gidip yalıyı tutmalı, sonra da hepsinin gözünün önünde buradan çıkıp gitmeli...” dedi.

O zaman üç kişi karar verdiler ki yalı tutuluncaya kadar kimsenin bir şeyden haberi olmayacaktı. Yalı tutulunca köşkten yalnız Hanımefendiye haber verilerek sıvışılacak ve herkes bir sabah kafesi boş, kuşları uçmuş bulup şaşacaktı.

Şimdi oradaki hayatı, masrafı düşünüyorlar, herhâlde on beş lirayla idare edebileceklerini zannediyorlardı. Süreyya, “Ah bir kere oraya gidelim de aç kalırsak kalalım!” diyor. Sonra Necip’e dönüp, “Artık bize misafir gelirsin.” di-

yor; Suat, “Elbette, elbette!” diyerek Necip Bey’i üç gündür yalnız bunun için, yalı birlikte gidilip tutulsun diye alıkoyduğunu itiraf ediyor, artık bütün tertibinin ne olduğunu anlatıyordu.

Süreyya seviniyor, “Ah Suat, Suat!” diyor ve sabredemeyerek, şimdi gidip her şeyi onların yüzüne haykıracağını ve hepsine birden, “Yarın yalı tutuluyor.” diyeceğini söylüyordu. Suat, “Aman Süreyya sabret, iki gün daha...” diye yalvarıyor, Necip zaferin tamam olması için iki gün daha beklemenin iyi olacağını tasdik ediyordu.

Süreyya çocuk gibi olmuştu: “Hemen taşınınız!” diyor. “Hemen o gün... Aman burada bir dakika durmayalım! Şu uğursuz yerden kurtulalım! Ah ne zevk Necip, ne zevk! Hepsine birden, ‘Biz yarın gidiyoruz artık; bugün yalı tutuldu.’ demek ne zevk! Billahi Fatin’in lokması boğazında kalır. Gözlerinin ne derece hırsla açıldığını buradan görüyorum! Ah, bir kere o gün gelse, o gün, o saat gelse bir kere!”

Hemen karar verildi: Yarın pazar değil miydi? Erkenden Necip ile Süreyya gidecekler; küçük, şık bir yalı tutacaklardı. Otuz liraları vardı. Suat, “Yetişmezse...” diye kaygılanıyor, Necip temin ediyordu: “Ötesi kolay, asıl lazım olan elde...”

Ve birden Necip kendini hatırlayıp düşündü ki bu işte o pek ilgisiz olduğu için hiçbir şekilde dahil olması söz konusu değildi fakat onlar kendisini o kadar coşkunluk, o kadar mahremiyetle işe karıştırıyorlardı ki artık isteği dışında gelişen olayların akışına kapılmaktan başka çaresi yoktu.

Akşam sofraya oturup da Fatin yine iki lokma arasında ağzı, gözleri açık olarak yalıdan bahsettiği ve yan bir bakışla Beyefendiye sırtıp, hoşla gitmeye çalıştığı zaman üç günlük yenilginin acısı çıkmış oldu. Üç arkadaş büyük bir zevkle birbirleriyle bakiştılar; Süreyya kendini tutamayıp, sakın göstermeye çalıştığı sevinçli bir ses ile: “Evet, yarın gidip tutacağız.” diyordu.

Hacer gülerek, “Hangi han satıldı acaba?” diye eğlendi.

Beyefendi sadece yemeğiyle meşgul, “Mahmutpaşa’da han mı yok? Bir tanesini satmıştır.” diye mırıldandı.

Fatin gülerek, yemek arasında boğuluyor gibi, “Vallahi billahi!” diyordu.

Süreyya, bütün bütün söyleyecekti fakat Suat o kadar derin, yalvaran bir bakışla baktı ki karşıdan Necip, Süreyya’nın dayanamayıp susmasına hak verdi.

Yemekten kalktıkları zaman üç dost, Süreyya’nın küçük odasına geçtiler. Balkona çıkmış olan Suat havaya bakarak, “Hava pek kapalı, Allah vere yağmur yağmasa!” diyordu. Süreyya artık gülünç bir tavırla, “Ne!” dedi. “Yağmur mu? Taş yağsa vallahi yine gideriz! Değil mi Necip?”

Necip gülerek, “Hay hay!” dedi.

O zaman tekrar konuştular. Yarın nereye gidip, nasıl yapacaklarını konuştular. Suat, Emirgân’dan aşağı olmamasını istiyordu. “Beykoz olsa fena mı?” diyordu. Necip, karşı sahili tercih ederek Yeniköy’de yahut Yenimahalle’de küçük bir şey bulacaklarını söylüyor, “Oralarda içerilerdeki evler bile yalı gibidir.” diye teşvik ediyordu. Suat’ın asıl istediği tenhalıktı.

Dörde kadar konuştular. Süreyya çeşitli hayaller ile yaz hayatını bin türlü sözler içinde şimdiden düzenliyor, bazı ufak tefek düşüncelerle Suat, buna başka düzenlemeler ilave ediyordu. Süreyya bir sandal bulacaktı, gülerek, “Bir de araba...” diyordu. Suat hüzünlü hüzünlü başını sallarken, “Bu fazla olur, değil mi? Asıl o zaman aç kalırız işte...” diye içini çekiyordu. Yalıda sürülecek zevkleri şimdiden aşırıya vardırarak memnun olurlarken birdenbire, “Lakin bu söylediklerimizi yapmak için bütün yaz yetişmeyecek.” diye gülüşüyorlardı.

Necip son dakikalarda garip bir hüzün içine gömülerek bu mutlu karı kocaya bakıyor, “Eğer evli olmak bu ise...” hiç de

kötü bir şey olmadığını görüyordu. Fakat bu evliliğin nasıl farklı şartlar, tesadüflerle meydana geldiğini düşünerek birçok kötü evliliği gözünün önüne getiriyor, kendisine ‘mümkün değil, mümkün değil böyle bir şansı elde edemeyeceğini, bu kadar uygun bir kadına mümkün değil ulaşamayacağını, mahrum ve hor görülen hayatını ihtiyarlığa kadar böyle yalnız ve bedbaht’ sürükleyeceğini düşünüyordu.

Yarın erken kalkılacağından erken yatılmak tavsiyesiyle dağıldıkları sırada Necip, hep bu fikirlerin tutsağıydı. Odasına gitmek için balkona geçtiği zaman iri, rüzgârlı damlaların düştüğünü görerek, bu serinlikten istifade için orada durdu, alnını bir direğe koydu ve gecenin karşısında bir müddet öyle kaldı.

Kendini, hayatını düşünüyordu. Evlenmemek hakkındaki kesin kararı ara sıra zayıflıyordu, şimdi yine o zayıf zamandı. Bu karı koca arasında şahit olduğu anlaşma ve yakınlık, bu coşkunluk, bu birinin küçük bir isteği için öbürünün hayatını verecek derecede gayreti, bu sakin ve mutlu muhabbet onu harap ediyordu. Bütün başarıları birer hüsrân ve azap olan kendi hayatının, uzun uzun arzu edilmiş, çalışılmış, kazanılmış zaferlerinde bile böyle kuvvetli, böyle fedakâr, böyle şefkatli ve sıcak bir samimiyet hamlesine ulaşamamıştı. Birçok mutluluğu ya zehirli bir ayrılık yahut hakir görülen bir kayıtsızlıkla bitmiş, hiçbirisi en mutlu zamanında bile şu mutluluğun huzuru ve güzelliğine benzeyememişti. Ve bu hayatı tatmadıktan sonra yaşamak ona boş, pek boş geliyordu. “Niçin?” diyor, sonra ümitsizlik ve bezginliğin sonsuz nakaratını, “Neye iyi!” hitabı takip ediyordu. Onun, zevklerin meşguliyetine ve gürültüsüne müptela olan, maceralara eğilimli olan karakteri, bunlarla uyduğu için artık ikinci karakteri olmuş, şimdi kendisinde huzur ve şefkate, gölgeye, büyüklük ve heyecan veren duygulara şiddetle arzu duyan bir karakter uyanmaya başlamıştı. Hayatın en memnun olduğu zamanda bile, ruhundaki eksiklik hissi bir başka ihtiyaçla dağlanıyor; şimdi zannediyordu ki bu ihtiyaç ancak böyle

sıcak bir muhabbetle, böyle dostane, kardeşçe bir vefayla tatmin edilecek...

Ilık bir rüzgârla büyük büyük bulutlar uçuşarak geçtikçe seyrek, ağır damlalar serpiliyor, etrafında bunların yapraklara düşmesinden ileri gelen ölçüsüz bir ses hışırdıyordu. Necip ıslandığını fark edip, karanlığın içinde odasına giderken durdu; yanı başında şimdi işitiyorum zannettiği, sakın bir nefesle uyuyan bu karı kocanın büyük bir saygı ve muhabbetle mesut olmalarını temenni etti. “Layık olan mutlu olur.” fikri bir süre zihnini işgal etti. Odasına geçip soyunurken hâlâ bunu düşünüyordu.

“Evet!” dedi. “‘Layık olan mutlu olur’ yahut Goethe’nin dediği gibi ‘layık olan kazanır ve kazanamayan layık değildir.’”

Sabahleyin Süreyya’nın sesini işitip, uyandığı zaman hemen yeni uyumuş gibiydi, o kadar başı küflü ve ağır kalktı fakat panjurları açıp da dışarıdan taze, yeşil, parlak bir yaz sabahı bütün neşe ve tazeliği ile içeri dolduğu zaman derin bir ferahlık hissetti.

Süreyya, “Çabuk, çabuk, treni kaçıracağız,” diyordu. Sonra balkonun parmaklığından aşağı sarkıp, “Araba hazır mı Selim, araba?” diye haykırdı.

Necip beş dakika sonra hazırды. Onları odalarının önünde buldu. Suat tavsiyelerini bitiremiyor, tekrar ediyordu: “Aman Süreyya, Allah aşkına...” derken, Necip birden dün geceki düşüncelerine döndü, gülümsedi, Suat arabaya kadar yanlarında gelmişti. Süreyya, “Bağın kapısına kadar beraber gel. Orada seni bırakırız, dönersin,” diyor, Suat, “Ya bırakmazsanız?” diye tereddüt ediyordu. Necip, Suat’ın gözlerinde istasyona kadar gitmek arzusunun okuduğundan, “İstasyona gelerseniz de yine arabayla döerseniz daha iyi olmaz mı?” dedi.

Karı koca ikisinin de bunu istedikleri, hemen gösterdikleri sevinçli kabulden anlaşılıyordu. Araba hareket etti. Bağın

bozuk yolundan bazen devrilecek gibi giderken Necip şu on dakikalık mesafede bile beraber bulunmak için hatta açıkça itiraf edemeyecek kadar istekli olan bu iki kalbin, şimdi yetişmek telaşıyla birbirine bakmadıklarına dikkat ederek, “Beraber olmak yetiyor.” diyor ve tekrar -karışık, cevap vermek yahut tutunmak için düşünceleri daima sekteye uğrayarak-tekrar bu hâli bile bir mutluluk derecesine çıkaran yakıcı, kavurucu değil sakinleştirici aşkı, hayır bu aşk olamaz, kalp bağlılığını düşünüyordu.

Tren hareket ettiği zaman istasyonun arkasında, arabasından kendilerine bakan Suat’ı aradılar, elleriyle selamlar göndererek uzaklaşırlarken onun da arabayla yola düzüldüğünü gördüler.

Vagonda iki kişi yalnızdılar; Necip nasıl olup da Süreyya’nın şimdi bu eksikliği, hatta kendisini hüznendiren bu kadının eksikliğini hissetmediğine şaştı. Bu kadar bağlılık üzerine bu ayrılığın, belli bir süre için olsun kalbi elbette hüznendirmesi gerekirdi. Bu kadar sadık bir aşkın bile böyle hüznleri olduğunu düşünerek boynunu büktü.

Süreyya, başını trenin hızından dolayı oluşan havaya açmış, yarı durgun, susuyordu; sonra, “Bakalım ne yapacağız?” dedi. Daha sonra ilave etti: “Lakin gerçekten güzel bir şey bulursak... Suat ne kadar sevinecek, değil mi?”

Evet, Suat... şimdi onsuzluktan hüznlüyken bu düşünce; onu sevindirmek, onun sizi beklediğini, şimdi fıkren sizinle beraber olduğunu, her an yanınızda hissettiğinizi bilmek, hissetmek, yanınızda görmek... Bu hüzne sonsuz bir lezzet veriyor, sevilen için çekilen sıkıntıları bir gam damlasıyla karışık hoş bir sarhoşluk hâline getiriyor, zaman geçtikçe bir üzüntü kadar tatlılaştırıyordu. Süreyya, “Ah bak, akşam bizi arabayla beklemesini tembih etmeyi unuttuk!” diye hayıflandı. Sonra hemen, “Ama zannedirim, kendisi düşünür ve gelir.” dedi.

Eğer geleceğini zannetmeseydi haksızlık edecekti, zira Necip, Suat'ı onun kadar bilmediği hâlde bile bundan şüphe etmiyordu. Ve birden, kendisinde daima var olan tahlil ves-vesesiyle bu mutluluğun da derinliklerine girip, hakikati görme merakına düştü; elbette bunların da göründükleri kadar mutlu olmadıklarını, Suat'ın da esasında bu kadar kusursuz bulunmadığını tekrar etmeye başladı. Kendisinin bunların karşısındaki hayret ve zaafını pek gülünç buluyordu. İşin karşıdan böyle görüldüğünü, esasen kim bilir neden ibaret olduğunu söylerken niçin hiçbir eksik belirtinin, kendi kılı kırk yaran bakışına isabet etmediğini soruyordu. Birden bir tepkiyle, “Bu kadarı da bir başarı değil mi? Bakalım ben bu kadarına ulaşabileceğim mi?” dedi.

Akşama kadar dolaşp, nihayet işlerini tam bir memnuniyetle bitirdikten sonra trene geldikleri zaman büyük bir rahatlık hissettiler, önlerinde memnun ve sevinçli geçecek birkaç gün vardı. Süreyya, başarılı zamanlarına mahsus hâl ve tavırlarıyla, hayal kurarak anlatıyordu: “Şimdi Suat'ı bulacaklar, ona anlatacaklar, Süreyya'nın ‘mücevher kutusu, fildişi yuva’ diye tarif ettiği yalıyı o ne kadar sevecek... Sonra evdekileri nasıl şaşırtacaklar...” Süreyya hepsinin taklidini yapıyordu. Fatin kuduracak, Beyefendi köpük saçacak...

Necip, “Ya Hacer?” dedi.

“Hacer mi? Görürsün. O da kocasına bir yalı tutturacak.”

Sonra gülerek, “Fakat Fatin... Vallahi onu boşar da öyle bir halt etmez!” dedi.

O, asıl onu görmek istiyordu, “Ah şu Fatin!” diyordu. “Patlayacak, patlayacak!”

Sonra birden, “Patlasa da Hacer de kurtulsa!” dedi.

Necip, Suat'ın ciddiyet ve metaneti yanında Süreyya'nın da böyle küçük hislere kapılışına bakıyor fakat kendisi de Fatin'i, o kısa boynu, daima para görür gibi akı çok gözleri, başını çevirmeden sağa sola bakışıyla o kadar iğrenç bulu-

yordu ki hak veriyordu. Mevkide Suat'ı bulur bulmaz bütün emelleri altüst oldu. Süreyya ona müjde verirken o, "Boşuna! Her şey bozuldu." dedi ve merak ettiklerini görerek anlattı: "Ben dadıma tembih etmeyi unutmuştum. Hepsini Hacer'e söylemiş. Şimdi herkes biliyor."

Süreyya "Eyvah!" dercesine elini alnına götürerek, "Ne söylüyorsun Suat?" dedi. Sonra mutluluğunun çokluğundan onu da bir başarı hâline koydu: "Bilsinler, ne yapalım, engellemek de ellerinden gelmez ya!"

Suat öyle düşünmüyordu. "Beyefendi engel olmak isterse..." diyordu. Süreyya, yavrusunu savunmaya hazırlanan bir canavar heybeti ve öfkesiyle bakarak, "Ne?" dedi. İleybtlc omuzlarını kaldırıyor, "Ben artık mektebe gitmiyorum!" diye gülüyordu. Sonra arabaya bindikleri zaman Süreyya, "fildişi yuvasını" tarif ederken her şeyi unuttu. O kadar coşkunlukla anlatıyor, Suat da deminki kederi unutarak öyle neşeli ve keyifli görünüyordu ki Necip bile kendine, "Bunda sana ait ne var?" diye içinden yükselen zehirli sesi unutarak olayın akışına kapıldı.

Süreyya övdükçe Suat, Necip'e dönüyor, "Gerçek mi Allah aşkına, gerçek mi?" diye soruyordu.

Evet, hepsi gerçektir, bu fildişinden yuva, Boğaz'ın üstünde, kavakların⁸ yanında, Yenimahalle'nin bir köşesinde, bütünüyle fildişinden yapılmış kadar temiz, parlak, Pazarbaşı'nda⁹ bulunuyordu. Otuz yedi liraya tutmuşlardı. İçerisi yarı döşeliydi. Süreyya, "Suat, piyano da var." diyordu. Bunların hepsi Suat için bir sevinç kaynağı oluyordu. Süreyya, oranın sessizliğinden, gölgesinden, manzarasından coşkuyla bahsediyor, söyleyeceği şeylerin çokluğundan eksik anlatarak, "Deniz kapısının önüne kadar geliyor, Suat, bilsen..." diye sevincinden taşıyordu.

⁸ İstanbul Boğazı'nın Karadeniz'e yakın ağzında bulunan Anadolu ve Rumeli Kavakları.

⁹ Sarıyer'de bulunan bir semt.

Sonra Suat, Hacer'in nasıl mosmor kesilip, karısının parasıyla yazlığa giden Süreyya'nın artık gözünden düştüğünü nasıl söylediğini anlattı. Süreyya öfkelenerek, "Niçin? Kocanın parası başka, karının parası başka mı olur?" diyor ve zalimleşerek, "Herkes kendi kocası, her kadın kendisi mi?" diye söyleniyordu. Suat eliyle ağzını tutarak onu susturmak istedi. Süreyya haksızlıklara böyle acı karşılık verdiği zaman içi ezilir, onu sevememekten korkardı. Necip'e dönerek, "Düşününüz Necip!" dedi. "Biz gidince yalnız kalacak, tamamen yalnız... Zavallı kız ne yapacağını şaşırıyor, sonra..."

Süreyya, Suat'ın sözlerini kendi fikirleriyle tamamladı:

"Sonra... Sonra da kıskanıyor. Niçin bir şeyi kendi ismiyle çağırmasınız? Kıskanıyor, işte bu... Ve kıskançlığı onu şirret, hain yapıyor. Bunda acınacak ne var?"

Köşke geldikleri zaman, kapının önünde Hacer'le Fatin'i gördüler. Fatin iki eli böğründe, pantolonunu çekerek ve gözlüğünün üzerinden bakıp yılışarak, "Maşallah efendim, Boğaziçi'nden öyle mi?" dedi.

Yukarıdaki balkondan Hanımefendinin sesi, "Allah güle güle oturmak kısmet etsin! Nerede tuttunuz bakayım?" diyordu.

Süreyya, Fatin'e omuz kaldırıp, annesine cevap verdi: "Hele yemek yiyelim, uyuyalım da... Rüyayı o zaman görürüz. Ne kadar sabırsızsınız!"

Hacer, öfkesine mağlup olarak birden atıldı: "Ah, ben biliyorum canım! Bana Behice Dadı söyledi. Hatta bak, yengem de inkâr edemiyordu ama şimdi hep bir oldular, el birliğiyle saklayacaklar. Fakat ben biliyorum, bugün onlar Boğaziçi'ne gittiler, ev tuttular. Dün para gelmiş."

Fatin kahkahalarla gülüyordu. Süreyya, Hacer'e dönüp kızgın bir tavırla, "Pekâlâ küçük hanım, diyelim ki öyle olmuş! Bunda ne var? Siz de o kadar istiyorsanız, beyiniz de

size tutsun!” dedi. O zaman Fatin’in pantolonunu bir kez daha çekip, sessizce içeriye kaçtığını görerek hep birden güldüler.

Yalnız kaldıkları zaman Süreyya, “Aman kaçalım, yarından tezi yok, kaçalım!” diyordu.

Suat, “Dur bakalım, izin alalım bir kere...” dedi. Süreyya, “Kim? Ne? İzin mi? O niçin?” diye söylenirken karısı, “Yok, ben kimseyi darıltmaya razı değilim. Sen o işi bana bırak!” dedi. Ve sessizce gülümseyerek, gidip Beyefendiyle ve Hanımla görüştüğü görüldü; dönüşünde, “Yalnız Hacer...” diyordu. “Onu ne yapacağız?” Ve anlamayarak yüzüne bakan iki erkeğe kederle, “Onu da götürsek!” diye yalvarıyordu.

Süreyya yerinden fırlayarak haykırdı: “Ne? Fatin’i de mi?”

Buna bir karar vermek için konuşuyorlardı. Konuşmaları geç vakte kadar sürdü. Yatma zamanı gelince Necip, “Artık ben de yarın iniyorum!” dedi ve Suat’a bakarak, “Bana başka hizmet var mı?”

Suat gülüyordu, “İzin mi? Bir şartla!” diyerek kocasının yüzüne baktı. Süreyya da gülerek, “Evet, taşınır taşınmaz postu bizim eve sermek şartıyla...” dedi.

Ertesi sabah kalktıkları zaman Süreyya’nın anlattığına göre gece köşkün öbür köşesinde kıyametler kopmuştu, Hacer, kocasını onlar gibi yalı tutup, Boğaziçi’ne gitmeye zorlamış, o tabii bu teklife kulak asmamış. Süreyya, “Yüreğine inmiştir!” diye gülüyor fakat sonra kızıyordu. Bunun üzerine atışmışlar, Hacer’e fenalık gelmiş; Bey, Hanım hep oraya koşmuşlar, Fatin ısrar etmiş, daha zorlanırsa rahat edeceği bir yere gitmekten başka çaresi kalmadığını söylemiş. Süreyya, “Katırı görüyor musun, katırı!” diyor, sonra babasının barıştıncaya kadar nasıl uğraştığını söyleyerek, “Fakat çeksin, yeridir!” diyordu. “Araya araya bulduğu yakutu şimdi görsün...” Çünkü o, kızını evlendirirken bir gün öyle söylemişti: “Hanım, aradım aradım ama öyle bir yakut buldum ki!”

Süreyya bunu anlatarak, “Bulduğu yakutu şimdi nargilesinin marpucuna oturtsun da...” diyordu.

Suat darılarak, “Bey, Bey!” dedi.

“Peki, sustum, sustum ama haydi kaçalım bakayım! Çünkü artık onların yüzünü görmek istemiyorum!”

Suat yalvardı: “Yok, sen bir kere Hacer’e söyle de öyle! İsteddiği zaman gelsin. Söyleyeceksin, değil mi?”

Kocasından olumlu cevabı almadan işe başlamadı ve Necip kendilerine veda edip ayrılırken Süreyya, Hacer’le konuşmak için odasına gidiyordu.

Bir daha on gün sonra Beyker'in¹⁰ önünde rast geldiler.

Necip, Beyoğlu'na doğru yürürken arkasından birinin kolundan tuttuğunu hissetti, dönünce Süreyya'yı gördü: "Ooo, nereden böyle?"

Öbürü elinden tutup, Beyker'e doğru yürüyerek, "Ya sen?" dedi. "Kırlara mı karıştın, ne oldun? Bizi yarı yolda yalnız bırakmak..."

Necip özür dilemek için söz bulamıyordu; dükkâna girmişlerdi, Süreyya bir çırağa bir şey sordu, sonra öne düştü, içeri yürüyorlarken, "Görüyorsun ya!" dedi. "Masraf, masraf... Otuz beş, kırk lira derken yalı bize altmış liraya oturuyor."

İçeride ipekli kumaşlara bakmaya başladı, bir taraftan anlıyordu: "Ama gelsen de bir görsen... Ha, sahi, ne zaman geleceksin? Bekleyip duruyoruz. Ah Necip, biz bağda meğer cehen-nemdeymişiz, ne yer, ne yer! Ben ilk baktığımız gün bu kadar güzel bulmamıştım. Sabahları, akşamları... Hele öğleden sonrakı güzellik... Akşamüstü Suat'la beraber çıkıyoruz; orada bir yol var, tepenin kenarında, Kavak'a kadar gidiyor. Ne manzara, ne manzara! Bir kere Büyükdere'ye gittik. Daha istediğimiz gibi gezemiyoruz ki, iyice yerleşemedik. Ev tamam olsun da uzun seferlere çıkacağız. Sen de gelirsın! Etraf hep gezilecek, keşf olunacak. Beykoz var, Kavaklar var, Yuşa, Bentler..."¹¹

10 George Baker tarafından kurulan, 1870-1948 yılları arasında Beyoğlu'nda faaliyet göstermiş olan, manifatura, tuhafiye, mobilya, spor eşyası v.b. gibi her türlü malzemenin satıldığı mağaza.

11 Belgrad Ormanı içinde, su toplamak ve biriktirmek için yapılan setlerden (bent) ismini alan, gezinti ve piknik alanı olarak da kullanılan bölge.

Ve para verip çıktığı zaman Necip de beraber tünele¹² doğru yürümeye başladılar. Süreyya sordu: “Sen ne yapıyorsun bakalım?”

Gerçeği söylemek gerekirse, Necip bunalıyordu. Fakat öyle söylemedi. “Şöyle böyle” dedi. O da yarın Ada’ya gidecekti. “Orası şimdi artık çiçek gibidir.” diyordu. Sonra kendi kendini teşvik edermiş gibi, “Mayıs, malum ya... Büyüka-da’nın tam mevsimidir.” dedi.

Süreyya gülerek: “Mayıs Boğaziçi mevsimidir, azizim, Boğaziçi! Sadece Mayıs değil, bütün sene... Zannedirim ki oraları kışın bile hoştur. Bir rüzgârı var, aman ya Rabbi, bir rüzgârı var Necip! O temiz rüzgâr başka nerede bulunabilir? Sizin adanıza gelen rüzgâr bütün Boğaz’ın üstünden geçip kirlendikten sonra size gelir. Beni abartıyor zannediyorsun ama geldiğin zaman göreceksin ki hakkım var. Oraya gittiğimizden beri ne kadar değiştiğimi ben bilirim. Suat bile bambaşka oldu. Bir neşe geldi, bir hayat geldi... Sabahları demir gibi kalkıyoruz, sonra sana bir şey söyleyeyim mi? En sevdiğim hâli rahatlığı... Ne Fatin var ne Hacer var... Yapa-yalnızız...”

Necip hatırlayarak, “Gerçek, onu ne yaptınız? Kandırabil-diniz mi?” diye sordu.

Süreyya öfkeyle, “Bırak şu acuzeyi¹³!” dedi. “Bana inan Necip! Acuzelik yalnız ihtiyarlarda değil, asıl gençlerde... Bilemezsin bu kadınlar kötü olunca ne kadar kötü oluyorlar. Kendisine barışmak için gittim de bana ne cevap verdi, bilir misin? İmkânı yok... Bana karımı çekiştirdi, evet bana Suat’ı... Anlıyorsun ya? Dur, şuraya girelim de kurdele alacağım. Malum ya, kadın işleri bitip tükenmez. Fakat şikâyet etmeye gelmiyor, azizim, hain şeyler pek pahalı ama onlarsız elbise de bir şeye yaramıyor.”

12 Dünyanın ilk yer altı fûniküler sistemini barındıran, Karaköy ile Beyoğlu arasındaki tarihi tünel.

13 Kocakarı, huysuz, suratsız yaşlı kadın.

Süreyya böyle gamsız kuşlar gibi gevezelenerek, her şeyden hafiflikle bahsederken Necip, tamamıyla birer mutluluk olan bu şeylerden mahrum geçen kendi hayatını düşünüyor-
du. Tünel’egeldikleri zaman Süreyya, “Artık bana müsaade!” dedi. Onu çeyrek gece, doğru Yeniköy’e giden vapura yetişmek istiyordu, arkadaşının elini sıkarken, “E, ne zaman?” diye sordu. Necip tereddüt ediyordu. Süreyya, “Karışmam!” dedi. “Sonra Suat’ı darıltırsın, onda bilsen ne hazırlıklar var! Senin için ayrıca bir oda hazırlıyoruz. Görüyorsun ya, gelmek bir vazife oluyor. Ne zaman gelsen evdeyiz. Haftada iki gün İstanbul’a inmek istiyorum ama daha karar vermedim. Bir de sandal bulduk, onu da alırsak gelsin keyif... Gerçi sen sandalcılığı sevmezsin! Ooo, düdük öttü, adiyö!”

Koşuyordu, Necip hatırlayarak arkasından seslendi: “Selamları unutma!”

Süreyya, “Şüphesiz, şüphesiz!” diye kayboldu.

Necip dönerek kalabalığa karıştı. “Kim der ki şu adam beş senelik bir kocadır!” diyordu. Bu, kendisinin hayat ve evlilik hakkındaki bütün felsefesine aykırı bir durumdu fakat işte olmuştu. Ve hayalen Süreyya’yı görüyor, Suat’ı beklerken görüyor, yine onların şevk ve huzurla geçecek gecelerinin yanında kendi geçireceği gecenin acılığı, şimdiden kalbine çöküyordu. Birden, “Adam sen de! Bunlar hep hayal!” dedi. “Onun yerinde ben olsam ilk haftadan bunalırım. Zaten ben hiçbir şeyden memnun olmamak nasibiyle doğmuş değil miyim?”

Bununla beraber o pazar, Ada'ya gideceği yerde Boğaz'a gitti.

Ve vapur, Boğaziçi'ne koşturan halkla taşarak köprüden çözülüp¹⁴, Boğaz'ın mavi sinesine gömüldükçe bu kendisi için bir rahatlık, gitgide çoğalan bir ferahlık oldu. Etrafına bakarak hep neşeli ve güler yüzlü bulduğu yolcuların baharla sarhoş hayatları, sevinçleri arasında bir zevk bir hayat hissediyor, geniş nefesler alarak kırların dalgalanan yeşilliklerinin, renk renk çiçeklerinin taze kokularıyla zindelik, bir hareketlilik ve coşkuya boğuluyordu.

Bütün üzüntü ve sıkıntısı, Beyoğlu'nun karanlık sokaklarında kalmıştı. Her çehrede bir neşe vardı. Vapurun üst güvertesini dolduran halk içinde, kadınların hepsi ona bugün arzulanmaya değer bir güzellikte görünüyorlardı. Sahil binalarının yan yana ve birbirlerini kovalamalarındaki hızdan yarı sersem, gözünün önünde kaynayan şu coşku dolu hayattan yarı baygındı. İskeleler, kendilerine gelen yolcuları boşalttıkça vapur bir kere nefes alıyor, biraz hafifliyordu. Büyükdere son ziyaretçi kfilesini alıp, vapur âdeta boşandığı zaman Necip kendini topladı. Şimdi nasıl bir neşeyle, iyi niyet ve temiz kalple, nasıl bir mutlulukla karşılanacağını düşünerek seviniyor, gülüyor, sonsuz bir memnuniyetle telaş ediyordu. Yalıya doğru yaklaştıkça bu telaş heyecan oluyor; Suat'ı, Süreyya'yı şimdiden görerek kalbi çarpıyordu.

14 O yıllarda vapurlar, Galata Köprüsü'nün sağ ve sol yanlarında bulunan, Kadıköy, Boğaz ve Adalar iskelelerinden kalkıyordu.

Önce kendisini Suat gördü. Eliyle işaret ederek içeri seslendi. O zaman pencerede karı koca, ikisinin de başları göründü. Süreyya uzun bir “Ooo!” ile selamladı. Kapıyı hizmetçi kız açtı. İçeri girer girmez kendini, merdivenden koşarak inen Süreyya’nın karşısında buldu. Bu, sevinçli bir kabul oldu, “Oh, ne iyi ettin de geldin!” diyordu.

Yukarı çıkmışlar, Suat’ı görmüşlerdi. Kendinin bugün geleceğini umduklarını söylüyorlardı. Necip merak ediyor, “Nasıl?” diyordu.

Süreyya izah etti: “Hava sabahleyin o kadar parlak, o kadar nefisti ki, Suat, ‘Bugün Necip Bey belki gelir!’ dedi. Ah, sabahları erkenden buradaki güzelliği, tazeliği tarif etmeye söz bulamıyorum! Denizın nezaketini, tazeliğini, yeşilliğini, nihayet şu Boğaziçi sabahının el değmemişliğini görmeli Necip! Fakat bugün Ada’ya gideceğini bildiğim için üzüldük. Buna rağmen bilmem niçin, yine umuyorduk.”

Gülerek karısına baktı: “Hatta Suat hazırlık bile yaptı. Malum ya, artık o ev kadını oldu!” Suat kızarak, yarı sitemli, “Beyefendiyi misafir kabul edecek bir hâle koymaya uğraşıyorum.” dedi.

O zaman Necip söyledi. Gece Beyoğlu’nda ne kadar bunaldığını, bugün Ada’ya gitmek istediği hâlde oraya gidip birtakım renksiz çehreler, kayıtsız dostlar, yabancı kalpler göreceğine gelip, fildişi yuvalarındaki dostlarının misafiri olmayı tercih ettiğini anlattı. “Ah görseniz artık!” diyordu. “Görseniz artık, Beyoğlu ne kadar tahammül edilemeyecek hâle geldi. Sabahları yine biraz serince oluyor, rutubet biraz işe yarıyor. Fakat sabahları da Beyoğlu’nun o baş ağrıtan satıcı gürültülerinin, evlerin içinde nasıl çınladığını bilerseniz! Sonra öğle oldu mu durmak, oturmak mümkün değil... Toz, güneş, ter... İnsan boğuluyor, boğuluyor! Onun için buraları adama bir köy gibi gelir. Hele bu Yenimahalle! Sahiden fildişinden bir yuva! Uzak, uzak... Sanki kaçmış, kaybolmuş... Ah, buraya gelip, dünyayı unuttunuza ne iyi ettiniz!”

Süreyya, başarısının mutluluğuyla gülümseyerek ilave etti: “Unutmuş ve unutulmuş, değil mi?” Sonra Necip’i elinden tutarak, “Hele şimdi gel de sana kafesimizi gezdirelim. Servetimizi gör! Bir kere balkon odasına gidelim de bak manzaraya!” dedi. Bir merdiven çıkarak deniz üzerindeki salona girdiler. Burası evin eni kadar geniş bir odaydı. Panjurları açınca önce ışığın çokluğundan gözleri kamaştı. Suat ilerleyerek balkona çıkan orta kapıyı da açtı, üçü birden balkona geçtiler. Saçaklardan kendi giremeyen güneş, beyaz, coşan bir ışıkla burayı, içeriye doğru gittikçe gölgelenen bir parlaklığa boğuyor, denizde dalgaların oyunları ile dalgalanan yansıma gölgeleri bile bir gümüş beyazlığıyla yıkanıyor, ketum bir sıcaklık içinde güneşin gülüşü belirliyordu.

Süreyya, “Asıl buraya bak!” diyor, karşısında Anadolu’nun Kavaklardan başlayıp, Beykoz’dan geçerek Paşabahçesi’nden ta Çubuklu’ya, sonra Yeniköy’den başlayıp bütün Tarabya’yı, Büyükdere koyunu izleyerek Mesarburnu’na kadar gelen sahiller arasındaki büyük, geniş gölü gösteriyor, eliyle işaret ederek, “Nasıl? Tıpkı bir göl, değil mi?” diye soruyordu.

Necip, “Oh, pek güzel gerçekten!” dedi.

Balkonun kenarına kadar ilerlemişti. Hafif bir rüzgâr okşamasıyla dalgacıklar püsküren deniz, güneşin altında baygın, ışıldayan, hâlsizce serilmiş; eritilmiş bir gümüş vadi gibi parıltıyor, sahiller üstünde uzanan bakışları sürükleyip ufuklarda yoran tepelerin her biri başka gölgeler, dumanlar altında, havasının ateşten titrediği hissedilen eflatun, kurşuni sarı dağ çizgileri, en sonunda geniş bir denizin ışıklar içinde ufka dökülen hayalî Adaları gibi belirsiz, yumuşak bir beyaz ateş üzerinde titrek korku setleri gibi yükseliyordu.

Süreyya tekrar ediyor, “Nasıl, muhteşem değil mi?” diye soruyordu. Sonra birden alevlenerek, “Ya bu rüzgâr?” dedi. “Sorarım sana, bu rüzgârı başka nerede bulursun Necip? İmkânı var mıdır? Bu temiz, saf, Suat’ın dediği gibi köpüre

köpüre esen rüzgârı... Şu sevince, şu tazeliğe, şu hayata bak Allah aşkına! Bağ diye gidip o cehennem ocağına tıklamak, yazık değil mi?”

Necip, oraya büyük bir saksının yanına konulmuş, geniş bir hasır koltuğa oturarak, “Muhteşem, muhteşem!” diye tekrar etti.

Karı koca memnun, mutlulukları gözlerinde gülerek birbirlerine bakıyorlardı.

Suat, “Daha bu ilk memnuniyetin arkası alınmadı.” dedi. “Her gün başka bir güzellik var.”

Süreyya, teşekkür eder bir bakışla Suat’a baktı: “Ah, bütün bunların senin sayende olduğunu düşündükçe... Benim sevgili karıcığım!”

Suat, elini tutmak için uzanan ellerden kaçıp, kırgınlıkla gözlerini süzerek, “Bak yine söylüyorsun!” dedi. “Şu kötü kelimeyi yine tekrar ediyorsun.”

Süreyya gülüyor, çırpınıyor, “Ne yapayım, unutuyorum, affet Suat!” diyordu. Sonra Necip’e döndü: “Bir türlü kendimi engelleyemiyorum. Hâlbuki “karıcığım” sözü bizim hanımefendinin en büyük zıttı.”

Necip bu küçük, mahrem aile meclisinde yarı dalgın, derin bir acıyla kendi kendisine, “Evet, insanın bir karısı olup da onu sadece ismiyle çağırmak mutluluğu...” diye hayıflanıyordu.

Süreyya, sonunda Suat’ın elini tutmuştu. Necip’e dönüp, “Evet kardeşim!” dedi. “Biz artık Boğaziçi’nin mutlu, mutluluklarından çılgın kuşları... Buna rağmen bu mutluluk, ara sıra gagaşmamızı engellemiyor. Hele ben... Düşün ki artık her şeye itiraz ediliyor. Hatta hamaratlığıma bile...”

Suat, haklı olduğunu ispatlamak için telaş ederek, “Ooo, özellikle ona...” dedi. “Her gün kaleme gitmeye kalkmaz mı?”

Süreyya şakalaşır gibi, yine hep Necip’e anlatıyordu: “E, ne yapalım? Para kazanmak lazım, değil mi? İşte pekâlâ görülüyor ki ana baba adama para vermiyor. Hâlbuki her sene insan karısının parasına boyun eğmez ya! Ev tutulunca neyse! Fakat karısının ekmeğine...”

Suat, başını uzaktan gelen bir sesi dinleyen kuş tavrıyla eğerek, yarı tebessümlü bir sitemle dinliyordu. Sonra birdenbire kıpkırmızı kesildi. “Devam edersen... Devam edersen...” diye eliyle tehdit ediyordu. Süreyya bir elini bırakmadığından, darılmış da kurtulmak istiyormuş gibi çırpınıyor, siyah gözlerinde bir öfke şimşegiyle kurtulmak için uğraşıyordu.

Süreyya onu bırakmayarak, “Haklı değil miyim Necip Bey?” diyordu. “Pekâlâ, ister misin şimdi Necip’i hakem tayin edelim!”

Suat nihayet mağlup olup durdu: “Pekâlâ, ben onun insafindan eminim fakat önce ben anlatacağım.”

Bir küçük inatlaşma başladı. Önce kimin anlatması gerektiğini kararlaştırdılar. Suat, “O kadar müddet hergün evde oturmaya alıştırdıktan sonra şimdi bilhassa asıl yeni misafir olduğumuz için çıkıp kırdan, bahardan, buradan istifade edeceğimiz yerde her gün İstanbul’a inilir mi?” diye şikayet ediyordu.

Süreyya gaddarca çocukluk ederek, “Niçin inilmesin?” diyor, gülerek Suat’ın elini hâlâ bırakmıyordu. Hizmetçi kızın balkon kapısında görünüp işaret etmesi, Suat’ın büsbütün kurtulmak çaresini aramaya mecbur etti. Süreyya, “Olmaz, olmaz göndermeyiz!” diyordu. “Hem misafiri yalnız bırakıp gitmek...”

Necip, “Mademki ev işi için...” dedi.

Süreyya çıkıştı: “İşte ben de bundan bıktım. Buraya geldik geleli bu hain evin işi bitmiyor. İşte ben de bundan şikâyet ediyorum. Evde akşama kadar beraber oturmaya alıştı-

rıp şimdi burada ev kadınlığını bahane ederek akşama kadar kaybolduktan sonra benim her gün kaleme gitmeye hakkım yok mu?”

Suat, “İşim var, canım!” diye darılıyordu, nihayet darılmakla bir iş göremeyeceğini anlayınca yalvarmaya mecbur oldu, “Allah aşkına bırak!” diyordu. Gözleri ricayla pürnur yanıyor, perişan bakıyor, dudakları titreyerek yalvarıyordu: “Gideyim bakayım, bırak! Allah aşkına bırak!”

Süreyya, çabuk geleceğine yemin etmeyince bırakmadı. Ve iki erkek yalnız kaldıkları zaman Süreyya, karşısındaki koltuğa arka üstü yatıp, yarı hüznü, “İşte böyle kardeşim!” dedi. “Sana yemin ederim ki, onsuz kalsam ölürüm.”

Sustular. Rüzgârın sadece öperek geçtiği sakin dalgaların çakıllar arasındaki oyuklardan çıkardığı sesle uyuşturucu bir hışırtı oluyor, bu ses, denizin parıltılarından çıkıyor zannedilecek kadar o parıltılarla uyumlu bulunuyordu.

Necip, “Demek her gün böylesiniz?” dedi.

“Evet, fakat sadece bu değil, hele kalk da bak! Ne güzellik Necip, ne güzellik!”

Necip, birden acı bir hayıflanmayla bu gece Beyoğlu’na dönmek zorunda olduğunu hatırladı ve “Vah vah!” diyerek Süreyya’ya bunu haber verince o, koltuğundan fırladı: “Ne? İmkânı yok! Vallahi billahi olmaz. İnsan Boğaziçi’ne gelip, böyle hemen dönmeye kalkarsa cinayet işlemiş olur, her ceza müstahaktır.”

Necip, söz verdiğiinden bahsederek affedilmesini rica ediyor, Süreyya inatla, “Koyuvermeyiz, imkânı yok! Suat mümkün değil razı olmaz!” diyordu ve bu kadarla Necip’i ikna etmiş gibi başka bahse, konuşulan bahse geçti. Buradaki hayatlarını anlatmaya başladı.

O, asıl sabahları seviyordu. Oturdıkları odanın üstünde yatıyorlardı. Önce güneş; o cehennem güneşi, o siyah du-

manlı insanın belini büken güneş değil, kız gibi saf ve taze bir güneş gelip odaları aydınlatıyor, “Uyanınız!” diyordu. Sabaha kadar deniz, insana mahrem ve şen bir ninni söylüyor, bazen öfkelenerek gürlüyor, köpürüyor fakat çok kere böyle sakin, bir kuzu gibi mahzun ve uslu... Suat, her gün bu güneşle beraber uyanıyor, sıçrayıp camları açıyordu. O zaman içeri sabah, hayat, neşe, bilhassa gençlik, her şey sadece bu güneşle, sadece denizin sesleriyle bütün bunlar odalarına, kalplerine hücum ediyordu; insanı gelip, böyle koklayarak ısıtan, denizin körpeliğiyle serin bir sıcaklık veren güneşle yıkanıyorlardı. İşte Süreyya buna doyamıyordu.

“Bazen Suat bir şemsiye, ben bir baston alıp çıkıveriyorduk; burada ağaçlıklar, korular falan yok ama şu arkada Kavak’a giden ince bir çoban yolu var. Oraya çıkınca Karadeniz görünüyor. İşte o her şeye bedel...”

Eğer Suat’ın bu ev deliliği olmasaydı daha uzaklara gideceklerdi. Fakat o inat ediyor, mutlaka her yemekte kendi eliyle hazırlanacak bir şey, göz gezdirilecek işler buluyordu. Her neyse, bu güzel sabahtan sonra sofraya geçip karısını karşısına alıp da sessizlik ve samimiyet içinde yemeğini yerken hayattan aldığı zevk son dereceyi buluyordu.

Süreyya bunu söyledikten sonra göz kırpıp, “Öyle mi zannedersin? O hâlde öğleden sonranın güzelliğini bilmiyorsun...” diye öğleyi övmeye başladı. Öğleden sonra buraya, balkona çıkıyorlar, kamış koltuklara uzanıyorlardı. Sıcaklık artmış fakat aşağıda deniz hâlâ serin... Onun seslerinde öyle davetkâr bir nağme çağlıyordu ki insan kendini yeşil suların arasında zannediyordu. Rehavet, bu serinliğin, bu yarı sıcaklığın arasında yavaş yavaş öyle bir dereceye geliyordu ki yarı uykuda yarı uyanık süzülüp gidiyorlardı. Bu böyle iki saat devam ediyordu, sonra gezmeye çıkıyorlardı. Akşam gezmesine... Bir arabaya atlayınca Büyükdere’ye doğru...

Sonra gece, İstanbul’un en zarif, en süslü, en sakin geceleri... Aydınlığa gerek duymaksızın, gökyüzünün denize yan-

sıyan bütün nurları o kadar şen bir ışık rehaveti oluşturu-
du ki, o gölgenin içine gömülmüş, yarı ölmüş kalıyorlardı. O
zaman denizin, gökyüzünün, karşiki kırların tasvir edilmez
güzellikleri ortaya çıkıyordu.

Süreyya uzanmış, sadece ellerini kullanarak, bazen bahis-
ten bahse geçmek için biraz durarak, kelime kelime anlattık-
ça Necip sessizlik içinde dinliyordu. Nihayet Süreyya, “İşte
hayatımız...” dedi. “Yemin ederim ki, hiç bu kadar mutlu ol-
duğumu hatırlamıyorum.”

O sırada Suat’ın sesini işittiler. “Şükretmeli, şükretme-
li...” diyordu. Süreyya yattığı yerden kımıldanmayarak, “Sen
şükredeceğine buraya bak!” dedi ve eliyle Necip’i göstere-
rek, “Akşama gidiyormuş!”

Suat şaşkınlıkla, “Mümkün değil, şaka yapıyorsun!” di-
yor. Süreyya temin ediyordu. Sonra gülererek, “İşte bir haber
ki Suat’ın bütün planlarını harap etti... O kim bilir yeni ev
kadını sıfatıyla ne hazırlıklarda bulunmuştu!”

Suat, Necip ile meşgulken bu söz üzerine dönüp, tehditkâr
bir kaş çatışıyla bakarak, “Susmak ne iyi şeydir!” dedi. Öbür
tarafa Necip üzüntüyle kalamayacağını tekrar ediyordu. Sü-
reyya gülererek, “Bu kadar ısrar!” dedi. Sonra göz kırparak ila-
ve etti: “İleri gitmeyelim. Kim bilir! Beyoğlu bu...”

Nihayet Suat bugün gidip, yarın mutlaka gelmesi şartıy-
la razı olacağını söyledi. Süreyya, “Öyle ya, bahar bitiyor.”
dedi. Kendileri Beykoz Çayırı’na gitmek istedikleri hâlde
şimdiye kadar onun gelmesini beklemişlerdi. Necip, çarşam-
badan evvel gelemeyeceğini söylüyor, onlar ısrar ediyordu.
Nihayet çarşambaya karar verdiler.

Süreyya hizmetçinin gölgesini görünce, “Yemek mi?”
dedi. “Koşalım, koşalım! Yemekler darılmasın!”

Suat, bu evin bir özrü, yemek için aşağı kata kadar in-
mek olduğunu söyleyerek iniyordu. Süreyya önden giderken,

“Sen babanı bir daha kandırarak birkaç yüz lira daha vurabilirsen o zaman istediğimiz gibi bir ev sahibi oluruz.” diyor, buna hepsi birden gülüyordu.

Yemek odasına girdikleri zaman Süreyya hemen yerine oturup, havlusunu açarak, “Aman çabuk, çabuk... Yemekler iltifatımızı bekliyor. Baksanıza, saat beşe¹⁵ gelmiş!” dedi.

Suat, “E, her zaman kaçta yiyoruz?” diye sordu.

Süreyya gülerek, “Evet, malum...” dedi. “Yani demek istiyorsunuz ki bir muvakkit¹⁶ saati kadar muntazam yemek yiyoruz. Bunu tekrar ettirmeye lüzum yok. Allah çalışmanızın mükâfatını versin, yalnız temenni ederim ki bu merak, nihayet bir cinnete dönüşmesin. Ev kadınlığı cinnet belirtisi... Doktorlara yeni bir hastalık daha...”

Suat serzenişli bir bakışla, “Birikiyor!” dedi.

Süreyya, hem yemek alıyor hem daima Necip’e bakarak devam ediyordu: “Ne? Cinnet mi?”

Suat başını sallayarak, “Hayır, kabahatler, haksızlıklar...” dedi.

Necip, “Omlet enfes...” diyordu. Süreyya gülerek, “Aşçıya kalsa bize yemek haram olacak. Bereket versin küçük hanıma... O kendini yoruyor ama kocacığına... Ay, kocasına diyecektim... Ay, yine olmadı, Süreyya’ya, Süreyya’ya...” dedi.

Suat, Necip’e bakarak, “Cennete gitmek için sabırdan başka çare yoktur, değil mi Necip Bey? Rica ederim, siz evlenince böyle huysuz bir koca olmamaya çalışınız, yoksa...”

Süreyya hâlâ alay ederek, “Yoksa ne olacak?” diye sordu.

Suat tereddütle, “Yoksa... Yoksa... Karınızı mutlu etmemiş olursunuz.”

¹⁵ Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 12:30-13:00.

¹⁶ Güneşe bakarak namaz vakitlerini hildiren, bunlarla ilgili aletleri kullanan, tamerini ve ayarını yapan görevli kişi.

Süreyya, “Ooo!” diyordu. “O kadar mı? Ben de önemli bir şey olur zannediyordum. Necip de benim kadar bilir ki, evlilikte hanımlar solda sıfırdır. Asıl akıl ermeyen bir şey varsa, bu kadar dikkatle beraber şu etlerin nasıl bir aşçılık başarısıyla şöyle simsiyah edildiğidir.”

Suat gülümseyerek, “Mademki kocaların mutluluğu gerekli, veriniz onu ben yiyeyim! Zavallı kadınlar!”

Necip, “Aksine zavallı erkekler Suat Hanım! Bir kadının ne olduğunu anlayanlar için asıl zavallı olan erkeklerdir. Kadın olmayınca bir erkek hayatının ne verimsiz ne yağmursuz, tesellisiz bir siyah çöl olduğunu bilseniz... Bunu bir çok erkek bilir de sonra unuturlar. Bir kadının, bir erkek hayatına sadece varlığıyla nasıl heyecan ve tazelik verdiğini, ruhu bir tarafa bıraksak bile yalnız vücut için de nasıl büyük bir koruyucu olduğunu bilseniz! Demin bana buradaki hayatınızdan bahsediyordunuz. Siz her saati geçirmek için mutluluklar, eğlenceler buluşunuzu anlatırken, ben yirmi dört saatlik hayatımın nasıl bir cehennem saati gibi sonsuz, sürüklenmez bir hayat olduğunu düşünüyordum. Sadece söyleyeyim ki ölecek derecede bunalıyorum.”

Ötekiler susuyorlardı.

“... Bilmezsiniz ki, Beyoğlu hayatının hatta eğlenilecek mevsimde bile nasıl bunaltıcı, beyin ezici bir hâli vardır. Önceleri binbir renkli bir hayat görünür. Hiç birbirine benzemez evreleri var gibi gelir. Fakat o kadar tek renk, aman ya Rabbi, o kadar tek renktir, görülen çehreler o kadar daima aynıdır ki... Mahremiyetsiz, samimiyetsiz, gösterişli ve yapmacık bir taklitten, soğuk sarı bir taklitten ibaret bir hayat... Her görüştüğünle müthiş bir rekabet, bir mücadele, bir düşmanlık... Hiçbir el sıkılmazsın ki, mümkün olsa seni bir çukura itmeyeceğinden emin olasın. Hiçbir ses işitmezsin ki, senin arkandan en hain, en haksız bir alayda, bir kötülemede bulunmayacağına emin olasın. İkiyüzlülük, alay, kendini beğenmek, bencillik... Bu aç kurdun elinde bütün çehre morarmış, bütün

gözler bulanmış; herkesin başarısı, öbürlerinin ayaklar altında ezilmesiyle gerçekleşecek gibi bir haset, bir kin... Kimse kimseyi beğenmez, üstünden başından tutunuz da söylediği Fransızcaya kadar her şey alay için bir bahane olur. Zaten hep sahtekârlıktan ibaret olan bu paskal¹⁷ yüzünde göz dudağa, dudak çeneye güler. İğrenç bir şey kısacası...”

Süreyya lokmasını hazırlamakla meşgul, “Buna rağmen inkâr edemezsin ki kadınlar nefistir!” dedi.

“Evet, özellikle kaldırımlardan geçerken uzaktan mağaza bebekleri gibi görünce... Beyoğlu tiyatrosunun seyyar aktrisleri... Hepsi öyledir. Asıl hayatlarını oyuncular gibi unutmuşlardır. Onların ruhlarını arayacağınıza kutup keşfine çıkmış olsanız daha hayırlı olur. Bilir misin, nefis kadınlar hangileridir? Temiz ruhlular! Sana cidden söylüyorum Süreyya, mutluluğunun kıymetini bil...”

Süreyya yarı kızarmış, Suat’a yan bakıyordu. İkisi arasında derin bir bakışma oldu.

Sofradan kalktığı zaman Necip kendi kendine, “Ah, herkes böyle olsa! Herkes mutlu olsa!...” dedi. Başka bir yerde olsaydı, şu temennisini pek maskara bulurdu. Fakat bu mutluluk ve samimiyet içinde bütün eğilimleri, alışkanlıkları kayboluyor; hayatını karanlık, hain, kötü hayatını unutup; öfke ve bezginliğini hissetmeden, değişerek başka iyi bir adam oluyor ve sonra bunu fark ederek şaşırıyordu. “Ah insanlar, şu insan kalbi... Yüz bin manalı bir muamma... İçinden çıkmak mümkün değil...” diyordu. “Acaba kötülük gibi iyilik de bulaşıcı mıdır?” diye düşünüyordu. Tekrar balkona çıkıp köşelerdeki yeşilliklerin altında uzun sandalyelerden birine otururlarken Süreyya, “Aman Suat gelmeden bir sigara tellendirelim!” diye kutusunu verdi. Henüz sigaralarını yeni yakmışlardı ki Suat göründü. Balkona çıkmayarak, kapıdan, “Dehşet, dehşet, yine mi duman, yine mi?” diyordu.

¹⁷ Pantomim oyunlarında komiklikler yaparak seyircileri güldüren yüzü boyalı oyuncu.

O zaman tütünden bahsedildi. Sigara, Suat'ın birinci zıttıydı. Süreyya ise sigarayı savunmak istiyordu.

Necip dedi ki: “Yok Süreyya, herhâlde bu, savunulacak kadar önemli bir şey değil. Bana öyle gelir ki evli olsam da tütünüm şikâyet konusu olsa...”

Süreyya tuhaf bir gözle bakarak, “Galiba yine bir şey yu-murtlayacaksın, Necip!” dedi.

Necip gülererek bitirdi: “Elimden sigarayı, cebimden pake-ti, kendimden de bu uğursuz alışkanlığı teşekkürle defeder-dim.”

Süreyya, sigarasını büyük bir zevkle bir daha çekerek, ağır ağır dumanlarını savuruyordu. “Ne güzel fikir! Yalnız bir kusuru var ki yapmak mümkün değil!” diyordu.

“Azıcık fedakârlığa razı olmayınca hiçbir şey yapmak mümkün değildir.”

Suat korkarak, “Yok, ben fedakârlık mertebesine çıkan şeylerden bahsetmiyorum.” diyordu ve piyano bahsi geçin-ceye kadar hep bağdan, bağdakilerden bahsettiler. Bu, neşeli bir sohbet oldu. İki sözde bir Fatin ile Beyefendi ortaya çı-kıyor, Hacer'in sesi işitiliyordu. Sonra Necip, Suat'a piyano çalmasını rica etti. “Demin Süreyya anlatırken bu hayatta gıpta ettiğim mutluluğa bir saat sonra nâil olayım, benim de ömrümde bir gün bulunsun!” diye ricada bulundu. Suat şikâ-yet ederek, uzun süre piyanosundan uzak durduğundan hâlâ barışamadığını, notalarının karmakarışık olduğunu söylüy-or-du. Nihayet piyanoya geçmek icap etti. İki erkek balkonda kalmışlar, salondan gelen piyanoyu dinliyorlardı. Süreyya, rüzgârın bir süre tereddüt edip durduğu bu sıcaklık anını, her gün böyle öğle vakti serinlik bitip her şeyin sustuğu ve bekle-diği zamanı hatırlatarak, “Görüyor musun?” diyordu.

Şimdi deniz sakin, durgun bir havuz hissini vererek sıcak güneşin altında kurşun gibi ağır, uzanıp gidiyor, hafif rüzgârlı

sıcak havada titrek ve pırıl pırıl fark ediliyordu. Rehavet öyle bir dereceye gelmişti ki gözleri ağırlaşmış, manzarayı yalnız kirpiklerin arasından süzülen bir bakışla görüyorlardı.

Ve içeriden bazen piyanonun damla damla koşuşan, bazen birbirine karışarak, yavaş yavaş artan bir gürültüyle yükselen, sonra birer birer süzülerek ölen sesleri devam ettikçe, bu tasavvurun üstünde bir mestlikle onu işgale başladı.

Bu, *Il Trovatore*¹⁸’den bir parçayla başlamıştı. Fakat Necip sonrasını hatırlamıyordu, bir Endülüs serenadı gibi geliyordu. Sesler, kâh billur gibi nağmelenerek kâh matemli sürüklenerek kâh şevk ve neşeyle yükselip yükselip sonra üzüntü ve bezginlikle dökülerek devam ettikçe bütün gördüğü hayaller karanlıklarla kirlendi. Fark edememeye, hissedememeye, hatırlayamamaya başladı, sanki yaşamıyordu.

Birdenbire saatin sesini işitti, bu ses onu uyandırdı. Süreyya sandalyesinde uzanmış, gözleri kapanmış, dalmıştı. Piyano hâlâ ağır ağır, derin bir hüznle inliyordu. Teşekkür etmek için içeri girdi, Suat onu görünce tebessüm ederek, “Çaldığım havalara yazık oluyor, değil mi?” dedi. Necip bilakis makamında başını sallıyordu. Çaldığı parça bittiği zaman Suat tekrar şikâyet etti, piyanonun önünde en iyi bildiği havaları bile artık şaşırdığını söylüyordu. “Hele notalar!” diyordu. “Görseniz ne hâlde! İçinden çıkmak mümkün değil... Çocuk kitapları gibi olmuş. Birçoğunu bulamadım, karıştırıla karıştırıla birbirine girmiş. Bilmem bazıları da ötede mi kaldı, konakta mı?”

Necip notalara göz gezdiriyordu. Bunların çoğu meşhur operalardan fantazyalar, potpurilerdi. Fakat o kadar harap bir hâlde, o kadar eksikti ki, kendi kendine, İstanbul’dan gelirken birkaç yeni hava getirmeye karar verdi. O zaman tekrar aklına İstanbul’a gideceği geldi, saate bakarak, “Ooo, saat sekiz buçuk!¹⁹” dedi. “Acaba vapur kaçta var?”

18 Giuseppe Verdi’nin bestelediği dört perdelik opera eseri.

19 Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 16:30-17:00.

Ve Suat'ın şikâyetle karışık bakışı önünde, yarı tereddüt-lü, "Temin ederim ki..." diye başladı; kendini burada kalma-maya mecbur eden bütün sebepler diye bulduğu şeyleri izah edince ikna olmuş görünen Suat, "Bari sizi Tarabya'ya kadar yolcu edelim." dedi; sonra hızlı sesle dışarıya seslendi, cevap almayınca sesini daha yükseltti: "Bey, Bey, uyuyor musun?" diyordu.

Şimdi rüzgâr çıkmış, balkonun bir tarafındaki tente çırpınarak patırdıyor; denizin ahenkli akışı, kesilmeyen bir sevinçle şakıyordu. Süreyya uyandığı zaman, Suat'ın fikrini pek yerinde bularak, "Ne güzel, ne güzel!" dedi; Necip'in bu hareketinin, bir hainlikten başka bir şey olmadığını iddia ederek, "Şimdi kalk sen daha sabahleyin şikâyet ettiğin o miskin, tozlu hayata gir..." diyor, sonra Suat'a göz kırparak, "Daha doğrusu akıl da ermez ya! Yemin edebilirim, bu gece bütün masumiyetle kız kardeşinde kalmak üzere kaçmıyosun... O tozlu Beyoğlu'nun örümcekli bir apartmanına... Değil mi?" diye şakasına dökülüyordu.

Necip, Suat'ın yanında sıkılıyor, gözüyle işaretler ederek susturmaya uğraşıyordu.

Suat, "Karar verildi değil mi, beyler?" dedi.

Beş dakika müsaade isteyerek çekildi, Süreyya elbisesini değiştirmek için iki dakika izin aldı ve karı koca gittikleri zaman yalnız kalan Necip, sabahleyin o kadar çekiştirdiği Beyoğlu'nu şimdi ne kadar özlediğini düşünerek kendine hayret ediyordu. O zaman da samimiydi, şimdi de samimi olduğunu görüyordu. Kendinin böyle birbirine zıt birçok tavırlar ve hareketlerde bulunup, hepsinde de samimi oluşu onu kelimesini bulamadığı bir bulmaca gibi meşgul eder; iki katlı değil, yüz katlı bir kadın kalbi gibi birbiri içinde esrarengiz kutu olduğunu zannettirirdi.

Önce Süreyya geldi, "Ben hazırım!" dedi. Suat da hazırlanıp geldiği zaman yolla ilgili fikir alışverişine başladılar. O,

Büyükdere'ye kadar yayan gidip oradan bir arabaya binmeyi teklif ediyordu, Süreyya çarşıdan geçmemek için sandalı tercih ediyordu. İkisinin de birer parça fikirleri kabul edildi; sandalla Büyükdere, oradan araba tercih edildi..

Yolda çayırdan geçerken, Süreyya daha vapura vakit olduğundan bahsederek, biraz arabayı Bentler yoluna yönlerdirdi ve iki tarafı bütün ağaç ve çayır olan bu yoldan giderlerken, onlara uzak bir mutluluktan bahseder gibi çiftlik hayatından bahsetmeye başladı. Necip, “Ne de olsa öyle hayatlara gelemem; bana hayhuy, gürültü, sersemlik lazımdır.” diyor, Süreyya o hayatı abartılarla överek huzurlu, sakın geçecek bir çiftlik ömrü için bütün bu sahte ihtişamları feda edeceğini temin ediyordu.

Necip, Suat'ın Süreyya'ya nasıl baktığına dikkat edip, “Evet!” dedi. “Sizi oraya kadar takip edecek bir eşiniz olduktan sonra...”

O zaman Suat'ın gözleri şefkatli bakışlarını kaybetmeksizin Necip'e döndü ve bu bakış o kadar derin, sıcak bir muhabbetle ıslaktı ki Necip ruhu eriyor zannetti, bir saniye mutlu bir kalp çarpıntısıyla titredi. “Evet, böyle bir bakışla insan dünyanın öbür ucuna gider.” diye düşündü. “Çöllere gider, dağlara gider...” Onun şimdi terk etmek istemediği hayat, bir çölden başka neydi? Gölgesiz, susuz, vahasız hatta serapsız bir çöl...

Evet, hatta serapsız... Bununla birlikte bazen en ehemmiyetsiz tebessümler, hatta kendine ait olmayan bakışlar bile ona bir duygu coşkusu verir, canını feda etmek ihtiyaçlarıyla inletirdi. “Ah çelişki, çelişki... İnsan değilim, sanki bir denklemim!” diyordu.

Ayrılırken Suat tekrar ediyor, “Çarşambaya, değil mi Necip Bey?” diye soruyor, Süreyya, “Erken gel de Bentler'e gidelim!” diyordu. Sonra çarşamba günü akşam gelip, ertesi gün sabahleyin Bentler'e gidilmeye karar verildi. Necip, ka-

labalık içinde vapura girdiği zaman bir kenara geçip onları görebilmek için baktı. Suat, elinde küçük kırmızı şemsiyesi, arabanın içinde sadece omuzları görünen siyah çarşafıyla, yere inmiş, dayanmış duran Süreyya ince uzun boyuyla o kadar mutlu, o kadar güzel görünüyordlardı ki onların yanında duyduğu mutluluk ve kalp rahatlığından onlardan ayrılınca mahrum olmuş, o mutluluğu uzaktan görüp, ne yabancı kaldığını anlamış gibi hüznü, ayrıldığına pişman oldu. Onların el sallamalarına karşılık verirken, “Budalalık ettim!” diye hayıflandı. Onlar küçüle küçüle bir nokta gibi kalınca, azalarak nihayet üzüntüye dönüşmüş olan bu sevinç gibi acı, çökmüş bir keder içinde kalıyordu. Bu güzel geceye tercih ettiği Beyoğlu gecesini, buluşacağı kadını düşünerek geceyi miskin, kadını hayvan buluyor, verdiği sözü unutmamanın bir ihanet olmayacağını düşünüyordu. “İşte böyle!” diyordu. “Kararsız, arzusuz, boş...” Başını salladı: “Ve bana evlen diyorlar!” diye güldü.

Birbirlerine karşı ilk günlerin şevk ve gönül rahatlığına benzeyen bir bağılılıkları vardı. Buraya geldiklerinden beri hayatları hep ferahlıkla, hep yeni arzularla geçiyordu. Süreyya'nın çocukça sevinmeleri, delilikleri oluyordu. Ve bu, Suat'ın kalp sıcaklığının okşamaya muhtaç çoşkularında büyük bir mutluluğa sebep oluyordu. Hayatlarını düzenli, güzel yapmak için pek çok çalışarak yoruluyordu. Üzüntüden uzak bir ömür tertip etmek için böyle uğraşıp, sonra mükâfatını gördükçe, Süreyya'yı böyle arzulu ve çok neşeli buldukça isteğine kavuştuğundan dolayı mutlu oluyordu. İstiyordu ki evin içinde hiçbir şey Süreyya'nın şikâyetine sebep olmasın. İlk günler hazırlık, alınması gerekenler ve düzenlemelerle meşgul geçince artık birbirine benzeyen günler, evin sürekli akışı hâlini alan tekdüze günler, birbiri ardından gelmeye başladı. Fakat bunda bile, bağda geçen son zamanlara nispeten yeni evlenmiş bir karı koca sıcaklığı ve neşesi vardı.

Necip, bu hayatın bir başka neşesi oluyordu; bu hâlin bir parça yardımcısı da kendisi olduğu için onun da orada bulunması, sevinçlerini biraz daha tamamlıyor gibiydi. Onun gelmesini sevinçle karşılıyorlar, dönüşünü geciktirmek için tuhaf tuhaf bahaneler icat ediyorlardı. O, ilk gelişinden sonra, karar verildiği üzere çarşamba günü akşam vapuruyla geldi. Cuma günü sabahleyin dönmek şartıyla kalacağını söylüyordu. Karı koca bu iki günü bir büyük sevinç gibi kabul ettiler. Onlar daha Necip gelmeden gezintiler hazırlamışlardı. Bentler'e ve Beykoz'a gitmek istiyorlardı. Suat, "Şimdi Bentler ne güzel olur!" diyor, Süreyya, "Hele Beykoz çayırı!" diye

karşılık veriyordu. Hemen ertesi sabah hangisine gideceklerini konuşuyorlardı. Nihayet üçünün de fikri ertesi sabah erkenden Bentler'e gitmekte birleşti.

Erken kalkmak için erken yattılar. Ertesi gün, güneş karşıki tepelerin arkasından henüz çıkmışken üçü de hazırlanmış, sabahın sessizliği içinde, gecedен tembih edilip kapının önüne gelmiş arabalara binmişlerdi. Ve bu mayıs sabahı, Bentler yolculuğu üçüne de hayalî bir seyahat heyecanı ve sarhoşluğu verdi. Sabahın tazeliği, mayısın son günlerindeki yeşillik bolluğu ile yolun etrafındaki çayırların, bağların henüz rüzgârsız, serin havadaki durgunluk içinde yayılmak için üfleyiş bekleyen kokuları arasında gittikleri yeşil gölgeler, daha ilerledikçe ormanlar, kocaman ağaçların birbirine sarılmış dalları, uzakta birikmiş gölgeleriyle yeşil birer karanlık hâlinde görünen koruların sineleri, hep bu durgunluk, bu tenhalık, bu parlak sessizlik içinde, şurada burada oynayan ışık parıltıları arasında kuşların etrafa yayılan nağme demetleri, arabadan indikleri zaman içinde kaybolacaklarmış endişesinin verdiği ürkme hissiyle büyük orman, nihayet havuzlar, insana birer korku titremesiyle hayattaki bağlara yaklaşma duygusu ve ihtiyacı veren heybetli havuzlar ve sonra dönüş...

Öyle ki, saat beşte²⁰ eve girdikleri zaman sabahın bütün temizliği, yorgunluğun bütün kuvvetiyle midelerinin feryatından başka bir şey duymadılar. Süreyya, "Yemek, yemek!" diye gürliyordu. "Buyurun!" dedikleri zaman, iki delikanlı acele ettiler. Önden giden Süreyya odaya girince, "Vay, çilek!" diye sevinçle haykırdı. Sonra Suat'a dönerek, "Bu nereden böyle?" diye sordu. Suat tebessüm ederek, "Çileğini ye de tarlasını sorma, demezler mi?" diyordu.

Hoş bir çilek kokusu, sofradaki çiçeklerin kokusunun üzerinde uçuyordu. Necip'e dönerek, "Görüyorsun ya azizim, ne varsa kadınlarda var!" dedi. Sonra havlusuyla ağzını siler gibi yaparak ilave etti: "Her şeyi bir sır yapmak inadı bile..."

20 Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 12:30-13:00.

Öğleden sonra ne yapacaklarını konuşuyorlardı. Süreyya birdenbire, “Eyvah!” dedi; önceki gün, bugün gelmek üzere yelkenli bir sandal tembih etmişti. Çok sevdiği yelkenliyle gezmek için bir sandal kiralamak arzusunu çoktan tekrar ediyordu, sandal şimdi Moda’dan gelecekti ve beğenmezse geri gidecekti. Onun için verdiği sözü unutmak istemiyordu, “İsterseniz siz gidin, ben beklerim!” dedi. Onlar kabul etmediler, “O hâlde yarın sabah gideriz.” diyordu. Necip döneceğini hatırlatıyordu, “Sen kalırsın, sen...” diyor, Necip çekiniyor-muş gibi başını salladıkça, Süreyya, “Öyleyse zorla...” diye bağlayacağını anlatıyordu.

Yemekten sonra zaman sandal bahsiyle bilhassa Süreyya’nın beklemesiyle geçti. Uzun uzun yelkenden bahsederek zevklerini övüyor, “Deniz köpükler içinde... Rüzgâr, etrafında fişek gibi çatlar... Yelkenler çırpınır... Sandal dalgaların göğsüne sarhoş gibi yaslanmış... Uçmak da değil, yüzmek de değil... Bir hâl ki...” diye bitiremiyor, sonra dürbünü gözüne koyup Paşabahçesi koyuna doğru araştırıyordu.

Necip, “Ama havasız kalmamak şart!” dedi.

Süreyya ümidini keserek dürbünü bir sandalyeye bırakarak, “Ooo, evet... Rüzgârsız kaldı mı sandal ölmüş demektir; hele güneş de olursa... Hiç çekilmez!”

Suat, “Ya akıntı?” diye sordu.

Sonra Süreyya, buranın rüzgârından, meltemlerinden bahsetti; hem onun istediği bir sandaldı, kotra değildi. Sandalın kürekleri olduğundan sıkıya gelince yısa kürek²¹, başka çare olamazdı. “Fakat kotra ile iş büsbütün başka olur!” diyordu. “Onunla insan deniz ortasında rüzgârsız kaldı mı suların keyfine tâbidir, akıntı varsa çağanoz²² gibi yan yan akar yoksa güneşin cehennemi altında rüzgâr bekleyerek durur.” Fakat

21 Topluca yapılan kürek ve halat çekme işlerinde gayret vermek için bağırarak kullanılan söz.

22 Deniz kıyılarında ve dere yataklarında yaşayan, yan yan yürümesi ile argo tabirlere ilham olmuş bir yengeç türü.

burası öyle değildi, burada rüzgâr hiç eksiliyor muydu? Sonra eliyle rüzgârı göstererek, “Şu rüzgâra bak!” diyordu.

Rüzgâr, Karadeniz’in bütün öfke ve canlılığıyla tepelerden koparak saldırıyordu. “Bu havada sandal nasıl gelir, kim bilir?” dedi.

Sonra akıntı burunlarını düşündü. Gülerek, “Vaktiyle...” diyor, bir kere Boğaziçi’ni geçmek için iki gün uğraştıklarını anlatıyordu.

Sandal bahsi sönen bir rüzgâr gibi bitkin cümlelerle sürüklenerek bittiği, Süreyya’nın beklemesi artık bir söz söylemeyecek dürbünü elinden bırakmamak derecelerine geldiği zaman, Necip’le Suat arasında “Artık gelmeyecek.” sözü başladı. Suat, “Eğer sandal gelmezse bey elimizden kurtulamazsın!” diyordu. Necip ile bir olarak onu ümitsiz bırakmak istiyorlardı. Sonra Suat, Beykoz’dan bahsetti, orası şimdi kim bilir ne güzeldi! Bu rüzgârda çayırıları görmeliydi! “Bize şu fırsatı kaybettirdikten sonra...” diyerek yarı şikâyetçi bir edayla Necip’e bakıyordu. Sonra, “Canınız sıkılıyor, Necip Bey!” dedi. Öbürü gülümseyerek, “Galiba biraz...” diye göz kırptı. “Biraz piyano çalalım mı?”

Bu teklif tam minnetle kabul edildi; onlar piyanoya geçtiler, Süreyya balkonda kaldı.

Necip piyano sözü olur olmaz kendi kendine, almak istediği notaları unuttuğunu hatırlayarak, “Eyvah!” dedi. Fakat bu iki gününü o kadar sersem geçirmişti ki nota düşünmeye vakti kalmamıştı. Burada geçirdiği günün şu tesiri olmuştu ki, hürmet ve muhabbet ettiği ve hürmet ve muhabbet gördüğü varlıklardan ayrılıp Beyoğlu’na geçince orada yaşamak onu harap ediyordu. Kendi kendine gelecek sefer mutlaka unutmamaya karar verdi. Görüyordu ki Verdi’nin²³ birkaç

23 Giuseppe Verdi (1813-1901), Romantik İtalyan operasının en önemli bestekârı. Güzel ve dokunaklı melodileri, dramatik etkinliği ve orkestra zenginliği ile opera tarihinin geleneğini zenginleştirmiştir. Ayrıca tutkulu bir vatansever olarak, opera sanatının ya da müziğin demokratik bir silah olarak kullanılmasının ilk ve büyük örneklerini vermiştir. *La traviata*, *Il trovatore*, *Don Carlos*, *Rigoletto*, *Aida*, *Otello* ve *Falstaff* başlıca eserlerindendir.

operası Suat'ta yoktu. Ondan sonra yeni yapılmış bir iki eser de tabii bulunmuyordu, bulunanlar arasında kullanılmayacak hâlde olanlara da işaret koyup yenilemek istiyordu.

Suat piyanoda birkaç gam²⁴ yaparak, “Hangi havaları seversiniz?” diye sordu.

Necip notaları karıştırarak gözden geçiriyor, “Aman romans²⁵ olmasın!” diyordu. Sonra romanslar hakkındaki ilgisizliğinin hikâyesini anlatıyordu. Elindeki kâğıtların arasından bir şey ayırıp piyanonun önüne koydu. Suat, “Gran Via?²⁶” dedi. “Güzel!” dediler, *Gran Via*’yı ikisi de pek seviyorlardı. Necip, “Onda her şey var.” diyordu. “Neşeli, çalak²⁷, hüznü, mahmur... Her tel var.” *Gran Via*’dan *Faust*’a²⁸ geçtiler ve *Gran Via*’nın valsinden sonra *Faust*’un valsini mukayese ettiler. “Askerler marşı”²⁹ onu takip etti. *Rigoletto*³⁰ marşı çalındı. Necip, hızlı havaları tercih ediyordu, bunun için *Trovatore*, *Aida*³¹ marşları takip etti.

Necip, “Biraz ağlayalım!” diye *Traviata*’yı³² koydu. “Adido del passato”, “Bu kadar genç ölmek”, “Ah belki!”³³ parçaları çalındı. Necip, “Verdi girdi mi iş değişiyor fakat

24 Art arda eklenmiş sekiz komşu notanın, kalından inceye veya inceden kalına doğru sıralanmış dizisi.

25 Piyanoda için hazırlanmış, genellikle dördlüklerden oluşan, şarkı türünde beste.

26 İspanyol besteciler Federico Chueca (1846-1908) ve Joaquin Valverde’nin (1846-1910) bestelediği, ilk olarak 2 Temmuz 1886’da Felipe Tiyatrosunda sahlenen beş perdelik *La Gran Via* operası.

27 Çabuk, hareketli, çevik.

28 Fransız opera bestecisi Charles Gounod (1818-1893) tarafından bestelenmiş, meşhur Alman yazar Goethe’nin aynı isimli eserinin I. kısmından uyarlanmış beş perdelik bir opera eseri.

29 Robert Schumann’ın (1810-1856) orjinal adı “Noel Albümü” olan “Gençlik Albümü-Opus 68”de *Soldatenmarsch* isimli parçası.

30 Giuseppe Verdi tarafından bestelenmiş üç perdelik bir operadır. Victor Hugo’nun *Kral Eğleniyor* isimli tiyatro oyunundan uyarlanmıştır.

31 Giuseppe Verdi tarafından bestelenmiş dört perdelik bir operadır. Eski Mısır uzmanı Farnsiz Auguste Mariette tarafından yazılmış bir senaryodan uyarlanmıştır.

32 Giuseppe Verdi tarafından bestelenmiş üç perdelik bir operadır. Alexandre Dumas’ın 1848 yılında yazdığı *Kamelyalı Kadın* romanından esinlenilmiştir.

33 El Traviata’nın I. ve III. perdelinde Violetta’nın söylediği, “Adido, del passato bei sogni ridenti-Elveda, geçmişim güzel alaycı düşleri”, “Bu kadar genç ölmek”, “Ah belki!” isimli şarkılar.

sizde Verdi tam değil.” diyordu. Suat, kendisiden bestekârların iyice vâkıf olmadığı hayatlarına dair bilgiler soruyor, Necip bildiği ayrıntıları aktarıyordu. Öyle oldu ki musiki susarak yalnız bahsi devam etti. İkisi de şunda birleşiyorlardı ki, dünyada musiki gibi etkili hiçbir şey yoktur. Necip için ömrünün en tatlı zamanları, yalnız çok mutlu olduğu anlar değil, musikiyle mest olduğu zamanlardı. Ondan o kadar şiddet ve düşkünlükle duygulanıyordu. Asıl ağır musikiden anlamak için birçok senelik özel eğitime ihtiyaç olan Gluck³⁴, Haydn³⁵, Beethoven gibi üstatlardan bahsederek, onları dinleyip anlayamadığı için üzüntülerini anlatıyordu.

Balkona çıktıkları zaman saat ona³⁶ geliyordu, “Hani kot-ra?” diye gülüşüyorlardı. Süreyya iyice canı sıkılmış gibi, “Belli olmaz ki, belki gece gelir!” diyordu. Suat, “Artık herhâlde bizi evde daha fazla hapsedemez ya!” dedi. “Evet, çıkalım!” dediler.

Bu sefer Kavak yoluna geçmişlerdi. Süreyya, dakikada bir arkasına bakıp, sahilleri teftiş etmekten geri kalmıyordu. Necip gülerek, “Sandala mı bakıyorsunuz?” dedi. Suat serzenişle, “Beykoz çayırına bakmaz ya!” diye söyleniyordu. Necip, “Evet, yazık oldu, görmek isterdim...” dedi. Süreyya hiddetlendi: “İşte yarın gideceğiz ya canım!”

Fakat Necip, erkenden dönecekti. O zaman hep bundan söz edildi. Süreyya, Suat rica ediyorlar, yarın da kalması için ikna etmek istiyorlardı. Ve bu o kadar samimi, o kadar halisane idi ki Necip kabul etti. Zaten İstanbul’a inip yine bunalacak değil miydi?

Sabahleyin Süreyya’nın gürültüsü, bir yabancıyla bağırarak konuşuşu Necip’i uykusundan uyandırdı. Pencereye gidip, baktığı zaman iskelede bir sandal ve iki kişi gördü;

34 Christoph Willibald Gluck (1714-1787), eski çağların sanat anlayışını yeni teknik olanaklarla harmanlayan Alman bestekâr.

35 Joseph Haydn (1732-1809), “Senfoninin Babası” olarak bilinen, Mozart ve Beethoven’ı etkilemiş, klasik dönemin ünlü Avusturyalı bestekârı.

36 Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 17:30-18:00.

herifler şikâyet ediyorlar, gece rüzgâr kesildiğinden Bebek'ten beri kürek çekerek geldiklerini söylüyorlardı. Bu, beyaz, kaplama tahtalı, başı kıcı bir, bir sandaldı. Uzun bir seren³⁷ üstünde çok büyük olduğu anlaşılan bir yelkeni vardı. Sandalın, yelkenin temizliği Necip'in pek hoşuna gitti ve Süreyya kendisine, denemek üzere sandala gelmesini teklif edince, kabul ederek iki delikanlı sandala bindiler. Rüzgâr hafifti. Fakat sandal, yine iyi yürüyordu. İstihkâmlara doğru yükseldiler. Süreyya eski maharetini göstermek için dümene geçmişti; merak ederek, "Acaba dayanır mı?" diyordu. Oradan Kavaklar'a doğru geçtiler. Döndükleri zaman Süreyya memnundu. Necip, Süreyya ile sandalcıları pazarlıkta bırakarak içeri girdi. Onlar gezerken, balkonda dayanmış duran Suat'ın yanına çıktı. O, "Nasıl?" diye sordu, Necip övgüyle söz etti. Suat, "Hava her zaman böyle olmuyor ki!" diyerek, salıntı olduğu zaman binilemeyeceğini anlatıyordu. Süreyya da geldi, "Yemek yiyelim de Beykoz'a sandalla gideriz." dedi. Sandalı kışa kadar tutmuştu. Şimdi oturup, bir küçük bayrak dikmek için meşgul oldular; bu meşguliyetleri arasında Süreyya hep havayı kolluyor, gittikçe artan rüzgâra bakarak seviniyordu.

Yemekten sonra balkona çıktıkları zaman, rüzgârı o kadar uygun buldu ki, bir iki saat geçirip öyle gitmek üzere verilen kararı bozdurmak için uğraşmaya başladı fakat Suat'la Necip saat sekizden³⁸ önce çıkmamakta ısrar ediyorlar, gizli hileler bularak işi ertelemeye uğraşıyorlardı. Nihayet Süreyya aciz kaldı, sandal sekizden önce hareket edemedi.

Suat sandala girip oturunca, "Ooo, büyükmüş!" dedi.

Dışarıdan küçük görünen sandalın içi, pek geniş ve rahat-tı. Sandalcı yelkenleri açıp, tekne rüzgârın önüne dökülünce, dubaya doğru süratle akmaya başladılar. Büyükdere'nin üstünden, güneş onları rahatsız ettiğinden Suat şemsiyesini

37 Direkler üzerinde yelken açmak için ve işaret çekmek için yatay olarak bağlanmış gönder.

38 Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 15:30-16:00

açtı. Bu, siyah, beyaz ve kurşuni renklerden oluşan, satrançlı bir küçük şemsiyeydi. Necip şemsiyeye, çarşafa, peçeye, eldivene, bu kadın şeylerindeki zarafet ve inceliğe ruhunun derinliklerinde arzularla titreyen bir tutkunlukla bakıyor, sonra Suat'ın küçük, bir küçük kuş denilecek ellerinin şemsiyeyi tutuşundaki güzelliğe hayran olarak perişan kalıyordu.

Dalgalar açıklarda büyümeye başlamıştı. Sandal korkusuz bir coşkuyla bunların üzerine atılıp, art arda gelen suların üstünde dalgalandıkça Suat'ın gözlerinde bir bulut, bir endişe ve ıztırap bulutu duruyordu fakat dubadan Serviburnu'na³⁹ doğru büküp, rüzgârı pupaya⁴⁰ aldıkları zaman salıntı kesildi. Süreyya gibi hepsinin de keyfine artık diyecek yoktu. Sandalın etrafından kucaklayan çırpıntı sesleri, tekdüze bir musiki gibi nağmelenen su serpintisi onları oyaladı, Beykoz'un Hünkâr iskelesine vardıkları zaman yarım saat olmamıştı.

Onlar çıktığı hâlde Süreyya çıkmıyor, ilk hevesle sandalcıya yardım ediyordu. Suat'la Necip rıhtımdan onlara bakıyorlardı. Sonra üçü beraber çayıra ilerlediler. Önce rüzgâr onlara çayırdan esintiler getirmeye başladı; bu, birçok çiçeklerin, otların birbirine karışan soluğu, serin, taze, nemli kokusuydu. Biraz sonra çayırın bir kısmını gördüler. Uzak-tan burası sarı çiçeklerle süslü bir fulya tarlası gibiydi. İlerledikçe ötesinde berisinde kırmızı, mor, beyaz çiçekler de fark edildi. Geniş yeşilliklerin arasında bol renkler, çiçekler ki tarladan taşıyorlar, rüzgârla dalgalanıyorlardı. Rüzgâr, parça parça her dalgadan bir güzel kokulu buse yüklenip estikçe, koylarda koşuşan esintilerin su üstünde meydana getirdiği titremeler gibi perişan dalgalanmalar esiyordu.

Onlar hep, “Ah ne güzel!” diye ilerliyorlardı. Fakat karşıdan görünen büyük yolun heybetli ağaçları altına çıkıp çayır bütün genişliğiyle önlerine serildiği zaman, sonsuz bir hayret ve memnuniyet hissettiler. Bir deniz dalgalarının akışıyla se-

39 Beykoz'da bulunan bir burun.

40 Deniz taşıtının arka kısmı, kıcı.

rilen, bir deniz enginliği ve büyüklüğüyle rüzgârın önünde dalgalanan bu çayır onları büyüledi. İlk hisleri memnuniyetle karışık hoş bir şaşkınlık oldu.

Çayırların içinde yürümek, otların arasında yuvarlanmak ihtiyacıyla titreyerek, baharın bütün bolluğu, yeşillik ve güzel kokusu içinde kendilerinden geçmiş ve mutlu bir şekilde ilerledikçe derenin öbür tarafındaki tepelere doğru çayırın yeni ufuklarını görüyorlardı. Bunlar, orada bir küçük tepe, beride çayır arasında kıvrılan ve sonra ağaçların içinde kaybolan küçük bir yol, birbirinin omzundan bakan küçük setler, dere boyunu gölgeleyen söğütlerdi. Dere orada şırıldayarak, burada serpintiyle düşüyor, akıyor, bazen otların arasından fısıldıyor, sonra derinleşerek, sessizlik içinde aktığı fark edil-meyerek düşünüyordu. Bazen pek neşeli bir ahenkle çağla-yan bir kurbağanın ardı arkası kesilmeyen nağmelerinden sonra, bu sessizliğin içinde, bir tek ah gibi yükselip susan sesler oluyordu. Çayırın asıl otları arasında bu yeşil zemin üstüne nakşedilmiş papatyaların; sarı, mor, kırmızı çiçeklerin birbirine karışan renkleri ara sıra yalnız bir renge dönüşe-rek, küme küme orada hep beyaz, burada hep mor, ötede hep sarı dalgalarla köpürüyor, dere kenarı damla damla ağlayan söğütlerin yeşil gölgeleri altında parlak yeşil çimenlerle bir seccade gibi seriliyordu.

Süreyya, “Oturalım!” dedi. Necip, “Yatmalı!” diye söy-lendi.

Gerçekte bir duygu coşkunluğu arasında haykırarak bu otlara, bu topraklara karışmanın karşı konulmaz ihtiyacıyla acı çekiyordu. Kendini en çok şaşkın bırakan güzellikler hu-zurunda daima hissettiğı ezilmek, ölmek arzusu şimdi daha şiddetli ve dayanılmaz bir inatla onu aciz bırakıyordu. Önden Suat’ın şemsiyesine dayanarak ahenkli bir tavırla yürürken kocasının koluna yaslanan vücudunu görüyor; her yerde da-ima, daima aynı arzu ve vefayla sizin olan bir kadın özlemi ve ateşiyle titreyerek inlemek, düşüp ölmek istiyordu. O, her

aşkta zehirlenmişti; önceden sadece bir bakışı için canını vermeye razı bir iki kadın, parası mı yoksa kendisi için mi teslim olduklarında tereddüt ettiği birkaç kız, hayvan gibi gelip ayaklarının altına, gençliğinin önüne yatan dört beş kadın... Hep öyle hürmetsiz, nefret ve iğrenme veren aşklar olmuştu. Sonra, “Evlenmek mi?” diyordu. Tanımış olduğu kadınların dördü mü beşi mi kocalı idiler. Bunların kendisinde bıraktığı etkileri düşünerek “Evlenmek!” diye omuz silkiyordu.

Çayırın ta öbür ucundaki taş köprüye kadar ilerlediler, orada önlerine başka bir yol, yine gölgeden ibaret bir yol çıktı. Suat, “Aman biraz da buradan!” dedi. Bu Tokat’a⁴¹ gidiyordu; Necip bu yolu, sondaki büyük ormanı tarif ederek bir kere buralara geldiğini anlatıyordu. Etraf hep bahçeyle çevriliydi. İspinozlar⁴² neşeleriyle burasını doldurmuşlardı. Sessizlik içinde yanlarından geçen rüzgârın yapraklarla öpüşmelerinin nağmeleri duyuluyordu.

Döndüler, oradan geçen bir adama derenin öte tarafındaki yolu sordular, onun gösterdiği yerden geçtiler. Bu, derenin öbür sırtında, otların arasında kaybolmuş bir patikaydı ki küçük söğütlerle belli oluyordu; yanı başından ince, bir kuş gibi nağmelenen ince bir su akıyordu. Burada çayır, yüksekten yolun ağaçlarındaki heybet, derenin yılan gibi kıvrılıp bükülen şeridi, çayırın bütün renk ve dalgalanan yüzeyiyle baygın baygın serpiniyordu.

Necip, onlar coşkudan coşkuya, ferahlıktan ferahlığa geçip neşelerinden kuşlar gibi cıvıladıkça, birçok zaman kendisini çok konuşturan üzüntü ve kederinin ara sıra yaptığı gibi, karanlık ve sessiz ruhunu ezen o acıklı hüznün içinde çok bedbahttı. “Ya ben! Ben ne yapayım?” Ah niçin o daima böyleydi? Dünyada huzur ve rahatın hep kuruntudan doğduğunu görüp, kendini üzen şeylerin de hep kendi hayal gücünün,

41 Beykoz’da bulunan Tokat Deresi.

42 Gagası kısa ve koni biçiminde, sırt tüyleri yeşilimtrak mavi, boynu ve karnı kırmızı renkte, güzel sesli bir kuş.

kendi seçiminin icatları olduğunu düşünerek, kendine, ruhuna karşı bir şey yapamadığından, kendini iyileştirmek için bir çare bulamadığından deliren bir gazap ve öfke hissediyordu. Evvela birden kanatlanmak için gökyüzünü yeterli bulmayan bir coşku ve hayal, bir ulvî emel, bir masum arzuyla boğulur, o zaman bir hiç için canını verecek hâle gelirdi. Fakat sonra yine o hiçlerden biriyle bütün uçma arzusu yaralanır, bütün tahlili, her coşkunluğu bir yara yapan inceleme duygusu uyanır, hayatın, dünyanın, insanların, ruh ve kalbin ne olduğunu soğukkanlı, kendine karşı bile düşmanca, coşkunun bir zerresine mağlup olmayarak, arzularının ne iğrenç, emellerinin ne gülünç, başarılarının ne miskin, bütün mutlulukların, neşelerin, ne kadar süslü olursa olsunlar ne murdar olduğunu düşünmekten doğan üzüntü ve bezginlikle harap olur, sisli, küflü kalırdı. Ah, ara sıra ruhunu heyecanla ürperten o saflık eğilimi ve coşkusu daimî olsaydı... Herkes gibi o da hayatı sade, ilk renkli masum gözlerle görseydi! Hayat, onu kollarının arasına alıp tırnakları, dişleriyle paralayarak bu hâle getirmemiş olsaydı!

“Hâlbuki...” diyordu. Evet, bilirdi ki ona huzur ve coşkunluk ne kadar lazımsa ruhunda fırtınaya, karanlığa, esrara da öyle derin bir arzu vardı. Bu huzur devrelerinden sonra gök gürültüsü ve şimşek, öfke ve bezginliğe de muhtaç olacağını bildiği için başını eğerek, “Hâlbuki...” diyordu.

Şimdi tabiatın bu bereket ve ferahlığı içinde, suyla şişkin toprakların, otların, çiçeklerin içe işleyen güzel kokularıyla bütün duyguları coşarak onu ateşli bir arzuyla ihtirastan titretmişti. Her şeyin böyle çiçekli, güzel kokulu olduğu, önünde böyle fısıldayarak giden bir karı koca bulunduğu bir zamanda ta ruhunun derinliklerinde titreyen acıklı bir ihtiyaçla, beğenmemekten, iğrenmekten, kadınsız geçen mahrum hayatının bütün yarım kalmış ihtiyaçlarıyla mutluluk arzularının taşıdığını duyuyordu. Fakat onda, diğer sebepleri işlevsiz bırakan zihin şimdi yine hücum etmiş, kendisi Süreyya’ya

benzemediği için onlar gibi mutlu bir evlilik hayatına nâil olmuş olsa bile, yine acılar icat edeceğini, hem bu hayatın da kim bilir ne kirli ne acı köşeleri bulunduğunu düşünmeye sevk etmişti. “Evet, kim bilir sizde de neler vardır? Uyuyan yahut gizlenmiş neler vardır?” diyordu.

Ah! Eğer Suat ve Süreyya arkalarından bastonuyla otları kırbaçlayarak gelen, ara sıra birkaç sözle konuşmalarına katılan yahut gördükleri şeyler hakkında bir düşüncesini söyleyen ve hatta neşeli görünen Necip’in ruhundan neler geçtiğinden şüphe etselerdi, onu ne kadar iğrenç bulurlardı ve Necip, işte kendisi de kendinden iğreniyor ve asıl ona bu azap veriyordu. Yine o zihninin sesi yükselerek, “Lakin herkesin hayatında da böyle başkalarının iğrenç bulacakları anlar vardır.” demek istiyordu. Fakat onu öldüren, herkesten ziyade kendisinin kötülüğüydü. Kendine hürmet edememek kadar ona azap veren bir hâl yoktu.

Kendinden korktuğu, ruhunun karanlığından iğrenerek ürktüğü zamanlar, “Ah ne kirli bir muammayım!” diyerek kendindeki bu iki ruhu, bu bazen hep mavi ve saf, fakat çoğunlukla böyle kanlı, murdar ruhları düşünür, daimî bir ses olmak üzere içinden kendine, “Canavar!” diye hitap eden bir vicdan bulurdu. Etrafında hep kötülükler, hayvanlıklar görmesi, bunları kendinde bulmak kadar onu öldürmüyordu. Kendi o kadar yüceliklere tutkun olduğu hâlde bu kötülüklerden uzaklaşamazsa başkaları ne olur, diye düşünerek kendinden kaçmak ister, masumiyet, hayvanlıkla zincirlenmiş gibi onda daima boğuşurlar, hiçbir zaman, yapmadan önce, yaparken ve hele sonra ateşler içinde yanmadan, başkalarının içgüdüyle yaptıkları adi kötülükleri bile yapamazdı.

Birden Suat döndü, “Susuyorsunuz siz...” dedi. Necip bir yalan bulmak için sıkılarak, “Şu yola bakıyordum.” diye cevap verdi. Sonra ilave etti: “Galiba gelirken gördüğümüz küçük tepeye çıkıyor... Neydi o, Serviburnu mu diyorlar, ne diyorlar?” Suat şemsiyesiyle göstererek, “Şurası mı?” diye

sordu. Süreyya kopardığı bir çiçeği ceketinin iliğine iştirirmekle meşgul, “Ha, Serviburnu!” dedi. “Gidelim mi? Zannederim daha vakit var.”

Oraya çıktıkları zaman rüzgârın sönmüş, denizin gümüş bir gevşeklikle bayılmış olduğunu gördüler; zeminin dalgaları dağıldıkça içeri doğru tepeler, gittikçe sıralanan bayırlar, sonra dağlar ortaya çıkıyor ve her noktası tatlı yeşil bir çimenle baştan başa örtülü görünüyordu. Oradan ta Hisar’a, Kaplıca’ya kadar görünüyor, ikisi arasında akan mavi suların dumanları içinden Boğaz’ın bükülerek, kıvrılarak dolanan yolu fark ediliyordu. Güneş Tarabya’nın üstünde, bir aynada görülüymüş gibi kamaştıran ateş beyazıyla bir güneş değil, hudutsuz, şekilsiz bir cehennem levhası gibi ufku bekliyordu. Kıyıda geçen bir römorkörün ağır adım sesleri sayılıyor, ılık hava esintisiz, dalgasız uyukluyordu.

Suat biraz yüksek olan kenara yaklaşmış, “Ooo!” diyordu. Hep oraya gittiler. Sığ sahilde kaya parçalarını gösteriyordu. Buranın camgöbeği⁴³ kumları üstünde denizin kıvrımları, gümüşlenerek hareleniyordu. Dibiindeki en ufak taşlar bile elle gösterilerek sayılacak kadar berrak olan deniz gitgide yeşili mavileşerek uzuyor, kırmızı rengiyle denizi boyayan dubadan sonra karşı sahile gittikçe kâh yeşil kâh mavi kâh mor uzuyordu.

Suat gülerek ve burundaki taşları, suyun altında görünmeyen kayaları göstererek, “İşte şurası tehlike burnu!” dedi. “Bütün gemiler Boğaziçi’nin dehşetli fırtınalarında buradan korkarlar.” Necip soruyordu: “Acaba sandallar da mı?” Süreyya karşıda, Büyükdere rıhtımı önünde durularak, dere gibi sahilin bütün binalarının yansımalarını kucağına almış denizden başını çevirip, bakarak güldü: “Galiba yalnız sandallar... Hatta durgun havada bile... Zannederim asıl durgun havalarda... Baksanıza!”

43 Yeşile çalan mavi renk.

Eliyle geniş bir hat çizerek bir dalgasız denizi, bir esintisiz gökyüzünü gösterirken Suat gülüyor, Necip'e bakıyordu: "Gemici Bey keşif yapıyor, harita çizecek olmalı..."

Süreyya omuzlarını kaldırdı: "Unutuyorsunuz ki, sandal yürümek ve bizi taşımak için rüzgâra muhtaçtır. Şimdi nasıl gideceğimizi düşünün! Bakınız püf yok!"

Suat dudak büktü: "Kürekleri siz çektikten sonra... Zira dünya şahittir ki bu işin içinde hiç suçsuz iki kişi varsa Necip Bey ile biz, ikimiziz."

Süreyya düşünüyor, bir karar veremiyordu. Sonra dedi ki: "Buradan kürekle Tarabya'ya geçer, oradan bir arabaya bineriz; sandalı da bırakırız. Yenimahalle'ye ağır ağır gelsin."

Necip başını sallıyordu. Acaba akıntı izin verecek miydi? Tarabya'ya geçmek için galiba biraz yükselmek gerekirdi. Ya sonra?

Suat gülerek, "Gemici Bey akıntıyı unuttu!" diyor, Süreyya'nın fikrini savunmak için söylediği sözleri gürültüye, haksızlığa boğmak için uğraşıyordu. Süreyya haykırarak, "Yenimahalle'ye kadar çıkmak daha kolay değildir ya!" demek istiyordu. Sonra karar verildi, bu sahilde sular yukarı olduğu için yükselecekler, oradan Yenimahalle'ye kürekle geçeceklerdi.

Suat şemsiyesini sallayarak, "Herhâlde şimdiden sandala girmeliyiz; yoksa bu gidişle galiba yemeği denizde yiyeceğiz." dedi.

Sonra yürürken kocasının koluna girip, eliyle şurada burada rüzgârla atılmış kalmış olan tül dalgaları gibi dumanları göstererek ve gizli bir sesle sokularak, "Bunlardan korkmuyor musunuz?" diye sordu. Süreyya bu sestten, bu sokuluştan memnun, "İşte kadınların gemiciliği bu kadar olur!" diye eğleniyordu, "Onlar sade ağırlık vermeyi bilirler, hele yorgun olurlarsa... Başka çare yok Suat, gemici karısı gemici olmalı-

dır. Yoksa ben kürek çekerken yalnız safra⁴⁴ olmayı elbet sen de istemezsin.”

“Eğer gemicilik rüzgârsız kalıp, geceyi denizde geçirdikten sonra yağmura tutulup hastalanmaksa...”

Süreyya gülerek, “Ah kadınlar!” dedi. “Eksik söyledin Suat, bir kere gelecek belalardan bahsettiniz mi merdiven gibi yükselerek arkası gelmez. Hasta olmak, yataklarda sürünmek, hortlamak... Sonra... Ne bileyim, gebermek demeliydin; Allah insanı sizin elinize düşürmesin, hele dilinize hiç!”

Suat kolunu kurtararak ve şuh bir gülüşle dişlerini göstererek, “Elimiz mi dilimiz mi?” diye tekrar etti. “Bizim elimize ha! Lakin bizim elimiz olmasaydı siz ne olurdunuz bilir misiniz?”

Süreyya şüpheli bir surette başını sallayarak soruyordu.

Suat saydığı şeyleri anlatmak için yüzünde dargınlığını göstermek isteyerek: “Şu burundaki kayalar kadar vahşi, somurtkan, sümsük...”

Süreyya kahkahalarla gülerek, “Aman neler, neler...” diyordu, sonra ciddiyetle döndü: “Ya siz?” dedi. “Ya siz, ya siz?”

Karı koca tekrar yan yana geldiler, Necip onların söylediklerine artık dikkat etmeyerek, kendi kendine “Evet sizin elleriniz!” diyordu. “Ben de onun için mi böyle vahşiyim acaba?”

Sonra başını sallayarak, “Beni bu hâle getiren sizin elleriniz, o sizin teninizdeki nezakete, kadınlığa bakarak insanın ağlamak istediği güzel kadın elleri değil mi?” diye düşünüyordu. Fakat acaba harap eden eller olduğu gibi şifa, hayat veren eller de var mıydı?

44 Deniz araçlarında dengenin sağlanması ve araçları istenilen su düzeyine kadar batırabilmek için dip bölümlerine konulan ağırlık, balast.

Sonra Suat’a bakarak içinden, “Acaba senin ellerin gibi ulvi eller bu yaraları sarabilir mi?” diye soruyordu. Eğer Süreyya da kendi gibi bir hayat yaralı olsaydı, Suat gibi bir kadının öyle bir yarayı tedavi etmekte etkisini görecekti fakat Süreyya kendini neşelerinde, mutluluklarında bile öldüren o hastalığın zehrinden uzak bir ruh; temiz, habersiz bir ruhtu.

Birdenbire Suat durdu, kocasıyla konuştuğu sözde devam ederek yanlarına gelmesini bekledi. “Allah aşkına, Necip Bey!” diye iddialarına katılmasını rica ediyordu. “Erkekler mi olmasa kadınlar fena olurdu, kadınlar mı olmasa erkeklerin hâli yaman olurdu?” Bunu soruyor, cevabını merakla bekliyordu. Necip gülerek dedi ki: “Bütün fikrimi söylememe izin verir misiniz, Suat Hanım? İkisi de olmasa daha iyi olurdu. Fakat şimdi mademki ikisi de var, ona göre fikir vermeli. Erkeğine, kadınına göre bu konuda çeşitli fikirler verilebilir. Erkekler var ki olmasalar iyi olmazdı fakat kadınlar da vardır ki olmasalar hiçbir şey olmazdı. Üzüntü de mutluluk da...”

Suat dönerek Süreyya’ya, “Gördün mü?” diyordu. Necip devam etmek istedi: “Fakat sonra, öyle kadınlar da var ki...” Süreyya gülerek, Suat’ı zorluyor, “Devamı var, devamı var... Onu bekle!” diyordu.

Onlar iddialarına gülüşerek, haykırarak devam ediyorlardı. Necip arkada sersem, perişan gidiyordu. Kadınlar... Onların hepsinden şüphe etmek... “Ah, ihanet!” diyordu; şimdi, daha şimdi Suat’ın kendine bakan gözlerindeki derin, sonsuz masumiyet ve temizlik, kendi kirli hayal gücünün bile bir leke göremediği o temiz, saf sima onu eritmiş, ruhunu ezmişti. “Bu bakış, bana dünyada böyle bakışlar da var? Ah bana böyle bir bakış, bana böyle bir yüz! Ben kurtuldum!” diye inliyordu. O zaman bazen ilk gençliğindeki gibi bir Necip olup hayale daldıkça düşündüğü o ruhunun ve emelinin kadını, hep mükemmelliklerden cismanileştirdiği o genç kızı düşünmeye başladı. Bütün hayalî güzelliklerle süslediği hâlde bile ona bu kadar saf ve narin, bu kadar pak ve pürnür bir bakış verememişti. Suat

elbette onun kadar güzel olmadığı, onun kadar mükemmel bulunmadığı hâlde bile böyle hayalinin yetişemediği güzelliğe sahipti. Onun ruhu ne kadar, ah, ne kadar temiz olmalıydı!

Şimdiye kadar böyle kendini saflığı ve temizliğiyle, sakinliği ve yumuşaklığıyla, iyiliğiyle büyüleyen gözler görmediğini düşünerek, “Ya nerede göreceğim?” diyordu. Hep tanıdığı kadınları düşündükçe ya sefaletin sevk ettiği namuslarının karşılığı olan servet ve tantana içindeki kızları yahut salon hayatının çeşitli nedenleriyle solmuş evli barklı kadınlarını görüyor, “Pislik içinde temizlik aramak... Bulunmayacağı tabii olan yerde inci avlamak...” diye gülüyordu. Böyle yüce eğilimlerle, kocasına bağlılığıyla pak ve nurlu kalmış kadınların ne kadar nadir olurlarsa olsunlar niçin bulunmayacağını kendi kendine soruyordu.

Sonra şüphe, tekrar tırnaklarını çıkarıyordu. Namus ve masumluk hakkında bir sürü tahrip eden fikirleri vardı ki kısmen düşüncelerinden, kısmen gördüklerinden hasıl olan şeylerdi. Bunları tatbik etmek istiyordu ve böyle saflık ve melekliğin mümkün olmasını, bunun kendine tesadüfünü kabul etmediği hâlde de bu saflık ve huzur içinde, ruhundaki meçhul ihtiyaçla ne yapacağını düşünüyordu.

Birdenbire Suat yine döndü, “Canım, siz hâlâ susuyorsunuz!” dedi.

Bu, sandalın iskelenin yanında görüldüğü zamandı. Süreyya ilerlemiş, sandalcıya işaret etmişti, arkadan Necip ile Suat rastgele konuşarak gelirken, Süreyya’nın sandala atlayıp yelkenlerle, iplerle meşgul oluşuna bakıyorlar, gülüyorlardı.

Suat, Süreyya’ya seslenerek, “Nafile, Bey, nafile!” diyordu. “Herkes cezasını çekmeli... Küreklere sarılmaktan başka çare yok!..”

Necip, sandala girmek için Suat’a yardım ederek, “Hava bu kadar durgun olunca onu galiba hepimiz yapacağız.” dedi.

Palamarları⁴⁵ çözdüler, sandalcı kanca ile rıhtıma dayandı. Yelken dalgalanarak sandal denize açıldı ve ilk hız geçtikten sonra durdu.

Süreyya gülerek, “Çala kürek bakalım... Suat, sen de dümene geç!” diye kürek çekmeye girişti.

Suat, başını sallayarak ve dümeni kullanmak için şemsiyesini sağlam bir yere koymaya çalışarak, “Şemsiyemi koymak için yer bulmak mümkün değil ki!” diyordu.

Kürekler o kadar büyüktü ki kolay idare edilmiyordu; Süreyya bunlarla uğraşırken, “Kürek çekmiyorsun ya şükret!” diyordu. Sandal ağır ağır ilerledi.

Suat birdenbire, “Oh, bakınız!” dedi; güneş Büyükdere koyunun üstünde hafif dumanlar arasında bir kırmızı billur gibi heybetli, kararıyordu. Etraflarını serin bir deniz havası keskin kokusuyla sarmıştı; deniz, uzakta bir pervane sesiyle homurdanıyor, arkalarında Tarabya’ya doğru bir gümüş parlaklığıyla, yumuşak ve uysal dalgalarıyla akıyordu.

Tekrar kürek başladı. Süreyya, ara sıra Suat’a dümeni anlatıyordu, Suat “Böyle mi?” diye itaat ediyordu. Serviburnu’na kadar böyle yükseldiler. Necip, “Tam on sekiz dakika!” dedi. Biraz daha gayret ettiler.

Suat, “Siz güneşin batışını görmüyorsunuz ki!” diyordu. Şimdi Büyükdere koyu kırmızı bir parlaklıkla kadifelenmişti; güneş, Bentler’in vadisi üstüne iyice inmiş, köşe bucağı dumanla, karanlıklarla dopdolu olan yeşilliklerin üstünde dumanlarla boğuşarak, kanlı, bulutlu, bütün yuvarlaklığıyla titreyerek batıyordu.

Necip, “Nur içinde yüzüyoruz!” dedi. Suat ilave etti: “Duruyoruz demek gerekir.” Tekrar küreğe asıldılar. Dalgalaradaki renkler gittikçe morararak sönüyor, deniz bir cam duruluğuyla uzanıyordu.

45 Gemileri iskele, rıhtım veya şamandıraya bağlamaya yarayan kalın halat.

Arkalarında tufandan gelme bir ses inledi, hep birden uyandılar; heybetli bir geminin, bir canavar, bir kara parçası hücumuyla üzerlerine doğru geldiğini, pervanenin kestiği suyun heybetli bir şelale homurtusuyla inlediğini gördüler. Suat sararmış, dümeni şaşırmıştı. “Aman vallahi battık!” diyordu. Süreyya’nın verdiği komutları yanlış yapıyordu. Süreyya sıçradı, dümeni bastı, küreklere sıkı asıldılar ve gemi ancak on metre açıklarından, kestiği suyun içinden yer altı gürültüleri çıkaran korkunç bir canavar gibi geçti. Süreyya, Suat’a gemiyi göstererek, “İşte erkekler olmasa kadınlar ne olurdu? Bak...” dedi.

Suat başını sallayarak, “Zarar yok fakat yalnız kalsam bu tekneyle ben buraya çıkamazdım ki!” diyordu. Necip, “İşin doğrusu yine benim söylediğimdir. Ne biri ne de diğeri!” dedi.

Yenimahalle daha uzun sürdü.

Eve girdikleri zaman yorgunluğun, bekleyişin etkisiyle o rahatlık, hepsine hayal edilemez bir mutluluk gibi geldi. Yemek, bir buçuğa kadar bekleyen mideler tarafından tam bir minnetle kabul edildi. Necip ile Suat bir olmuşlar, sandal bahsini tazelemişlerdi. Bunun için Süreyya hiç o bahse yanaşamıyor, onların yanında hep yeniliyordu. O asıl, “Bugün aksi oldu, bir de rüzgârlı havalarda...” demek istiyordu fakat Suat, “Bir daha mı? Bizi elbet bu kadar budala zannetmezsin?” diye gülüyordu. Süreyya, “Size akşama kadar burada oturup onda gidelim demedim mi ya? Herkes bilir ki rüzgâr güneşin batışına doğru söner.” demek istiyor fakat Suat’ın çatalını kaldırıp, “Sus!” diye zorlamasına gülerek razı oluyor, boynunu bükerek, “Hakkınız var!” diyordu.

Yemekten sonra yine bu bahis oldu. Suat sandalı, yelkeni, denizi, rüzgârı hep Süreyya’ya veriyordu; öteki şükranla kabul ederek, yalnız gezmenin iyiliğini anlatıyor, çok sevdiğini söylüyordu, “Sen evinde otur da muhallebi pişir.” diyordu.

Ay, bu gece masum hilaliyle o kadar saf ve bakir; deniz, o derece durgun ve atlastı⁴⁶ ki sessizlik ve hayret üstün geldi. İnce nurlu çizgisiyle lacivert gökyüzünün derinliklerinden lacivertleşiyor, nuruna biraz karanlık yayılıyordu. Sonra mavi dumanlar doluyordu. Uzun uzun, bu dumanların altında, âşik gibi aya bakan uzaktaki tepelerin hüznüne karşı sustular. Mehtap, balkona çatının gölgesinden geçerek, sönük ve can çekişerek girebiliyordu. Birbirlerini bir gölge gibi fark ediyorlardı.

Süreyya bir uzun sandalyeye uzanmış, gözlerini bir yere dikmiş, düşünüyordu. Suat balkonun bir direğine dayanmış bakıyordu. Necip bu ılık gecenin nefesleriyle gelen kendinden geçmişlik içinde dalgın, bütün bugünkü düşüncelerinden geçip neticede karar kılarak, öyle bir kadın için derin arzu hisleri içinde dalıyor kalıyordu. “Uyuyor musun?” diye bir sesin fısıldadığını hissetti, titredi, Suat’ın hitabına başını kaldırıp bakınca bunun kendine değil, kocasının sandalyesine eğilmiş, ona sorduğunu gördü.

Bu seste öyle bir kucaklayıcı sıcaklık, öyle zevklerin hatıralarıyla titreyen gizli bir ahenk vardı ki bunlar karı koca samimiyet ve mutluluğunu gösteriyordu. Birbirine böyle “sen” diye hitap etmenin bahtiyarlığını şimdi anlamış, kendine hitap ediyor zannettiği Suat’ın sesindeki sıcaklık onu eritmişti. Şimdi, bu hitabın kendine olmadığını anlamaktan üzüldü, kahroldu; ah bulsaydı, kendine de bu sesle, bu bakışla “sen” diyecek kadını bulsaydı!

Onlar, karanlık içinde birbirinin koluna girmişler, “Müsaade var mı?” diye çekilmek için ondan izin istiyorlardı. Yalnız kaldığı zaman kalkıp ilerledi, balkonun kenarına dayandı, “Evet, bu bakışı, bu sesi, bu kadını bulabilsem!” diye tekrar etti.

Etraftan yayılan beyaz bir sis hattı, sahillerin yanından alçak, yavaşça sokuluyor, deniz mehtabın gümüş çizgisi al-

46 Yüzü parlak, sık dokunmuş bir ipekli kumaş türü, saten.

tında, karanlık, vahşi susuyordu. Bu sessizlik içinde, karanlık içinde donuk beyazlığı fark edilen sis ile ötede parlayan gümüş çizgiye karşı karanlık bir ses, bir ishakın⁴⁷ feryadı düzenli, inleyerek sürükleniyordu. Birdenbire kendini bu yalnız sesle, sesin derin iniltisiyle o kadar uygun buldu ki uzun uzun onu dinledi.

“Evet, tıpkı ben!” diyordu. “Eğer bütün ızdıraplarım bir ses bulsaydı, hiç şüphe yok ki bu kadar vahşi, bu kadar insanlardan kaçan, bu kadar bedbaht, bu kadar üzgün ve karanlık olurdu.”

Ve tekrar yatmak, tekrar yalnız odasına gidip uyuması gerekiyordu. Bu hayat, ona idam anını bekleyenlere mahsus bir katil yavaşlığında geliyordu ve nasıl onların ruhu ara sıra, birdenbire yerlere sürünerek ölen ümit titreyişleriyle çırpınırsa kendinde de derinden bir titreyiş, ruhunda birdenbire perişan olan bir istek, bir kadın isteği, o sesin, o bakışın kadını hakkında bir başarı arzusu titriyor, titriyor, onu bitkin bırakıyordu.

47 İshak kuşu. Ağaçlık alanlarda, yerleşim bölgelerinin yakınlarında ve bahçelerde yaşayan, dokunaklı bir sesi olan baykuş türü.

Suat, ara sıra gözlerini dikişinden kaldırıp, yeşil köpüklü denizde beyaz yelkeniyle uçan kotraya bakarak, dalgın, yalnız, meşguldü. Kalbi daimî bir çarpıntıyla onu işini bırakıp, gözleriyle sandalı takip ve aramaya sevk ediyordu. Süreyya'nın verdiği teminata rağmen şiddetli rüzgârlarda teknenin devrileceğinden korkuyordu.

Sandalın geldiği günden beri Süreyya, rüzgâr bulduka fırsatı kaçırmıyor, hemen balkona çıkıp sandalcıya sesleniyordu. Bu ses, Suat'ın şimdi hayatının kâbusu olmuştu, huzurlu hayatında bir fırtına merhametsizliğiyle tekrar ediyordu. Önce beraber bulunmak için beraber çıkmak istemişti fakat deniz onu harap ediyor, günlerce sersem bırakıyordu. Onun için burada karşıdan onun gezmesine bakarak, bin kalp çarpıntısıyla beklerdi. Kendini aldatmak için eline aldığı dikiş bazen dalgınlıktan yanlış oluyor, sonra sökmeye mecbur kalıyordu. Süreyya her zaman kendini götürmeye uğraşıyordu, önce bir iki gün ilk sersemliklerin geçtiğine güvenip, onun sözünden de çıkmak istemeyerek gitmişti fakat tekrar ettikçe baş dönmesi o kadar çoğalmıştı ki artık mümkün değildi. Hatta havalar iyi olduğunda bile aklına geldikçe midesi bulanıyordu.

Eğer tehlikeden korkmasaydı, Süreyya'nın kendisini bırakıp gidişine yine memnun olacaktı. Onun canının sıkılmasından pek endişe ediyordu, hayatını sadece kendi huzuruyla meşgul edemediğini hissetmeye başladığı zamandan beri eğlenmesi için her şeye razı olmuş, ta ruhunun derinliklerinde

sızlayan ufak bir yarayı yalnız kendisine saklayarak susmuş ve sabretmişti.

Buraya geldikleri zaman sandal bahsi olmadığından, yenilikle bir ferahlık ve heves hasıl olmuştu. Fakat her gün o parlaklık biraz daha soluyor, o ferahlık biraz daha verem hâlini alıyor, her gün biraz daha azalıyordu. Bazen bunun sonunu, bir çukur gibi hayalinde birden kararan sonsuz ve karanlık bir boşluk gibi görüyor, bir korku titremesiyle üşüyerek boynunu bükük kalıyordu.

Gözleri dalgın, dikişi dizlerine bırakmış, zihnini yırtarak geçen bu fikir üzerine, “Ne yaparım ya Rabbim, ne yaparım?” diye düşündü. Ne olacağını kesin olarak görmemekle beraber, o çukur hissi onu dehşete düşürüyordu. Bu korku, ona sadece Süreyyasız, onsuz kalmak şeklinde görünüyordu. Tekrar başını kaldırıp denize baktı, gözleriyle uzun uzun sandalı aradı. Ve onu nihayet orada, dalgaların arasında, köpüklere bulanarak, bir tarafa eğilmiş yatmış, kırmızı bayrağı rüzgârla çırpınarak, o tarafa doğru geliyor görünce tekrar kalbi hopladı. Süreyya’ya şikâyet edemiyor, onu engellemek istemiyordu. Kendisi anlasaydı, ah Suat’ın kalbinde ne arzular ne hasretler olduğunu anlasa da öyle hareket etseydi!

Evde kalırsa daha ziyade canı sıkılacağından korktuğu için cesaret edip bir şey söyleyemiyor; güceneceğinden, hiddetleneceğinden korkuyordu. Fakat bir gün sandaldan da bıkacak değil miydi? Sandal da onu sıkacaktı, o zaman ne yapacaktı?

Tekrar o yara, o küçük yara feryat etti. Ah, niçin ona yetmiyordu? Niçin ona her şeyi unutturamıyordu? Erkek kalbinin kadınların kalbinden daha fazla talepkâr olması bir hak-sızlık değil miydi?

Buna karşı sessizlik ve tahammülden başka yapılacak bir şey olmadığını düşünmek, sessizlik ve tahammülün bu kadar güç olduğunu görmek onu eziyordu. Önceden ricaya lüzum

göstermeyen Süreyya, şimdi gittikçe artan şakalaşmalarla her arzusuna karşı gelebiliyor, Suat'ın istemediği şeyleri bile yapıyordu. Bu şaka her türlü görünüşü güzellikle muhafaza ederek, işi ciddiyetten kurtarıyordu. Ne olursa olsun ricası kabul olunmuyor ve arzusuna aykırı şey yapılmış oluyordu. Hâlbuki onun için Süreyya'nın daha ortaya çıkmamış arzularını bile gözlerinden okumak bir zevk, mutluluk derecesinde bir şeydi.

Bazen kendisini böyle acı içinde, şikâyeteye yetkili addetmek, bir haksızlık olduğunu iddia etmek isterdi fakat küçük birtakım olaylar, yalnız ardı arkası kesilmeyen ve birbirlerini takip etmelerinden doğan bir netice itibarıyla kendini muzdarip ettikçe bu iddia sessiz kalırdı. Kendinde kocasına karşı bazen gücenme görüyor, sonra böyle biriken gücenmelerin Süreyya'nın bir an samimiyetiyle, bir iltifatıyla yok olduğunu görünce, ona ufak haksızlıkları için değil, iltifat edip gönünü almadığı için darıldığını itiraf ediyordu.

Hizmetçi kızın, “Necip Bey geldi!” demesi, bu yalnızlık, bu endişe arasında ona birden sevinç verir gibi oldu. O kadar bunalmıştı ki Necip'in bu ansızın gelişi, onu pek memnun etti. “Ah ne iyi ettiniz de geldiniz, vallahi!” diyordu. Necip, elinde bir tomar kâğıtla ayakta durarak Süreyya'yı soruyordu. Suat, eliyle denizi gösterdi. Necip, “Hâlâ sandal paralanmadı mı Allah aşkına!” dedi. Suat, “Aman ne diyorsunuz?” diye kalbini tutuyordu. Necip gülerek, “Yok efendim, hani şu bir gece bir bora çıkar da...” diye düşüncesizliğini tamire uğraşıyordu.

Suat, “Çağırılım mı?” diye balkona geçerek, elinde dikmekle meşgul olduğu gömleği karşıdan yukarı doğru geçmekte olan sandala uzun uzun salladı. Necip, “Acaba görür mü?” diye soruyor, Suat susarak, Süreyya'yı çağırmak için bir bahane bulduğundan memnun, bu memnuniyet için Necip'e şükran duyarak, ara sıra durup, sonra tekrar sallıyordu. Birdenbire sandalda bir başka hareket görüldü. Yelkenin

yapraklayarak⁴⁸ sandalın döndüğünü, sonra oradaki buruna doğru gelmeye başladığını gördüler. Suat, “İşte geliyor!” dedi. Necip, elindeki kâğıtları sallayarak kendini göstermek istiyordu.

Beklerken oraya oturdular; Necip, niçin beraber çıkmadıklarını sordu. Suat, bu soruya hafifçe kızarak ve sebep söylenince Süreyya’nın o hâlde bile kendini yalnız bırakmasını garipseмесinden utanarak, “İşim vardı da...” dedi, sonra yalan söylemekten daha da utanarak ilave etti: “Deniz de tutuyor da...” Ve sonra kızardığını göstermemek için, “Onlar ne?” diye kâğıtları gösterdi. Necip elindekileri uzatarak “Sizin için.” dedi.

Suat kâğıtları açmakla meşgulken Necip, ayakta ona bakarak şu notalar için ne kadar telaş ettiğini düşünüyordu. İki seferdir unuttuğu için bu sefer mutlaka getirmeye karar vermişti. Sabah vapuruyla Boğaziçi’ne gitmek niyetindeyken vapurda aklına bunlar gelince dönmeye mecbur olmuş, Beyoğlu’na çıkıp onları almak, yemek yemek için de öğleye kadar kalmıştı.

Suat sevinçle, “Ooo, bunlar nota...” dedi. Necip notasızlıktan şikâyet ettiği için getirdiğini söyledi. Suat memnun, birer birer karıştırıp isimlerini okuyordu: “Ooo! Norma⁴⁹, Otello⁵⁰, Manon Lescaut⁵¹, Ernani⁵², Lucrezia Borgia⁵³, Sappho⁵⁴, La Boheme⁵⁵... Neler neler ya Rabbim! Bunlar ne, bu

48 Yelkenin rüzgarla dolmayarak sağa sola doğru başıboş bir şekilde dalgalanması.

49 Vincenzo Bellini’nin bestelediği iki perdelik bir opera eseri.

50 Giuseppe Verdi’nin bestelediği dört perdelik bir opera eseri. William Shakespeare’in *Othello* oyunundan uyarlanmıştır.

51 Giacomo Puccini’nin bestelediği dört perdelik bir opera eseri. Abbe Prevost tarafından yazılan *Manon Lescaut* romanından uyarlanmıştır.

52 Giuseppe Verdi’nin bestelediği dört perdelik bir opera eseri. Victor Hugo tarafından yazılan *Hernani* oyunundan uyarlanmıştır.

53 Gaetano Donizetti’nin bestelediği iki perdelik bir opera eseri. Victor Hugo tarafından yazılan aynı isimli oyundan uyarlanmıştır.

54 Charles Gounod’nun bestelediği üç perdelik bir opera eseri.

55 Giacomo Puccini’nin bestelediği dört perdelik bir opera eseri. Henri Murger’ın yazdığı hikâyelerin derlendiği *Scenes de la vie de Boheme* isimli eserden uyarlanmıştır.

da Gounod'un⁵⁶... Romeo ve Juliet⁵⁷... Ah ne güzel! Fakat ne güç ya Rabbim, ne güç! Ben bunları beceremem ki! Mümkün değil!"

Sonra birtakımını daha açtı: "Ooo, bunlar burada vardı ya! Traviata, Faust, Carmen⁵⁸, Mascotte⁵⁹, Rigoletto... Bunlar burada hep var!" La forza del Destino⁶⁰...

Necip, hepsi hırpalanmış olduğu için tekrar aldığını söylüyordu. Suat o kadar memnun ve müteşekkîr kalmıştı ki Necip de memnun oldu. Nihayet Suat teşekkür ederek, "Artık uzun baş ağrılarını hak ettiniz!" dedi.

"Ben de onu rica edecektim."

Aşağıdan Süreyya'nın sesini işittiler, balkonun kenarına çıktılar; Süreyya sandalda sıradan bir elbise, güneşten kavrulmuş bir çehreyle yukarı bakıyor, fesini sallayarak, "Hoş geldin bakalım! Bir haftadır neredeydin a kuzum?" diyordu. "Haydi gel, gezelim!" dedi. Sonra Necip'in başka güne bırakılması ricası üzerine kendi yukarı çıktı. "Başka gün falan diye yine yarın kaçarsın!" diyordu. "Malum ya, biz artık Suat'la kararı verdik... Kapının anahtarı elimizde..." Necip gülerek, "Ben görmeyeli epey yanmışsın." diyordu. Suat serzenişle: "Bir haftadır sandaldan çıktığı yok ki! Ben de öyle kavrulacaktım ya... Fakat ciğerlerim kopuyor zannettim. Sandal dalgaların arasında küt küt baş vurdukça... Fakat burada kalmakla daha rahat oluyorum zannetmemeli. Akşama kadar bin telaş, bin heyecan..."

Süreyya fesini bir tarafa atarak, "Malum Necip!" dedi. "Kadınlar daima heyecan, daima telaş ederler, daima sinirleri

56 Charles-François Gounod (1818-1893), Fransız opera bestekârı. 1859'da sahnelenen *Faust* eseri onu dünyaca ünlü bir bestekâr yapmıştır.

57 Charles Gounod'nun bestelediği beş perdelik bir opera eseri. William Shakespeare'in *Romeo ve Juliet* oyunundan uyarlanmıştır.

58 Georges Bizet'in bestelediği dört perdelik bir opera eseri. Prosper Merimee tarafından yazılan aynı isimli romandan uyarlanmıştır.

59 Edmond Audran'ın bestelediği üç perdelik bir opera eseri.

60 Giuseppe Verdi bestelediği *Kaderin Gücü* isimli dört perdelik bir opera eseri.

rahatsızdır ve başları ağrır...” Sonra elini tutup sıkarak, “Ey, sen hoş geldin bakalım. Ne haber? Bir haftadır ne yaptın, nelerini gezdin?” dedi.

Necip anlattı, buradan gittiği cumartesiinden beri ne yaptığını söylüyordu. Önce, “Büyük haber!” diye bağa gittiğini söyledi. Bir gece, o taş ocağına gitmişti. Hacer pek merak ediyordu. Hatta birkaç gece için gelmek bile istiyordu. Fakat Fatin’in bu aralık işleri o kadar çokmuş ki getirdiği büyük defterlerle geceleri bile meşgul oluyormuş.

Süreyya gülererek, “Gitmeye ihtimal kalmasın diye yapar!” diyor; sonra soruyordu: “Annem niçin gelmiyor?”

Suat o hep anlatırken, elindeki notalarla meşgul, başını kaldırdı: “Evet, evet Hanımefendi gelecekti, söz veriydi.”

Hâlbuki Beyefendiden kurtulmak imkânı olmadığını hepsi biliyordu; Beyefendi bir kocadan çok bir efendi olan kocalardan olduğu için, hiç kimsenin keyfine bir saatini feda etmek istemediğinden Hanım bir iki gün gelip burada kalamıyordu. Haber göndermişti, o kadar gelmek istiyor, fakat mümkün olamıyordu; asıl o, “Kendileri niçin gelmiyor?” diye soruyordu. Hacer, “Kışa gelecekler ya, şimdi niçin uğrasınlar?” diyordu.

Süreyya kabarak, “Kışa mı? Öyle budala bulurlarsa...” diyordu; sonra Necip’e de sorarak, “Biz kışın da burada oturuyoruz, değil mi, ne dersin Necip, olur mu acaba?”

Necip pek uygun buluyordu, kışın buraları tamamen tenhalaşarak o kadar hoş olurdu ki! Başını çevirip, Süreyya’ya bakarak, “Sadece can sıkılır.” diyordu. “Kitap, kitap, kitap, kitap... Dünyanın bütün gazetelerine abone olmalı... Bir hafta gelen gazeteleri öbür haftaya kadar okuyamamalı... Sonra havalar iyi olunca...”

Süreyya da asıl onun için istiyordu. Havalar iyi olunca yazın tozundan, sıcağından gezilemeyen bütün bu civarın or-

manları, koruları hep gezilir, keşfedilirdi. Balıkçılık da vardı, hem kim bilir daha neler çıkardı?

Sonra Fatin'i sordu: "O ne yapıyor bakalım, ne söyledi?" dedi.

O da Süreyya'yı merak ediyordu. Necip'e, "Borç kaç çıktı acaba?" diye sormuştu. Yazın borç edip, kışın İstanbul'da pinekleyerek ödemek ona pek tuhaf geliyordu. Sonra pantolonunu çekerek, "Gençlik hevesi... Ne olacak?" diyordu. Süreyya, Suat'ın elinden kâğıtları alarak, "Miskin herif... Kışın buldular, budala gibi oraya kapanacağız!" diye mırıldandı.

Dalgın dalgın notaları karıştırıyordu. Sonra onları ilgisizce bir tarafa bırakarak, "Başka ne haber?" dedi. "Sen vaktini nasıl geçirdin?"

Necip de kayıtsızca, "Her zamanki gibi!"

Fakat yalan söylüyordu; çünkü bir haftadır her tarafta gezdiği hâlde hiç bu kadar sıkılmamıştı. Önce Beyoğlu'na gitmiş, oranın mevsimi olmadığına kabahat bularak Ada'ya geçmişti. Üç gece orada otelde kaldı. Otel hakikaten seçkin bir halkla hıncahınç doluydu. Kalabalık önce kendisini oylar gibi oldu. Uzaktan tanıdığı birkaç kişiyle ahbap oldu. Bazı yenilerle tanıştı ve bir süre orada, uzun bir zaman geçireceğini sandı. Önce katile katile dolaşmalar, Hristoslar⁶¹, Nizam yolları⁶² onu eğlendiriyor, bir ressam ailesinin üç kızıyla hoş vakit geçiriyordu. Fakat sonra birdenbire dönüşle tekrar bu hayattan bir iğrenme geldi. Herkesle konuşurken, gezerken, susarken kalplerindeki bütün duyguları abartılarla siyahlatarak ortaya çıkartıp onlardan ve kendinden bir iğrenme hissediyordu. Herkes samimiyetini bir başka zamana saklıyormuş gibi burada sanki özel bir kimlik alıyordu. Böyle bile bile

61 İsmi üzerinde yer alan Hristos Manastırı'ndan alan Büyükkada'nın en yüksek ikinci tepesi.

62 Büyükkada'nın meşhur sahil caddesi.

biriyle görüşürken, ondan birtakım itiraflar dinlerken, her şeyin, sözlerin, tavırların, sesin, evet sesin bile sahte, mevki için, o zamana göre alınmış şeyler olduğunu görmekten doğan bir iğrenmeyle sonraları, yemeğini yer yemez balkonun bir köşesine çekilmeye başlamıştı.

Ve içinde daimî bir çırpınma, ruhunda daimî bir heyecan titreyişi vardı; o sese, o bakışa ait bir heyecan ki etraftaki kadınların böyle şeylere ne kadar ilgisiz olduklarını görmekten nefret ediyor zannedilirdi. Bütün bu üzüntü ve kasvetin arasında bir sevinç, durup dururken hücum eden bir neşe duyuyordu ki ne olduğunu düşündükçe sebebini bulamıyordu. Merak ediyor, bu sebebini arıyordu. Hayatında yapacak, kendini mutlu edecek hiçbir şeyi yoktu; o zaman birden Boğaziçi'ni görüyordu: Evet bir orası vardı, yalnız oraya giderse sıkılmayacağını hissediyordu. Fakat bunun için bu kadar heyecanı fazla görüyor, onu başka bir sebebe atfetmek istiyordu. Herhâlde orayı şiddetle arzu ediyordu. Oranın mahmur ve çiçekli ufukları, yıldızlarla dolu titreyen semaları, berrak ve yeşil denizleri... Hep onları istiyordu; onları, bilhassa orada, o saflık ve masumluk içindeki ruhi hayatı istiyordu. Cumartesi ancak öğle yemeğinden sonra koyuvermişler, hafta içinde yine beklediklerini söylemişlerdi. Onların söyledikleri gibi yapmanın pek de saygıya uymayacağını itiraf ediyordu. Ve bu ufak bir mücadele oluyor, ruhu orasını isterken saygısı engelliyordu. Bu mücadele bir hafta devam etti.

“Perşembe günü giderim.” demiş bulundu ve bu kararı verdikten sonra o günü, garip bir sabırsızlıkla bekledi. Artık rahatsızlığı geçmiş, sadece beklemek kalmıştı. Önceki kadar rahatsız olmadığına bir sebebini de bu perşembe günü gitmek olduğunu gördükçe yadırgıyor, pek zihin yormadığı, derinine inmediği hâlde düşündükçe, “Garip, garip...” diyordu.

Perşembeye kadar Ada'da duramadı; oraya pazar günü geçmişti, salı günü oradan çıktı. Hiç olmazsa yukarıya haber götürmek için bağa gitmek istiyordu. Bağda daha çok bunal-

dı, orada önceki gibi neşe kalmamıştı. Önceden ayda yılda bir oraya uğradıkça sıkılmaz, güzel zaman geçirirdi; bu sefer bir buçuk gün orada harap oldu. Akşama kadar esneye esneye ölüyordu; Hacer kendisine darılmıştı, “Onlarla beraber bize oyun edersin ha!” diye sahiden kırgın olduğunu gösterir bir bakışla bakıyordu.

“Artık tabii oraya sık sık gidersin, değil mi?” diye soruyordu ve bunu sorarken gözlerinde öyle sabit bir bakış vardı ki Necip bunda kötü bir anlam görmekten titredi.

Hanımefendide yine o huzur ve tebessüm, yine o herkes için zihin ve vücudunu vakfetmek hâli vardı. Uzun uzun oğlunu, gelinini soruyor, gidip görüşemediği için şikâyet ederek, “Onlar olsun ara sıra gelmeli değiller mi?” diyordu.

Necip, bağda perşembe sabahını güç etmiş ve ilk trenle inmişti fakat notalar için Boğaziçi’ne ancak öğleden sonra gelebilmişti.

Bu ayrıntıyı işine geldiği gibi değiştirerek anlatıp, Ada hayatını biraz tantanayla tarif ettikten sonra sustuğu zaman Süreyya, “E haydi bir yere çıkalım! Gezmeyecek miyiz?” dedi.

Necip bu sefer bir hafta sürekli Pazarbaşı'nda kaldı.

Sabahları Süreyya'nın ısrarına dayanamayarak kotrada ona arkadaşlık ediyordu. Süreyya'nın kotra hevesi kendisine her şeyi ihmal ettirecek dereceye gelmişti. Haziran meltemleri onları pek eğlendiriyordu; her gece havaya bakıp, güya yarınki rüzgâra dair keşiflerde bulunmaya çalıştıkça Necip'le Suat birbirlerine bakarak gülüşüyorlardı. Havanın durgun olması onu kudurtuyor, artık akşama kadar rüzgâr için yönler kollayarak sıkılıyordu; iki defa hava yarı yolda, öğleye doğru kalmış olduğundan saat yedide⁶³ yemek yemişlerdi. Süreyya buna bir özür bulmak için, "Ne yapalım, her keyfin bir zahmeti vardır!" diye sadece omuz silkiyordu. Bir defasında Suat da onlarla beraber gitti fakat öbür günler sandal pek erken çıktığı için işini bırakamayarak gidemedi. Necip, bir saat daha beklenirse onun da işinin biteceğini görerek, Süreyya'nın bunu yapmayışına şaşıyordu. Geldikleri zaman Suat'ı dikişle meşgul, yemeği hazır bulurlar, yemekten sonra tekrar balkona çıkılınca Süreyya ancak yarım saat sabredebilip sonunda sandalcıya işaret verir, Suat'la Necip kendisini alıkoymak isterler fakat başaramazlardı... Bir defa bin zorlukla evde alıkoydular fakat o gün hep kotra için ahlarla, oflarla geçtiğinden, onlar da çaresiz kaldırlar. "Ben sizin piyanonuza karışıyor muyum, siz de beni bırakın!" diyordu.

Süreyya çıktıkça, Suat'la Necip ya karşıda gezinen sandala bakıp konuşuyorlar yahut piyanoyla meşgul oluyorlardı.

63 Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 15:00-15:30

Bu haziran öğleden sonralarında, sandal bahsinden girilerek havadan sudan konuşmalar esnasında Suat'ın ağırbaşlılığına ve letafetine hayranlığı, karakterindeki uysallık ve sakinliğe tutkunluğu sağlamlaşıyordu. Sonra piyano onlar için büyük bir eğlenceydi; Suat, Necip'in getirdiği notaları sabahları yalnız kalınca çalışıyor, öğrenirse akşamları ona çalışıyordu. Bazen öğrendim sandıklarını onun yanında beceremeyince kızıyor, "Ben işte iki sabahtır sizin için uğraşmıştım!" diye hırçınlaşıyordu. Ballo in Maschera⁶⁴dan bir potpuri vardı bazı parçalarındaki güzellik ve tatlılığa Necip doyamıyor, "Bunu bir sene sürekli dinlerim..." diye gülüyordu. Bazı havalar oluyordu ki ilk denemede beğenmemiş bulunuyorlardı fakat sonra bundan derin bir surette mest oluyorlardı; Traviata'dan "Melek kadar saf"⁶⁵, Aida'dan "Ah benim kederim, sana merhamet versin!"⁶⁶, Faust'tan "Artık geç oldu, adieu!"⁶⁷ parçaları böyle olmuştu. Onları en çok büyüleyen, Manon Lescaut'ydü. Üçüncü perdenin finali olan, "Yok ben çıldırmışım; bak nasıl ağlıyorum..."⁶⁸ parçası birçok kez tekrar ediliyordu; "Ah Manon!" diye Necip mırıldanıyor, piyano ağır ağır inleyerek onlara her şeyi unutturuyordu.

Sonra neşeli havalar geliyordu; Traviata'nın girişi, Carmen'in marşı, dördüncü perdenin girişi Necip'i bayıltıyordu; "Ah Cavalleria Rusticana..."⁶⁹ diye yalvarıyordu. Fakat Suat, bunun ancak şarabiyesiyle⁷⁰ "Lola'nın Şarkısı"⁷¹ni kolay bul-

64 Giuseppe Verdi'nin bestelediği *Maskeli Balo* isimli üç perdelik bir opera eseri.

65 İkinci perdede Germont'un söylediği "Pura siccome un angelo" isimli şarkı.

66 İkinci perdede Aida'nın söylediği "Pieta ti prenda del mio dolor" isimli şarkı.

67 "Il se fait tard... adieu!" Marguerite'in, üçüncü perdenin on birinci sahnesinin başlangıcındaki ilk sözü.

68 Üçüncü perdede Des Grieux'un söylediği "No! Pazzo son! Guardeta! Come io piango ed imploro" isimli şarkı.

69 Pietro Mascagni'nin bestelediği *Köylü Namusu* isimli tek perdelik opera eseri. Giovanni Verga tarafından yazılan aynı isimli eserden uyarlanmıştır.

70 Turiddu'nun dokuzuncu sahnede söylediği "Viva il vino spumeggiante-Yaşasın köpüklü şarap" isimli şarkı.

71 Turiddu'nun söylediği "O Lola, c'hai di latti la cammisa- Ah Lola, giymişsin o süt beyaz gömleği" isimli şarkı.

muştı; asıl büyük parçaları, “Sicilianas”ıyla⁷², intermezzo-sunu⁷³, peşrevle⁷⁴ dua parçasını denemek istedikçe birbirine karıştırıyor, “Bir ay çalışmak lazım.” diye erteliyordu. Buna karşılık kolay parçaları ardı ardına çalışıyordu. Verdi, ikisinin de en çok tercih ettikleri yegâne bestekârdı; onun için eserlerini çok severek dinliyorlardı. Şimdi Puccini’yi⁷⁵ de beğeniyorlardı, Suat bir sene Manon Lescaut’ya el sürmediğini söyleyerek gülüyor, “Hiçbir şey ummadımdı.” diyordu. O zaman bu musiki merakının esasını anlatıyordu, babasının kırkından sonra nasıl olup da bir Avrupa seferinin ardından viyolonsele merak salarak, kızına nasıl udu, kanunu yasaklayarak piyanoya çalıştırdığını anlatıyordu.

Ve dışarıda köpüren rüzgârla perdeler oynarken güneşin verdiği ılık mahremiyet içinde, böyle rahat ve mesut, bu musiki sarhoşluğu içinde unutuyor; kendini, dünyayı, her şeyi unutuyordu. Süreyya’nın dönüşü, onlar için bir işaret gibi olurdu; hemen hazırlanırlar, gezmeye çıkarlardı. Suat gülecek, “Dadı, sen de gel...” der fakat Behice Dadı yalıda beklemeyi tercih ederek, “Siz gidiniz, kızım... Haydi Allah keyfinizi arttırsın efendilerim!” diye çekilirdi.

Artık bu, hemen hemen kararlaştırılmış gibiydi, her akşam Kavakyolu’na çıkıyorlardı. Orada karakolu geçince küçük bahçeye girdikleri de oluyordu; Süreyya her zaman kapıdaki levhayı gülerek okur, “Bahçe-i Letâfetnümâ!” derdi. Burası, Necip’e göre Boğaz’ın en latif mevkisiydi, o kadar ki başka yerleri unutuyordu. Burada öyle bir ufuk genişliği vardı ki ondan daha muhteşem hiçbir şey olamazdı. Deniz

72 Barok dönemde başlayan, genellikle aryalarda kullanılan, 6 8’lik ya da 12 8’lik ritimlerden oluşan ve enstrümantal parçalarda hareket katıcı bir unsur olarak kullanılan müzik tarzı veya türüdür.

73 Operalarda, perde aralarında ve dekor değişimi sırasında seyirciyi oyalamak gayesiyle serbest bir biçimde yazılmış ve bir bütünlüğü olan ara müziği.

74 Kendilerini takip edecek aynı makamdaki eserlerin melodilerine kulakları alıştırmak için girişte icra edilen eser.

75 Giacomo Puccini (1858-1924), İtalyan opera bestekâri. 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başındaki en büyük bestekârlar arasında yer almaktadır. *Madama Butterfly*, *Manon Lescaut* ve *La Boheme* en önemli eserleri arasında sayılabilir.

ayaklarının altında bütün coşkunluklarıyla serilmiş, tebesüm eder, ufuk birbirlerini kovakovalayarak dalgalanan tepe silsileleriyle mavileşerek dumanlanırdı.

Kendi kendine şaşıyor ve başka türlü açıklayamayınca buna, sadece bir tepki diyordu; uzun süre kalabalık içinde yaşadktan sonra şimdi bu sessizlik ihtiyacı çok doğaldı. Bütün bir kış, sonu acı bir kinle biten bir ilişkinin peşinde, Beyoğlu kasırgasının değersiz bir tozu gibi olmuştı. Şimdi ruhunda, vücudunda huzur ve ümide ihtiyaç vardı. Sonra, buradaki samimiyet ve mahremiyet, bu masumiyet ve huzur, bu yanlarında insanlığın kötülüklerinden şüphe ettirerek onu unutturan melek sessizliği kendisini bütün kirliliklerden temizliyordu. Uzun süren bir ahlak hastalığından, şimdi temiz ve sağlıklı çıkıyor gibi geliyordu.

İnsanlar hakkındaki, kendini onlardan uzaklaştıran tecrübelerindeki şiddeti genelleyerek vardığı neticeler ona şimdi pek zalimce, pek kesin görünüyordu; böyle şeyler hakkında kesin hükümler vermek kadar budalalık olmadığını kabul ederek o hâlini haksızlık olarak görüyor, Suat gibi bütün yüce kadınlardan kalben af diliyordu. Suat'ın saf ve huzur dolu bakışı, onu ağlatacak kadar etkiliyordu. Bütün çehresinde, dudaklarında, alnında öyle bir masumluk hâlesi görüyordu ki önceden beri bu şeylerle çok meşgul olduğu için olanca önemiyle takdir ediyor ve “Herkes de benim gibidir, değil mi?” diye tecrübeli geçinenlere gülüyordu. “Hep kabahat, genelleme ve sonuç çıkarmada!” diyordu. “Sınırlı bir bakışla bakıp genellemek... İşte bir cinayet! Oh, beni affetsinler.” Sonra asıl bunun cezasını kendi çektiğini düşünerek, kalben büyük bir ihtiyaçla mutluluk anının artık gelmesini diliyordu.

Asıl mesele onun gibi bir eş bulmaktı, tereddüt ediyordu: “Nasıl, bu mümkün olur mu acaba?” Onun gibi biri, kendi şüphelerini, hâlâ tedavi edilemeyen bütün yaralarını ipek elleriyle saracak, onları iyi edecek, masum ve huzurlu bir hayat içinde güzel kokularla dolduracak bir kadın...

Hep bu fikirle meşgul olduğu için bir akşam yine Büyükdere'den gelirken, Süreyya bir sebeple kendisine, "Evet, evlenmeli azizim!" deyince titredi, sonra gülmeye başladı. Üç ay önce evlenmenin o kadar karşısında bulunan Necip, on altı yaşında bir mektepli gibi şimdi onu kutsal sayıyordu ve işte buna gülüyordu. Evlenmek şimdi ona bir büyük mutluluk gibi geliyordu fakat aldanmak, yanılmak zihnini korkutuyordu. Suat gibi bir eş hayal ederken... Burada hep gözünün önünden sonsuz kocalı kadınlar alayı geçiyor, o zaman bir dakika yine eski Necip olarak omuz kaldırıyordu.

Bu esnada bir gün, erken kalkamadığı için kendisini evde bırakıp gitmiş olan Süreyya'ya güya darılarak, aslında odanın güneşli gölgesinde dikişiyle meşgul olan Suat'ın karşısında, sigara içen Behice Dadı'nın yanında oturmayı tercih ederek uzanmış bakıyor, Suat'ın dikişini seyrederek bu aile huzuruna meftun oluyordu. Suat ara sıra bir iki söz söyleyerek, ikide birde başını çevirip, dalgın gözleriyle sandalı arayarak dikişini dikiyordu. Arkasında ince siyah çizgili bir keten gömlek vardı. Saçları başının üstünde kestaneye yakın rengiyle dalgalanarak bir bulut gibi kümeleniyordu. Bu o kadar güzel bir tabloydu ki "Şüphesiz, dikiş kadınları güzelleştiriyor." diye karar verdi. Eski Necip sesini iştittirerek, "Fakat düşündürüyor!" dedi. Evet, gerçi Suat dalgındı. Fakat ikide birde başını çevirip bakarken, gözlerindeki endişe, sandalı görünce öyle bir durgunluğa dönüşüyordu ki bundan dalgınlığının sebebini anlamak kolaydı.

"Ah, ne kadar seviyor!" diye düşündü ve kalbi sıkıldı. Çünkü kendisinin böyle bir karısı olsa bile Süreyya gibi sevilleceğine emin olabilir miydi? Ve bir söz sırası düşünce ona söyledi, hep evlilik hakkındaki fikirlerini anlattı. Suat'a kendisinden, onun kendisine nasıl bir ilaç, nasıl bir kalp kuvveti olduğundan bahsetmek, "Peki, evleneyim ama bana sizin gibi, kendiniz gibi birini bulunuz." demek istiyordu. Fakat söz ağzında dolaşıyor, bir türlü çıkmıyordu. Sıkıldığına şaşıyor, bunda bir sakınca görmemek istiyor fakat bir türlü o ke-

limeleri telaffuz edemiyordu. Buna dadı bir engel olamazdı, o dinlerken bile anlamıyor gibi bakardı; hem ondan gizlemek için hiçbir sebep göremiyordu. Bunun için onun kendinde nasıl bir değişikliğe sebep olduğu, içinde yaşadığı büyük çölde kendisine nasıl bir ümit ve emel vahası olduğu bahsinde uzun uzun dolaştığı hâlde sonucu söylemeyerek tereddüt etti. Suat bunları susarak dinliyordu, kadınlar hakkında Necip'in kötü zanlarına, şüphelerine gülerek, "Ooo, hiç de öyle değildir... Aman ne kadar aldanmışsınız!" diyordu. Onun tanıdığı kızlar vardı ki hepsini beğeniyordu. Suat sonunda, "Söyleyiniz hakayım, nasıl bir kız istersiniz?" dediği zaman dondu kaldı. Omuzlarını kaldırarak, "Nasıl olursa olsun!" dedi. "Asıl gerekli olan onun hâlidir."

O zaman Suat tekrar sordu, ayrıntı istiyordu; öyle ki sonunda mecbur olup, "Sizin gibi olsun!" dediği zaman, Necip kendi de sebebini bilmeyerek kızarmıştı.

Suat'ın her zaman sakın olan çehresi hafifçe kızarak sustu, sonra başını kaldırıp, "Teşekkür ederim." dedi. "Fakat iltifatı başka bir zamana saklayınız da..."

O zaman asıl güç şey yapılmış olduğundan söyledi; evlenmekten çekinmesinin sebebini onun gibi bir kadına rastlamamak korkusu olduğunu anlattı; o söyledikçe Suat'taki utangaçlık kayboluyordu, "Çok!" diyordu. "Çok, siz görmemişsiniz... Tabii göremezsiniz. İltifatınızı israf ediyorsunuz; neler var, neler!" Ve hüznü, boynunu bükerek tekrar ediyordu: "Neler!"

Evet, neler vardı fakat işte Necip onların hepsini görmüş, ancak Suat gibi olursa yaşayacağına karar vermişti. Onun için bir kadın kadar düşünen Suat'ın bu konudaki yüzeysel fikirlerine bakarak bunları bile onun hakkında beslediği güzel fikirlere yakıştırıyor, bir süs gibi kabul ediyor, "Kötülük görmemiş, kirlilik bilmiyor..." diyordu. Sonra anladı ki Suat "hâli" sözünden zarafet ve güzellik anlamıştı; o zaman açıkladı ve bu açıklama uzun sürdü. Birer birer, örneklerle

göstererek, kendisindeki ifade yetersizliğinden bahsederek, “meleklik” dediği şeyleri anlattı. Ve bunun bir kadın için nasıl bir güzellik oluşturduğunu, uysallığı ve sabrı, şefkatliliği, huzuru ve tebessümüyle bir kadının nasıl daima sevilmeyle layık olacağını tarif etti.

Suat, “Nasıl, bir kadını sabır ve tahammülü için mi seversiniz?” diyordu.

Necip tekrar izah etti, bunun kadınlığı nasıl süslediğini, huzur ve tebessümün yorgun ve mağlup olmuş erkekler için nasıl bir kuvvet ve teselli olduğunu tarif etti. Suat bunları, dikişini artık yanına koymuş, başını koluna dayamış dinliyordu; kendi kendine, “Süreyya da böyle görse, böyle düşünsel!” diyordu. Fakat bir şey söylemedi. Sadece Necip bitirdiği zaman gülerek, “Herhâlde bütün bunlar yemek kadar önemli değildir!” dedi. Onun için Necip ne düşündüğüne dair bir şey anlayamadı.

Bunu ancak yemek esnasında anlayabildi. Orada bu bahis bir kez daha, Süreyya’nın yanında tekrar edildi. Suat evlilik bahsini açmış anlatıyordu, “Onun için güç!” diye karar verdi. Süreyya, “Niçin?” diye sorduğu zaman, Necip bir an, “Benim gibi istiyor.” diyeceğini düşünüp bilmeyerek kızardığı hâlde, Suat bir süre tereddüt ettikten sonra sadece, “Biraz zor beğeniyor da...” diyebildi. Ve bu, Necip’in kalbini bir süre titrettikten sonra o sözü, Suat’ın saklaması onu o kadar memnun etti ki bir saniye bütün ruhu haz içinde kaldı. Aralarında böyle bir şeyin sır oluşu, onu o kadar mest ediyordu ki hep bunu düşünüyor, uzun uzun bu fikirle meşgul oluyordu.

Fakat iki gün sonra bir şey oldu ki, bu, ruhunun huzurunu altüst etti.

O gün öğleden sonra üçü birden yine bahçeye gidiyorlardı; bu, Boğaz’ın köşeleri bucakları dumanlarla dolup, denizin sıcaklıktan yorgun serildiği bir gündü. Ancak bahçede oturlarsa sıcaklığın şiddetinden biraz kurtulacakları-

nı, orada biraz hava bulacaklarını zannetmişlerdi. Bahçenin yolunda yürürlerken karşıdan bir gencin geldiğini gördüler. Delikanlı, bu kadar تنها bir yerde, birisi hanım olmak üzere üç kişinin dikkatli bakışları altında bulunmaktan dolayı hafif sıkılarak geçti. Bu güzel, zarif, ince bir delikanlıydı; o geçince, Süreyya Suat'a, "Bu kim Suat, tanıyor musun?" diye sordu. Kendisini birkaç kere daha gördüğünü zannediyordu, ara sıra şurada burada rastladıkları olmuştu. Hatta dün, Necip yanlarındaki yalının iskelesine sandalla çıkarken görmüştü; birden hatırlıyordu ki bir gün de vapurda rast gelmiş ve onun, vapur Yenimahalle'den kalkıp aşağı doğru dönmek üzere Pazarcıbaşı'na yaklaştığı zaman, yalılara pek dikkatle bakması dikkatini çekmişti. Necip bunlarla meşgulken Suat, Süreyya'nın sorusuna "Bilmem!" diye cevap verdi ve Necip'e bu konuşmalar arasında, bu çocuğun her gün karşılarına çıkmasına önem vermeyerek sebebini ararken öyle geldi ki, Suat bu sözü söylemek için bir an tereddüt etti.

Ve bu da yetti; bir anda, o zaman bir saniyede eski Necip; şüpheci, asabi, karanlık Necip tekrar uyandı. Kadınlardan öyle ihanetlerle öyle aldatılmış, bazılarını o kadar hor görerek aldatmıştı ki, şimdi kalbine bir yılan girmiş, Suat'tan başka hangi kadın olsa şüphe edecek bir kabiliyet kazanmıştı. Hatta ona bile, nefisini şüpheye bırakmaktaki alışkanlık ve düşkünlüğüyle, Suat için bile kendi kendine, "Sakın..." diyordu. Süreyya'nın sorusu, gencin telaşı, Suat'ın hafif bir tereddütle, sırlarla nemlenmiş gibi çıkan sesi, dudaklarını ısılatan tebessüm... Bunlar şüpheyi tahrik ediyor ve zehrini kalbine akıtıyorlardı.

"Ah, ben budalayım, divaneyim!" dedi; bunda hiçbir münasebet, bu varsayım için hiçbir sebep yoktu. Kendinden bir iğrenmeyle kaçmak isteyerek, "Hem mümkün değil, mümkün değil!" dedi fakat eline geçen en küçük sebeple acılar üretmeye o kadar alışmış, onu öyle bir zevk derecesine çıkarmıştı ki varsayımını mümkünmüş gibi düşünmeye koyuldu.

Bu, önce yavaşça sokularak, iltifatlarla, ricalarla, dinlemeye zorlayarak, elinde olmadan ortaya çıkan bir sürü soruyla başladı; bunlar öyle şeylerdi ki dinledikçe düşündürüyor, şüphe etmek zorunlu hâle geliyordu. Ve şüphe gelir gelmez, sadece bir ihtimalle sağlamlaşan bu varsayımın ateşli bir azap içinde yanmaya başlıyordu. Suat'ın başka birini sevmesi ihtimalinin, onun saflık ve masumluluğunda doğan bu şüphenin zehirli tırnakları vardı ve bunlar dokundukları yeri ateş gibi yakıyorlardı, “Ya öyleyse, ya Rabbim, ya bu gerçekse?” diyordu. Bu ihtimal, ona gerçekmiş gibi ızdırap vermeye başlayınca Suat hakkındaki güveninden bilmeyerek uzaklaşmış oluyordu.

Ona bakarak bu gözlerin, bu dudakların, böyle kirli ihanetlerin kadını olmadığını düşünmek, Suat'ın bütün o kadar zamandır hayran olduğu melekliğini hayal etmek istiyor, “Nasıl olur, başkaları için peki fakat onun için mümkün değil!” demeye uğraşıyordu. Onun her günkü hayatını göz önüne getirerek, bu hayatta öyle ihtimaller bulunmadığını tekrar ediyordu. Fakat o sorular, o hain sorular tekrar kulaklarına, tekrar ruhuna sokuluyor, sürüp gidiyordu. “Kadın değil mi?” diyordu. Onları ne zaman insan yeterli derecede anlamış, tanımış olurdu? Öyle olmasına ne engel vardı? Görünür bir sebep, bir işaret yoksa bile herkes bilmez miydi ki kadınlarda böyle şeyleri gizleyebilmek için ne hain yetenekler, kolaylıklar, ne başarılar vardır! Sebep? Fakat kadınlara ihanet için sebep sormak kadar budalalık olur mu? Bu onlar için bir ihtiyaç; aldatmak, ihanet etmek, sıradan bir hayat vazifesi gibi değil midir? Ah, onlar böyle kirliliklerle aldattıklarına, kendilerine, büyük, temiz ruhlarına aldanana, acaba nasıl bir bakışla bakarlar ya Rabbim?

Bunlara bir cevap gerekliydi. Bu cevabı aradıkça hatta Suat'ın hayatında bile böyle bir harekete yetenek buluyor, kadınların mantık dışı, muamma oluşları onu sebepler bulmaya sürükleyerek artık olaylar uydurmaya başlıyordu. “Sahiden böyle bir şey olsaydı?” diye yanarak hayal ederken,

delikanlının önceden verilen haberler üzerine orada burada karşılarına çıkmasının, hatta bugün Suat'ın kendilerini buraya getirmesinin de belki hep onun için olduğunu düşünmek onu harap ediyordu. Ah hepsi mi, hepsi mi öyleydi? Hepsi mi kadındı? Onun da böyle bir şey yapması, yapabilmesi mümkündü, öyle mi?

Birçok zaman kendisi için “kadın” kelimesi sadece saçma, hain, kuş beyinli anlamlarına gelmişti ve şimdi tekrar kadın kelimesini o anlamda kullanınca bunu o kadar zaman masumiyetine hayran olduğu Suat'a karşı kullanmak ona acı, pek acı geldi. “Mümkün mü Suat, sen, sen de böyle şey yapar mısın? Sen de mi çamursun, ya Rabbim, sen de mi Suat?” diye sormak istiyordu ve bunun böyle olmaması için bir sebep bulamayışı, kendisini inandıramayışı pek kötü geliyordu. Ah, ne kadar yazıktı! Bu kadar güzel, temiz, büyük bir ruhun da heveslere esir kalıp düşmesi, çirkinleşmesi, kirlenmesi ihtimali... Ah, ne kadar yazıktı! Niçin böyle oluyordu? İnsanın hayatını temizliği, saflığı, masumlğu için feda edebileceği bir kadın bulmanın ne kadar güç olduğunu düşündükçe kalbi ağlayacak kadar derin bir acıyla sızlıyordu.

Sonra Süreyya'ya bakıyor, onu habersiz, masum, şüpheden uzak gördükçe, “Zavallı Süreyya!” diyordu; her şey, bütün onların mutluluk sarayı, o kadar zaman gözünde büyüüttüğü, yücelttiği bu iffet sarayı üzerine yıkılıyor, altında kalıyor zannediyordu. Zaten var mıydı? Bir saray, bir mutluluk, bir iffet var mıydı? Hiçbir yerde yoktu ve budala, bunun olmadığını, hiçbir yerde olmadığını bildiği hâlde burada var zannetmişti, öyle mi? İşte kendine bir ders! Fakat o, bundan da istifade etmeyecek, ah, o hâlâ akıllanmayacak, hâlâ ruh şairinin sefil bir oyuncağı olacaktı!

Kesin diye kabul etmemekle beraber, esas kabul edilmiş gibi ayrıntıları düşündükçe, tecrübeleriyle bu ayrıntıları o kadar canlı, o kadar gerçek hayal ediyordu ki bunun hakikatine aldanarak şimdi esasa bile inanır gibi oluyordu. Suat için hiç

aklına getirmediyi bu lekelerin şimdi bir tesadüfle, bir ihtimalle, onun için de mümkün olduğunu kabul etmenin acı verici mecburiyetiyle ezilirken Suat, “Ne oluyorsunuz, dalgınsınız, Necip Bey?” dedikçe, “Burası o kadar güzel ki insanı hüzünlendiriyor.” diye cevap vererek, “Nasıl mümkün olur ki bu saf ses başka birine hitap etsin ve bundan mutlu olsun, bunu gizleyebilsin?” diyordu. Ve böyle, onların hayatını, Suat’ın kendilerinden gizlediği bir aşk hayatı varmış da kendisi bunun şahidiymiş gibi her türlü ayrıntısına kadar görür gibi oldukça, o hayatı onlarla birlikte yaşıyormuş gibi oldukça, onlarla gizli mektuplar, haberlerle yahut vedada tekrarlarla, ricalarla titreyerek verilen kararlarına Süreyya ile kendinin nasıl oyuncak olduklarını gördükçe haykıracak kadar ızdırap duyuyordu. Suat’ın ateşli arzularını, ona aşkını göstermek için nasıl her şeyi feda etmek, her şeyi hor görmek yeminlerini, titreye titreye nasıl beklediğini, nasıl aradığını, gördükçe nasıl mutlu olduğunu, ona kalbinin nasıl bir mutluluk hamlesiyle atıldığını ve bütün bunlar içinde kendisinin nasıl değersiz olduğunu, hiçbir yeri olmadığını görüyor ve ölüyordu.

Evet, ölüyordu, önce Süreyya’ya acılamakla başlayan hisleri şimdi kendisinin de bir oyuncak olmasından taşmış; hırs, ızdırap, tiksınme, merhametsiz bir ateşle onu yakmaya, öfke ve gazap onu kudurtmaya başlamıştı. “Ah, eğer sen de yalansan Suat, eğer sen de hainsen! O hâlde kime tutunmalı? Neye inanmalı?” diye ağlayacağı geliyordu. Ah nasıl anlıyordu, iki aydan beri güya olayları gözlemlemeye, ciddi tecrübelere dayanarak kurulan felsefe binasının, onu büyük bir teselli soluğuyla ferahlatan, yaşamaya cesaret ve ümit veren bütün fikirlerinin birden ne kof ne gülünç bir surette boş olduğunu nasıl anlıyor, onların enkazı altında nasıl harap oluyordu! Ah hepsi de boş, hepsi mi haindi? Demek hepsi istisnasız hain olabilirdi! Her şey boş, hep felsefeler, inançlar, sistemler, hepsi... Fakat bu kadınlardan bir tane olmayacak mıydı ki yüce bir ihtiyaca tutkun ve hayran olsun, hayalî yüceliklere özlem duysun, bu pisliklerden nefret etsin, pak ve parlak ya-

şasın? Hiç, hiçbir tane? Hâlbuki o, bu imkânsızlığı mümkün zannetmişti.

Hayatın gidişatına tümüyle etkisi olan fikirlerin ne kadar bizim ruhumuza uydukları, ihtiyaçlarımıza uygun düştükleri için ortaya çıkması ve nasıl işte sadece onun için doğru sayıldıklarını tekrar kabul etmeye mecbur olması, dünyada sabit, birbirine denk bir hakikat, ulvi bir fikir olmayıp, zamana, mekâna, şahsa göre hep boş, hep anlamsız kalışlarını tekrar görmesi onu eziyordu. Suat'ı öyle görmüştü, çünkü ruhunda öyle bir ihtiyaç, bir masumiyet arzusu vardı; şimdi kendi büyüttüğü, kendi yükselttiği hayalî gayenin ne kadar kendiliğinden büyümüş, var olmayan, kuruntudan ibaret bir şey olduğunu görüyordu.

Eve gidince, demin bir ihtimal derecesinde kalabilen şey, bir hakikat hâline pek kolay girdi. Evin her günlük hayatında ancak şimdiki gözleriyle bakılırsa görülebilecek, bu fikir ve şüpheyi tesis ve takviye edecek bir şeyler görür gibi oluyor, her köşede sırların bir gölgesi var gibi geliyordu. Suat'ın ev hayatında, işlerinde, gidip gelişlerinde, kayboluşlarında, önceden bir mana verilmeyen fakat şimdi epeyce mana verilebilecek hâller vardı. Yukarı hizmetini gören, oradan bulunmuş bir Rum hizmetçi kız vardı ki böyle işler için yaratılmış gibiydi; pencerelerde, kapılarda, odaların tenhâlığında hep bu hayatı kolaylaştıran bir uygunluk göze çarpıyordu; kendinden iğrenerek fakat içi yandığı için arzusuna karşı koyamayıp, gizlice araştırdıkça bir işaret, artık hiç şüpheyeye meydan vermeyecek, onu gerçekte yüz yüze tutacak bir eser görmekten bir korku ürpermesi hissediyordu. Odasına kapanıyor, üzerine vazife olmadığı için ehemmiyet vermemesi lazım geldiğini düşünerek başka şeylerle meşgul olmak istiyordu fakat bir fikir, onu gelip ele geçiren ve tatlı olduğu için terk edilemeyen, pek çok acı olduğu için o kadar tatlı gelen bir fikir vardı ki, ona kendini kaptırmamak elinden gelmiyordu. O delikanlının bakışıyla kendilerini görüyordu; bu önce o

kadar yoğun bir acılıkla kendini yaktı ki “Öldürürüm!” diye söylendi; evet, kendinde o çocuğu öldürebilmek kabiliyetini görüyordu; bazen bir geri dönüş oluyordu, aynanın karşısına geçip elleriyle şakaklarını yumruklayarak, “Suat, Suat, bu nasıl mümkün olur? Ooh, değildir; ben kötü, kötü bir adamım!” dediği oluyordu fakat Suat’a dikkat ettikçe onu tanıdığı gibi değil, pek başka türlü bir kadın görüyordu. Onun sessizliğinde, uysallığında korkunç fırtınaların gök gürültüsü ve şimşegini görür gibi oluyordu ve bu sinede gerçekten sıradışı bir kadın, bir fırtınalı kadın kalbi bulunup da böyle rastgele bir çocuğa iradesini teslim edişini, onun için herkesi, her şeyi feda edecek bir hâle gelişini, etrafı kırmızı görmeden düşünemiyordu.

Ve zavallı Süreyya, habersiz, saf, hep bunları yükleniyordu değil mi? Kendisi bile, o kadar kılı kırk yaran, ileri görüşlü olduğu hâlde hiçbir şeyden şüphe etmemiş miydi? “Çünkü kadın, çünkü Delila!”⁷⁶” diyordu. Çünkü bu iş için var olmuşlar, çünkü kadınlık demek, aldatabilmek demek olduğu için ne kadar çok kadın olurlarsa o kadar kolay aldatabileceklerdi... Ve Suat, Necip’in gözünde kadın, her manasıyla, her inceliğiyle, bütün güzellikleri, bütün kirlilikleri, her yeteneği, her eğilimiyle kadın, en yüksekleri kadar büyük kadındı.

Bari bir büyük, dayanılmaz, senelerin söndüremeyeceği ateşli bir bağ olsaydı, bari böyle bir ateş özrü olsaydı! Hayır, o böyle olamazdı; buraya geldiğinden beri, şu üç ay içinde böyle yapmak, bu sefil eğilime teslim oluvermekten başka bir şey değildi.

Öbür gün akşamüstü, yine delikanlı sandalla yalının önünden geçiyordu. Necip odasından aşağı bakınca balkonda

76 Eski Ahit, Hakimler/16’da hikâyesi anlatılan, doğaüstü güçleri olan İsrail Kralı Şamşon (Samson), Delila isimli bir kadına aşık. Bunu öğrenen Filist beyleri gücünün nereden geldiğini öğrenmesi için Delila’yı para ile ikna etmişlerdi. Delila cazibesini kullanarak onu kandırarak, gücünün kaynağının uzun saçları olduğunu kendisinden öğrenmiş ve uyuduğu bir sırada saçlarını keserek Şamşon’u Filistlilere teslim etmiştir.

Süreyya ile Suat'ı gördü; Suat, gayet doğal bir tavırla sandala baktı, sandal uzaklaştıkça onu gözüyle takip ediyordu. Çocuk, ikide bir başını çevirip arkasına bakıyor, korkuyor gibi bir çekingenlik eseri gösteriyordu; perdenin arkasından bakarken, dalgın Süreyya'nın yanında, Suat'ın gözlerinde bir tebessüm uçuşunu hissedince zaten sıkılan göğsünde bir sızı duydu; haykırmak, bir şeyler yırtmak, birini öldürmek ihtiyacına tutsak, bir şey yapamamak azabıyla öfkesi artmış, buradan kaçmak, ona birden açılan bir kurtuluş ufku gibi göründü. Bu kararı verdikten sonra biraz rahatlıyorum zannetti; bunun için elinden geldiği kadar tebessüme, tekrar geleceğini söz vermeye kendini zorlayarak kalktı, hemen ilk vapurla kaçtı.

Fakat oradan ayrılmanın, azabını şiddetlendirmekten başka bir şey olmadığını yolda anladı. Orada oldukça her şeye engel olmak, varlığıyla her şeyi imkânsız kılmak, hiç olmazsa orada bulunup emin olmak ihtimali vardı; şimdiyse bütün bu kuruntularının genişliğine dalmış olduğundan her türlü düşüncelerle yokluğundan bile bir fayda olabileceğini düşünüyordu. Bu fikirle hayatı zehir oldu. Ne yapsa bu kara düşüncelerden nefsinin kurtaramıyor, bunun kendi hayatına nasıl gaddar bir darbe olduğunu görüyordu. Artık ruhu harap, gıdasız, hayatını nasıl sürükleyecek, kendine nasıl bir huzur köşesi bulacaktı? Artık hiçbir kadına güvenmeyecek, hiçbir yemine inanmayacak, hiçbir göze aldanmayacaktı.

Üç gün nerede ve nasıl yaşadığını bilmeyerek yandı. Dördüncü gün bir arkadaşının anlattığı bir hikâye üzerine aklına Tarabya'daki otele gitmek geldi. Bu sene oranın pek eğlenceli olduğu garanti ediliyordu fakat Süreyya'dan aldığı bir mektup bu kararını hemen gerçekleştirmesine engel oldu. Süreyya yazıyordu ki:

Suat aklıma getirdi. Zaten erkeklerin bu konuda ne kadar ihmalcisi olduğumuzu tekrara gerek yok. Meğer bu temmuzun üçüncü günü bizim altıncı evlilik yıl dönümümüzmüş, bunun

için küçük bir aile şenliği yapmak istedik ve aile efradından, düşündük düşündük, davet etmek için bir seni bulabildik. An-neme de haber gönderdim ama gelemeyeceğini biliyorum. Sana programı yazmayacağım, bu daha fazla ümit verir de acele edersin.”

“Zavallı Süreyya!” dedi; onu sandalıyla, programıyla, evlilik yıl dönümü masalıyla ne kadar gülünç ve bunun için ne zavallı buluyordu! Fakat kendisi de gülünç, kendisi de zavallı değil miydi? Bunun için önce kendini bile aldatmak isteyerek, orada bulunup görmek, emin olmak, böylece azabını son dereceye getirme zevki için koşmak isterken, sonra hemen o gün izin alıp doğru Tarabya’ya otele dönmeye ve bu işte kendisine ait hiçbir şey olmadığı için artık düşünmemeye karar verdi.

Suat’ı göreceği zaman kalbi çırpınıyordu. Onun berrak gözlerinin önünde ağlamak ihtiyacıyla ezildi. O, aksine neşeli, bugün için süslenmiş ve ah, ne kadar güzel olmuş! Gülerек anlatıyor, Süreyya’ya bugünü nasıl hatırlattığından bahsediyordu. Hanımefendi gelememişti, hatta dadısını bile göndermemişti. Bugün Süreyya’nın geldiği vapurda beklemişlerdi, bunun için sadece üç kişi kaldılar. Süreyya ile Suat o kadar neşeli, o kadar mutlu görünüyorlardı ki Necip karşılarında somurtkanlığını belli etmemek için yoruluyordu.

Fakat yemeğin sonunda bir söz, bir hamlede içilen ve o anda hayat ve sağlık bahşeden bir şifa kâsesi gibi oldu. Bütün ızdırapları sönüp yerine büyük bir rahattan, emniyetten oluşan bir ferahlık ve teselli geldi: Süreyya, Suat’ın kaba-hatlerini sayarken birdenbire, “Ha, asıl büyüğünü unuttum! Bilsen Necip, Suat artık esrar kumkuması⁷⁷ olmuş! Meğer benden neler gizliyormuş!” diye anlatmaya başladı. Bu, Suat’ın keşfedip kendisine söylemediği bir komşu aşkıydı. Gerçi Süreyya da bundan biraz şüphe eder gibi olmuştu. Bir

⁷⁷ Kötü, olumsuz bir özelliği kendinde fazlasıyla toplayan kimse, olay, olgu veya yer.

delikanlının buralarda çok dolaştığını fark etmişti. Necip, önce kendi kendine Süreyya'nın şüphesi üzerine uydurulan bir hikâye dinliyorum zannetti fakat bir gece uyumak üzere bulundukları bir zamanda meydana gelen bir gürültüyle nasıl korktuklarını, Süreyya anlatınca artık şüphesi kalmadı. Bu, oğlu dışarıda olan bir kayınpederin gelininin sevgilisini pencereden mektup verirken görmesi üzerine meydana gelen şamataydı. Süreyya katılarak anlatıyor, Suat'ın bunu çok önceden keşfetmiş olduğunu söyleyerek çatalını kaldırıyor, "Görüyorsun ya, benden gizlemiş!" diye şikâyet ediyordu.

Fakat Necip dinlemiyordu, ansızın başına hücum eden kandan boğuluyorum zannediordu. Bu, tahammülünün üstünde bir sevinç oldu, o kadar ki yemekten kalkınca hemen odasına koştu, deli gibi söylenmeye başladı. Kalbini tutarak "Değilmiş... Değilmiş... Şükür ya Rabbi!" diyordu. Kendi kendine, "Ah canavar! Ah haydut!" diyor, "Suat, Suat, ah, beni affet! Fakat hayır, etme; bilsen etmezsin, bilsen benden nefret edersin! Ben dünyanın en temiz meleşinden şüphelendim." diyordu.

Birdenbire karşıdaki aynada kendisini gördü. Değişmiş çehresinde gözleri o kadar garip bir nazarla bakıyordu ki, durdu. Bu gözler sanki aynadan kendisine, "Niçin?" diye bakıyor gibi geldi. Evet, bütün bu ateşlerin, kıskançlıkların sebebi neydi? Hem ortaya çıkmamış ve hem müspet olmayan? Sonra onun ismini söylerken, böyle sadece "Suat" diye söylerken bu büyük zevk, bütün bu heyecanlar ne içindi?

Gözleri donuk, karanlık bakıyordu. Bir an oldu ki aynadan kendisine bakan gözlerinden korkarak geri çekildi, sapsarı olmuştu.

Bundan sonra geçirdiği günler, birkaç günün kâbusundan sonra senelerden beri tanımadığı, mutlu bir hayat oldu. Sessizlik ve güzel kokular içinde, denizle, gökyüzüyle yaşayarak, kendisini gittikçe daha çok kucaklayan bu mahrumiyete kendini teslim ederek, isteye isteye kendini bırakarak günlerin geçmesine kayıtsız kalıyordu. Sabah gezintilerinin, sandal gezmelerinin, rüzgârın, güneşin yorduğu vücutları, denizin şarkılarının uyuşturduğu sinirleri, sıcaktan kamaşan gözleriyle eve dönünce oradaki uyku veren gölge, hazırlanmış yemek, kendilerini bekleyen tebessüm bir hastaya şifa gibi oluyordu.

Öğleden sonra ara sıra rüzgâra bir tembellik geldikçe, bu temmuz sıcaklarında, üçü birden balkonun bambu koltuklarında yastıklara gömülerek uyuklardı. Necip, artık burayı kendi evi gibi saymak zorunda kalmıştı. Bu tarafı bırakmak için Tarabya’da otele inmek istiyordu. Orasının methini işite işite içinde bir istek hissediyordu fakat Süreyya’nın mevsimi birlikte geçirme teklifi, bu haber üzerine o kadar ısrarlı ve inatçı oldu ki kabul etmek zorunda kaldı.

Behice Dadı, bu tembel saatlerinin bazen bir eğlencesi oluyordu. Kutusu, kibriti, tablası elinde gezerek gelir, kendisine verilen koltuğu bırakıp yerde küçük bir mindere yerleşerek sigarasına daldı. Süreyya “Fayrap⁷⁸ başladı!” diye tutturdukça o da, “Ya sizin dan-dun hiç bitiyor mu?” diye piyanodan şikâyet ederdi.

⁷⁸ Ocağın ateşini harlandırmak.

Suat her gün uğraştıkça, parmakları eski maharetini buluyordu. Azıcık otursalar, biraz sessizlik devam etse Necip yalvaran bir gözle Suat’a bakar, o hemen kalkarak latif tebesümüyle, “Hangileri bakalım bu gece?” diye sorardı. Böyle diye diye hemen bir sıra ortaya çıkmıştı. Birine uzun süre tutulduktan sonra onun ihmal edildiği de oluyordu fakat henüz yeni gelen havaların hepsi dinlenmemişti. Necip bunlar için rica ediyor, Suat vakit bulamadığından şikâyet ediyordu.

Onlar piyanoda meşgulken Süreyya, dadıyla alay eder, erkekler sigara dumanlarında dinlenerek susarlar, ara sıra artık sabredemeyerek kaçmak isteyen dadının teşebbüsü ve Süreyya’nın ona engel oluşu hepsini güldürürdü.

Necip burada öyle saniyeler geçirdi ki hiçbir vakit unutamayacaktı. Musiki; ruhunun bütün uçuş ve özlem yeteneğini tahrik ediyor ve onu ihtiyaçlarla, seveda ve canını feda etmek ihtiyaçlarıyla, tatmin edilmesi imkânsız olduğu için tatlı başlayıp taştıkça acı veren ihtiyaçlarla boğuyordu. Çoğunlukla bu, bir hüzünden çok bir özleyiş, bütün ele geçmeyecek güzel şeylere bulanmışçasına kendini kandırmaktı.

Sonra teşekkür için yanına gittikçe, bazen gözleri notalardan Suat’ın ellerine, oradan yüzüne akıyordu. O zaman bu ellerin sıcak dokunuşu, bu çehrenin melek gibi sessizliği, bir musiki damlasıyla heyecn dolan gözlerin siyah ve mahmur bakışı onu bir an düşündürerek aklına kendi evliliğini getiriyordu. Ona baktıkça, onun gibi bütün hayallerine uygun birini bulmanın imkânsızlığını üzülerək düşündükçe Süreyya’yı bu kadar mutluluğundan dolayı tebrik ediyor ve onun kadar şanslı olamayacağını hatırlayarak içi eziliyordu. Onda o kadar mükemmellik görmeye başlamış, hayal gücüyle onları o dereceye getirmişti ki bu nefis kadının karşısında, bu dudaklardaki sakın tebessüm çizgisinin, bu gözlere ara sıra gelen neşeyle dolu bu kalp çarpıntısına sebep olan şuh saflığın varlığında ağlamak istiyordu. Ah, Süreyya’yı ne kadar şanslı buluyordu ve buna karşılık kendine kim bilir nasıl bir

kadın rast gelecekti? Fakat evlenecek miydi? Bu artık iyice kararlaştırılmış mıydı? Onun gibi birini bulmak imkânsızsa niçin evlenmeliydi? Ve onun gibi olsa diye düşünürken bir an oldu ki “Ya o rast gelseydi...” diye düşündü; bu, o kadar şiddetli ve acı dolu bir heyecan oldu ki “Ah, o benim olsa öldürdüm!” diye inledi.

Bir süre bu fikri terk edemedi, bu onu büyüleyip ele geçirdi. Suat onun olsaydı... Bunu düşünerek kendisi için bir hayat kuruyor ve bu mutluluğa hayalen bile tahammül edemeyip, acıklı, aciz bir cezbolunmayla yorgun düşüyordu. Onun hayatına karışarak yaşayacağı anları, onunla birlikte geçecek günleri, onun ömrüne sahip olarak, ona herkesten daha yakın olarak yaşayacağı hayatı, onun kendine karşı davranışı, bir koca gibi davranışı... İşte bunlar onu öldürüyordu. Suat kendisine de Süreyya’ya hitap ettiği sesle, ona baktığı gözle, onu sevdiği gibi sevse, baksa, söyleseydi... Ya Rabbi! Bu fikri derinleştirip, saatlerce düşündükçe harap oldu, kaldı. Önce gerçekten öyleymiş gibi aldanarak, sarhoş ve sersem bir şekilde kalıyordu, sonra Suat’ın samimi hitaplarında bile hayalindeki yanıda nasıl bir kayıtsızlık olduğunu görerek içi eziliyordu. Bazen o sesle, “Necip!” diye sadece ismiyle çağrıldığını iştir gibi olurken, Suat’ın kendine hitap edince sakinleşen sesinin, “Necip Bey!” deyişi onu öldürüyordu; Süreyya’ya bakarken şefkat dolu olan bakış kendine yönelince, o kadar hissedilmez bir an içinde sanki donuklaşıyordu.

Hâlbuki kendi ağzında sadece onun ismi vardı fakat resmî olarak, “Suat Hanım!” değil; “Suat, Suat!” diye fısıldayarak, ah ederek çıkan “Suat!”, söylerken sevinçle yalvaran, şükran ve mutlulukla, sıcaklık ve özlemle yalvaran bir “Suat” ismi vardı. Ruhu onu bu hitaplarla kucaklamak ateşiyle yanarken, ona sakinlikle hitap etmek bir eziyet oluyordu. Böylece kendine hitap edemedikçe, o adı kendi kendine söylemeye, ona yalnızlıklarda hitap etmeye başladı; bu, yasak bir şeyin gizlice yapılması mutluluğuyla mest ediyordu, dudakları dai-

ma titriyor, daima o isimle titriyordu. Odasına kaçıp binlerce kere “Suat! Suat!” diye ah ettiği oldu.

Sonra birden korktu; nasıl bir çıkmaza girdiğini, bunun bir cinayet olduğunu gördü. “Son günlerde çok meşgul oldum. Onun etkisi... Geçer!” demekle beraber, yine bunun ne kadar önemli olduğunu inkâr edemiyordu. Fakat fikrinin elinde o kadar esir olmuştu ki bu zevkinden mahrum kalmaya tahammül edemiyordu. Bunda, onu kendinden geçirip iradesini bayıltan bir cazibe, bir mutluluk vardı. Ve kendi eliyle mutluluğunu reddedecek kadar iradesi, ruhuna o kadar tahakkümü yoktu. O, ruhuna hiçbir zaman tahakküm edememiş, her zaman onun elinde bir oyuncak olmuştu; böyle birçok hummalı bir özlemle geçen zamanlarını hatırladığından, “Bu da onlar gibi geçer,” ümidindeydi. Bir de hiçbir şekilde bunun gerçekleşmeyeceğini, sadece arzu ve özleminden ibaret kalacağını biliyordu. Ona heyecan ve sevdâ, daima, daima bir bağımlılık gerekiyordu; hiçbir kadını sevmediği zaman sevmeyi sever, bunun için daima kadınlığa müptela bulunurdu. Birçok kadına böyle namus ve iffetin yahut imkânsızlığın düşürdüğünü ve sonunda mahvettiği eğilimlerle haftalarca yaslı kalmıştı.

Kendinde hiçbir zaman ihanet fikri ya da maddî bir istek bulmuyordu. Güzel bulmadığı vasıtalarla maksadına ulaşmaktan nefret ederdi; hâlbuki bu arzusunun varlığına muzdarip olmaksızın tahammül edemezken onun en ufak bir belirtisine hayatını feda eder, yine razı olmazdı. O, sadece bir esir, ruhunun esiriydi; ihtiyacın esiri, fikrinin cazibesine yakalanmış bir esirdi. Bugün Süreyya’nın namusunu savunmak için, Suat’ın masumiyeti için kendisinde nefsin en büyük tehlikelere sokacak kabiliyeti görüyordu ve işte bunun için, yalnızca ruhen meftun olduğu, maddilikten tamamıyla ayrı bulunduğu için bu arzusunu bir ihanet saymıyordu. Düşündükçe Suat’ı değil, onun ruhunu, sadece ruhunu sevdiğini görüyordu. Bu büsbütün başka ve yeni bir aşktı. Onu ele geçmeyecek, sahiplenilmeyecek, bunun için de başka hiçbir kadında buluna-

mayacak şeyleri için, güzel kokusu, bakışı, gülüşü için seviyordu ve bu güzel koku göğsündeki nefes kadar can yakıcı, bakışı o kadar temiz, tebessümü o derece masumdu ki bu sessiz ve hürmetli tapınmadan, bunlara karşı kalbinde hasıl olan sevgiden kendini menetmek razı olunacak bir fedakârlık değildi. Onun için bu, bir bakış için hayatlar verilecek temiz ve mutlu bir ruhi arzu oldu ve o kadar serbest bir geçiş verdi.

Fakat bu tutkunluğun tahakkümü, bencillikleri, hevesleri ortaya çıkmaya başlıyordu. Süreyya'yı Suat'ın maddiyatına sahip görmekten üzüntü duymak aklına gelmemiştir fakat onun maneviyatına olsun sahip olmak, sadece kendisi sahip olmak gittikçe dayanılmaz bir arzu, bir ihtiras hâlini alıyordu ve bu ihtirastan keskinleşen dikkatiyle Suat'ın ruhundan bir zerrenin bile Süreyya'ya eğilimini hissetse çok rahatsız eden ızdıraplar duyuyordu. Bu bir kıskançlık mıydı? Dudakları bir kasılmayla acılaşılarak “Bir o eksikti!” diyordu.

Aralarında Süreyya'nın katılmadığı sadece musiki vardı. Bir gece onları kendilerinden geçiren *Ruy Blas*'tan⁷⁹ “O dolce volutta”⁸⁰ düetτοςuyla gecenin sessizliği içinde, nerede bulunduklarını unutacak derecede geçen dakikalardan sonra musiki bitmiş, dönmüşlerdi. Süreyya'yı koltukta uyukluyor buldular, Necip şaşırıyordu; Suat sadece, “Musikiyi sevmez ki!” dedi ve Suat'ın sesinde öyle acı bir hayıflanma hissetti ki bundan derin derin mutlu oldu. Demek ikisi de sadece bir şeyi seviyorlardı. Ve o kadar seviyorlardı ki onunla dünyayı, dünyanın her şeyini, hatta onu, Süreyya'yı unutuyorlardı. O zaman sadece ikisinin ruhu yalnız, kucak kucağa dolaşıyor, orada yalnız kalıyorlar, Süreyya bile oraya gelemiyordu. O zaman musiki, ona başka anlamlarla, başka vazifelerle görünmeye, ruhları bir araya getiren, kalplerin merhemi gibi gelmeye başladı. O bir dünya, tapılası bir dünya oluyor ve orada Suat'la beraber olmak, bu kötü dünyada olmamışlarsa

79 Filippo Marchetti'nin bestelediği dört perdelik bir opera eseri. Victor Hugo tarafından yazılan aynı isimli oyundan uyarlanmıştır.

80 *Ruy Blas*'ın üçüncü perdede söylediği “Ey tatlı zevk!” isimli şarkı.

hiç olmazsa orada birleşmiş olmak onu sarhoş ediyor, kendinden geçiriyordu.

Fakat bir gün, “Ben ne yapıyorum?” demeye başladı. “Ah, çünkü insanım; beşeriyet, şu acizlik...” Fakat niçin bu fikir-
lere düşmeli, niçin elinde olmayarak nefret ettiği ihanet ve
kirlilik âlemine girmeliydi? İçinde bulunduğu çıkmazın nasıl
bir uçuruma gittiğini, bazen onların yanında Suat’a bakarken
içinin nasıl, “Seni seviyorum, seviyorum!” diye haykırmak
için yandığını hissedip aciz kaldıkça inliyordu. Bunun, dü-
şünceler bir tarafa bırakılırsa insanlık kanununa göre nasıl
haince bir muamele olduğunu gördükçe ve çoğala çoğala bu
ateşin nasıl iltihaplanacağını düşündükçe iki imkânsızlık ara-
sında çırpınmaktan doğan bir humma içinde kalıyordu.

Ondaki her his, bir kere harekete geçince hastalıklı bir te-
laşla artar; on beş gün sürekli bu hissine esir olduktan, öteki-
leri susturarak yok edip, yalnız onun hükmetmesine, her türlü
vesvese ve endişenin susmasına o kadar alıştıktan sonra kor-
ku ve telaşa o kadar esir olurdu ki bu, onu kendinden nefret
etmeye ve iğrenmeye sürükleyerek perişan eder ve yıkardı.
Birden uçurumun karanlığına ve ateşine düşmüş, kalmıştı.
Onun bütün kirliliklerinde boğuluyor zannediyordu. Nasıl
ürkütücü bir çaresizlikle, nasıl dönüş ihtimalinden mahrum
bir üzüntüyle düşmüş olduğunu anlıyordu. Bu, sırf esiri ol-
duğu için bir kötülük beklenmeyeceğini, niyetinde fesatlık
bulunmadığı için korkulmayacağını boşuna temine uğraşı-
yordu. Bunların itiraf edilemeyecek, keşfedilse suçlanacak
şeyler olduğunu reddedemeyerek, “Ne yapmalı?” diyordu
fakat kaçmak, bu tek çare, buradaki sakin hayatı bırakıp yine
o kâbus ve kalabalık içine girmek... Bu, elinde olmayan, is-
teyerek yapamayacağı bir fedakârlıktı. Son tehlikeye kadar
oturup sonra kaçmaktan başka çare yoktu. Hâlbuki hiçbir za-
man tehlike o dereceye gelmeyecekti.

Bunlar tereddütlere, tereddütler düşüncelere sebep olu-
yor, gecelerini fırtınalı yapıyordu. Sabaha kadar uyuyamadı-

ğı bu gecelerden sonra tekrar onu görmek, tekrar onun bakışlarının afakında yaşamak, ne olursa olsun yaşamak ümidiyle her şeyi unutuyor, şafakla birlikte gelen bir huzurla, ona da kâbuslardan sonra sabah, hafif sisli fakat saf ve berrak, infilak ediyordu.

Bir karar vermeyi yine geceye erteleyerek sadece durumdan endişeli, yalnızca iradeden mahrum, yalnızca bir tarafa meyilli kalıyordu. Onun sesini öyle bir dinleyişi, onun yürüyüşünü öyle bir hissediş, onun gözlerinin önünde öyle bir yanışı vardı ki bazen istek ve özlemden, bazen ümitsizlik ve düşkünlükten haykırmak arzularını güç yeniyordu. Onu evin her yerinde gezerken hissediyor, nasıl bir sakinlik ve tatlılıkla evin meleği olduğunu takdir ediyor, kutsuyor, sonra gelip Süreyya'nın yanına, gözlerinde ateşli bir bağlılıkla oturunca, gelirken kalbini hoptatan ferahlık ve neşe kırılarak, yaralı ve ağlamaklı kalıyordu. İçinden durup dururken, “Senin, senin için, senin gözlerin için ölüyorum!” diye haykırmak isteyen arzuları susturup ona sakin bir şekilde hitap etmek kendisini bitiriyordu. Çoğu zaman yavaşça gelişen aşkı, bu aşamaya geldikten sonra adımlarını o kadar hızlandırmıştı ki bir kere kendi kendine itiraf ettikten sonra şimdi onu senelerden beri seviyormuş ve bunu biliyormuş zannedecek derecede aşkının ummanına dalmış görünüyordu.

Bu tereddütleri sözde kararlar, kararsızlıkları ertelemeler takip ettikçe günler geçiyor, İstanbul'a gitmeyeli yirmi gün oluyordu. Aslında bu mücadelelerle beraber, her gün kendini bir gün öncekinden daha az emin bularak iradesinin gittikçe hastalandığından, gittikçe tehlikeye yaklaştığından endişe ediyordu. Sonra bir gün, “Mademki onun bir şeyden haberi yok, olmak ihtimali de yoktur,” dedi ve kendisini ikna etti.

Zira onun, Suat'ın hiçbir şekilde bu fikirlerden haberi olmayacaktı. Onun bakışında bir nefret ürpertisi görmektense ölümü tercih etmeyi mutluluk sayardı ve bunu düşününce, “O hâlde?” diye emin olmaya çalışıyordu. Fakat emin ol-

mak da acı çekmek de tek başına ruhuna hükmedemeyerek sürüp gidiyordu. Her şeyi unutup, sadece nefesine yenildiği zamanlarda bile, artık her türlü vesveseden kurtulmuş, heyecanlı ve mesut olması gerekirken içinin sıkıldığını, yine bir rahatsızlığın devam ettiğini, küçük bir üzüntünün önce belirsiz fakat yavaş yavaş inatçı ve usandıran bir ısrarla karar kıldığını görüyordu. Bu, önceden yalnızca onu sevdiğini düşünmekle mesut olurken, şimdi o saadetin de ne kadar öksüz ve önemsiz oluşunu düşünmekten geliyordu. Onun da bu fikirlere katılması saadetini uzak ve imkânsız bir şans olarak gördükçe, “Ah, bu mümkün olsaydı! Hayatım pahasına olsun fakat mümkün olsaydı!” diye söyleniyordu.

Bütün hayatı saniyelerine kadar Suat’a adanmış ve sadece ona ayrılmıştı. Gece uykularında ne görse, ne düşünse, mutlaka ona ait oluyordu; hatta başkalarını bile görse, sabah uyanınca onu görmüş zannediyor ve Suat’ı daima Süreyya’yla birlikte görürken böyle hayallerinin keyfine, ona sahip olmak bir saadet oluyordu. O zaman rüyadan gerçeğe dönme azabı başlıyordu. Onu gerçekten görmek arzusuyla bu azabı da seviyordu. Bazen aşağı inip beklediği hâlde onun henüz gelmediği olurdu; o zaman konuşurken dalgın, dinlediğini anlamayarak, ne söylediğini bilmeyerek perişan kalıyor, sonra onun yaklaşan ayak seslerini işitmeden hissederek odaya girerken kızarıyor, kalbi çarpıyor ve onun sesini duyunca baygın kalıyordu. Söz söylediğini görünce, gözlerinin kendisine baktığını hissedince kendisini idare edememekten korkuyordu.

“Bir idaresizlikten bak ne oldu?” diye düşünüyor, şimdiye kadar böyle olduysa, zaman geçtikçe bunun nasıl dehşetli bir hâl alacağını da düşünerek kızıyordu. “Fakat bu, yalnızca bir ihanet, en büyük alçaklık...” demek istiyordu. Fakat ondaki muhtelif Neciplerden biri bunu söylerken, bir diğeri gülerken “Bey tiyatro oynuyor!” derdi; bir diğeri ikisine de kayıtsız kalarak ikisine de karşı çıkar, sadece onu, mutluluğunu, Suat’ını düşünürdü. Kendisi bu çeşitli şahsiyetlerin elinde

oyuncak, sefil, kendini bir buna bir ötekine kaptırarak iradesiz, bir şey ihtimali olmaksızın gidiyordu. Ve korkuyordu, ara sıra kendi ruh karanlığına bakıp ne hainliklere gücünün yeteceğini görerek kendinden korkuyordu. Süreyya'ya baktıkça, onun güvenine ve sevgisine karşı nasıl fikirlerle meşgul olduğunu düşündükçe, onun gerçeği keşfetmesi ihtimaline karşı ölümden başka bir çare görmüyordu; başka hiçbir şey ona karşı utancını yok edemezdi.

O, Süreyya, her türlü fikir ve şüpheden uzaktı. Kocasına olan güveniyle Necip'e duyduğu sevgi birleşerek ona güven veriyordu. O sandalıyla, yelkeniyle, yarışıyla meşgul, hayatını rüzgâra göre düzenlemiş, yaşıyordu. Dalgın mı, ciddi mi, uçar mı fark edilemeyecek bir hâli vardı. Evde kaldıkça Behice Dadı'yla şakalaşarak, Suat'ı öfkelerendirerek, Necip'in piyano çılgınlığıyla eğlenerek tembel bir ömür sürüyordu. Şimdi de bir balık merakı gelmişti, "Ah, bir ay daha geçse, ağustos da bir atlatsak!" diyor, o zaman geceleri lüferciliğin doyulmaz bir eğlence olduğunu anlatarak şimdiden seviniyordu.

Suat'a gelince, o gittikçe acı verici bir garipliğin içine dalmıştı. Hayatın mutluluklarının, saadetlerinin nasıl izahı mümkün olmayan hislere, nasıl idare edilemez, önemsiz şeylere bağlı olduğunu, karşıdan muhakemesi pek kolay görünen fakat ellerinde nasıl oyuncak olarak kalınan şeylerle bozulduğunu görerek büyük bir üzüntüyle şaşırıyordu. Yine aynı şartlar altında, bir yıl önce hayatını o kadar mutlu ve refah içinde görürken, bugün tarif edilmesi ve gösterilmesi imkânsız şeylerle gözleri açılıp hayatını görmek, önem verilmeyip tevekkül gösterilecek yerlerde ciddi davranmak hatasıyla bir mutluluğun değil, her hayatta olduğu gibi saadet rengini koruyan bir mutsuzluğun kurbanı olduğunu, hayatının artık fark edilen bu yarasıyla geçeceğini pek acı görüyordu. O, gittikçe fark ettiği hâlde engelleyemediği bir öksüzlük içinde, asabiyetle gerçeği fazla görerek yaşıyor, Behice'yle

Necip'in hayatlarında nasıl bir bağ, yalnızlıklarına nasıl bir arkadaş, eğlencelerine nasıl bir yardımcı olduklarını görüp, "Demek onlar olmasa ben yalnız, yapayalnız kalacağım. Söz bulamayacağız, bütün bütün sıkılacağız, hayatımız tahammül edilmez olacak!" diye Süreyya'nın anlayışsızlığını, her şeyi kendine bırakıp öyle uçarı şeylerle meşgul oluşunu affedemiyordu.

İşte dadısı da yarın, öbür gün bağa gitmek istiyordu, sonra Necip de gitmek isteyecekti. Hayatını onların zindanlarına adayamazdı ya! O zaman Süreyya daha çok sıkılacak, arkadaşsız, eğlencesiz, kim bilir ne olacaktı? O zaman artık yanına yaklaşılamayacaktı! Kendisi de onların yardımından mahrum, arkadaşsız, dayanaksız kalacağını, bugün her şeyi yaptığı ve arkadaşlar bulduğu hâlde böyle olunca, yarın onlarsız büsbütün kendisini ümitsizliğe kaptırıp kalacaklarını düşünerek artık mücadeleden yorgun, endişelerle aciz, her şeyi bırakmak, hepsinin içinde hüngür hüngür ağlayarak, "Fakat hâlime bakınız!" demek ihtiyaçlarıyla azap duyuyordu. "Beni mutlu ve rahat görüyorsunuz, değil mi? Fakat bakınız işte ağlıyorum... Demek ki ne mutlu ne rahatmışım, oh, rahat değilim; hiç, hem de hiç değilim. Mutluluk nerede?" Ve açıklama yapmak gerekince hiçbir şey söyleyemeyeceğini ve ciddi bir sebep bulamayacağını görerek bunalıyordu.

Deniz mevsimi üçünün de hayatına yeni bir neşe serpti; önlerinde bir deniz hamamı⁸¹ vardı ki evin sahibi burada kendi otururken çattırmış, sonra yıktırmamıştı, yalnız bir kışın tahribatını tamir etmek gerekiyordu. Süreyya denize bayılıyordu, Necip zaten pek severdi, Suat başlangıçta pek telaş etmiş ve heyecanlanmışsa da artık alışmıştı. Yalnız dadı oda-dayken bile denizdeymiş gibi çırpınarak, "Aman Allah esir-gesin!" diyordu; bin ısrar ve ricayla onu denize götürdüler,

81 "Derya Hamamı" da denilen, kıyıdan biraz açıkta, denizin dibine kazıklar çakılarak suya dayanaklı ağaç kütükleri ile dört bir tarafı kapatılmış, etrafına soyunma ve ihtiyaç odaları yerleştirilmiş, ortası havuz şeklinde, kadınların denize girmesi için inşa edilmiş yapı.

daha kapıdan karanlık bir gözle sulara bakıp, titreyerek yalvarıyordu. Artık her sabah, her akşam girmek bir âdet oldu. Ve sabahleyin uykunun rehavetiyle, her akşam yorgunluğun tozuyla deniz, sinirlerine büyük şifa etkisi veriyordu.

Necip, Süreyya'ya, "Gel, senin kotrayı şuraya sokalım da bari tehlikeden biraz korunmuş olsun!" diyor, sonra gülererek ilave ediyordu: "Şaştığım bir şey varsa o da hâlâ şunun sıkı bir sağanakla tepetaklak olmamasıdır!"

Suat'ın korkan gözlerindeki karartıya bakarak, "Yok korkmayın, korkmayın, ilk İstanbul'a gittiğim zaman Süreyya'ya bir mantar yelek⁸² alacağım. Ne olur ne olmaz, o zamana kadar da keramet sandalın..." diyordu.

Süreyya kızar, sandalın bir yat, bir üç ambarlı⁸³ gibi denize dayandığını, önceki gün İstinye önünde bir yarışta küpeşteye⁸⁴ kadar yattığı hâlde içeri bir damla su girmediyini, parası olsa satın alacağını anlatmaya başladılar. Bir gün Büyükdere'den gelirlerken yine bu konudan söz ediliyordu; sandalın Suat'ın hayatında bir küçük memnuniyetsizlik olduğunu anlayan Necip, artık onu kendisiyle aynı fikirde görmek için daima bu bahsi kurcalardı; Suat katıldığını bakışlarıyla söyleyip onu teşvik ederek susuyor, sandal meselesinde Süreyya'nın böyle cevapsız kalmasından keyifsiz, kabul etmiyordu. Birden arabaları bir köşede durmak zorunda kaldı, dört beş araba birbirini takip ediyor, kalabalıktan bunun bir gelin alayı olduğu anlaşılıyordu.

Süreyya, Necip'in sözlerine cevap veremediğini görünce kurtulmak için bundan istifade etti: "Senin neyine gerek sandal mandal Allah aşkına? Sen kendi evlenmene baksana, sonra ihtiyarlayacaksın da! Bak, her köşede bir düğün var!" dedi.

Bu söz Suat'ı da Necip'i de hüzne ve susmaya sevk etti.

82 Can yeleği.

83 Kalyon sınıfına giren büyük gemilerden birisi.

84 Deniz araçlarının gövde kenarlarında bulunan korkuluklar.

Necip, gözleri önünden birer birer geçen arabaları görmeyerek teftiş ederken kendisi için evliliğin nasıl bir yara olduğunu düşünüyordu. Onun için evlilik... Fakat bu, ihanet etmeksizin mümkün müydü? Onun için evlilik, Suat'ın kendisini sevmesiydi, onun kadar güzel ve parlak gözlerinin her şeyi açıklamasıyla mümkündü. Hâlbuki bu, işte bir ölüm kadar büyük bir şeydi.

Suat bu gelinin şimdi ne kadar mutlu olduğunu düşünüyordu. Bir sene, iki sene, daha, belki daha uzun hayatı mutlu ve neşeli geçecekti. O zaman kendi ilk senelerini görüyordu. Bugünle karşılaştırarak, kederle bu geline gıpta ediyordu. Kendini onun yerinde görüp, gelinlik hislerini tekrar yaşayınca ağlama isteği duydu. Şimdi o zamandan ne kadar, ah ne kadar uzaktı! Artık dönülmesi imkânsız olan o hayatı, hayatını gömmüş bir ölü hâliyle görüp hüznü ve ümitsiz kaldı. Niçin ya Rabbim, niçin artık o hayat ölmüştü? Hem de bir daha gelmeyecek şekilde... Niçin bir daha mümkün değildi? Bir kere mi olacaktı? Böyle hayatı sevdiren, her şeyi güzel sevdiren, her şeyi güzel gösteren o hayat, o büyük neşe... Artık onlar bitmişti, öyle mi?

Bir zaman gelip sadakat ve sevgiyle beraber sevileni artık mutlu edememek, ona yetmemek fikri onu üzüntüye düşürüyordu. Kabahati asıl kendinde bularak, ara sıra taşıp Süreyya'yı haksız bulduğu için kendi haksızlık ettiğini görüyordu; sonra kendisi de suçlu olmayıp kabahatin olaylarda, idaresi kimsenin elinde olmayan hayatta olduğunu bininci defa görüp anlamaktan meydana gelen bitkinlikle tekrar yaşamak, daha yaşamak, arzularının imkânsızlığı önünde yaşayıp geçmiş olmak, tekrar o genç kalple, genç isteklerle o seneler gibi yaşamak azabıyla aciz kalıyordu. Demek bitmiş, onun için artık her şey bitmişti; demek artık kesinlikle karar vermek gerekcekti ki seneler, hep çoğalan bir hâlsizlikle geçerek ihtiyarlık bir gün onu çürütecekti! Hem de yaşamamış olarak, henüz yaşamak üzere zannedilirken... Her şey bitmişti, öyle mi?

Sonra Necip'e bakarak düşünüyordu ki o, önünde böyle birkaç mutluluk yılı olan bir mahluktu ve bunun için memnun oluyordu. Necip'e karşı hissettiği bağ, onun böyle bir mutluluğa aday olmasıyla kendisini memnun ediyordu. Fakat onun da korktuğu gibi bir kadına düşme ihtimali fikriyle meşgul oldu ve bunu kuvvetli bir iyi niyetle bir tarafa bırakıp, karı ve koca olarak onları uygun ve mutlu görünce, bir gün gelip onların da emellerini, arzularını, gençliklerini yitirip yorgun, üzgün kalacaklarını, kokuları, renkleri, bütün bereket ve sevinciyle coşan baharın yerini bile mutlaka bir gün renksiz bir hüznün ve sıkıntının alacağını, her şeyin yok olmaya mahkûm bulunduğunu acı bir ümitsizlik içinde hissetti.

İlk defa burada gelen bu fikir, onu hiç bırakmayan, tedirgin eden bir hastalık oldu. İlk zamanlar, bunu doğal olarak düşünüp bu fikrin kalbine verdiği acılıkları damla damla taddarken, bir gün oldu ki yalnız kalıp rahat rahat onu düşünmek istemeye, hatta düşünmek için kendini zorlamaya kadar vardı; bu bir nevi yavaş yavaş intihar gibi, bir nevi zehirlenme gibi oluyordu. Her şeyin ilk bereketli emelleri ve renklerinden sonra yavaş yavaş bir yok olmayla hüznün ve bıkkınlığa, sıkıntı ve karanlığa gidişi, onu damla damla öldüren bir zehir gibi geliyor ve kendisi buna kurban olduktan sonra bunun sadece kendisi için olmayıp, böyle genel bir kural olduğunu görmekten acı bir teselli buluyor, garip bir yorgunluk sersemliğiyle kalıyordu.

Öbürleri, "Ne oluyorsun, dalgınsın?" dedikçe bir cevap bile vermeye gerek görmeyerek dudaklarını hiç anlamında bükmeyi yeterli buluyordu ve dikiş, düşünmeyi bir meşgale hâlinde gösterebildiği için artık elinden düşmez oldu. Fakat kendi hâlinin herkesten şu farkı vardı ki onun hayatının baharı geçtiği hâlde birçokları henüz ümit ediyorlardı; onun için bahar evlenmekle başlıyor gibi geliyordu, kendisinin bütün huzur ve ferahlığı hep o zamandan başladığı için şimdi Necip de ne kadar ümitsiz görünürse görünsün, evleneceği için onu yine mutlu görüyordu.

Bütün bu fikirler arasında bir rakkas gibi kalbini korku ve bıkkınlıkla ezen kendi hayatını kıyaslaması daima tekrar ediyor, bazen uçsuz bucaksız bir sıkıntı ve bıkkınlık, sonra acı bir korku ve telaş, her şeyin, bütün emellerin, ümitlerin, gençlik ve mutluluğun, zalim bir inatla mutlaka elden kaçacağını, işte şu anda kaçmakta olduğunu, bir şey yapmak ihtimali olmaksızın artık hayatının bitmiş olduğuna karar vermek gerektiğini görerek aciz kalıyordu.

Bütün bunlar doğal bir tebessüm ve nezaket altında gizlenmeye uğraşılan kanlı mücadeleleri gerektiriyordu ki sınırlarını daha da yoruyor; uzun baş ağrıları, dermansızlıklar, hazımsızlıklar, hepsi birden neşesizlikleri ortaya çıkarıyordu. O hâle geldi ki sadece aşırı bir incelikle, ayırt edilmesi imkânsız hayat anlarını bin mana vererek incelemesi sebebiyle, hayatın ufkunda bir bulut yokken, rahat bir ömür içinde bir elem kurbanı olup kaldı.

Gerçi bunlar Süreyya'nın ilgisiz, başka şeylerle meşgul olan gözünden kaçıyordu fakat Necip endişeli bakışlarıyla, şiddetli bağlılığının sevk ettiği ilgiyle fark ediyor, bu karanlık içinde ara sıra onun bilinmez kederleri olduğunu görüp bir sebep bulamayarak büyük yorgunluklar içinde fırtınalar hayal ediyor, bir başka erkeği düşünmesi ihtimali ruhunu yakıyordu. O zaman Suat'ı, saygısına layık görememekten korkuyor, onu yüksek mevkisinden düşmüş görmemek için bunu düşünmemek istiyordu. Ve eğer Suat kendisi için bir his besleseydi, kendi gözünde yine o saygın yerde kalacağını görerek, "Ah bencillik, sanki böyle olunca başka bir şey mi yapılmış olacak?" diye gülüyordu.

Düşünüyor, düşünüyor, Suat'ın bu hâline bir sebep arıyor, Süreyya'yla aralarındaki ilişkiyi inceliyor, bunda gerçi eski uyumu göremiyordu. Fakat önceleri onların hayatına şimdiki gibi girmiş değildi, o zaman bile bu kadarcık anlaşmazlıklar, zorunlu olarak doğal geliyordu. İki mizaç ne kadar birbirine uygun görünürse görünsün, böyle geceli gündüzlü

beraber geçen, senelerce devam eden beraberlik hayatında birtakım anlaşmazlıklardan sıkıntı çekmek zorunluluk hâline geliyordu. İki mizaç ne kadar uygun görünürse görünsün böyle geceli gündüzlü beraber geçen, senelerce devam eden beraberlik hayatında birtakım ihtilaflardan muzdarip olmak mecburiyet tahtında geliyordu. “Bu mizaçlar, ya ikisi de baskın olup sürekli bir kavga hâlinde bulunur yahut biri diğerini hükmü altına alır,” diyor, bu esaretin ara sıra coşkunlukları olsa bile, Necip yaratılıştan hassas ve narin olan Suat’ta hastalıklı bir hissin kadınlık aracılığıyla nasıl korkunç bir şekilde belireceğini keşfedecek bir hâlde olmakla beraber bu hastalıklı hissin sebebini anlayamadığından herhâlde bilinmezlikler içinde kalıyordu.

Bazen Suat’ı böyle ezilmiş tutan bilinmez sebebe karşı hınç dolu bir kıskançlıkla yoruluyordu. Bu kendisini her şeyden çok yıkıyor, ateşli bir kin içinde zehirleyerek can çekişir bir hâlde bırakıyordu. Bazen de Süreyya’ya bakarak, onu sadece Suat’ın kocası olduğu için değil, derin ve ateşli olmayan yaratılışı için de kıskanıyordu. O her hâliyle düz, samimiydi, kötülük düşünemeyerek, hatta birbirine uyumsuz bazı şeylerinde bile samimi ve açık yürekli davranarak, yaptığı şey kötü olsa bile, etrafta ortaya çıkma ihtimali olan etkileri uzaktan, önceden görmeyerek, endişesiz, belasız yaşıyordu. Mutlaka faaliyeti bir şeye harcamak istenilen bir yaşa gelmiş olduğu için o zamana kadar çoğu bir şey yapılmayarak geçen senelerin biriken eğilimleri birden ortaya çıkarak, onu böyle sandal gibi şeylere tutkun hâle getiriyordu. Ona şimdi de bir kotra merakı gelmişti, sandal artık kendisine yetersiz görünüyordu. Tarabya’da olacak yarıştan bahsederken İngiltere’den gelme birkaç kotra sayıyor, bunları uzun uzun tarif ederek, “Ah, insanın öyle bir kotrası olmalı ki!” diyordu.

Sonra Suat’a dönerek, “O zaman sen de gelirdin. İçinde kamaraları, yemek salonu, her şeyi var. Âdeta bir gemi... İnsan karısını alınca kalkıp Marmara’ya çıkar. Mudanya... Yalova... İstersen, istersen Midilli, İzmir...”

Suat gülerdi, “Dünya turuna çıksak nasıl olur acaba?” derdi. Necip de söze karışır, gömüldüğü köşesinden, “Yok, eğer küçük bir yat olsaydı...” şartını koyardı.

O zaman uzak memleketlerden, uzak şeylere mahsus heyecanların ve çeşitliliklerin ahengine hayranlıkla onların güzelliklerinden bahsederler, adaları birer birer geçerek İtalya sahillerine kadar uzaklaşırlardı. Kendilerini bir İtalya limanında gemilerinin zincir gürültüsü içinde hayal ederler, “Ah, ne iyi olurdu!” derlerdi. Bunlara Suat da katılıyor, “Bilmem ama yine deniz tutar mı?” diye Necip’e soruyordu; o, daima böyle, daima Suat’la olabilmenin hayalî mutluluğu yanında bunun için hakkı, hayatın izni, o kadar mutluluğu olmadığını düşünüp, “Fakat bu böyle ne olacak?” diye başını taşlara vururcasına üzülerken azap içinde ve ezilmiş kalırdı. Her gün ateşinin çoğaldığını, bir gün artık onun etkisiyle feryat etmek zorunda kalacağını büyük bir korku ve endişeyle görüyordu.

Süreyya bu görkemlerin yanında pek miskin bulduğu sandalı için, Suat ise nerede olsa, nasıl olsa hayatın aynı harap eden tahammülle dolu olduğunu düşünerek üçü de farklı şeylerden aynı iç sıkıntısına düşüyorlar, farklı şiddetlerle sıkıntı içinde kalıyorlardı.

Bazen geceleri de çıkıyorlardı; Suat dümene geçer, erkeklerden biri kürek çekerdi. Çoğu zaman birkaç sözle bozulan sessizliğin devam ettiği bu seferlerde denizin, gökyüzünün, korkulu kıyıların arasında, bazen mehtabın ışıklarına, bazen karanlığın dalgalarına gömülerek, denizin bir kadın göğsü gibi güzel kokulu ve bakir vücudunda Büyükdere’ye kadar inerler, sonra dönerlerdi. Dönüşleri sessiz, sıkıcı olurdu. Herkes kendi fikir ve sıkıntısını yüklenerek odasına çekilir, birbirlerini ve kendilerini yorgun olmakla aldatarak sıkıntılarını böylece örtmüştü olurdu.

Fakat Necip gittikçe nefesine karşı idaresinde aciz kaldığını görüyordu. Zira onun şiddetli bağıllığı bu hâle geldikten sonra

dayanılmaz bir susuzluğa benzer bir hararet alıyordu, onda bu kadar gelişen bu tutkunluk artık beslenmeye şiddetli bir ihtiyaç duyuyor ve ona, onun ruhuna girme ihtiyacıyla can atıyordu. Her zaman onun yanından ayrılmama endişesi şimdi ona karışmak, onunla olmak coşkusuna sürükleniyordu.

Sonunda bu, hislerinin bir sayıklaması hâline geldi. Bir gün geç kalkmış, deniz hamamına geçmişti; çırpına çırpına koşuşan, çarpışan dalgalar hamamın içinde büyüyen, yankılanan sesleriyle düzensiz bir hava çalıyordu. Vücut umulan zevkin sevkiyle şimdiden güzel bir rehavet içinde, uyanır uyanmaz tekrar fikrini meşgul eden endişelerinin dalgınlığıyla soyunurken, serin deniz havasının içinde birden ölüyorum zannetti. Etrafını onun güzel kokusu sarmıştı.

Bu, Necip'in Suat'a dair sahip olduğu tek varlığıydı, bu kendisine daima göğsündeki nefesi gibi gelmişti; bu ne bir çiçeğin ne bir yaprağın kokusunun özüydü; bu bilinen hiçbir kokuyu andırmayan, cana işleyen bir koku, bir şey, bir nefesti ki Necip onu ruhunun güzel kokusu zannediyordu. O kadar eşsiz, o kadar samimi bir kokuydu. Bunda Suat'ın bütün gizliliği, bütün kadınlığı kalp çarpıntıları içinde bulunurdu; o kadar kadından, o kadar Suat'tan fışkırıyordu ve şimdi denizde bu güzel koku ona bir vücut sıcaklığıyla karışmış geliyordu. Hassasiyeti öylesine şiddetli olmuştu ki vücudu titreyerek hâlsiz kaldı.

Bu nereden geliyordu? Suat ondan önce denize girmiş olduğu için mi kalmıştı? Denizin, rüzgârın akışları bunu nasıl dağıtmamıştı? Suyun içine girdiği zaman şimdiye kadar bunu düşünmediğine şaşarak, onun da burada, bu su içinde yıkanmış olduğunu düşünmek bütün iradesini öldüren ve aciz bırakan bir rehavete sevk ediyordu. Bulutlar içinde sarhoş, kendisini suyun içine bırakarak, sonsuz bir duygu sarhoşluğu içinde onu burada, suyun arasında, deniz elbisesinin yarı sakladığı omzu, kolları, gerdanıyla görerek bayılır gibi kalıyordu. Bu hissini sürdürmek için gözlerini kapayarak suyun kendisini

okşamalarıyla yüzdüren kuvvetinin üstünde sallanarak, ateşli, hayatından habersiz, korkulu kalıyor, onu böyle görmeyi hayal ettikçe, kokusunu aldıkça denizin içinde sonsuz diplere uçuyorum zannı veren bir sarhoşlukla sersemleşiyordu.

Sonunda çıktığı zaman bu, kendisini denizi şiddetle isteyecek, boş vakitlerinde tenhalara kaçıp, ona binlerce tesirli hitaplarla, fazla vesveselerle meşgul olacak hâle getirdi. Onu en ince, en gizli kadınlıklarına kadar düşünerek, sıcaklığında, ruhunda ölüyorum zannederek, “Ah, ölsem...” diye mutluluğunun ancak o zaman tamam olacağına inanıyordu. Ve onun kokusuyla, yavaşça ona yaklaşıp ensesinden tüten vücut kokusuyla sersem olduğu zamanlar tepeden tırnağa sarsılarak ağlamak, boğulmak, düşüp ölmek ihtiyaçlarıyla, bunları yapmamak için nefsini zorlama azaplarıyla uğraşüyor, bir saniyede bin duyguya, bin fikre, bin hayale esir olarak bir işkence olan fakat onu yine mutlu eden çırpınmalara uğruyordu.

“Canım, bu ne biçim deniz merakı!” diyen Süreyya’yla, “Bir sandalım var diye bütün denize sahip çıkamazsın ya?” diye şakalaşırken işin aslını düşünmekten kendisini alamayarak canavarlığına şaşıyordu; çünkü onunla konuşurken, ona hitap ederken, onun namusunu dehşetli bir cinayetle kötüye kullandığı fikrini asla aklından geçirmiyordu. Böylece kendisine, herkesin canı demeye hakkı olduğunu kabul ettiği zamanlarda bile yine vicdanının inancıyla sakin durduğu zamanlarda bile bir fark bulmuyor, duygularının seline öylece kapılıyordu.

Bu akşamüstü Tarabya’ya kadar gidip dönmek için çıkıyorlardı. Necip yalnız inerken piyanonun üstünde Suat’ın şemsiyesiyle eldivenlerini gördü; bir anda bu eldivenlerde onu koklamak emeline engel olamadı ve titreyerek eğildi, bunları ağzına götürdü; oh, her zaman havada olan bu güzel koku işte şimdi elindeydi ve eldivenlerin dokunuşu o kadar onun eli gibi yumuşak ve narindi ki sahiden onun ellerini kokluyormuş gibi geliyordu. Bir an oldu ki bunları alıp sak-

lamanın ne büyük bir mutluluk olduğunu acı bir hasretle düşündü ve bir cinayet işliyor gibi titreyerek, sapsarı, bunların birini cebine soktu.

Suat ikisini beraber diye aldığı eldiveninin bir tane olduğunu ancak arabada fark etti. Aceleyle yalnız birini almış olma ihtimalini başını sallayarak reddediyor, şemsiyeyle beraber ikisini de piyanonun üzerine koyduğunu ve oradan alırken piyanonun üzerinde başka bir şey kalmadığına dikkat ettiğini söylüyordu. Süreyya, “Belki arabaya gelirken düşürmüşsündür!” dedi. Necip durmadan Süreyya’ya bir şeyler anlatıyor, Suat’ı düşündürmemek için tuhafliklarla birtakım sorular buluyor, onun dalgın düşüncesinden korkuyordu. Suat, “Tuhaf, acaba ne oldu? Besbelli öyle!” dedikçe sanki eldiven cebinden çıkarak, “Buradayım!” diyecekmiş zannediyor, yüreği hopluyordu.

Bu eldiven meselesi unutulduğu zaman onun biricik malı, kıymetli eşyası oldu; o hayat dolu bir el, sanki Suat’ın eli gibi geliyordu ve onun eline sahip olmak Necip’i mutluluktan çıldırtıyordu.

Suat başını dikişinden kaldırıp kapıdan giren Necip'e bakarak, "Ooo, sizde bir hazırlık var!" dedi. Öbürü eldivenlerini giymekle meşgul, sakın göstermeye çalıştığı bir sesle "Evet, kaçıyorum!" diye cevap verdi. Üzüntüsünü göstermek için birçok işler, gezilecek yerler, çoktan beri ihmal ettiği dostlara dair masallar anlatıyor, mecburiyetlerinden bahsediyordu. Hâlbuki aslında burada kalmak için canını verdiği hâlde, işte kaçıyordu. Çünkü artık burada yaşamaya sabrı ve tahammülü, zamanı ve direnci kalmamıştı. Hele bu son hafta onun için tahammülün üstünde eziyet veren bir hayatla geçti. Buradaki hayatının ihanet olduğunu kendisine daima hatırlatan vicdan sesini sustursa bile artık gıdasız hayatı bir işkence olan tutkunluğuyla Suat'ın bir zaman kendisini mest eden huzuruyla şimdi harap olarak o kadar yorulmuş, ezilmişti ki artık bu gece sabaha kadar uyuyamayarak çektiği ateşler arasında kaçmak ona tek bir kurtuluş çaresi gibi göründü.

Evet, ne olacaktı? Burada dursa ne olacaktı? Bu kesin ve cevapsız soruyu belki bin kere nefesine sormuş, azap ve ihanetten başka bir şey olmayan bu hayatın sonu olmadığını daima düşünmüştü. Şimdi gittikçe elinden kaçan idaresinin, daima artan sersemliğinin sonucunda tamiri mümkün olmayan bir şey yapmamak, istemeyerek, bilmeyerek ağzından kaçıracağı bir sözle, yönelteceği bir bakışla her şeyi keşfettirip haklı bir nefret ve iğrenmeye hedef olmamak, o kadar saf ve temiz bakışı bir nefret titreyişiyle kendi üstünde görmemek için, bir çare varsa onun da kaçmak olduğuna karar verince rahat etmişti. Çünkü son zamanlar onun önünde, gözlerinin

önünde dururken içinden kaynaklayan feryat arzularına dayanmak pek güç oluyor, bunun her şeyi göze aldırarak bir taşkınlık oluvermesinden korkuyordu.

Önceleri, ta ilk günler aklına yine bu çare gelmişti fakat o zaman dayanıklılığına güveniyor, bu kadar zaaf ummuyordu. Hislerinin dayanılmaz güzelliğine esir olup ertelemelerle, önlemlerle kendisini aldatarak oturuyordu. Fakat şimdi o zamanki gibi hareketinin yalnız kötülüğünden korktuğu için değil, coşmaya hazır hislerinin keşfedileceğinden titrediği için kaçıyordu ve bu iki eğilim arasında, uykusuz geçen gecelerinde bin türlü kararsızlıklarla ezilirken daima nefisini idare etmek zorunda kalması onu hasta ediyordu. Uyuyamayacağını bilerek gecelerin yaklaşmasını artık kesin bir azabı bekler gibi korku içinde karşılıyordu. Önce onu düşünmek, saatlerce dalgın kalarak, bütün saatlerini ona ayırdığı hâlde bıkmayarak, zamanı yeterli bulmayarak düşünmek için, onun bakışlarını, sözlerini, tavırlarını, kokularını hatırlayıp bu eldiveni koklamak için mutlu olarak sabahlara kadar uyumazken, şimdi artık hastalıklı saadetler de kuruntu ve hayallerle kaçmış, humma ateşlerinde sabahlara kadar çırpınarak zor yaşamaya başlamıştı. Gündüzleri onun kadınlık kokusunun bir ürpertiyle ağlayarak, haykırarak, “Fakat ölüyorum, kurtarın beni artık!” diyecek kadar yanarak geçiriyordu; onun Süreyya’ya öyle bakışları, öyle hitapları oluyordu ki, Süreyya tarafından bunlar sakın bir şekilde kabul edildiği hâlde kendisini kahrediyordu. Ah, bunun bir tanesi için canını nasıl sevine sevine verirdi!

Sıradan bir saygının ne aşamalardan geçip şimdi hayatında kökleşen korkunç, büyük bir aşk olduğunu düşünerek kendisinin bu kadar ilgi ve tutkuyla bu sonucu anlaması, onun genişlemesine meydan vermemesi gerektiğini itiraf ediyor, “Evet, kaçmalıydım!” diye yumruklarını kafasında sıkıyordu. Ve şimdi yalnız ondan değil, kendisinden de kaçması gerekiyordu. Çünkü ondan kaçmakla kendisini ateşten

kurtaramayacağını görüyordu; nereye gitse, ne yapsa bunun mümkün olmadığını, onu unutmak için günlerce ve gecelerce böyle uykusuz, perişan yaşamak zorunda olduğunu, hele bundan sonra ondan bin hayıflanma, bin azap içinde köpekler gibi sürüneceğini düşünerek, “Cezadır, ah, cezadır!” demek istiyor, fakat önünde hayatı ancak ölümle kurtulması mümkün olan bir işkence gibi görünüyordu. Bu hâl içinde ara sıra boğazını yakarak gözlerini ıslatan yaşlar da vardı; kendisini böyle bir uçuruma girdiği için pek zavallı görmekten, bu acı veren çaresizlik içinde yardımsız, ümitsiz çırpınmaktan doğan yaşlar ki aksi gibi hep onların yanındayken gözlerini yakıyordu.

Bunun için balkonda kotranın flokuyla⁸⁵ meşgul olan Süreyya atılıp, “Ne? Kaçmak mı? Mümkün değil!” dediği, hafif hayıflanmış bir sesle, “Mümkün değil, şaka yapıyor, bizi korkutuyor,” diye tekrar ettiği, gitmesinin onlar için âdeta bir musibet sayıldığını gördüğü zaman hem Süreyya’nın iyiliğine hem Suat’ın sözlerine bakıp birden hüngür hüngür ağlamak, “Fakat bırakınız kaçayım, Allah aşkına! Çünkü ölüyorum, burada sizin yanınızda ölüyorum!” demek için kuvvetli bir arzu duydu.

“Evet, bırakınız kaçayım!” diyecekti. “Çünkü buradaki hayatım uğursuz bir şey oldu. Ben sefil, uğursuz bir adamım. Sizin bu kadar iyiliğinize karşı ben alçaklık ediyorum. Fakat bilerseniz ne zavallıyım!”

Ve zavallılığını mümkün değil gösteremeyeceğini, kanıtlamayacağını görüp ümitsizliğe düşüyordu.

Süreyya kalkıp pardösüsünü elinden almak istedi; dikişini dizine bırakmış, kalkmaya hazır duran Suat tekrar ederek, “Şaka yapıyor. Hiç yoktan böyle kaçmaya ne gerek var?” diye yalvarıyor, o gözler kendisine bu sefer rica eden sabit bir bakışla bakıyor ve baktıkça dayanamayıp gidemeyece-

85 Yelkenli geminin ön tarafına çekilen, üçgen ön saha yelkeni.

ğinden, “Peki, kalayım!” diye döneceğinden, hatta kalmak arzusunun yavaşça büyüdüğünden korkarak kararlılığında güçlük çekiyordu. Ve birden buradan, ondan, onun bu melek gözlerinden, bu peri sesinden uzak kalınca, nasıl evladını gömmüş anneler gibi yanar bir kalple kalacağını hissederek bir derin sızı duydu ve pişman olarak kalbinin içinden, “Ah, kal deseler!” diye inledi fakat o kadar ısrar onlara yeterli görünmüş, Suat “Bari yakında gelirsiniz, değil mi?” diye sormaya başlamıştı. O zaman artık her şeyin bittiğini, kesinlikle gitmek gerektiğini görüp harap oldu. Onu bir daha görememek azabı, onun kendisi için ne kadar yabancı, bağlarının ne kadar önemsiz olduğunu, Süreyya onun kocası olduğu hâlde kendisinin ne kadar uzak bulunduğunu görme mahrumiyeti onu mahvetti; gözlerini dolduran yaşları göstermemek için, “Elbette, elbette... Yakında...” diyerek döndü, kaçtı.

O kadar zaman Necip’e öyle alışmışlardı ki bugün onun yokluğu ikisini de meşgul etti; birçok şeyin onu anmaya sebep olacağı bir hayat sürmüşlerdi, ikisinde de o olsa söyleyecek sözler, o olsa söyleyecek fırsatlar oluyordu; Süreyya, “İnsan gariptir, nasıl birbirine alışıyor...” diyordu. Sonra yemekte, “Biliyor musun, ben hüzünlenmeye başlıyorum,” dedi. Bu hüzün bir parça Suat’ta da vardı; Necip onların hayatlarını şakaları, sözleri, beraberliğiyle meşgul etmiş, memnun etmiş, sıkıntılarının arkadaşı ve tesellisi olmuştu; bunu o girdince anlıyorlardı, görüyorlardı ki o olmasa sıkılacaklarmış... Suat yalnız kalınca son zamanlarda kendisini saran hüzün ve sıkıntıya daha da gömüleceğini ve bu durumda Süreyya’nın daha da sıkılacağını düşünüyordu. İki kişilik böyle bir durgun hayat Süreyya’ya değil, kendisine bile yorucu geliyordu. Artık o gömüldüğü büyük bezginlik içinde, mücadele için de kuvvet bulamıyordu; bir çare olmadığını bile bile uğraşmak, hayatlarını neşelendirmek için yorulmak artık elinde değildi. Sadece kendisinin bunlara zihnini ve vücudunu adayıp, Süreyya’nın habersiz çocuklar gibi yalnız oyunlarıyla meşgul olarak hiç önem vermeyişine hiddetlenmeye başlıyordu.

Önceden onda her şeyi annesine bırakan bir çocuk hâli görür, bunu severdi; şimdi bu hâl onu gittikçe kızdırıyordu.

Sonra birdenbire korku geldi. Hayatlarından Süreyya'yı bıkmış görmek endişesi garip bir ters etki yaparak yalnızca Süreyya'dan değil, şimdi kendisinden de korkmasına sebep oldu. Bütün bunlar Süreyya bıktığı için değil, kendisi de bıktığı için gibi geliyordu. Hayatını sevicecek, mutlulukla yaşanacak bir hayat gibi görememek endişesi bir telaş oluyor, birkaç zamandır zihnini meşgul eden şeyler hissedilmez bir zehirle etkileyerek onu ne derece harap ettiğini gösteriyordu.

Bu, gerçekleşmesinden önce yer altı sarsıntılarıyla gelecek belâyı haber veren bir deprem korkusu gibi oluyordu. Fakat önlerindeki hayatı, kaçınılması imkânsız felaketi görememek için buna kayıtsız kalıp çocuklar gibi bugün yelkene, yarın ava, öbür gün balığa heves etmek için insan ne kadar insafsız olmalıydı? Bu her gün böyle geçce geçce artık bir gün zaman tamamıyla geçmiş bulunacak, ihtiyarlık onu çürütecekti. Fakat buna tahammül etmek için insan ne olmalıydı? Bu yenilgiyi sakinlik ve tahammülle şimdiden bile bile beklemek ona pek acı geliyordu.

O zaman adımlar sürüp gidiyordu. “Hayatım ziyan oldu,” diyemiyorsa da, o korkunç ziyan oluyor hissiyle, acı veren endişesiyle aciz kalıyordu ve Süreyya'nın bunu fark etmemesi gitgide çoğalan bir kırılma doğuruyordu. Bu bezginlik ve öfke krizlerini pişmanlık ve ağlama takip ediyor, o zaman Süreyya'yı suçsuz görüp hakkındaki suçlamalarını savuşturuyor, onun tarafından affedilmek ihtiyaçlarıyla ona sokuluyor, gözlerine dolan yaşları gizlemek için uğraşıyordu.

Ah, o zaman Süreyya bu kadının kalbinde nasıl bir elem yanardağı olduğunu hissetse, gelip gözlerine bakarak, “Yine gidiyor musun?” diyen dudaklarının nasıl bir, “Yok gitme, ölüyorum!” diye ağlamak ihtiyacıyla titrediğini fark etseydi... Fakat hayır, o bu gözlerdeki endişeye, bu dudakları kuran yalvarma ateşine ilgisiz, sadece kendi fikriyle meşgul-

dü, o kadar ki Suat içini yakan şeyleri anlatamamak ateşiyle bir imaya bile cesaret edemiyordu. Kaç kere, “Fakat...” diye başlayıp bunları mümkün olduğu kadar anlatmak için hazırlandı. Bunların birçoğunda yaratılışına tamamıyla aykırı olan uzun uzun anlatmak beceriksizliği, gülünç bulunmak, onarılmaz biçimde reddedilmek, fikirlerinin küçümsenmesi korkusuyla, saatlerce mücadelelerle beraber susmaya, kederlerini yalnız kendisine saklamaya mecbur kaldı.

Süreyya’nın, “Fakat sana ne oluyor Suat? Bir tuhaflığın var!” dediği zamanlar oluyordu; o zaman söylemek arzusuyla kalbi çarpıyor, sonra nefisini zorlayarak, bir bahane bulup baş ağrısından bahsetmek için uğraşırken gürleyerek ağlamak arzularıyla pençeleşiyordu. Bunların böyle son derece şiddetlendiği saatler olduğu gibi hayatı olduğu gibi kabul ettiği zamanlar da oluyordu; fakat bir şey onu hayatını karanlık ve yaslı görmeye sevk ediyor gibi olduğu zamanlarda, “Fakat bahtsız değil miyim? Niçin böyle kayıtsız duruyorum?” diye nefisini mateme sevk ediyor, tekrar onu paha biçilmez bir zevkle meşgul edip lezzetle zehirleyen fikirlere geçiyordu. Önceden iş görürken bunları düşünemez, işini bitirince daldardı fakat sonra sıradan işleri bile yaparken düşünmeye alıştı. Artık bu her kalıba, her reнге girebilen bir fikir uğraşı, bir ruh hâli oldu.

O zaman birtakım alışkanlıklar doğdu: Musikiyi epeyce ihmal ediyordu, gezmeye de hiç yanaşmıyordu. Bir iki kere Süreyya’nın teklifini de reddetmiş olmamak için kabul etti, çıktılar fakat Suat’ın dalgınlığı Süreyya’nın da sessiz durmasına sebep oldu; eve sersem, yorgun döndüler. Süreyya şimdi yarış için yelkende birkaç tamir yaptırmıştı, önceden pek beğendiği sandala şimdi kusurlar buluyor, bunların değiştirilmesi mümkün olmayan şeylerine öfkeleniyordu. Artık iyice aklına koymuştu. Bir sandal yaptırmak gerekse, bunun için kararlaştırmış bir planı vardı. Ve ara sıra herkesi de kendisi gibi aynı şeye meraklı düşünürmek saflığıyla uzun uzun Suat’a bunları anlattığı oluyordu; Suat bunları dinlerken Sü-

reyya'nın yüzüne bakıp söylediklerini asla duymayarak fakat böyle habersiz, hep kendi havasıyla meşgul olmak için insanın ne olması gerekeceğine şaşardı. Bunları gördükçe Süreyya'yı tanımayacağı gelirdi. Ona yabancı görünüyor ve şaşırarak, "O kadar zaman ben bu adamı tanımayarak yaşamışım, hem de son derece yakın bir hayatla..." diyordu; görünürdeki şeylere aldanıp verilen kararların hayatımızda ne tür etkiler bıraktığını, Süreyya'nın da "Her şeyini bilirim!" derken nasıl hiç beklemediği huylarının ortaya çıktığını görüp, "Ben onu bilmiyormuşum, başka bir adammış... Nasıl yaşadım ya Rabbi, nasıl?" diyordu.

Sonra bu düşünceleri geri dönüş, pişmanlık, nefisini kabahatli görmek takip ederdi. Bunun hep yalnızlığın günahları olduğunu gördükçe daha da sıkılıyordu. Piyano çalmak istiyor, konuşmak için hizmetçiye sözler buluyor, komşularla ahbaplığı arttırmayı düşünüyordu. Acaba Necip niçin gelmiyordu? O olsaydı kendilerine bir arkadaş çıkardı, onun bir haftadır toplanmış hikâyeleri bulunurdu. Necip'in darılıp gitmiş olma ihtimali kafasını meşgul ediyor, her türlü şeyi düşündüğü hâlde onun darılması için bir sebep bulamıyordu. Fakat o gidişteki tuhaflık dikkatini çekiyordu. Artık usanıp gitmiş olması ihtimali de vardı. O zaman ona hak vermek istemekle beraber eğlendiği sürece istifade edip rahatı bozulunca kaçmasını bir kabahat diye görmek için içinde bir eğilim hissediyordu. Ah, bu dünyada herkes kendini, sadece kendini, hatta başkalarının zararına olarak kendini mi düşünürdü? Şimdi o kim bilir nerelerde, Süreyya işinde, dadısı bağda eğlenirken kendisini birinin olsun düşünmemesi, yalnız bırakması, merak etmemesi, ağlamaması pek acı geliyordu.

Bu esnada bir gün Necip gelmişti fakat o da rahatsızlığından şikâyet ediyordu, hiçbir yerden zevk almadığını söyleyip hayat hakkında pek kötümser görünüyordu. Artık usandığını, bunun ölünceye kadar böyle sürükleneceğini bile bile yaşamaktan artık bulantı geldiğini anlatıyordu. Suat aynı ruh hâlinde bulunduğu bu zamanda onun hayatın renksizliğinden,

gereksizliğinden şikâyetlerini memnuniyetle dinledi. Necip sekiz gün durmadan ruhsuz bir vücut gibi aşktan ümitsizliğe, ümitsizlikten aşka geçerek, perişan, kararsız, sefil, hiç niyeti yokken bir gün vapura binivermiş, her iskelede çıkmak arzusuyla mücadele ederek sonunda buraya gelmişti. Burada birden Suat'ın önünde bulunup, bu temiz gözlerin, bu biraz zayıflamış yüzün huzurunda kendine açtığı korkunç yaranın bütün acısıyla ağlamak istemişti. Fakat onun bir kabahati yoktu, işte Suat'a annesi gibi saygı gösteriyor, işte Süreyya'yı kardeşi gibi seviyordu; o, kendi ruh saflığına hâkim olan pisliğe karşı köpürüyordu. Artık burada geçen o güzel günlerin kendi ihanetiyle bitmiş olduğunu görüp “Ah, insanlar niçin böyle kötü olmuşlar? İyilik arzusuyla beraber bu kötülüğün ne gereği vardı?” diye şikâyet ediyor, “Güzel ve yüce bir kadının yanında insan her türlü kötülüklerinden uzak olarak niçin beyaz ve masum yaşamamalı? Nedir bu insanlıktaki, varlığımızın derinliklerindeki cerahat, bu çamur, bu fırtına? Bu pisliğin tekrar kalkmamak üzere temizliği yaralaması niçin?” diye inliyordu.

Fakat onun gözlerinin siyah ve elemli bakışlarında kendisinin ruhunu eriterek cezbeden bir güzellik, onu bir saniyede sersem ve bitkin bırakan bir büyü vardı ki hatta buna karşı koyamamaktan bile acı veren bir haz duyuyordu. Artık vücudu ruhunu sakat edecek kadar güçsüz bırakmıştı; karşı koyamamak ona son cazibe, son neşe gibi geliyordu; arzu, bütün yetilerini güçsüz bırakacak dereceye gelmişti; onun güzel kokusuyla ölmek için yanma sokulduğu oluyordu; o zaman sarhoş eden bir zehir kokluyor gibi sararıp ölecek titriyordu. Ve deniz, bir kere girince terk edemeyeceği kadar onu meşgul ediyor ve cezbediyordu; Süreyya şikâyet ederek, “Necip, hastalanırsın!” dedikçe o, “Ah, hastalansam, bari onun için hastalansam!” diye düşünüyordu. Onun için ölmeyi hayal ediyor, son saatte onun da bundan haberdar olup melek gözleriyle geldiğini, başucuna gelip, “Biliyorum, benim için... İşte onun için seviyorum!” deyişini iştirir gibi oluyordu.

Onlar beraberken fark ettirmemek için o kadar neşeli görünüyordu, sessizlik ve karanlığa kapılmamak için o kadar sevinç ve neşe gösteriyordu ki Süreyya ve Suat kahkahalarla gülererek, “Aman Necip Bey!” diyorlardı. Bunun için iki gün kalıp üçüncü gün yine birden ısrarla kaçmak isteyince onlar için, hele yalnız kalmaktan korkan Suat için bu pek acı oldu. Necip’in ısrarına şaşarak fakat tekrar bir gün için söz almayınca bırakmadı. O zaman tekrar yalnızlık hayatı başladı, karı koca bir daha gelince onu bırakmamaya karar verdiler. Suat onu meşgul etmek için sevdiği havaları çalmaya başladı, Cavalleria Rusticana’nın o kadar sevdiği, “Ah, Lola Bianca!” sicilianasıyla, dua parçasıyla birçok kez meşgul oldu.

Ona haber vermeden bir gün bunu çalacaktı, bunu şimdiden düşünerek onu hayrete düşüreceğinden memnun oluyordu. Necip ona bu operadan daima son derece başarıyla bahsetmiş, birkaç havasını söylemişti. Ve bunu piyanosunda çalarken musikinin inleyen edasına kapılıp bütün ruhuyla onun duygu ve ahengine tutuluyor, Santuzza’nın⁸⁶ gönül parçalayan elemli feryatlarını gerçekten işiterek korkuyordu. Ah bu musiki onu ne kadar, ne kadar öldürüyordu! Musikiyi dünyanın birinci ve en yüksek zevki kabul eden Necip’e ne kadar hak veriyordu. Bunlarla meşgul olurken bütün bir hafta kendisini o zehirle öldüren hain fikirlerden kurtulduğuna memnun da oluyordu.

Fakat dadının gelişi her şeyi bozdu. Uzun süredir görmediği hanımını birikmiş hikâyelerinin gevezeliğiyle saatlerce yorduktan sonra, bağla ilgili ayrıntıları verirken Hacer’den söz etti ve birçok başlangıçlardan, neticelerden dolanıp asıl meseleye girmek için tereddüt ettikten sonra Hacer’in Necip’in yalıya bu kadar sık gelmesini manalı bulduğunu ima etti. Hacer ona Necip’i sormuştu, “Hâlâ orada mı?” demiş, aldığı cevaba, “Maşallah, Allah mübarek etsin! İnsanın Süreyya gibi vurdumduymaz bir kocası olduktan sonra...” demişti.

⁸⁶ Cavalleria Rusticana’nın “Köylü Namusu” operasındaki köylü kızı.

Suat'ın şakaklarında önce soğuk bir ter, sonra şiddetli bir ateş, bütün başını harap eden bir zonklama başladı. Derin bir iğrenme içinde bu fikrin ne kadar haince ne kadar kirli bir şey olduğunu düşündü; sonra, dadısının sözlerini dinlemediği hâlde onun, “Meydan vermemeli,” diye kulaklarını yırtan sözüne hak verdi. Fakat nasıl meydan vermemeliydi? Hem onlar ne yapıyorlardı? Necip'e karşı, gerektiğinden fazla ilgi ve yakınlık mı gösteriyordu? Demek ki bu sözü söylemek için bu kadar da yeterliydi? Sonra birden, “Ya o da öyle düşünürse...” diye kocasını düşündü. Demek ki onun da böyle düşünmek ihtimali vardı? Fakat Süreyya'yı böyle fikirlere tenezzül edecek kadar bayağı bilmediği için yatıştı.

Şimdiye kadar Hacer'i herkese karşı o kadar savunmuşken artık bir daha buna cesaret edemeyeceğini anlıyordu; onda iğrenilecek bir hâl, bir yılanlık buluyordu. Bu kötülüğü ondan değil, hiç kimseden beklememişti. Bir gerek olmayınca böyle hiç yoktan bir zehir çıkarmak için insanın nasıl bir kalbi olacağını düşünüyordu.

Bu kötü söz, yalnız birkaç saatlik bir meşguliyet verip unutulacak zannederken, şimdi görüyordu ki Necip'le bundan sonraki hayatını bu şüphe tamamıyla güç, âdeta imkânsız bir hâle koymuştu. Böyle bir söz çıkması, başkaları tarafından da buna inanılmak ihtimali onu ürkütüyordu. Demek hiçbir zaman Necip'e önceki kadar doğal, sade davranamayacaktı; bu kadar sade bir hayat içinde böyle sözler çıktıktan sonra... Ve bunu çıkaran, çıkarabilen, böyle bir söz çıkınca

hiç düşünmeden kabul edebilecek hâlde olan insanlara karşı birden kuduran bir kin hissediyordu.

Bundan sonra onu düşünmeye, ona dair bir söz söylemeye, belki kocası da bir şey hisseder diye ondan bahsetmeye cesaret edemiyor, hatta kendisinden, gelmesini sevinçle bekleyişinden bile şüphelenerek korkuyor, sonra bu endişelerin gelip harap ettiği rahatını düşünerek, “Yazık oldu!” diyordu. Demek bundan sonra Necip’le hayatı artık bütün bütün değişecekti, bu hâl belki onun gelmemesine sebep olacaktı. Buna hayıflanıyordu. Sonra bu kadar öncm verdiğiinc şaşıyordu. Hâlbuki Necip öbür gün gelecekti ve Süreyya ile karar vermişlerdi ki artık onu alıkoyacaklardı, o hâlde kocasını bu fikirden vazgeçirmek için bir çare bulmak gerekiyordu. Zaten onun hayatı böyle kocasından gizlenecek, ondan gizli yapılacak şeyler, hayatı düzenlemek için hesaplar, mücadeleler başladığı günden beri harap olmuştu; o zamana kadar alıştığı olağan hayat artık böyle sahte, düzenlenmiş, görünürdekini korumaya çalıştığı, içinden mücadele edilerek geçirilen bir kötü hayat olmuştu ve bundan sonra buna daha acıklı sebepler karışıyordu.

Hâlbuki kendisinden gizleyemiyordu ki Necip’le hayatlarının bozulmasına kayıtsız kalmıyordu. Necip hayatlarını neselendiriyor, birleştiriyor, hele musiki gösterileri, onun için hazırladığı havaların hayretleri, bütün o şimdiki tahammül edilmez hayatını bir parça emellerle okşayan hâller mahvoluyordu. Hâlbuki zorundaydı çünkü Süreyya’nın kulağına bir söz giderse ya da ikna edilirse ihtimallerini ortadan kaldırmak için hepsine veda etmek zorunda olduğunu görüyordu.

“Zavallı Necip!” diyordu; o hiçbir şeyden şüphe etmezken haklarında böyle kötü şeyler söylendiğini duysa ne kadar üzüldü! Bu darbeyle sadece ikisi yaralandığı için onunla aynı kederi paylaşmak ona bir nevi acıma ve bağlılık duymasına yol açıyordu. Onu burada alıkoymamak için ne çare bulacağını düşündükçe bulamıyordu; bu o çarenin olmasından çok, bir karar verecek dayanıklılık ve huzur fikri

olmamasındandı. O kadar ki Necip'in geleceği gün geldiği hâlde henüz bir karar vermemişti. Gelmesi bütün zahmetlerden kurtulacağını düşünerek, "Şimdi gelecek, bu vapurla gelecek..." diye heyecanla her vapuru beklediği hâlde akşam olup da Necip gelmeyince memnun oldu, hem o gün Süreyya da İstanbul'a indiğinden, "O burada yokken gelirse..." diye korkuyordu. Bunun için kendine-kızıyor, saf ve masum olduğu için bu ihtiyatlara bir gerek, böyle korkmak için bir sebep olmadığını söylüyor ama yine de korkuyordu.

Süreyya ancak son vapurla gelebildi ve o kadar bitkin görünüyordu ki, Suat merakla ona baktı. Süreyya uzun uzun sustuktan sonra, "Ah Suat, felaket!" dedi. Suat, "Ne oldu Allah aşkına, ne var?" diye telaş etti.

Öteki tereddüt ederek, "Necip..." dedi; Suat yüreği ağzına gelmiş, gözleri korkudan sabit ve boş bir bakışla, "Ne oldu?" diye soruyordu; "Bir kaza mı?" Hayır, bir kaza değildi fakat daha kötü bir şey... Necip, üç gündür bağda tifodan ölümle pençeleşiyordu. Süreyya oturup terini silerek, "Ah görsen Suat, görsen..." diye büyük bir kederle anlatıyordu. Dört saat yanında oturmuştu da Necip kendisini tanımamıştı, ölü gibi yatıyordu. İki gündür hiç kendini bilmiyor, kimseyi tanımıyor, ateş içinde yatıyordu. O anlatırken bütün vücudunu üzüp, kırıp, paramparça eden sinirli bir titremeye, soğuk terlerle karışık, vücudunu çözen bir titremeye, büyük felaketlerde gelen sinir bozukluğuyla Suat oraya dayanmış dinliyordu. Önce biraz rahatsızmış, önem verilmemiş, sonunda önceki gün yemekten kalkmışlar, merdivenden çıkarken Necip yüzükoyun yere düşmüş, kaldırmışlar, kendini bilmiyormuş, doktor yok, bir doktor bulup getirinceye kadar bir gün geçmiş, bakmışlar ki tifo...

Süreyya bunu anlatarak iki sözde bir, "Bir görsen Suat, bir görsen... Üç günde ne hâle gelmiş!" diye şikâyet ediyordu. Sonunda, "Hep bekliyorlar... Her an ölümünü bekliyorlar... Ah, nereden gittim?" dedi. Suat ezilmiş, hareket edemeye-

rek susuyordu. Kocasının büyük üzüntüsünün yanında kalbi Necip için sızladıktan başka Süreyya için de parçalanarak ne yapacağını bilmiyor, sersem kalıyordu. Süreyya hastalık, hayat hakkında birçok şey mırıldanıyordu; iki günde hastanın ne hâle geldiğini tekrar anlatarak, “Keşke görmeseydim...” diyordu. Doktorların belirlediği bir tehlike süresi olduğunu söyleyerek, “Artık ondan sonra kurtuldu diyeceklermiş,” diyor, “Fakat üç hafta hasta, bu hâle nasıl dayanacak? Ah, gitti Necip, gitti!” diye şikâyet ediyordu.

O söylerken Suat belirsiz, uzak bir şey düşünüyormuş gibi bu ölümler, bu afetler varken üç gündür kendisini meşgul eden şeylerin ne kadar zavallı ve aşağılık şeyler olduğunu görüyordu.

Bütün gece karı koca için bir elem ve matem gecesi oldu. Son zamanlarda zaten eski neşe ve sevincini kaybetmiş olan konuşmaları bu gece bütün bütün sıkıntıyla geçti. Her an ölüm haberini alabileceklerini düşündükçe son derece kederli, endişeli ve acılı oluyorlardı. Süreyya tekrar gitmek fikrinde olduğu hâlde Suat kadınlara özgü bir şefkatle hemen bağa koşmak, belki bir işe yaramak ateşiyle yanıyor ve kocasının o kararı önünde bu arzusunu söyleyemiyordu. Burada durduğu sürece merak ve acıdan yaşayamayacağını hissediyor, her an uğursuz haberin gelmesi ihtimaline hedef olmaktan doğan endişeyle öleceğini görerek ne olursa olsun gidip hastanın yanında, başucunda bulunmak, bir felaket olsa bile bulunmak istiyordu. Onun kimsesiz olduğunu düşünüp orada Hacer’in hoppalığı, Hanımefendinin her şeye bakmak zorunluluğu arasında ölmeye terk edilmiş gibi gelen Necip’e yetişmenin bir görev olduğunu görüyor ve içini yakan ateşin şiddetini, arzusunun kuvvetini söyleyemediği, itiraf edemediği için kızıyordu. Ah, hâlâ o sefil iftirayı, o kirli yalanı mı düşünüyordu?

Bu, acı verici ve bunaltıcı bir hafta, bir mücadele ve sıkıntı haftası, ateşli, hummalı bir tereddüt ve şüphe haftası

oldu. Süreyya Suat'ın birçok örneğini gördüğü üzere pek çok merak ettiği şeyi bile ihmal eder gibi görünen bir sessizlikle, "Bir şey olsaydı haber gelirdi..." diye gitmeye razı olmuyorken Suat haykırmak, "Fakat sen kendin söylüyordun, kendin ağlıyordun... Daha iki gün önce dayanamayacağını söyleyen sen değil miydin? Şimdi nasıl böyle sabrediyorsun?" demek istiyor ve sahiden bunu söylemiş de Süreyya'yı bu kadar fazla merak ve ateşle şaşıyor görünen soğuk ve sorgulayan gözleriyle, donuk bir şüphe bakışıyla görüyor gibi olarak, onun kendisini bu kadar meşgul bilmesinden korkuyordu. İdaresini koruyamadığını, bu kadar meşgul olduğunu görünce onun da aklına korktuğu gibi bir şüphe gelir diye sakınıyordu. Bu kadar telaşa, bu kadar korkuya sebep bulamayarak, "Sahiden bir şey mi var?" dediği ve "Bu kadarına bir aşk diyebilirler mi?" diye tereddüt ettiği oluyordu fakat o, fazla bir sevgiyle bir hastayı düşünmekten başka bir şey olmayan bu merakı masum buluyordu. Bununla beraber kocasına bu kadar öfke ve şiddeti gerektirecek dereceye gelen merakını herkesin, kendisinden başka kim haber alsa, haklı olarak her şeyi söyleyebileceklerini düşünmek onu altüst ederek "Ne yapayım? Bu bir felaket... Ben masumum ya!" demek için yoruluyor ve bu yorgunluk içinde, böyle içinden çıkılmaz bir uçuruma düştüğü için ümitsiz olarak, "Ya Rabbim, ya Rabbim, ne yapmalı?" diye inliyordu.

Bu ne belirli ne belirsiz, bazen büyük bir korkuyla iradesi yorgun nefsinin tesliminden, bazen korkunç bir dayanma iradesiyle kalp kuvvetinden oluşan bir mücadele oldu. Şiddetle denize atılıp tabakaları yarmak için düştüğü yeri düzensiz yırtan bir taş düşüşü gibi, elinde olmadan derinleşen bir kabbulle giderken birden bir coşma, bir direnme, bir inkâr acelesi ortaya çıkıyordu fakat o taş düşmekten geri kalmıyordu, bütün engelleri zorla yırtarak, âdeta bir telaşla iniyor, kalbine kadar iniyordu.

Bir hafta sonra bir haber geldi, hastanın hâlinde bir değişiklik yoktu, doktorların söyledikleri gün bekleniyordu. Sü-

reyya, “Demek korktuğumuz gibi değilmiş, Allah verse de...” diyordu, fakat hem merak eden hem merak ediyor görünürken sakın kalabilen Süreyya’ya kızan Suat’a bu haber bir teselli vermedi. Necip’i Süreyya’nın tarif ettiği hâlde günlerce habersiz düşündükçe rahat etmek mümkün değildi; bu endişenin hastalıkla başladığını görüp onunla biter diye düşündüğü zamanlardan sonra öyle saniyeler oluyordu ki Necip artık hayatına tamamıyla karışmış, ondan bağıni çözmek imkânsız bir şeymiş gibi görünüyordu. Bazen bu saniyeler dakika olurdu, o zaman korkular başlar, titrer, düşünmemek isterdi. O bir haftanın sonuna doğru, bir gece, rüyasında Necip’i ölmüş ve kendisini onun ölüsü üstünde saçlarını yoluyor gördü. Oh, bu korkunç bir rüya, uçsuz bucaksız karanlık bir geceydi; Necip ölmüş, orada yatıyordu ve o bütün vücuduyla ağlayarak, “Necip, Necip!” diye haykırdı; bu feci, matem dolu bir ses, bir ağlamaydı. Uyandığı zaman yüksek bir yerden düşmüş gibi vücudunu paramparça buldu. Fakat hâlâ ağlıyordu, yalnız gözlerinden yaş çıkmıyordu, çenesi kilitlenmiş, şakakları ateş içinde terlemişti. Birden bu terleri buz gibi hissetti; bir saniye bilemeyerek, sebebini bulamayarak ağlama arzusuna dayanamadı; o feryat, o “Necip, Necip!” feryadı hâlâ sürükleniyordu.

Bu, kendisini bütün bütün harap etti; işi korktuğundan daha ciddi bulmaktan titriyor, Hacer’in bir kötü sözünün unutulmamasından, hastalığın verdiği sarsıntıdan doğan bir sinir ve kuruntu zayıflığı duyuyordu fakat artık oraya gitmekten korkuyordu, onu o hâlde görüp daha fazla üzölmekten endişe ediyordu. Hâlbuki bu sefer Süreyya gitmek istedi, bugün, “Yarın bağı gidelim!” dedi. “Hayır, gitmeyeceğim!” demek mümkün değildi; bir sebep göstermek gerekcek, belki bir şey keşfettirecekti.

Hem bunu kalbinin dayanıklılığına karşı bir sebep olarak bulunca ruh arzusunun esiri oldu ve aceleyle, telaş ve heyecanla hazırlandı. Daha şimdiden kalbi çırpınıyor, şimdiden korkuyordu.

Bu, acı veren ve dayanılmaz bir ziyaret oldu; sinirlerini bozan inatçı bir titremeyle ölerек, yorgun, hasta, onun yanına böyle girdi. Necip’i yatağında, üç haftalık hain bir hastalığın acılarından kurtulmuş fakat renksiz bir iskelet olmuş, gözleri sararmış ve zayıf yüzünde sonsuz bir acı ifadesi almış olduğunu görünce ağlamak ihtiyacını engellemek için titreyen dudaklarını sıkırmaktan harap oldu; herkes bir şey söylediği hâlde o ağlamaktan korkarak bir şey söylemiyor, başında uğultularla dinliyordu.

Süreyya, “Vah zavallı Necip, vah! Fakat neyse, kurtuldun a, sen ona bak!” diyordu. Necip zayıf, değişmiş bir sesle, “Evet, kurtuldum! Fakat...” dedi; eliyle ümitsiz bir hareket yaptı, bittiğini anlatmak istiyordu ve içinden, “Ah, bütün bütün bitsem...” diye diliyordu. Uzun süre hastalığa dayandıktan sonra şimdi Suat’ın huzurunda yeniden hücum eden bir zayıflık, bir gevşeme, bir oracıkta eriyip ölüvermek arzusu yükseliyordu. Onu o kadar istemiş, o kadar aramış, o kadar beklemişti, onunla o kadar meşgul olmuştu ki şimdi gelirse mutlu olacağım zannetmişti fakat işte o geldiği hâlde nasıl tedavisi imkânsız bir dertle sakat ve talihsiz olduğunu tekrar hissetmekten doğan bezginliğe boğulmuştu. Ateşli saatlerinin aydınlık perisi, karanlığının teselli ışığı olan Suat, orada, o bütün hastalığında silik gölge gibi gördüğü, sadece saçları, gözleriyle gördüğü Suat, varlığıyla işte oradaydı; onu beklemiş, sonsuza kadar beklemiş, o yanında yokken ölmekten korkarak beklemişti. Son defa bir daha görüp, “Ah güzelsin, yücesin, bana hayatı sen sevdirdin, meleksin!” deyip ölmeyi ne kadar istemişti; bir iki gündür, doktorların söylediği tehlike süresi geçeli, işte birkaç gündür hâlâ bekleyip gelmediklerini görünce acı içinde, ümitsiz, tekrar sormayarak kalmış, şimdi “Süreyya geldi!” dedikleri zaman onun da geldiğini ummayarak beklemiş, onu da görünce sevinci bir acı olacak kadar büyümüşü, o kadar ki coşkunlukla o sözleri hemen şimdi söylemek istiyordu.

Etraflarında herkes konuşuyordu, neler konuşuyorlardı? Necip’le Suat bunları söyleyemezlerdi, hatta bazıları cevap bile veriyorlardı, giren çıkan oluyordu, Hacer ara sıra girip çıkıyor, Suat’a çift anlamlı sözler mi söylüyordu? Hanımefendi hastayı anlatıyor, Necip nasıl olup ilk hastalık belirtilerini anladığını tarif ediyordu. Hacer onun başucuna dayanmış, dalgın dinliyordu. Necip sonunda, “Bereket versin hanımlara...” diye Hanımefendinin nasıl anne, Hacer’in nasıl bir kardeş olduğunu söylüyordu.

Hanımefendi Suat’a, “Hiç, hiç değil!” diye başını sallıyordu, sonra gülümseyerek, “Bereket versin yastığının altındaki hanım eldivenine...” dedi.

Suat ne olduğunu anlayamadığı acı bir hisle ezildi. Necip’in önce sapsarı kesilerek donduğunu gördü, Necip bir şey söyleyemedi, boğuluyor gibiydi. Sadece eliyle inkâr eder gibi belirsiz bir hareket yaptı ve Hanımefendi nasıl olup da eldivenin keşfedildiğini anlatırken Hacer kolunu uzatıp şımarık çocuklara özgü bir teklifsizlikle eldiveni çıkardı, elinde tutarak, “İşte!” dedi.

Bu, Suat için o kadar şiddetli, o kadar ansız bir sarsıntı oldu ki uğuldayan başında gözlerini karartan bir zonklama, ayakta olsaydı düşürecek kadar vücudunda bir zayıflık hissetti; otururken bile dayanmak ihtiyacını duydu. “Ya Süreyya burada olsaydı, ya Rabbim!” diye titriyordu. Onlar konuşuyorlar, Hacer gülüyor, galiba kendisi de cevap veriyordu fakat hissediyordu ki hayatına sahip, sözlerine hâkim değildi. Bütün bunları bir baygınlık hissi arkasından hissediyor, kendisini öyle işitiyordu. Kendisini paramparça eden darbeler, “Demek... Demek...” gibi geliyordu. “Oh ya Rabbim! Demek oydu, eldiveni alan oydu, demek...” Arkasını getiremiyor, büyük bir zihin kargaşalığı arasında korkuyla mutluluk o kadar düzensiz bir mücadeleyle onu yoruyordu ki, tahammül edememekten korkuyordu. Bundan hissettiği memnunlukla korku birbirine dolaşıyor, o kadar birbirlerine karışıyorlardı

ki hangisi olduğunu belirlemek mümkün olmuyordu. Bunda öyle ısrarlı bir devamla sersem eden bir yoruculuk vardı ki yalnız kalıp rahatça düşünmek için oradan kaçmaktan başka çare olmadığını görerek bunun için bir sebep aramaya başladı.

Fakat düşündüğü, istediği gibi oradan ayrılmak mümkün olmadı ve ayrılırken başka bir darbe daha geldi; Necip'in nekahet⁸⁷ meselesi çıktı, o bunun için, “Size komşu gelcccğim!” diye gülümseyerek Tarabya’ya geleceğini haber verdi fakat Süreyya o kadar bir gücenmeyle, o kadar telaş ve şiddetle karşılık verdi. Onu Yenimahalle’ye gelmezse bir daha yüzüne bakmamakla tehdit etti ki Suat karşıdan titreyerek, “Aman ya Rabbi, şimdi ne olacak?” diye beklerken, Necip’in sonunda yenilerek “Peki!” demesi onu bitirdi.

O zaman Süreyya’ya karşı büyük bir öfkeyle, “Fakat ne yapıyorsun?” demek isteyen, o ısrar ettikçe “Fakat beni harap ediyorsun!” diye şikâyet edip sonra ağlayacak kadar büyük bir üzüntüyle bakıyordu. Bununla beraber gülümsedi, Süreyya’yla beraber Necip’i davet edip karar verilince kendi kendine, “Tamam, işte asıl felaket!” dedi.

Demek Necip yine gelecekti; bütün bu olandan bitenden sonra Necip yine o hayata gelecekti, gene o ömür sürülecekti! Oh, bu Suat’ın artık elinde değildi, bunun için kendisinde yeterli derecede kuvvet bulamıyordu. Ah, niçin ondan hep elinden gelmeyen şeyler isteniyor, hiç onun arzusu sorulmadan, ne kadar acı çektiği merak edilmeden niçin ona böyle eziyet ediliyordu?

Bu önce Suat için acı verici bir rüyadan uyanmak gibi bir şey oldu. O kadar ihtimal dışı bulunuyordu ki yanıldığına hükmetmek istiyordu fakat o kadar iyi görmüştü ki bunun imkânı yoktu, sonra Necip’in kendisine karşı olan davranışını düşünmeye, incelemeye başladı ve o zaman şimdiye kadar

87 Bir hastalığı geçirdikten sonra sağlıklı duruma geçme dönemi.

merak edilmediğinden, umulmadığından anlamsız bırakılmış hâllerine anlam vermeye başlayınca, yavaş yavaş işaretler buluyorum zannına vardı. Onun bazen isteye isteye sokulmalarını, sonra birden kendisini unutuverişini, kendisi söz söylerken nasıl dinlediğini, nasıl baktığını, nasıl anladığını ve sonra... Sonra, bir gün kendisine evlenmek hakkında söylediği o sözleri, bunları birer birer, uzun uzun görüyordu. “Sizin gibi olsun!” diyen o sesi iştir gibi olarak anlıyor, “Demek o zamandan beri, demek birçok zamandan beri...” diye ezilerek, sonra elini başıyla tutup bir sebep bulamayarak, sadece bir sinir gevşekliğiyle ağlamak ister gibi, “Aman ya Rabbi, aman ya Rabbi!” diye inliyordu.

Demek ki seviyordu, demek ki bir yıldan beri, belki daha öncesinden beri, belki senelerden beri seviyor ve bunu gizliyordu. Necip’in kendisine karşı bu kadar ciddi davranıp kalbinin duygularını hiçbir şekilde açığa vurmaması, onu ruhunun derinliklerinde saklaması, kalbinden istemeye istemeye hissettiği memnuniyete şimdi teşekkür eden bir saygı ilave ediyordu; bu hareketi o kadar samimi, temiz, büyük görüyordu. Bir kere anlaşılınca tereddütler, korkular, şüpheler, bunlar gelip geçen, geldikleri zaman bile bu güvenini yok edemeyen birtakım küçük bulutlar oldu; asıl olarak “O beni seviyor” inancı ve bunun memnunluğu vardı. Kendisini korkmaya zorluyordu ve istemediği hâlde de öyle duygulardan geçiyordu ki bunlar kendisini daha çok korkutuyordu. Onda henüz bir işaret görmeden kendisinde ortaya çıkan eğilimin en çok direnmeye ihtiyacı olduğu bir zamanda tam tersine o hissini doğrulayacak derecede olan bu zayıflık ve sevinç... İşte onu bu korkutuyordu; hatta kendisinden bile gizlediği bir mutluluk hissedip buna her endişeyi feda edecek derecede olan bu zayıflık, kendisini bu hisse bırakmak için var olan eğilim ona, “İşte tehlike!” diyordu.

Onun senelerce süren aşkından korkmak gerekmeyeceğini, asıl kendisinden, kendi zayıflığından, onunla yaşarken

ona bağlanmanın bir felaket olabilmesinden, asıl bunlardan endişe etmenin doğru olduğunu anlıyordu. İçinden bunu da ihmal etmek isteyen arzuya hükmedip sebebini söyler gibi o zaman ortaya çıkacak felaketleri düşünüyordu. O zaman, ya Rabbim o zaman ne olurdu, hayatı, kocası... Bütün dünya... Ve bunu düşününce yüzünü yakıp kavuran bir sıcaklık hissederek, tekrar korkuya dalar, o kadar ki bunlar bir acı olurdu. Fakat bunların şiddetli saldırısı arasında zayıf ve hasta, hissedilmez olsa da titreyen bir şimşek ışığı gibi bütün bu korku ve endişe karanlıkları arasında bir an olsun hükmetmek isteyen bir iç eğilimi, her şeyi bırakıvermek emeli vardı.

Demek gelecekti. Necip gelecekti, artık bu kararlaşmıştı. Fakat ne yapılacaktı? Ne olacaktı, ya Rabbim? Nasıl birbirlerine bakabileceklerdi? Necip artık kendisinin bildiğini bilmiyor muydu? Eldiveni tanıdığını fark etmiş miydi? Etmişse bu sefer belki bir girişimde bulunursa ne olacaktı? Bir kaza her şeyi açığa vurduktan sonra artık her hareket özel bir anlam kazanmaz mıydı? O zaman artık onun yanında yaşayamayacağını, yaşamak gerektiğini, korkusundan değil heyecanından, utanç ve kalp çarpıntısından yaşayamayacağını hissediyor, önünde korkunç bir uçurum hissetmiş bir gece gezgini ürküntüsüyle giderken, avının yemi olmak ihtimaliyle titreyen bir avcı heyecanıyla bayılıyordu.

Necip için de bu günler aynı acılar, heyecanlarla geçmişti fakat o eldivenin tanındığından şüphe ettiği için korkuları devam etmiyordu ve bu en şiddetli dereceye geldiği zamanda şüphe, korku onun yerini alıp her şeyi unutturuyor, sadece ona yaklaşma ihtimalinin verdiği sevinçle bırakıyordu. Sonra onun kendi bedbaht, mahrum, saygılı aşkını bilmesi bazen onu o kadar kendinden geçiriyordu ki, “Biliyor!” diye emin olduğu zamanlarda bile, sadece korku baskın olmayıp sevinçle karışmış ve bunun için daha da dayanılmaz bir hâl almış bulunurdu. “Ah, bilse de ölsem...” diyordu. Şimdi ona Suat’ın bu aşkın ne derin ve saygılı bir tapınma olduğunu

bilmesi yetiyordu; ona “Bak, senin için ölüyorum, seni sevdiğim için ölüyorum fakat sen mademki bunu biliyorsun, işte artık mutluyum! Ve başka bir şey istemedim, yemin ederim ki kutsalsın, başka bir şey istemedim!” demek istiyordu.

Evet, biliyorsa ve hakaret görmeyecekse... Sinirleri o kadar harap olmuştu ki şimdi Suat’a karşı teninden çok kalbi galipti. Bunun için onun bilmesi ihtimaliyle böyle beraber yaşamak, hayalinde onu kendisinden geçiriyordu.

O kadar kalp çarpıntısı ve korkuyla beklenen bu görüşme, aksine, pek sade ve sakin oldu. Necip için Suat korktuğunun aksine çok sakin ve anlamsız; Suat için Necip çok saygılı ve alçak gönüllü davrandı. Necip, “Anlamamış!” dedi. Suat, “Fark etmemiş!” diye düşündü. Bunun için hayatları endişesiz, içleri rahat ve sakin olarak başladı.

Suat Necip’i biraz telaşlı, biraz feryatlı, biraz şikâyetçi bulacağını zannediyordu. Önce titreye titreye direnç gösteren bir zayıflıkla, her türlü tutkulara gezi yeri olup hepsine birden dayanmak gerektiği için yoran bir zayıflıkla beklerken şimdi kuvvet bulmuştu. Necip dudaklarda bir aşağılama çizgisi, gözlerde bir nefret karanlığı göreceğim endişesiyle korkarken her zamanki gibi, belki biraz sakin fakat herhâlde nefretsiz bir kabul görünce içi rahatladı. Bunun için ilk hafta boyunca Suat, Necip’in bu kadar saygı ve sakinlikle ortaya çıkan tapınmasını korkulacak bir şey değil, aksine kadınlığının samimi ruhunda bir kadın için son derece minnet ve şükranla kabul edilecek bir şey olarak görmekten zevk duydu. Necip o kadar sır saklayan, o kadar suskun bir tavırla hareket ediyordu ki derinliğini bildiği için yalnız Suat alnındaki ateşi fark ediyordu ve Necip’i bir an kaybetme korkusuyla titremiş olması davranışlarında öncekine nazaran daha temkinli davranmasını sağlıyordu. Bu kadar samimi ve ciddi bir aşk, her kadının kalbinde uyuklayan derin, seçkin bir aşkla tapınılmak arzusunu o kadar saflık ve kuvvetle tatmin ediyordu ki Suat arzusunun aksine istediği çekinme ve uzaklaşma yerine bunları önce biraz tereddüt ve çekingenlikle fakat sonra gü-

ven ve mutlulukla, güvende bile var olan tehlikelere nefsini teslim etmek zevkiyle kabul etmeye alıştı.

Necip tam hayal ettiği mutluluğa ulaşmıştı; önce Suat'ın sakinlik ve dayanıklılığıyla ona güven vermişti, şüphe etmemiş fikriyle içi rahatladı fakat mümkün değil içindeki şüpheyi yok edemiyordu, bu onu çok mutlu eden bir varsayım olduğu için, “Biliyor fakat öyle görünüyor,” demekten, bu belirsizlik, bu şüphe içinde yaşamaktan mest oluyordu. Bu gözle baka baka, bazen emin olacağı geliyordu. Geçmişle karşılaştırmca Suat'ta şimdi bir çekingenlik, anlaşılmaz bir fazla ciddilik, bir telaşa benzeyen endişe görüyor, gözlerinin pek çabuk titreyip yere düştüğünü, söz söylerken kendisine bakılınca sesinin titreyip güvenini, dengesini, direncini kaybettiğini hisseder gibi oluyor ve bu onu mutlu ediyordu. Bu bir nevi sevişme gibi oluyordu, hiçbir zaman ne tamamen güvenilir olan ne de tamamen şüpheli olan ve asıl cazibesini bu belirsizlikten alan bir sevişme, karanlık ve rengin yarı hükümran olmasıyla görülen bir sevişme, eşsiz, candan, masum bir sevişme oldu.

Bu, ümidin, hayalin ötesinde bir mutluluk veriyordu. Necip, Suat'ın saflığına, ağırbaşlılığına, sakinlik ve masumiyetine tutuluyor; Suat, Necip'in saygı ve sırdaşlığına şükran duyuyordu. Necip onun sakinlik ve sessizliğinde öyle bir sır, öyle bir anlam görüyordu ki bu kendisindeki sır ihtiyacını, bilinmezlikler içinde can feda edilecek fırtınalı okyanuslar ihtiyacını memnun ediyor, onu ölümlere kadar minnettar ve mutlu ediyordu. Bazen bir tereddüt gelirdi. “Ebedî aymazlık ve sayıklama! Onun bir şeyden haberi yok, eldivenler hep birbirine benzer,” dediği, bunu söyleyerek acı çektiği olurdu fakat sonra sessizliklerde anlam, bakışlarda sırlar bularak, bu anlam ve sırları bir anıştırmayla mahvetmekten titreyerek, öylece, belirsiz olsun fakat o kadar mutluluk versin düşüncesiyle, mutluluğuna toz kondurmaktan korkarak ve ölünceye kadar bu saflık ve mahrumiyete razı, ona ihtiyaç duyarak

yaşıyordu. Hayatları önceleri bir çekingenlikle başlamışken emin ola ola, sonunda şimdi emin bir mahremiyete geçmişlerdi, titreye titreye sizin gözlerinize bakan perişan bir bakış gibi ki ilk anlamlı bakışınızla yerlere geçip pişman olacaktır. Mahremiyetleri böyle bin korku ve telaşla bu dereceye geldiği hâlde, hâlâ ikisinde de onun ne kadar kıymetli, ne kadar kaçmaya hazır olduğunu bilmekten doğan bir korku, onu devam ettirip alıştırmak, sürekli hâle getirip doğrulamak arzusu vardır.

Artık önceden olduğu gibi konuşacak kadar birbirlerine güvenmeye başlamışlardı; bir saniyelik kaçamak bir bakışla bir söz anlamsız kalacakken, dudağın bir çizgisiyle her şeyin bir tehlike olacağı, bir dalga gibi titrek ve renkli bir emniyet, bir güven ki güç elde edilmiş olduğundan ziyade onları mest ettiği için onu yüceltiyorlardı.

Gözlerin, dudakların söylemekten, anlatmaktan o kadar titredikleri kalpten taşıp gelen şeyleri anlatmak için musiki kendilerine yardım ediyor, sanki ruhları için bir buluşma sebebi oluyordu; o zaman eski zamanların sevda söylentileri, *Faust*, *Werther*⁸⁸, *Manon Lescaut*, *Sappho*, *Romeo ile Juliet*, *Othello*, *Aida* gibi sonsuz aşk serüvenleri anlatılırdı; bunların ruh hâllerinin anlatılması için kendi kalplerinin yardımıyla, söylenilemeyen ruh ihtiyaçlarını onlara mal ederek verilen ayrıntılarla saatler geçirilirdi. Suat bunların arasında Süreyya'yı müthiş azaplarla görüyordu; o zaman kendisini ne kadar savunmak isterse istesin nasıl bir uçurumda olduğunu, Süreyya'ya karşı durumunun nasıl itiraf edilemez, keşfinden korkulur, kötü, çirkin bir durum olduğunu ret ve inkâr edemeyerek perişan kalırdı. Fakat şimdi o hayatını altüst eden endişelerden, uzun sıkıntılardan o kadar uzak, hislerinin cazibesine o kadar tutsak, o kadar elinde olmayarak bağlıydı ki bu üzüntüler devam edemiyordu.

88 Juliet Messenet'in bestelediği dört perdelik opera eseri. Goethe'nin yazdığı *Genç Werther'in Acıları* romanından uyarlanmıştır.

İlk haftadan sonra gezmeler tekrar başlamıştı; artık sonbaharın hazin gelişi arasında ilk ayların coşan verimliliğiyle şimdiki verimsizliğini kıyaslayarak geziyorlardı. Süreyya bu sene kışın da burada kalmak arzusunu gösteriyor, hep birlikte bunu onaylıyorlardı; hele Suat artık oraya, onların yanına gitmekten titriyordu. Süreyya anlatıyordu: O zaman, bütün bu kırların, çayırların, bayırların sahibi yalnız kendileri olacaklardı; günlerce gezdikleri hâlde yabancı bir kimseye rast gelmeyeceklerdi; bu debdebelerden, arabalardan, sahte gü-rültülerden kurtulmuş, kendi kendilerine kalma zevkinden faydalanacaklardı. Hava-ların uzun yağmurlarla ıslandığı zaman eve kapanmak zorunda kalırlarsa da, güneşin ilk gülüm-seyişleri onlara bahar gibi gelecekti; ıslak otların, yeni biten çimenlerin arasında ayakları sıırılsıklam dolaşacaklardı.

Süreyya bunları anlatırken birden, “Ya kar!” deyiverdi.

Kar yağarken gezmek kadar keyifli bir şey olur muydu? Ardından karı anlatıyordu, kar dumanlarla savrularak, puslarla sulanarak Boğaziçi’ni hırpalarken onların bacasından ince bir duman, fırtınaya meydan okur gibi yükselecekti; soğuklarda gezerek elleri, yüzleri donmuş döndükleri zaman odaları ılık, kendilerini kabule hazır, konukseverlikte cömert davranacaktı.

Necip bunları kendisini sersemleten bir darbe gibi dinliyordu. O zaman kendisi... O nerede bulunacaktı? Bir gün gelip de bu hayatı bırakmak, her şeyi bırakmak zorunluluğu göz önüne gelince Suatsız kalırsa ne olacağını o kadar acı bir öksüzlükle hissetti ki perişan oldu. Başını çevirip renkli fanila giysileri içinde temiz ve güzel gördüğü Süreyya’ya bakarak, zehirli bir kıskançlıkla, “Ve bu adam onun sahibi, ölünceye kadar onunla beraber kalacak, onunla kalacak...” diye öldü. Ah ne olurdu, Suat’a önce kendisi rast gelmiş olsaydı... Çünkü artık önceki gibi o zaman kendisinin de Süreyya gibi olacağını düşünmüyordu; onu sevmek üzere doğmuş olduğuna, aşkının artık büyük bir heves değil, yaratılışın

sırrı, varlık bilmecesi sonucu olduğuna inanıyordu. Artık bu büyük aşk önünde düşünme sefaletleri, kötümserlik acıları miskince susmuştu ve bu itirafsız, güvenilmez aşkla sadece bu kadarıyla, kimsenin mutlu olmadığı kadar mutlu olduğuna inanıyordu.

Sonra bütün bunları bugün yarın, sonunda işte bir ay sonra bırakıp gitmek, Suat'tan ayrılıp onsuz kalmak, onsuz yaşamak gerekiyordu. Hem de nasıl bir hayat için ya Rab-bim? Şimdi kendisine o bıktığı, iğrendiği hayat değil, en imrenilecek hayatlar bile artık işkence gibi geliyordu. Suat-sız kalmak onu o kadar korkutuyor, o kadar onsuz bir hayat düşünmüyordu. Ama bu zorunluydu, bütün toplum ve ahlak kuralları bunu buyuruyordu. Bunun aksine davranmak birtakım toplumsal düzenlemeleri yaralamadan mümkün olamazdı; hatta geç bile kalmıştı, insanlar, şimdi kendisine, “Hain!” demeye yetkiliydiler. Fakat ah onun mutluluğunun yanında bunlar nasıl da önemsiz şeylerdi! Hem kendisinden daha ne istiyorlardı? O kalbin zorlamasına tahammül edip, doğa ve yaratılışın, herhâlde o kuralların bin kere üzerinde olan kuvvetlerin bağladığı ruhunu bu kadar dizginleyip idare ederken hayatını ezmek, büyük aşkı yıkmak için ne hakları vardı? O, ruhunun gece derinliklerinde öfkeli hücumlarla kuduran bir fırtına gibi tutkularını ve heveslerini böyle sakladıktan sonra daha ne istiyorlardı?

Bununla birlikte bütün bu isyanlar, Suat'ın hislerine katıldığından şüphe zamanı gelince, birden sürünerek alçalıyordu. O zaman yerini o derece coşkunkluk ve kesinlikle görüyordu ki bu kadar zamandır nasıl mutlu olduğuna şaşıyordu. Bir dostunun karısını seviyordu, kendisine aile kucağını bir kardeşine açar gibi dostça açmış altın kalpli bir dostun karısını! Ve kadın bunu anlamıştı, çünkü hiçbir kadının böyle bir tapınmayı ne kadar saklanırsa saklansın, hissetmemesi mümkün olamazdı; gözlerin derinliğindeki, dudaklardaki arzu ateşine hiçbir kadın ruhu hissiz kalamazdı. Demek biliyordu fakat kabul ediyor muydu? Bunu anlamak mümkün değildi;

herhâlde soğuk değilse de yalnızca nezaketli denilecek bir davranışla iradesi elinde olmayan hayatına tahammül ediyordu. Ve sefil kendisi bunu bir mutluluk, hatta bazen bir aşk sanıyordu, öyle mi? Sonra, yarın, evet yarın bunu bile bırakmak gerekecekti. Bunu bile bırakacak, bu gözlerin saf ufkundan uzak, bu hayatın hoş havasından uzak, yalnız, mutsuz, evet yalnız ve mutsuz yaşayacaktı. Sonra da buna mutluluk diyordu, öyle mi?

Birden hayatını uzun bir çöl gibi gördü, yaşamaktan büyük bir yorgunluk hissetti ve “Acaba vakit geldi mi?” diye düşündü; çünkü o, kendisini mutlaka intihara mahkûm görürdü. Kendisinde bu kadar ateş varken, bu kadar güzelliğin tutsağı, bu kadar özleyen, tutkun, bu kadar tutkuyla beraber herkes gibi sağlıklı bir hayat içinde, bir gün ölüvermek ona pek imkânsız gelirdi. “Ah, tifodan niçin ölmedim?” diye düşünüyordu.

Fakat Suat’ın bir sesi ona bu yirmi günlük mutluluğu hatırlattı, hiçbir insanın ulaşamadığını zannettiği bu mutluluğu ve o günlerin anısına bu kadar nankörlüğü haksızlık saydı. “Mademki ölmek var, ne zaman olsa kolay...” dedi. Onun için ölmek, ruhu, büyük bir mutluluk nağmesiyle dolduruyordu; onun temizliği, namusu, yüceliği için, bunlara saygı göstererek, tapınarak ölmekte bir büyüklük, başkalarına nasip olmayan bir baht açıklığı görüyordu.

Süreyya birden, “Al, yine yağmur!” dedi; ufukları saf ve berrak olan gökyüzünün üstünde hareket eden bir bulut, bilinmeyen bir semte doğru koşuyordu; bunda bir duman rengi vardı. Damlalar, bir ağaçtan meyve düşer gibi patırdayarak nazla düştükçe, yolların biriken toprakları delik deşik olarak tozları hafifçe kaldırıyordu. Birden çıkmış olan rüzgâr, yağmur tazeliğiyle dolu toprakların kokusunu getiriyordu.

“Kaçalım, kaçalım!” dediler. Yağmurun hücumu içinde, nemli yollardaki toprak kokusuyla tüten tazelikler arasında, Suat’la birlikte kaçmak kurtuluş rahatlığı verdi.

Öğleden sonra Suat piyanoda, Necip'in sabahleyin İstanbul'dan, "Size iki yeni eser!" diye getirdiği Mascagni'nin⁸⁹ *Iris*'i⁹⁰ ile Puccini'nin *Tosca*sını⁹¹ çalışmakla meşguldü. O iki saattir bunların zorlukları içinden çıkmak için uğraşırken, Süreyya birkaç gecedir Necip'le beraber çıktıkları lüferciliğin verdiği merakla zokaları temizliyordu. Necip, Edouard Rod'un⁹² yeni çıkan *Yolun Ortasında* romanının sayfaları arasına gömülmüş, on beş dakikadır aynı sayfada kaldığını unutmuş, dalmıştı.

Süreyya ara sıra yaptığı gibi yine birden sessizliği bozarak, "Dadın nerde Suat?" diye sordu. Suat iyice görmek içinmiş gibi eğilip notaya bakarak cevap verdi: "Bilmem, aşağıda olmalı... Ben piyanodayken o burada durmaz ki!" Süreyya mırıldanarak, "Sanki benim de niyetim var ya, bu gidişle..." diye eğlendi.

Bu, *Tosca*'nın üçüncü perdesinde Tosca'yla Cavarodosi'nin düettosuydu, orada ilk hamlelerde notalar bazen gidişlerinde aksayarak, bazen ölçülerinde bozularak çıkıp bir şeye benzemezken, tekrar ede ede ahenk yürüyüşünü buluyor, artık hemen gerektiği gibi çalınmaya başlıyordu. Küçük musiki cümleleri tekrar ede ede Necip'in zihninde yer etmiş olduğundan Suat bu sefer hepsini birden cidden çalmak için

89 Pietro Mascagni (1863-1945), İtalyan opera bestekârı. 19. yüzyıl sonunda ortaya çıkan gerçekçilik akımının en önemli temsilcilerindendir.

90 Pietro Mascagni'nin üç perdelik opera eseri.

91 Giacomo Puccini'nin bestelediği üç perdelik bir opera eseri. Victorien Sardou'nun *La Tosca* oyunundan uyarlanmıştır.

92 Edouard Rod (1857-1910), Fransız-İsviçreli romancı.

baştan başladığı zaman Necip uyanarak, elinde olmadan, bir “Oh!” etti.

Suat başını çevirip yandan bakarak, “Ne güzel, değil mi?” dedi.

Süreyya zokaların üzerinde meşgul, başını kaldırıp, “Hayret! Bu nasıl oluyor, şaşıyorum?” dedi. “Bunun nesini o kadar güzel buluyorsunuz Allah aşkına?”

Sonra onların ses çıkarmaması üzerine hâlâ meşgul, gülerek dedi ki: “Bana ne gibi geliyor, biliyor musunuz?”

Necip de gülecek onun sözünü kesti: “Senden önce ben söyleyeyim. Hep musiki sevmeyenlere gelen şey... Diyorsun ki, biz de anlamıyoruz fakat özellikle hoşumuza gider gibi yapıyoruz. Bir düşkünlük göstermek mi anlıyor görünmek mi bilmem, bunun gibi bir şey, değil mi? Herhâlde samimi değiliz.”

“Ooo, sen birdenbire pek abarttın; ben yalnızca zannediyordum ki bunu o kadar güzel olduğu için değil, sevmek gerektiği için, meşhur olduğu için seviyorsun...”

Necip yine güldü: “Yine benim söylediğim gibi... Fakat ah bir kere hissetsen, Süreyya!”

Suat, Süreyya’nın musiki hakkındaki kayıtsızlığını bilmesinden ileri gelen bir alışkanlıkla dinlemeyerek devam ediyor, parçanın artık bütün parlaklık ve ruhunu vermeye çalışıyordu. Necip, kendinden geçmiş, dinliyordu. Sonra kalkıp eğildi, parçaya baktı. Bu, “*O dolci mani...*”⁹³ diye başlıyordu. “Ah, tatlı eller! Ne güzel, ya Rabbim, ne güzel!” diye söylendi.

Süreyya başını sallayarak gülüyordu: “Artık bu kadarı da ben söyledim diye olmalı!” dedi.

Bu, Necip’i o zaman biraz sinirli bir açıklama yapmak zorunda bıraktı. Bunun için örnekler veriyor, biraz hızlı, öfkeli

93 Tosca’nın üçüncü perdesinde Cavaradossi’nin söylediği “Ah tatlı eller” isimli şarkı.

bir dille “Bu tıpkı senin bayıldığın, mesela suzinak⁹⁴ bestesi- ni hiç, hiç dinlememiş, musikideki zevk ve bilgisi uşşaktan⁹⁵ ‘Yandım ateşlere ey mah...’⁹⁶ ile ‘Her ne mümkünse sana et- tim feda’yı’⁹⁷ geçirmemiş bir adamın ağır şarkıları beğenme- mesi gibi bir şey...” diyordu. Birçok örnek verip anlatmaya çalışarak sonuca vardı: “İnsan dinlemeyince, kulağı, ruhu bu nağmelere alışmayınca...”

Süreyya da öfkelenerek, “Fakat bunları işte ben de dinli- yorum!” diye kesti.

Necip bir süre tereddütlü, gülümser durdu; hak ve zaferin kendisinde karar kıldığına emin olanlara özgü küçümseyen bir gülümsemeyle bakıyordu; “Ruhun duymuyor!” demek ağır geliyordu fakat sonra bir kıyaslama yaparak dedi ki: “Bunda elbette zevk ve mizacın da büyük etkisi var. Senin tıpkı balıkçılık merakın gibi... Herkesin ruhen bir şeye eğili- mi, bir yeteneği olur.”

Onlar konuşuyorlar, Suat öbür tarafta müthiş bir şekilde acı çekiyordu. Süreyya’nın bu konudaki iddiasını pek bo- şuna, pek aciz bularak, pek kolaylık ve töhmetle yenilmesi muhtemel olan böyle bir bahse girdiği için sıkılıyor, fikren Necip’e katılmakla beraber kalben Süreyya’yı bırakamıyor, onu böyle musikinin yüceliğine hissiz kalıp balıkçılık gibi şeylere eğilimini hepsinin önünde aşağılanmış görmek ağır geliyordu.

Necip birden piyanoya gelip notaları karıştırarak, “Hah, işte bak, bir hava bulacağım ki beğeneceksin! Bir değil, beş, on... Çünkü onu dinlemişsin ve çünkü onun için daha o kadar

94 Türk sanat müziğinde basit makamlar grubuna dahil bir makamdır. “Şimdi Uzaklardasın” isimli meşhur şarkı bu makamdadır.

95 Türk sanat müziğinde ana makamlar grubuna dahil bir makamdır. “Yangın Olur Biz Yangına Gideriz” ve “Pınar Başı Burma Burma” isimli meşhur şarkılar bu makamdadır.

96 Faiz Kapancı’nın “Yandım ateşlere ey mah seni gördüm görelî” isimli Uşşak makamı, ağır aksak usulündeki şarkısıdır.

97 Şekerci Cemil Bey’in “İstedin de gönlümü verdim sana” isimli Bestenigâr ma- kamı, curcuna usulündeki şarkısıdır.

alışmak gerekli değildir. Bir zaman Concordia'ya⁹⁸ giderken, bilmem hatırlar mısın, ince, hastalıklı bir sarışın kız söyler dururdu.”

Elindeki notayı piyanonun önüne koyarak, “Santa Lucia Barcarola...”⁹⁹ dedi.

Suat acı içinde, sıkıntılı piyanonun önüne dönüp, “Artık elverir, yeter!” ricasıyla bakan gözleriyle “Ey, artık gezelim! Bugün gezmeye gitmiyor muyuz?” dedi.

Sonra kışın geldiğinden bahsetti, bir kere o artık bütün bütün gelince evde kapanıp kalacaklarından şikâyet ediyordu. “Bu sene galiba kış erken gelecek, baksanıza havaya!” dedi.

Süreyya'nın meşgul olup ses çıkarmadığını görünce Necip'e baktı; o, başıyla Süreyya'yı göstererek ona havale etti. O zaman Suat tekrar sordu. Süreyya işini bitiriyor gibi davranarak, “Beş dakika daha, hazırım.” dedi.

Hava açık mı kapalı mı bir hüküm verilemeyecek bir hâl-deydi, sabahleyin Rumeli'yle başlamıştı, sonra lodosa döndü. Bazen yağmur yağacak zannını veren bir loşluk çöküyor, sonra beyaz bulutların arasında büyük mavi parçalar çoğalıyor, bulutlar yırtılıp dağılıvererek güneşin arada parladığı oluyordu. Karşıda, kırdaki bulutların gölgeleri kafilelerle seyreliyor, bir süre aşağı uçuştuktan sonra her an değişen hava akımlarına uyup şimdi tekrar yukarı çıkıyorlardı. Öyle anlar oluyordu ki uzun yağmurlu kış günleri akla geliyordu fakat onlar çıkmak istedikleri zaman bulutların koyu bir karanlıkla Büyükdere üstüne büyük kümeleriyle yığılmış, güneşin şimdi sıcak bir ışık demetiyle etrafı ısıtmış olduğunu gördüler. Etraf rüzgârsız, hareketsiz, sessiz kalmıştı. Denizin bir kısmı bulutlarla solmuş, ilerisi güneşle yanmış, durgun dinleniyor,

98 1871'de, Beyoğlu İstiklal Caddesi'nde bulunan eski yazlık eğlence mekânının yerine inşa edilen, yazlık ve kışlık iki bölümden oluşan Concordia Tiyatrosu. 1906 yılında yıkılarak yerine Saint Antoine Kilisesi inşa edilmiştir.

99 “Barcarolle”, Venedik'te gondolcuların söylediği melankolik şarkılara verilen isim. “Santa Lucia”, bu tarzın meşhur şarkılarından biri.

Anadolu tarafına doğru hissedilmez pırıltılarla mavileşerek sonunda bütün sahil en ufak çizgileri ve şekillerine kadar kesin bir tablo gibi yansıyor. Hiçbir soluk yoktu, sade bir ılık deniz havası dalgalanmaktan yorgun, ağır ağır sürükleniyordu.

Sandala binmek istiyorlar, yağmurdan korkuyorlardı. Süreyya Büyükdere üstündeki bulutları göstererek bunların nasıl merhametsiz bir tufan olabileceğini söylüyordu fakat şimdi bulutların yavaş yavaş arkasına kayıp onların karanlığıyla gölgelenen güneş sönerek tabiata öyle sıkıntılı bir sessizlik, bulutların güneşli dalgalarının denize yansıyan kurşuni yansımalarına sanki öyle parıldamayı özlemiş gamlı bir sıkıntı geliyordu ki “Bu havadan bir kötülük gelmez,” dediler. Hem karşı tarafın seması bir mayıs seması kadar temiz ve mavi devam ediyordu.

O zaman sandala bindiler; bir gölde geziyoruz zannıyla hoşnut, denizde insana bir yücelik ve mahremiyet hissi veren hüzünlü bir durgunluk içinde sandalın sessizce kayıp akışıyla memnun, suların sessiz durgunluğundaki hoşluğa karşı gökte, denizde, karada sessizlikten başka bir şey kımıldanmadığı bu zamanda güzelliğe garkolmuş hâlde gezdiler. Büyükdere açıklarına çıktıkça vadiyi iyice görmeye başladılar. Ta ileride, Bentler’in kemerleriyle, daha sonra sürüklene sürüklene dalgalanan küçük tepeler silsilesiyle, bütün vadiyi kuşatarak sonunda alçalıp dağılan dağların yeşilin bütün renklerini gösteren ağaçlarıyla, bu vadide gözü saatlerce meşgul edecek bir manzara vardı. Deniz, beri tarafta Beykoz koyunun son sınırına, bu tarafta Karadeniz’in ufuklarında dumanlanıncaya kadar hep öyle sessiz ve gamlıydı.

Fakat üstlerinde gürültülü bir çatırtıyla birden dökülecek korkusu veren bu yığılmış dağlar gibi bulutların yeni duman dalgaları ve renkleriyle asılı duran hâlinde öyle gazaplı bir tehdit vardı ki, bütün vadi, hatta üzerinde mavi gökyüzüyle taçlanan deniz bile ürkmüş, korku ve kalp çarpıntısıyla su-

suyor, sanki bekliyordu. Hissedilmez, şüphe edilir ürperişler geziniyordu, karartı gittikçe çoğalıyor, yayılıyor, manzara gittikçe korkunç bir karanlığa, yavaş yavaş Anadolu'ya geçtikçe endişesiz mavilikleri karartan bir korkuya dönüşüyordu. İnsana bir salonun gölgeli boşluğunda bulunuyormuş hissini veren bu sessizlik, bu mahremiyet içinde, belirsiz bir korku, bir ürküntü dolaşıyordu. Bu heybet içinde, bir tehlike olsa bile bir şey olmaz hissiyle ama yine de bir endişe titreyişiyle tetikte, insana bir tufan korkusu verirken, sadece bir yağmur beklemekten gelen zevkle memnun, bekliyorlardı.

Sandal hareketsiz, küreklerin resmi denizde susmuş, duruyordu.

İnsana güvenilir kalplere sığınma ihtiyacını veren bu hava içinde Necip, karşısında gözleri bir hüznün ve şiir damlasıyla nemli, dalmış görünen Suat'a bakarak, onu hiç görülmemiş bir güzellikle görerek, tutkunluğunu birden son ateş derecesine çıkaran bir cazibe hissediyor, ona nasıl kırılmaz bağlarla, nasıl dehşetli bir biçimde bağlı olduğunu kalbine hücum eden çarpıntıdan, sadece ona bakmaktan ileri gelen kalp çarpıntısından anlıyordu. Bunu çoğaltmak için en küçük yüz çizgilerine kadar dikkat edip cazibeyi arttırmak isteyerek, içinden onun ateşlerini çoğaltıp ölerек yaşamak istiyordu. Ona hayatın en cansız, en dehşetli mutluluğu bu hâl gibi geliyor, ancak şimdi, hayatının hep zevke ve hazlara düşkün olarak geçen senelerinde, "Ancak şu saatlerde hayatımı yaşıyorum," hissi geliyordu.

Ah, onu ne kadar seviyordu ya Rabbi, ne kadar ateşli ve şevkle seviyordu. Onun en anlamsız şeylerine bile özel bir hayranlığı vardı. Onun bir düğmesi için kalbinde zaaflar, bağılıklar buluyor, chemisette'nin¹⁰⁰ kıvrımları, dikişlerin inceliği, kolundaki küçük düğmeler, nihayetinde bütün bu sıradan şeyler için onda başka bir cazibe yükseliyor, hepsine ayrı ayrı tutuluyordu.

100 Bir elbisenin açık ön ve arka kısımlarını tamamlamak için giyilen kadın giysisi.

Onu asıl öldüren Suat'ın gözleriydi. Ve en çok kendini zevkle korkutan şeylerle ölüyormuş hissini yaşayarak ölümün nasıl tatlı bir şey olduğunu düşününce şaşır kalıyordu. Bu gözler, ah bu gözler! Bunlara bir renk vermek mümkün müydü? O kadar süre bakamıyordu ki rengini anlayabilsin; bakmak mümkün değildi, özellikle bakışları buluşursa ve ne zaman Suat'a baksa onun gözlerinin de kendisine çevrilmiş olduğunu görürdü. Bir anda çarpışan bakışlar... O zaman bu göze bir siyah elmas gibi, bir siyah ateş gibi yakarak bakıyor, anlamında öyle iradeyi yakan bir cazibe, öyle bir hem yakınma hem tapınma, hem sıkıntı hem neşe anlamları birbirine karışıyordu. Bunlar belirsiz ve öyle devamlı titremek, parlamak, yanmak kuruntusu veriyordu ki onlara bakan göz tutkun, hayatta ondan başka zevk olmayacağına güvenerek, fakat bu derece zevkten sersem, yorgun düşüyordu. Ah, ruhunda ne fırtınalar, bu bakışın siyah ya da koyu kestane anlamlı ışıkları içinde nasıl hemen bayıliveren atılganlıkları oluyordu; eğer kendini tutamazsa haykırmak zorunda kalacaktı. Buna bir dakika bu düşkünlükle bakmak insanı yakar, eritir hissiyle, istese, zorlasa bile bakamayarak ve bakmaya daima yetişilmez bir mutluluk olarak yaşıyordu. Aynı titreyişleriyle o neşe ve sıkıntı anlamları devam ediyor, beyaz yahut hafif sarı diye kesin bir karar verilemeyecek ten üstünde bu kumral, silik çizgiler incelikleriyle, ifadeleriyle, bakışlarla bir anlam oluşlarıyla onu kendinden geçiriyordu. Saçları kumral buklelelerle alnını açık bırakıp kaşlarının ucuna kadar dökülüyordu; bunların o noktada kalmalarını istediği, Suat'ın ara sıra elinin becerisine inanarak şöyle bir düzeltmesinden anlaşılıyordu. Sonra, saçların asıl kümesi, bu kulakların arkasında birden çoğalarak tepesinde toplanan, siyaha kaçan kestane yığını... Necip bunlara saatlerce bakarak işte bütün emellerinin, bütün mutluluğunun orada gizlenmiş, ne zaman onun sarhoş edici kokusuyla kendinden geçse mutlu ölüm o zaman gelecekmiş fikriyle yanardı.

Necip'in gözleri hepsini görüp dudaklara geliyor, bunlardaki karanfil kırmızılığı, donuk ateşi karanfil rengi, yine

bütün o çehrede titreşen serseniş manasıyla nemli, o şuh, si-temli ifadeyle titreyerek, onun bakışını büyülyordu; dişler, bunların müsaadeleriyle tebessüm ettikçe bütün bu manalar yüzlerce çoğalarak gözlere kadar ulaşan bu tebessümle onun ruhu bu çehrede o kadar şuh ve neşeli görünüyordu ki o zaman, işte o zaman Suat'ın niçin bu kadar aziz ve hayranlığa layık olduğu meydana çıkıyordu.

Necip'in bakışlarını çeken bir şey de onun elleriydi. Bu eller yumuşak ve narin ten örgüleriyle beyaz ve incedi; altındaki mavimtırak damarların karışık çizgileri, insana, bu nefis varlığın bin türlü arızalarla yok olabilecek, ölümlü, zavallı bir vücut olduğu hissini veriyordu. Ve Necip büyük bir cazibeye kapılarak tekrar onun vücudunun her çizgisinde durup incelerken, tekrar ellerine gelip bu hisle zayıf, perişan olunca derin bir merhametle bakarak, "Ah zavallı insanlar!" diyordu. Böyle yüce bir kadın bulup da sevmek ve sonra sevilmek için çok mutlu olmak gereken hayat arasında, bu kadar mutlu olsak bile, yalnız sayılması bir hafta sürecek hastalıklar ve afetlerin muhtemel kurbanı olmak, böyle bir etkinin tutsağı olmak ona pek acı geliyordu; buraya gelince, "Ben aksine o kadar bile mutlu olmadım, sadece sevdim," diyordu. O sadece sevmişti, aşk kelimesinden belli belirsiz hissedilen en büyük manasına kadar sevmiş, ölümlere kadar sevmişti fakat onu istemenin bile bir cinayet olduğunu görerek, hayatta sevdikleri tarafından sevilenler de olduğunu düşününce ah ediyordu ve sonra öyle sevip sevilenler için bütün o afetler gelecekti, değil mi? Ah onların ne kadar ölümlü, elimizden kaçmak, soluvermek, bir gün hazin bir son nefesle sönmek için, nasıl sadece bunlar için yaratılmış olduklarını ve ne kadar acı olduğunu görüyordu. Mutlu olsak bile hayat, sadece tahrip eden hayat, sadece yiyen, yıkan, öldürüp ezen hayat hükümran oluyordu.

"Ah, fakat ölüm olmasaydı dünya ne müthiş bir cehennem olurdu!" diye kalbi sıkıldı.

Birden küçük, telaşlı, perişan rüzgârlar koşuştu, denizde hava akımları uçuştu. Süreyya, “Ooo, ooo!” dedi. Suat, “Kaçalım, tufan geldi!” diye çırpındı. O küçük, kısa kahkahalarla gülüyor, çarşafının altında göğsü sarsılıyordu, bir saniyelik bir bakışla Necip ona baktı, bunda o kadar arzu ateşi vardı ki Suat’ın kahkahası dudaklarında donuk bir tebessüm hâlinde kaldı, bakışlarını kaçırdı.

Sandal hızla yükselmeye başlamıştı. Fakat birden ta vadinin üzerine yığılmış bıraktıkları bulutları tepelerinde buldular. Oradan buradan koşuşup çarpışan denizde küçük kasırgalar yapan rüzgârın hiddeti artıyordu. Sonra yalnız bir yönden kuvvetli ve ıslak esti, önünden denizde siyahlanan bir ürperti gölge gibi koşuyordu. Sessizliğe alışmış kulakları, rüzgârın tepelerde ağaçları hırpalayarak estiğini işitiyordu. Bulutlar birden gazaba gelmişler, korkunç olmuşlar, havalanıyorlardı. “Ay, yağmur!” dediler. Ilık birkaç damla gelmişti. Sonra artık yağmaya başladı. Önce denizde her damlanın düşüşü görülüyordu; Suat, “Aman, çabuk, çabuk, fena ıslanacağız!” diye telaş ediyordu. Sonra yağmur hırsla akarcasına düşmeye başladı. Fakat ancak üç dakika sonra yalıya yetiştiler. Süreyya “Vah vah, bizim lüfer seferi yandı!” dedi. Sonra bulutlara bakarak başını salladı: “Bu gece ay dörtten¹⁰¹ sonra çıkacak, o zamana kadar...”

Onlar odalarına soyunmaya gittikleri zaman Necip soyunmaya, elbise değiştirmeye gerek görmeyecek kadar tembel, garip bir sıkıntıyla balkona çıktı, orada bu kışa benzeyen dalgalanma ve hiddet içinde tabiatı seyretmekten büyük ve acı bir haz duydu. Arkadan Suat’la Süreyya geldiler, Suat, “Ne güzel yağmur, değil mi?” diye dumanları gösteriyor, Süreyya, “Tamam, biz lüfere çıkacağız, gökyüzünün kapıları açıldı,” diye şikâyet ediyordu. Uzun uzun yağmurun tufanı andıran yağışını seyrettiler. Yollarda seller akacak zannediyorlardı, her taraf su içinde kalmış denilecek bu yağış altında deniz dalgasız, sakın, uzanıp gidiyordu.

101 Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 23:30-00:00.

Necip, bu sessizlik arasında, bu duman, bulut, su hücumunda birden kış içindeyim kuruntusu, kışa bir düşkünlük hissiyle titredi. Bu, uzun güneşli günleriyle, sıcak geceleri, göz kamaştıran gökleri, nefes boğan tozlarıyla artık insanı bıktıran yazdan sonra, sakinlik ve tembelliğe eğilimli insan yaratılışına pek uygun olan, insana köşelere bucaklara, soba yanlarına sokulmak hissini veren soğuk, tembel kış fikri, uzun yağmurları, siyah gökleri, çamurlu sokaklarıyla akşamlara kadar evden çıkmaktan korkutan kış fikri onu hayran bıraktı. Bu yağmur uzun gevşekliklerden sonra sanki sinirlerini rahatlatıyor ve bu duygu onun kış arzusuyla uyuşarak onu sevindiriyordu. Özellikle kışın asıl geldiği an, hep renk ve ışıktan, bütün sıcaklık ve ışıktan yorulmuş sinirler ve duygular için, kış kuruntusunun geldiği bu ilk gün pek hoşuna gidiyordu; başka günler herkesin ağır, kalabalık yürüdüğü yerlerde, su altlarında telaş ve aceleyle koşup aile bucağına kapanıldığı, orada dışarının rüzgârından, sularından, çamurundan kurtulmuş; hastalıktan, soğuktan korunaklı, bütün aileyi, ev içini sevdiren bir ürkeklikle kapıların, pencerelerin sıkı sıkı kapanıp çocuğu ve karısıyla yemek masasına koşulduğu ilk kış günü... Beyaz keten örtünün üzerinde tabaklarda çorba dumanlarının dalgalandığı saatlerde, günlerce bu sıcaklık ve mutluluk içinde bulunulacağına emin olmaktan doğan huzur ve sakinlik geldiği, “Adam gelirse gelsin!” diye bir tehlikeyi cesaretle beklemekten doğan heyecan ve rahatlık duyulduğu kış günü...

Fakat onun ne böyle bir gün seve seve koşup kapanacağı bir aile yuvası ne bir ümidi vardı; o kış geldiği için artık buradan da defolacak, bir gün konakta, bir gün kız kardeşinde; yarsız, arkadaşsız, kadından, asıl -ya Rabbi- işte Suat’tan mahrum, ondan uzak, onun sesinden, havasından uzak yaşayacak... Sürünecek...

Son derece bir öfkeyle haykıracak kadar ümitsizlik veren bir acıyla etrafına baktı; orada akşamın yavaşça inen

esmerliği içinde, sadece Suat'ın hayalini fark etti; bu hayal bütün narin ve biçimli endamıyla, kollarından ayrılıp beline doğru yumuşak bir yuvarlaklıkla incelen vücuduyla, bunların üstünde bulutlanan saçlarıyla yağmura bakıyordu. Onun yanında, vücudunun havasındaymış hissiyle inleme ihtiyacı duydu; onu o kadar güzel fakat o kadar kendisinin değil, hiç değil, o kadar değil gördü ki...

Suat boğuk bir inilti işiterek başını çevirdi ve Necip'i oraya koltuğa dayanmış, mendilini ısırtıyor gördü, elinde olmadan, "Ne oluyorsunuz?" diye iki adım atmış bulundu fakat durdu. Önce onu yine birden tifonun ilk geldiği gün gibi ağzı burnu kan içinde yere kapanacak zannetmişti. Fakat tavrından tehlikeli anın geldiğini hissedince yüzü sapsarı oldu, yüreği çarpmaya başladı. Bütün geçen günlerde bu anın, bu itiraf anının bir saniye gelip çatacağını düşünüp korkmaktan gelen bir telaşla bayılıyordu.

Necip uzun, ağır bir sessizlikten sonra, "Hiç, hiçbir şey!" diye mendilini indirdi.

Sonra birden başını çevirip her şeyi göze almış karanlık bir bakışla "Ölüyorum, işte o!" dedi ve sonra bütün ateşini bu sözlerle anlatamamış gibi, "Ah, ne kadar ölüyorum, ne kadar acı çekiyorum, bilseniz!" diye inledi.

Suat boğuluyor gibi ellerini kaldırdı, "Allah aşkına!" der gibi bakarak eliyle susmasını rica etti. Necip, hiddet ve taşkınlığın esiri, artık elinde değilmiş gibi devam etti, şimdi sesinde derin bir hayıflanmayla titriyordu: "Hayır, hayır, artık zaten her şey bitti... Zaten neye yarar, niçin susayım, her şey bitti... Her şey... Her şey..."

Suat kulaklarında uğultularla, boş gözler, kasılmış dudaklarla duruyordu; geri çekilmek istedi fakat Necip'in eli bir ricayla kalkmıştı: "Ah, beni hor görmeyiniz!" diye yalvardı. "Sizi öyle değil, bilmeyerek sevdim; nasıl olduğunu bilmeyerek, bir kardeş gibi, bir anne gibi sevdim!" Ve buraya ge-

lince tekrar acı bir sesle, “Hayır, beni aşağılayınız; ben bunu hak ettim!” diye inledi.

Suat onun bu sözleri söylerken birden başını elleri içine alıp oraya dayanarak hıçkırıldığını gördü. Şaşkın, bir şey söylemeyerek, kalbi derin bir acımayla sızlayarak susuyordu. Ne yapacağına karar veremeyerek donmuş gibi dururken bin tereddütler, kararlar arasında çalkalanıyordu.

Gitgide karanlık basıyordu; Suat elemli bir bakışla ona bakarken yavaşça çekilmekten başka bir kurtuluş çaresi göremeyerek uzaklaştı. Necip o kadar tapınılan bu kadının bu uzaklaşışı karşısında elinden mutluluk ve hayatının yavaş yavaş kaçtığını acı acı hissetti. Yağmur dışarıda bazen bir sağanakla hızlı ve hiddetli, bazen sessizce durgun ve yorgun yağıyordu. Necip burada ne kadar durmuştu, bunu anlayamıyordu. Başını kaldırıp etrafına baktığı zaman soğuk rüzgârlı bir gece içinde üşümüş olduğunu gördü.

Ne yapmıştı ya Rabbi? Şimdi biraz öncesini bir rüyadan uyanıp hatırlamak isteyerek hatıralarını karanlıklara gömülmüş bulanlar gibi görüyordu fakat kâbus asıl şimdi hükümlan olmaya başlıyordu. Birden kendini onun gözünde o kadar sefil ve bayağı gördü ki hemen yarın kaçmaktan başka bir çare olmadığını anladı. Onun karşısına nasıl çıkacaktı? Ona artık nasıl bakacaktı? O zaman şimdi yemeğe ineceğini düşününce ne yapacağını şaşırdı. Kendisini ayıplıyor, “Niçin, bunu niçin yaptım?” diye dövünüyordu. Ve yemeğe inmek gerektiği zaman ikisinin de yüzüne bakamayarak, hiçbir şey istemeyerek, kaçmaktan, kaçıp odasına kapanmaktan başka bir şey düşünemeyerek, sıkıntı içinde kaldı. Süreyya bu gece artık balığa gidemeyeceğinden dargın, kışın böyle gece gündüz yağmur yağınca evde hapsolmak ihtimaliyle gücenmişti. O uzun uzun söz söylerken Necip cevap bulmakta güçlük çekiyordu.

Suat bütün yemek boyunca sustu. Onun yüzünde nasıl bir gücenmişlik ve soğukluk olduğunu merak eden Necip, göz-

lerimiz rast gelir diye başını kaldırıp bakamıyordu; bir saniye oldu ki gözler birbirini çektiler, o zaman Necip Suat'ın gözlerini bulanık, bozuk gördü. O kadar sevdiği bir kadını böyle görmekten başka bir şey yapamamak onu harap etti. Yarın kaçıp kadıncağızı rahat ve huzurlu bırakacağını düşünerek bu kararından biraz ferahlık duydu, kendisini onun elemi karşısında unutuyor, “O rahat etsin de...” diyordu.

Gece sessizliği acı verici ve tekdüze oldu. Odasına çekildiği zaman birbirine uymaz bin düşünce arasında, yorgun zihninin, dinlenmeye muhtaç sinirlerinin bütün fikirler ve hisler kalabalığı arasında, iyi kötü kıyaslamalardan geçerek, hiçbirisinde duraklamayıp, çabuk bir geçişle hepsinden atlayarak, sabahı azaplar içinde bekledi. Ah söylemeseydi, şimdi yine önceki gibi olsaydı, onunla yetinebileceğini görüyordu; o zaman tekrar “Niçin?”ler başlıyor, bırakıp gideceği aklına geldikçe acı bir korkuyla yüreği yaralanıyordu. Sabaha karşı yorgun, hasta, dalmıştı; uyandığı zaman soluk bir günle yarı aydınlanmış odasında idama mahkûm olanların uyanışı gibi birden kaderini görmekten doğan korku ve titreyiş ile içi yandı. Tekrar “Niçin yaptım, ya Rabbim?” diye inledi fakat artık buradan defolup gitmekten başka çaresi kalmamıştı. O zaman, burada, hatta dünkü hayatının özlemine çekerken sefil ve aciz, hazırlandı. Aşağı indiği zaman onları odada, beraber, susmuş buldu. Süreyya, “Ooo, nereye Necip?” diyordu.

Sonra yakınmaya başladı: “Öyle ya, çünkü hava yağmurlu... Fakat bu ihanet, sadece ihanet! Bilir misin? Sana ne söylesek haklıyız. Kış geldi diye azat buzat cennet kapısında bizi gözet, ha?”¹⁰² Öyle şey olmaz!”

Necip, “Bunlar şaka!” diye dinledi ve gitmekte gecikmesi imkânsızmış gibi o da şakayla karşılık vermeye çalıştı. Sonra şakası onu özür dilemeye sevk etti, bu kadar uzun süre rahatsız ettiği için af diliyordu. Ruhu titreyerek, bu sözleri ona

¹⁰² Sevap kazanmak isteyenlerin veya tuttuğu niyetin yerine geldiğini görenlerin, adadığı sayıda kuş satın alıp, bunları elleriyle havaya atıp serbest bırakırken söyledikleri söz.

hitap etmekten doğan bir titreyişle sesini idare edememekten korkarak değersiz hissetti. Ah, ondan bir bakış, bir teselli kelimesi, bir af bakışı olmaksızın gitmek... Buna tahammül edemeyeceğini görüyor, başını eğmiş, sessiz, işle meşgul olan Suat'a bakmaktan korkarak, gözlerini çevirmediği hâlde sadece onu görüyordu.

Sonunda artık gitmek gerektiğini üzüntüyle görüp hasretle veda ederken, Süreyya'nın hâlâ devam eden şikâyetleri arasında onun başını kaldırıp bozuk bir sesle, "Bütün bütün değil ya! Yine gelir elbet..." dediğini işitti. Onun gözlerinin bir saniye, söylediklerine karşılık cevap bekler gibi kendisine baktığını hissetti. Ah bu gözlerdeki acı soru, bu yorgun ve zavallı, ağlamış gözlerdeki af, ışıık!

Necip, dünyaları hevesine oyuncak edecek coşkun bir neşeyle dışarı atıldı; kapıdan çıktığı zaman sendeliyordu, "Ah, beni seviyor, seviyor!" diye tekrar ederek çamurlara daldı.

Yağmur ince, soğuk, şimdi oradan, şimdi buradan küçük çırpıntılarla koşuşan rüzgârların elinde çırpınarak, inatçı yağıyordu; bir kış yağmuru denilecek inat, renksizlik, neşesizlik vardı. İnce potinlerini yumuşatıp ezen çamurlar içinde, orada burada birikmiş sulara batarak, gömleğinin, fesinin ıslanmasından habersiz kalarak, dünyadan bihaber görünüyor, öyle yürüyordu.

Ondan başka bir şey görmüyor, ondan başka bir şey işitmiyordu; o sözü söylemek için Suat başını kaldırdığı zaman, o bakışta o kadar perişan ve acıyan bir af damlası, o kadar masum bir merhamet titreyişi vardı, öyle bir ricayla aydınlıktı ki nereye baksa o gözleri, hiçbir yere bakmasa yine onları, kendi sefaletine karşın onun inceliğini, ondaki o çekingen ifadeyi, o affı görüyorum zannediyordu. Bu bakışla o söz ona büyük, kelimelerin gösterdiğinin ötesinde, büyük anlamlarla geliyordu. O kadar derin bir mutlulukla kalbi şişiyordu ki her şeyi, artık onu görmeyeceğini bile unutarak “Ah, benden nefret etmesin, beni sevsin de...” diye bunu her şeye bedel bir mutluluk olarak görüyordu. Bu, bütün ruh ihtiyaçlarına yetiyordu.

“Ah, seviyor, seviyor!” diye tekrarlayarak, her fikri bu sözlerle kesilerek yürüyordu. Vapur iskelesine gelmişti. “Vakit var!” dediler; orada duramadı, hareket gerekliydi, Sarıyer’e kadar yürümeyi tercih etti. Tekrar yağmura girdi; karşıdan görenler ıslanmış, fesinin püskülü büzülmüş, çamura bulanmış bu gence hayretle bakıyorlardı. İskeleye geldiği

zaman vapur henüz geliyordu. Biletçiye bir mecdiye attı, o soruyordu: “İstanbul mu?”, “Evet!” dedi. Fakat nereye gidiyordu, bilmiyordu. O bir şey biliyor, bir şey görüyordu: Suat ondan nefret etmiyor, Suat onu seviyordu, evet seviyordu, buna artık inanmıştı; işte hâlâ gözünün önünde o bakışı görüyordu.

Yağmur altında güvertede dolaşırken vapur Büyükdere’yi geçip Tarabya’ya geldi, iskeleyi görünce hatırladı, döndü; buradan Pazarbaşı, yağmur bulutu altında pek yakın görünüyordu ve kendisini o kadar mutlu eden kadının şimdi orada olduğunu, orada nefes aldığını düşünmek onu büyük bir ferahlık esintisiyle mutlu etti. Ah, dünya ne güzeldi ya Rabbim! Dünya ve hayat ne kadar güzel ve iyiydi! Yağmur! Fakat yağmurun ne önemi vardı? İnsan mutlu olduktan, sevdikten, sevidikten sonra her şey boştu. Sadece aşk, ah, sadece Suat vardı.

Daima oraya, ona karşı oturup oraya bakmak, sanki daima onu görmek, daima onu düşünmek o kadar sonsuz bir gönül ferahlığı veriyordu ki birden aklına gelen şeyle sevinerek Tarabya’ya çıktı; oradaki arabalardan birine binmek aklına gelmediği hâlde arabanın binecekmiş gibi önüne geçmesi üzerine atladı, “Otele!” dedi. Orada bulundukça daima Suat’ın yanında, onunla aynı gökyüzü altında yaşayacaktı; belki oraya bakarken Suat da otele bakmış bulunurdu, o zaman bakışlar buluşurdu.

Otel, bu eylül yağmurunun hapsettiği müşterilerle kalabalıktı; açtıkları odaya geçip elbisesinin ne hâlde olduğunu garsonun hatırlatmasıyla anlayınca elbise ihtiyacını gördü, beyaz elbisesi Yenimahalle’de, diğerleri evdeydi; onları aldırmak zorunda kaldı ve bunun için teşebbüs ederken bunları kendisine ait şeyler değilmiş gibi yapıyordu. Aşağı salona indiği zaman kadın erkek, on beş kadar misafirin bazıları gazetelere dalmış, diğerlerinin masa başında oyunla, konuşmakla meşgul olduklarını gördü; otelin defterinde otuz kadar isim

vardı. Hâlbuki koridorlarda dairelerin boş olmadığı, oralar-
daki konuşma hayhuyundan anlaşıyordu.

Fakat o bir köşede, yalnız başına, tek, tamamıyla kendi fi-
kirlerine dalmış olarak kaldı ve akşam, otelin bütün halkı ye-
mek vakti camlı salona geçtiği zaman o yine hepsinden ayrı,
bir kenardaki küçük masada yalnızdı; başka zamanlardaki gibi,
özellikle vapurlar ve otellerde çıkan bin türlü fırsatla kadınla-
ra yaklaşılmaya çalışacağına, yalnız ve Suat'la kalmayı tercih
etti. Çünkü ondan ayrılamıyordu, daima onunla beraberdi; bu
kalabalık içinde bazıları gerçekten diğerlerinden farklı birkaç
kadına ve bunların etrafında pervane gibi dolaşan genç, hat-
ta bazıları zarif erkeklere karşıdan yüksek bir bakışla bakarak
“Hayat bu mu?” diyordu. Hayır, kimse onun kadar sevmemiş
ve sevilmemişti. Bu aşk, bu oyunların yanında o kadar heybet-
li, o kadar büyük, o kadar dehşetli bir şeydi ki işte tamamen
aşktı. Bunlar böyle ihtiyaç ve sebeple değil, bir taklitle, sanki
görenekle aşk oyunu oynuyorlardı. Bu şimdi şuna, biraz sonra
buna aynı tebessümle söz söyleyen, hangisine daha samimi ve
istekli olduğunu ne o ne diğeri hatta ne de kendisini bilemeyen
Amerikalı şu muhteşem kadın... Ah, Suat'la onu kıyasladıkça
öyle sonsuz mutluluklar hissediyordu, onun tarafından öyle bir
cinayetle beraber sevilme fikrine, bu kadar tehlikeli, susturup
yok edemeyeceği kadar kuvvetli ve büyük bir aşkla sevilme
inancı karşısında o kadar kendisinden geçiyordu ki onu gör-
memiş, sevmemiş olsaydı hayatın, mutluluğun ne olduğunu
bilmemiş olacağını görüyordu. Hâlbuki büyük gördüğü bazı
kadınlar tarafından da sevilmişti ve hâlbuki hiçbirinden bu ka-
dar gururlu ve mutlu olmamıştı. O mutluluklar, şimdi hissettiği
bu kâinatı kuşatacak kadar ruh genişlikleri yanında ne değersiz
ve bayağı şeylerdi! “O olmasaydı demek ben de herkes gibi
olacaktım; aşk ve mutluluk nedir bilmeyecektim, bunun farkı-
na varmayacaktım.” diyordu. Etrafına bakıp, “Fakat nasıl ya-
şıyorlar ya Rabbim, sevmeden, sevilmeden nasıl yaşıyor?”
diye şaşıırıyordu. Evet, nasıl yaşamıştı? O zamana kadar kendi-
si nasıl yaşamıştı? Fakat hayatı nasıl bir çöldü!

Bir şişe St. Julien'den¹⁰³ sonra şimdi billur gibi Southern¹⁰⁴ ile dolu bardağını damla damla emerek etrafına baktıkça hepsinin hayatını bir çöl, alkol buharı arasında pek yoğun bir ufukla daralmış bir çöl gibi görüyordu fakat onun hayatı parlak gökyüzü altında sonsuz dalgalarını ebedî bir aşk kasesiyle sürükleyen deniz hayatı gibi ferahlatıcı, ahenkli ve lacivertti...

Gece uykusu, hiç bilmediği bir sersemlik oldu. Yemekten sonra içtiği viskiyle soda onu daha sersemletmiş, odasına hâlâ Suat'ın o perişan ve yalvaran bakışının af ışığıyla aydın girmişti. Yavaşça pencereyi açtı. Serin hava, denizin inlemeleri, karşı kıyıdaki ışıkların titreşmeleri arasında Yenimahalle'yi aradı; bir kenarı siyah, tehditkâr olan gökyüzünün orasında burasında tanıdık birer bakış gibi yıldız gülümsemesi vardı; dubanın ışığıyla yönü belirleyerek Pazarbaşı'nı buldu ve başını pencereye dayayarak, ateş ve hasretle, şimdi hüznü, oraya bakmaya başladı.

İçî bütün aşkını, bütün ateşini mümkün değil göstermeyeceği üzüntüsüyle yandı. "Ah, onu ne kadar sevdiğimi bilse..." diye üzüntü duydu, bunu o kadar sonsuz buluyordu ki Suat teşekkür eder, memnun olur zannediyordu. Sonra çekilip yatağına uzandı, tekrar onu düşünmeye başladı. Böylece mutlu düşüncelerle uyuduğu zaman, uykusunda ve heyecanla uyanışında, "Fakat o beni seviyor!" diye her şeyi yeni fark etmiş gibi kalbinde bir çırpınma, bir hoplama, gayet büyük bir korkuyla sevince kavuşmuş olmak hoplaması vardı; bazen mutluluk içinde uyandığı oluyordu, bunun memnuniyetiyle dalginken sebebini birden görüvermek onu yeniden bayıltıyordu.

Sabahleyin erkenden uyandı ve artık uyuyamayacağını anladı; başını kaldırıp baktı; henüz geceden kalma karanlık çekilmemişti; her ne kadar yağmur yoksa da hava renksiz,

103 Fransa'nın meşhur şaraplarıyla ünlü bölgesi.

104 Meyve, baharat ve viski aromalı, tahıldan yapılan, liköre dayalı bir içki.

orası burası bulutluydu. Pencereyi açıp yavaş yavaş sokulan gündüz içinde, saatlerce Yenimahalle'ye baktı; o kadar dalıp kalıyordu ki bazen hiçbir şey düşünmeyerek durduğu oluyordu; sonra güneşin ilk ışıklarıyla manzara dalgalandığı zaman giyindi, aşağı indi, erken bir kır seferi yaptı. Böyle hafif yürümek, rıhtımların üzerinde, durgun denizin yanı başında gezmek içini açtı.

Daima onu düşündüğü hâlde gözünün önünde değildi, gelirse bile sadece gözleri geliyordu; o zaman bazen durup feryada benzeyen bir mutlulukla, "Fakat işte seviyorum!" diye haykırmak istiyor, "Ondan başka kimseyi sevmeyeceğim." diye yemin etmek ihtiyacı duyuyordu. Sevmeyecekti ve cvct, hatta sevmemişti. İşte şimdi görüyordu ki şimdiye kadar kimseyi sevmemişti. Ta ilk gençliğinden beri, ilk hararet ve coşkunlukla hiçbir kadını kendisine yeterli bulmayan, hepsine birden sahip olmadan öleceği için yanan Necip, kadın olarak ne kadar yüksekte uçan emeller, aşka ait ne kadar dünyanın üstünde mutluluklar hayal etmişse Suat onu bu kadarcıkla, hepsinin ötesinde mutlu ediyordu. Hayatında bundan çok değil, hatta bu kadar mutluluk istememişti. Ruhunda bu kadarını istemeye kuvvet bulmamıştı. Ruhunun güçsüzlüğüne bakıp şimdi ulaştığı aşka karşı derin bir şükran hissediyor, "Ah Suat, bir sen varsın, bir sen!" diyordu.

O gün akşama kadar bu ruh hâli devam etti. Bazen yalnız mutlu, sakın, sonra tekrar heyecanlı ve memnun, talihini düşünüyor. O hoplama... Her saniye onu sevdiğini bilirken tekrar her saniye bunu unutup yeniden hatırlama hoplaması yüreğini diriltiyordu. Sonra onu sadece güzelliği için değil; büyüklüğü, eşsizliği için de sevdiğini, asıl bunun için sevdiğini düşünerek, "İşte asıl aşk..." diyordu. Bu dereceye gelince ona ait olmayan en büyük şey bile değersiz görünüyor ve ona ait olduğu için en değersiz şey değer kazanıyordu. Böyle, bir şeyin değerli olması için uzak ya da yakın, onunla ilgili olması yeterli olunca birçok şeye önem vermemeye alışmış

olan Necip bütün o şeyleri sevmiş, yüceltmiş gibi oluyor, birçok zaman tanıdığı şeyleri ona ait olmadığı için şimdi ihmal edip küçümsüyordu.

Sonra gece, musiki ona bir ruh gıdası oldu. Yemekten sonra Maskeli Balo'nun giriş kısmı telaşlı akışıyla birden başlayınca bir süre etrafında masaları işgal eden tuvaletli madamları, mösyöleri unutup kendisini o kadar mutlu olduğu küçük odada zannetti. Operanın küçük havalarının devamı onu kendinden geçiriyor ve serseme çeviriyordu. Musiki ona yanında Suat varmış, onun hava ve nefesini soluyormuş gibi bir hatıra görüşü, bir his nüfuzu veriyordu. O kadar sevdiği, "Fakat sapından koparılmış..."¹⁰⁵ parçasını bayıllıkla dinledi. Bu havalar ona hep Suat için yapılmış gibi geliyordu, ruhunun bütün özlemlerini o kadar ilan ediyordu. Bu gece bu musikinin etkisiyle hülyalı, farklı bir gece oldu, o kadar ki odasına çekildiği zaman üst üste içtiği şişelerin dumanlandığı zihniyle yatmaktan başka bir şey yapamadı fakat bütün ruhu mutlulukla hasretini yansıtan bir rebap¹⁰⁶ gibi heyecanla ve ahenkle titrekti. Uyumuyor gibi bir uykusuzlukla beraber uyunun sersemliği onu hayatını bütün musiki hatıralarıyla dolu evreleriyle istediği gibi düzenlemeye imkân bırakıyordu.

Ertesi gün geç uyandı. Güneş temiz bir gökyüzünü bütün parlak dalgalarıyla ışılatıyordu. Pencereyi açıp önce "Bonjour!" demek için o tarafa baktı; gökyüzünün atlas etekleri altında denizin sıcak dalgaları üstünde Pazarbaşı yıkanmış, ışıklar içinde tebessüm ediyordu. Birden öyle bir özlem hissetti ki üç gündür nasıl onu görmeyerek, görmediği hâlde de görmeye ihtiyaç hissetmeyerek kaldığını anlayamadı. Fakat gitmek fikrinin önünde şaşkın ve iradesiz kaldı. Nasıl gidecekti? Özellikle sonrasında ne olacaktı? Bunlarla meşgul olarak gezindi. Yemek için otele döndüğü zaman bu, o hâlde geldi ki ondan ayrı yaşamak imkânsız gibi göründü. Ne olursa ol-

105 "Maskeli Balo"nun ikinci perdesinde Amelia'nın söylediği "Ma dall'arido stello divulsa" isimli şarkı.

106 Gövdesi hindistan cevizinden, ön kısmı deriden ve sapı da çeşitli ağaçlardan yapılan üç telli, yaylı bir saz.

sun oraya gitmek için dayanılmaz bir arzu duydu ve yemeği güç yiyerek bir arabaya atladı.

Araba iskeleyi geçip Sefarethaneler rıhtımında Boğaz'ın temiz rüzgârıyla yıkanarak hızla giderken onun gözlerini düşünüyor, onlardan nasıl bir kabul göreceğini düşünüp taşınyordu. Birden onları ruhsuz ve manasız bulmak fikri onu o kadar korkuttu ki tereddüt etti ve bir kere bu olumsuz fikir ortaya çıkınca böyle sevildiğine dair o kadar da açık bir işaret görmediğini itirafa kadar devam etti. O zaman bir mücadele başladı; gitmek, orada tekrar o gözlerin güzelliğiyle bayılarak kalmak ihtiyacının bunları soğuk ve sakin bulmak korkusuyla mücadelesi... Buna Büyükdere'ye kadar tahammül etti. Fakat yaklaştıkça o kadar şiddetli bir kalp çarpıntısı ortaya çıktı ki bastonuyla arabacıya dokunup durdurdu, orada indi.

Şimdi nereye gidecekti? Sersem, düşünmeyerek geri döndü. Bilmeyerek yürümeye başladı. Köyün içinde yürürken sebebini bilmez gibi içinde bir eziklik hissediyor, üç günlük mutluluktan sonra şimdi bunun altında eziliyordu. Birden çayıra geldiğini gördü, Bentler yoluna saptı ve buradan onunla beraber kaç kere geçtiğini hatırlamak kalbini sızlattı. Az daha ilerleyince orada, sol koldaki bahçe dikkatini çekti. Burada arabalarını durdurmuşlar, su içmişlerdi. Ah artık bunlar imkânsızdı, değil mi?

Oraya, ağaçların altına oturdu. Yalnız, sessiz durmaktan zevk alarak daldı. Uzun uzun düşünerek, Suat'ın o bakışını tekrar görmeye çalışarak, ümit ve kuvvet bulmaya uğraşarak biraz gücünü topladı. O son bakışın hüznünlü rengi onun için binlerce manalarla dolu geliyordu. Suat'ın önce hiç ses çıkar- mayıp, başını bile kaldırmayıp meşgul oluşu kalbiyle ettiği mücadeleyi gösteriyordu. Fakat sonra kalbi üstün geliyor, gözler bu mücadelenin hüznüyle nemli, dudaklar tereddütlü, ses titrek, “Yine gelir elbet!” diyordu. Heyecan ona böyle, “Yine gelir,” diye teklifli bir söz söyletiyordu. Hayır, bu kayıtsızlık nefret olamazdı.

Alıştığı sessizlik içinde duyduğu bir gürültüyle başını çevirdi, yoldan geçen arabaya baktı fakat birden gözlerinde bir karartı gördü, arabada Süreyya'yla Suat'ı görüyorum zannetmişti ve bu birden onda bir ihanet yarasına benzer, bir koca kalbinde açılan yara gibi rahatsız etti. Bunda bir kadın ihaneti, verilen yemini bozmak gibi bir şey, bir facia görüyordu. Ona Suat kendisiyle beraber olmasa gezemez, eğlenemez gibi geliyordu; başını eğip derin bir acılık, matemli bir hüznle, "Ah talihsiz Necip, bilsen ki onun hayatında sen ne kadar değersiz bir şeysin, bunu bilsen!" diyordu.

Evet, bunu bilseydi de böyle geniş, sonsuz hayallere dalmasaydı, bir bakışta böyle sonsuz aşklar bulmasaydı! Bütün bunları kendisi, sadece kendisi yapmamış mıydı? Birkaç gündür o kadar mutlu eden inanç darmadağın olarak yerine büyük bir şüphe, onu takip eden büyük bir ümitsizlik geldi; ezen bir şüphe, boğan bir ümitsizlik... Kendisi Suat'ın hayatında hiçbir şey, yalnızca bir eğlenceyken Süreyya... Fakat Süreyya onun sahibi, amiri, kocasıydı. Onların hayatları birbirinindi. O, Suat'ı bakir ve masum almış, senelerce onunla yaşamıştı. Hatta Suat kendisini sevseydi bile onun gibi olmasına her şey engeldi. Bu evlenmeden, Süreyya'dan başka, bütün maddiyattan başka bütün maneviyat engeldi; her şey, bizzat Suat, bugünü ve geçmişiyle bir engeldi. Geçmişi Süreyyanın, onunla yaşamıştı, onunla yaşıyordu ve onunla yaşayacaktı. Şimdi birbirlerinin olsalar bile hiçbir zaman öyle olamayacaklardı. O, Süreyya'nın karısıydı, uzun zamandır karısı olmuştu, mutluluk ve zevkle olmuştu, hiçbir zaman bu hatıraları, zevk ve mutluluğu kendisi mahvedemeyecekti... Bu kadar sevdiği bir kadını sanki ortaklıkla kirletmiş olacaktı! Bunda taşkınlığa sevk eden bir kötülük görüyordu.

O hâlde sevilse bile bu yalnız bir yaradan başka bir şey değildi; Hâlbuki hiçbir zaman Suat kendisini her şeyi bırakacak kadar sevmezdi. Hatta bir parça bile seviyor muydu? Suat tarafından sevildiğine kendini bütünüyle inandırabilir

miydi? Bu fikirlerin etkisinde güçsüz, acı içinde, hâlâ o ihanet yarasıyla yaralı, tekrar onları görmemek için oradan kalktı, ağır ağır Tarabya tepesine çıkan yokuşa tırmandı.

Gecesi sessiz, karanlık ve acı dolu geçti. İçkiyle musiki elinde, fakat bu gece öldüren bir ümitsizlikle saatlerce bir söz söylemeyerek surat astı. Sabah, Boğaziçi'nin bahara benzeyen sisli bir sonbahar sabahı, bir anda ona Yenimahalle'deki sabahları hatırlatan durgun denizli, berrak göklü, taze, bütün incileriyle, gümüşleriyle, ipekleriyle titreyen bir sabah; şimdi onların orada belki henüz uyanmış olduklarını, mahrem ve samimi hayatlarını düşünerek otel hayatından bulantı veren bir sıkıntıyla kalktı. Giyinirken, aşağı inip gazetelerin başına geçtiği ve orada gazetelere gömülmek için uğraştığı zaman, zihninde bir fikir, onu karamsarlığa sürükleyip boğan bir fikir vardı: Ne olacaktı? Hayatı böyle karışıklıkla ne olacaktı? Bu hastalıktan iyileşinceye kadar ne yapacaktı? Ah sefil, daha dün burada ne kadar mutlu olduğunu düşündükçe, “Benim cezamdır!” diyordu. Gazeteleri elinden atıp dışarı fırladı. Yeniköy’e doğru, bir işi varmış gibi telaşla yürümeye başladı. Fakat karar, artık bir karar gerekiyordu. Fakat neye karar verilecekti?

Bununla birlikte karar verilmeden tekrar yemeğe dönmek, yine o kararsızlık içinde yemeğini yemek, tekrar o salonda, o adamların arasında oturmak gerekti fakat artık yorgun, her şeyden, sadece yürümekten değil düşünmekten, acı çekmekten de yorgun, oracıkta yorgunluktan ölüvermek için bekleyerek otururken, terasın kapısından birinin girdiğini ve arkasından gelen garsonun ona kendisini gösterdiğini gördü, sıçrayarak “Süreyya!” dedi.

Süreyya elini uzatarak, “Evet, ben geldim,” dedi. Sitem ederek işte sonunda kendisini gelip bulduklarını söyledi. “Fakat yalnız değilim, Suat aşağıda, arabada bekliyor,” dedi. Sonra alay ederek, “Eğer sizi bir mutluluktan alıkoymazsak alıp gezmeye götürmek için geldik,” diye açıkladı. Aşağı

inerken boğuk bir sesle cevap vermek isteyen Necip'e anlatıyordu: Onun burada olduğunu Suat çantasını almak için gelen otel hademesinden anlamıştı; bugün yarın uğrar diye beklerken sonunda gelmediğini görünce... “Zaten ben senin orada sıkıldığını anlıyordum; sen bir kere gürültüye alışmışsın, bizim köşemizde elbette sıkılacaktın... Fakat sonunda kavuştun ya, kim bilir neler vardır? Yine bir entrika mı?”

Necip orada, rıhtımdaki arabada çarşafından fark ettiği Suat'a yaklaştıkça perişan, titreyerek cevap veremiyor, şimdi onun yüzüne nasıl bakacağını düşünüyordu. Hayır, o yaptığı işten sonra ona artık bakamayacaktı. Hâlbuki Süreyya bir taraftan söylüyor, havanın güzelliğini anlatarak bugün Beykoz'a gideceklerini haber veriyordu. Necip oraya gidip Suat'ı selamladığı zaman hâlâ Süreyya'yı dinliyormuş gibi yaparak onun yüzüne bakamıyordu, Suat kocasına bakıp, “Gidiyor muyuz?” dedi. Onun baş işaretiyle aşağı indi. Süreyya arabacının parasını verirken Suat mutlu ettiğini ve sevildiğini bilen kadınlara özgü bir tebessümle, “Rahatsız etmedik ya?” diye sordu.

Necip haykırmak, bu gözlerin, bu tebessümün karşısında ölmek ihtiyacıyla güçsüz, gözleriyle, tavrıyla cevap vermeye uğraştı.

Fakat sandala bindikleri zaman baktı; oh, öle öle, başka bir ferahlık ve sarhoşluk hayatına giriyormuş gibi baktı; bunlar yorgun, çürük, donuk bir bulut kaplamış gibiydi. Şimdi bu gözler kendisinden kaçıyor, biraz önce parlayan bakışlarda şimdi bir sönüklük, bir kaçamak var zannediyordu.

Suat, o, önce buraya gelinceye kadar vereceği mutluluğun sevincinden heyecan ve titremelerle, ümit ve emelle perişanken şimdi hücum ve istila eden bir kuvvetle daha da düşürecek bir adım atmaktan doğan bir korkaklık ve tiksинmeyle güçsüzdü. Süreyya bugün neşeli, geveze, her şeyden bir söz çıkararak konuşurken Suat, “Ah, haberin olsa...” diyor, o Necip'e nasıl

olup da Suat'ın bugünkü Beykoz gezmesini aklına getirdiğini anlatırken bile bile onu Necip'in ayaklarına götürüp kabahatlerine, ihanetine gülünç bir şekilde alet etmek, Necip'in gözünde bile böyle bir adilik etmek kendisine ağır, iğrenç geliyordu. Ruhunda buna karşı bir isyan, işte kendisini bu hüznün ve büyüye, hoşnutsuzluğa, ömründe bu şiddetle ilk defa gelen saygısızlığa sürükleyen bir isyan ortaya çıkıyordu.

Son günlerin incelikli heyecanları onu iradesiz bırakmıştı fakat o zaman sadece olayların akışına kapılmaktan başka bir şey yapmıyordu; o zaman bir senedir kendisini harap eden acı verici düşüncelerden kurtuluyorum zannetmiş, henüz hayatında sevinçli anlar, acı fedakârlıklarla elde edilen bir mutluluk var zannederek buna inanmıştı. Necip'i sevdikçe, sevdiğini kabul etmek zorunda kaldıkça o zamana kadar sakin bir mutluluk içinde, daha doğrusu düz bir kanaatle geçmiş hayatında bu kadar şiddetli heyecanlar hissetmemiş olduğunu görmekten, görüp iradesiz kalmaktan başka bir şey yapamamış, bunu kendisine bile itiraf edemeyeceği bir hisle sürdürmekten zevk alarak yaşamaya dalmıştı. Fakat şimdi yapılan şey büsbütün başkaydı; şimdiye kadar kendisinin hazırlamadığı, idare etmediği olaylara oyuncak olurken bugün kendisi de buna bir hareket ilave ediyor, sanki bir enerji veriyordu. Dün sadece ona bugün gelip bir nevi kabul ve itiraf anlamına gelecek bu hareketle mutlu etmekten, onu görüp mutlu olmaktan başka bir şey düşünmezken, o hâli sürdürmekten aldığı zevke kendisini böyle tamamen bırakıverip bu tehlike üstünde çırpınmaktan dayanılmaz bir heyecan bulurken, şimdi daha ilk adımda hareketinin bütün çirkinliğiyle ezilmekten kendisini alamıyordu. Görüyordu ki kendisini bu mutluluğa bırakmak bile onun için imkânsızdı, bu zavallı, sonuçsuz, masum mutluluğa bile... Şimdi bir kere hareketinin çirkinliğini görmeye başlayınca bunu nasıl bir neşeyle, nasıl bir günah neşesiyle, özellikle namuslu kadınların hissettikleri kendileri için o kadar yasak olan bu şeyin bir parçasını, tehlikesiz bir kısmını sonunda yapmanın çekiciliğiyle, isteyerek,

memnun olarak yaptığını, sadece onu mutlu ettiği için değil, ne kadar güçsüz olursa olsun böyle bir hisle de yaptığını itiraf etmek onu kendisinden nefret etmeye ve tiksinnmeye, âdeta yüz kızartan bir utanca sevk ediyor ve kocasını kolundan tutup çekerek hâlâ devam eden pislikten uzaklaştırmak, bir zaman o kadar saygı duyduğu ve saygı duyarak mutlu olduğu bu adamları kendi eliyle soktuğu bu çirkin durumdan kurtarmak için ölüyordu. Her şeyin üstünde, his ve etkilelerin, düşünen ve muhakeme eden yetilerin de üstünde kayıtsız kalamadığı, duymaktan ruhunu engelleyemediği bir ses, bu şeyleri çirkin, iğrenç bulan bir dürtü vardı ki, ona bu durumu ağır, iğrenç gösteriyordu.

Fakat ne olacaktı? O kadar zaman alıştığı bu heyecanlardan mahrum olunca hayatını tahammül edilmez bir çöl olacak gibi görüyordu. Ah, sadece öyle devam etseydi, insanı boğan bu acı verici acizlikler olmadan, sadece o masum heyecanla devam etseydi... Fakat onun mümkün olmadığını ve mümkün olamayacağını görüyor, hem işte artık o zamanı geçmiş buluyordu, o artık tekrar bulunamayacak geçmiş bir emel olmuş, olaylar onu bir tarafa iterek ileri sıçramıştı. Şimdi ne yapmalıydı ya Rabbim?

Hiçbir zaman hayatı böyle ele geçmez, yola gelmez, hain bir şey olarak bilmemişti; o hayatını geldiği gibi yaşamıştı; sonra onu kendisine uydurmak zorunda kalınca öğrenmeye, tanımaya başlamış, tanıdım dediği yerde yine bilinmez bulularak sonunda onun anlaşılmaz bir bilmece, bütünüyle çaresizliklerden oluşan acı verici bir bilmece olduğunu görünce dehşeti artmıştı. Şimdi, artık bu hayata karşı bir kin ve gazap hissediyor, bir şey yapamamak imkânıyla büyüyen bu kin onu acı, zalim yapıyordu. Ne kadar aldanmış olduğunu, hayatını güzel ve mutlu bir hayat diye görmekten çok öyle devam edecek, öyle devam etmemesi için hiçbir sebep yok diye inandığı için ne kadar budalalık etmiş olduğunu, bir gün, sadece kalbin yorulduğu, ruhun usandığı için her şeyin değişip insanın yabancı bir çevre, yabancı bir hayat içinde yaşadığını, hatta

o zamana kadar bile aldanarak yaşadığını kabule mecbur kaldığını görüyor, her şeyi şimdi anlıyordu. O hiç düşünmemiş, buna ihtimal vermemişti. Ruhu daima bir hâlde kalacak, kalbi ölünceye kadar öyle vuracak zannetmişken, işte ona da yaş, o her şeyi en gerçek rengiyle görüp anlamak yaşı geldiğini görüyordu; bir anlam veremediği, bir sebep bulamadığı sıkıntıların hep alıştığı hayatın artık ruhuna yetmediği için ortaya çıktığını ve sonunda şimdi ruhunun kıymetli gıdasını bulduğu zaman, o hiçbir şeyi bilmeden düzenlenmiş ve kabul edilmiş hayatın bağlarıyla bağlanarak bu yeni mutluluğu reddetmek, uzaklaştırmak zorunda olduğunu görmek kendisine acı geliyordu. Ah, tekrar hayatına başlamak mümkün olsaydı...

“Ne kadar dalgınsın Suat? Etrafına baksana!”

Uyanır gibi oldu, Süreyya şikâyet ediyordu: “O kadar arzu, o kadar rica, şimdi suskunluk ve sıkıntı...” diyordu.

Hava, yine o sıcaklık ve rengin üzerine şimdi hissedilmez bir tül çekilmiş gibi ketum bir gölgeye, sıcaklık hafif bir parlaklığa, ancak hissedilen ılık bir esintiye dönüşmüş, ışık sadece bir yansıma hâlinde yayılıyor, denizin lacivert gözleri sanki bulanarak göğsünde fişkıran o keskin bahar kokusuyla Beykoz koyuna doğru sokuldukça kararıyordu.

Çayırı bütün bütün ıssız buldular, ağaçların gölgeleri, yarı bulutlu gök altındaki çayır soluk, zavallıydı. Yalnız son yağmurların ve dünkü güneşin verdiği bir tazeliğe hüznü bir yeşillik vardı; onlar, çayırın bu rengindeki güzellikten bahsederlerken Suat çınarlardan sarı, kuru düşen yaprakların kapladığı yollarda yağmurlarla ıslanarak oluşturdukları çamura, bu çürümüş yapraklara bakarak, “İşte!” diyordu.

Necip etrafına bakınarak, “Havanın rengi gitgide soluyor,” dedi.

Bastonuyla karşıdan ağır ağır yükselen bulut yığınlarını gösterdi. Süreyya, “Ey, ne olacak?” dedi. “Geçenki havaları düşünsene! Neydi o yağmur, o rüzgâr?”

“Ama dün ve önceki gün ne kadar parlaktı, bir yaz günü gibi...”

“Eee sonbahar bu... Bu kadar güzellik ve sıcaklık verdikten sonra! Eylülünden daha ne beklenir? Eylül, malum ya, hüznün ve matem ayıdır.”

Bu söz üzerine Suat’a hayatının bu çağı, ömrünün, kadınlığının eylül gibi geldi. Eylül... Öyle bir ay ki, geçen her güzel günü için ona minnettar olmak gerekir. Eylül, üzüntü ve hasret ayıdır, içine birkaç günlük kış hücumundan acı düştüğü için insan o güzel havaların, devamlı yazın artık geçtiğini anlayıp üzülür ve hasret çeker.

Kendi hayatı da böyle değil miydi? Son günlerin güzelliğinden sonra şimdi yine imkânsızlığa, hüznün ve sıkıntıya düşmemiş miydi? Tıpkı şimdi düştüğü gibi, yazın da farkına bile varmadan, nasıl elindeki mutluluğu kaçırpı ilk kış hücumuyla hayıflanıyorsa, o da demin anlayıp eski günlerin özlemini çekmemiş miydi? Hayata yeni baştan başlamak arzusu, bugün tekrar yaz olsun emeli gibi bir şey değil miydi? Bir senedir onu harap eden endişelerin, acıların ne olduğunu artık iyice anlıyor, “İşte benim eylülüm!” diyordu.

Eylül... Henüz renk ve güzel kokular bitmemiş fakat baharın bol renkleri hissedilmez şekilde kaybolmuştu. Bu kayboluşta geri gelmek ister gibi bir eda vardı ama bu boş, acı, hırçın bir edaydı ve buna rağmen baharın rengi soluverdi. Artık uyanmış, tabiatın ruhunu görüyordu; yaprakların nasıl sararmış, birçoğunun düşüp çamurlarda çürümüş olduğunu görüyor ve şimdi, hava ne kadar güzel olsa, o bir iki güzel günün verdiği acılıkla, bu güzel havaların ne kadar geçici, bu renk ve güzel kokuların ne kadar vefasız, ne kadar ele avuca sığmaz, eldeyken kıymeti bilinmemiş, öylece harcanmış bir hazine olduğunu acı acı görüyordu. İşte artık ne bir çiçek kalmıştı ne de güzel bir koku... Artık tahammülü de kalmamıştı, hepsi çürümüştü... Önceleri yağmur yağsa umursamazlardı, yağmurdan

sonra yeni bir hayat, yeni bir tazelik gelirdi; şimdiyse... İşte yağmur, işte kış, her şeyi çürütüyordu. Her şeyi...

Evet, her şey çürüyor, her şey... İnsanlar çürümeyecekler mi? Eylül'de, sanki bahara hasret çeken hüzünlü bir tazelik, sanki üzerine çöken kışın kendisini yok etmek isteyen sonbahara rağmen devam etmek, yine bahar olmak mücadelesi vardır fakat bunun için muhtaç olduğu şeylerden mahrumdur ve kendisinde de dayanma gücü kalmamıştır. Tabiat da bunu anlamış gibi acı bir düşünceyle üstüne çöken ıssızlığın, matem altında ezilerek durur. Ne kadar uğraşırsa uğraşsın, ne kadar dayanabilirse dayansın kışın galip geleceğini, artık her şeyin, her ümidin bittiğini, buna dayanmak gerektiğini anlamaktan doğan bir güçsüzlük ile ağlar... Ne renk ne de güzel koku... İşte yapraklar ölüyor... Rüzgâr insafsız, yağmur inatçı; her şey çürüyor, oh! Her şey çürüyor...

O zaman eylül kendisine, tabiata ilk yılgınlık ayı, ölümlülüğü ilk hissetme ayı, ilk faydasız ve acı veren mücadele arzusu gibi, hayatın ne olduğunu anlayıp farkına varılmadan geçen güzel geçmişin hasretiyle ilk boynu bükülen ay gibi göründü. Ayaklarının altında çamurlanmış çürük yapraklara bakarak, "Evet, her şey çürüyor, demek biz de çürüyeceğiz," diye düşündü.

Demek ki çürüyecekti, o da çürüyecekti! Böyle hiçbir mutluluk gelmeden, daha henüz beklerken, özellikle hayatının nasıl hiçbir şeyin farkına varmadan geçmiş olduğunu anladıktan sonra, artık bir şey yapmanın mümkün olmadığını da görerek, böyle çürümek, bitmek, ona pek insafsızca, pek acı geliyordu.

Hâlbuki işte onda yaşamak için daha şiddetli bir arzu, mutluluktan mahrum olmamak, hayatını kaçırmamak için derin bir ihtiyaç, gerekirse mücadele yeteneği vardı. Fakat her şey boş değil mi? Ne olsa, ne yapılsa kış gelmeyecek mi? Ya gelinceye kadar? Hiç mi, hiç mi bir şey yapılamaz? Böyle görerek, anlayarak, bile bile hayat ve mutluluktan vazgeçmeye tahammül etmekten başka bir şey mümkün değil mi?

Derin bir hüznün içinde, bu fikirlerden habersiz konuşan Süreyya ile Necip'e baktı. Süreyya, Necip'e bir şeyler anlatıyordu; eliyle ileriye göstererek konuşurken Necip de Suat'a bakıyordu; o zaman, gözler arasında, bugün ilk defa ciddi, ateşli bir çarpışma oldu; Necip bu bakışta ne kadar derin, acı bir şikâyet ve yardım isteği gördüyse Suat da onun gözlerinde o kadar derin, o kadar samimi bir sevgi, her mücadeleye hazır, her tecrübeye açık, ölümlere kadar sürecek bir bağlılık görüyorum zannetti ve bu ona ağır gelen çaresizlik, kimse-sizlik hissi içinde büyük bir teselli verdi; o kadar ki ona baktıkça devam edebilen bu hissi sürdürmek için baktı, gözlerine hükmü geçemeyerek onların bakmasına müsaade etti. Böyle, birbirlerine bir süre baktılar, sanki gözler uzun süre birbirinden kaçan ruhların artık direncini kaybetmesiyle zayıf ve hasta, acı bir mücadele ile büyülenmiş, güçsüzdüler.

Fakat bunda kuvvet veren bir hâl vardı, belirsiz, uzak bir kurtuluş ümidi gibi bir şey; sanki bu öksüz ve çaresiz ruhlar için birbirinin gözlerinin derinliklerinde bitmiş hayatlarının tedavisi var gibi bir şey... İşte bunun için, gözler bir an olup birbirinden ayrıldıkları zaman, tekrar o gökyüzüne koşup yine ümit ve kuvvet bulmak ihtiyacı devam etmişti. Bunu bilmeyerek, düşünemeyerek, artık boyun eğmeyen bir dürtü ile yapıyorlardı; o kadar ki bütün o sersemlik içinde, akşama kadar üç dört defa daha öyle bakiştılar. Fakat bu birçok arzular, arzuların birçoğunun cesaret ve dayanma sonucunda eyleme doğru sürüklenmesinden sonra mümkün oluyordu.

Sonunda akşam olup son vapurla Rumeli'ye geçerlerken, Süreyya Necip'i götürmek isteyip de o reddettiği zaman bakışlar tekrar birbirlerini aradılar ve bu sefer bu buluşmayla öyle kendilerinden geçtiler ki, bu sanki uzun bir sohbet oldu, Necip bütün mahrumiyetlerinin tesellisiyle sersemlemiş, Suat bir bilememelik, bir dayanamamazlıkla bitkin, sanki beraber olamamalarının acısını ne kadar birbirleri için yaşadıklarını anlatarak çıkarmak için derin derin bakiştılar.

Bu, bir süre sadece gözlerle konuşulan bir hayat oldu. Sanki kalpler bütün söylemek istediklerini, Suat'ın arzularını, emirlerini, Necip'in şükran ve hayranlığını anlatmak için gözleri memur etmiş gibi, gözler sadece kendilerinin anlayacağı anlamlarla sonsuz parıltılar meydana getirdi. Necip bir şey söylemekten aciz, mutluluğuyla boğularak, sadece boyun eğiyor, büyümlü bir rüyadaymış gibi sadece Suat'ın cazibesine teslim olarak gidiyordu. Suat'ın öyle zamanlarda öyle bakışları oluyordu ki bu ona bir hayat verilmiş gibi mutluluk veriyordu. Konuşurken, gezerken, gidişte, dönüşte, bu hayata kuvvet ve hırsla sarılmak arzusunu veren bakışlarla kendinden geçiyordu. Veda edip oradan ayrıldığı zaman öbür güne kadar gömüldüğü karanlıkta bu bakış bir rehber, bir teselli ışığı ve kuvveti oluyordu. Bunda bir bilinmezlik bulunuyordu, her an insanı mutluluğuna inandırmayan, her an bunu bir rüya, bir yanlışlık zannettiren bir geçicilik vardı ki bazen ümit ve emelle ateşli bir heyecan, kendisini hemen şüpheye teslim edecek bir heyecan oluyor fakat hemen sonra, kavuşmaya bedel bir mutluluk, gönül ferahlığı veren bir tebessüm ve küçük, belki anlamsız, belki hiç olan bir tebessüm hepsini mahvedip sadece kendisi hüküm sürüyordu.

Ah bu bakışların bazen nasıl anlamları, nasıl incelikleri, nasıl renkleri vardı! His ve ifadesi imkânsız, anlatılması mümkün olmayan şiirleri, güzellikleri, insanı nasıl birden mutluluk göğüne yükselten renkleri vardı! Bazen derin, siyah, ağırbaşlı sustuğu olurdu; sonra yakan bir tavırla titreyerek yalvarır, perişan bir gözle bakardı; bazen hükmeder,

emreder, daha sonra yumuşar, razı olur, lütfeder, söz verirdi, “Peki!” derdi. Bazen de sadece, “Seviyorum, mutluyum!” diye itiraf ederdi. Şuhlaşıp şüpheli bir güvenle baktığı, sersem ve sarhoş, teşekkür ettiği olurdu. Ah bu bakışlar, ona ne mutluluklar veriyordu. Henüz açılıp mutlu olacağına, uzun yaşayacağına inanmayan bir goncanın emeli gibi narin, ince bir saadet...

Suat öncekinden çok kadınlığına, süsüne özen gösteriyor, onun daha güzel, daha zarif olmaya dikkat ettiğini, kendisi için merak ettiğini anladıkça çıldırmak isteyerek, “Hep benim için yapıyor. Ah, seviyor ya Rabbim, ne kadar seviyor, ne kadar!” diye haykıracağı geliyordu. Kadınlığın bütün aletlerine, bütün silahlarına boyun eğmiş, büyülenmiş, benliğini kaybetmişti.

Sık sık Yenimahalle’ye gidiyor, bazen yemeğe kalıyor, bazen gezmeye çıkıyorlar, sonra yalnız dönüyordu. Bir gün otelde öğle yemeğini yedikten sonra bir vapura atlayıp oraya gittiği zaman Suat’ı yalnız buldu; Süreyya on bir vapuruyla İstanbul’a inmişti, o zaman orada yalnız oturmaktan çekinerek ve dönmek de istemeyerek tereddüt etti fakat Suat birden kapıldığı heyecandan sonraki durgunlukla, “Fakat hemen gelecek, sekiz buçuk vapuruna yetişecekti.” dedi. Kendisinin gitmesini istemediğini gören Necip memnun duruyordu; ikisi de titriyorlar, yabancıymış, ilk defa görüşüyorlarmış gibi kalıyorlardı, birbirlerinden ve sonra başkalarından korkuyorlardı. Suat, Behice Dadı’yı önemli bir şey söyleyecekmiş gibi yanına çağırıyor, o gitmek isterse telaş ediyor, yalnız kalmaktan korkarak, titreyerek susuluyor, söz bulunmuyor, hatta birbirlerine bakamıyorlardı.

Fakat gittikçe alıştılar, son on günün bütün bakışlarından, anlamlarından kurtulup, sadece sıradan şeylerden konuştukları oldu; sanki aralarında hiçbir şey geçmemiş gibi görünüp birbirini aldatır gibi duruyorlardı. Hava cesaret edilip çıkılmayacak bir ekim havasıydı; keskin bir rüzgâr esiyor, güneş

oraya buraya yığılmış bulut kümelerinden kurtulup sürekli sıcaklık vermiyordu. Burada, denizin karşısında, o kadar zaman Suat'ı o kadar istediği bu odada böyle yalnız kalbinde sevmek inancı, sevmek ateşi varken suskunluk ve telaşa büyük bir zevk bularak, oradaki komedinin heyecanıyla bayılarak, kendilerinden bile gizlemek istiyorlarmış gibi söz söylemekten, bakmaktan korkarak, fakat bu herkesten gizli, kıymetli mutluluklarının böyle var olduğunu hissetmeye devam ettikçe bir süre Suat bütün bütün kendisininmiş gibi hayale daldı.

Çay vakti gelip Suat'ın özel bir itinayla hazırladığı çay masası getirildiği zaman bu his bütün bütün kesinleşti; Suat'ta sadece hareketleriyle öyle bir ruhunu vermek, en küçük tavırlarındaki samimiyetle öyle bir kendisini bağışlamak rüyası vardı ki bunlar Necip'i bakışların anlamlarından daha çok kendinden geçiriyordu. Böyle ufak, masum sözler, masum olsun diye söylendiği hâlde de çok anlamlı gelen küçük konuşmalarla sesinin titrediğini hissettirmemek için titreyerek, bir ihtiyatsızlıkla bütün bu güzelliği darmadağın etmekten korkarak geçen bu birkaç saat şimdiye kadar geçen en mutlu günlerine üstün geldi.

Fakat Süreyya'nın gelmesi onları bu güzel düştten pek acı bir şekilde çekip çıkardı. O zaman hücumuna direnemediği bir sıkıntının hüznü, bu mutluluğun bütün acılığı onu harap etti; ne kadar yalan, gerçekleşmesi imkânsız bir mutluluğun oynacağı olduğunu anlayıp böyle ezilmiş dururken Suat'ın bunu fark etmiş gibi ümit ve teselli bakışlarıyla baktığını görüyordu. Fakat Necip'in kalbindeki acılık ve hüznün o kadar derindi ki istediği mutluluğa onun da artık istekli olması yetmediğinden o kadar perişandı ki, bu bakışların cazibesiyle her zamanki gibi teselli bulmadı, içi rahatlamadı. Ve şimdi yine oradan ayrılıp yine onları yalnız ve mutlu bırakıp sefalet ve yalnızlıkla inleyeceğini düşünerek onu yine sahibine bırakacağını, her vakit, her zaman böyle olacağını, ona böyle

birkaç saat hayalinde bile sahip olamayacağını görerek, bu gecenin ne tahammül edilmez ne uykusuz bir azap gecesi olacağından korkuyordu.

Gitmek için kalktığı zaman Süreyya'nın, "Canım, kal da yemek yiyelim!" teklifini üzülerken ama kesin bir şekilde reddederken Suat öyle bir baktı ki! Sanki onun ruhunun bütün acılarını hissetmiş ve onun böyle üzgün gittiğine hiçbir zaman razı değilmiş gibi bir üzüntüyle, merhametle, rica ve aşkla karışık bir bakış... Fakat Necip bu kadar anlayışlı bir kadına sadece yalandan sahip olduğunu görerek daha üzgün, hatta Suat'a bile gücenmiş, belki yalnız ona gücenmiş, "Hayır, gideceğim, siz kalınız ve mutlu olunuz! Ah, beni bırakınız, zira ölüyorum, işte aranızda beni öldürüyorsunuz!" diye haykırmak, haykıramadığı için öfkeyle gitmek istiyordu; o zaman bu bakıştaki anlamları şimdiye kadar kendisi çıkarırken, hatta belki yanılmak ihtimali olsa da, bu sefer açık bir anlam görüldü: O artık hükmedercesine, "Hayır, mutlaka kalacaksın, ben öyle istiyorum!" diyordu; artık Suat ilişkilerinin kabul edildiğini, devamına razı olunduğunu bu bakışlarla inkâr edilemeyecek bir şekilde göstermiş oluyordu. Necip'in bu bağlılık eserine karşı gözlerinin acılığı silinirken Suat'ın bakışı, "Evet, kal; bende öyle derin ve tükenmez bir teselli ve ümit kaynağı var ki!" diyordu.

Suat bu gece eşsiz bir biçimde bir teselli ve şifa perisi, bir cazibe ve mutluluk perisi oldu. Onun hüznünü geçirmek, onu mutlu ve tebessüm eder görmek için öyle hâlleri oluyordu, öyle sözleri, öyle bakışları vardı ki Necip içinde, deminki karanlığın yerine şimdi bütün bir mutluluğun dolup taşıdığını hissediyordu. Onun sözleri, tavırları belki yine her zamanki gibiydi fakat şimdi onlarda özel bir renk görür gibi oluyor, artık en anlamsız şeyleri bile çok anlamlı geliyordu. Necip'i asıl kendinden geçiren şey onun hayatında ve davranışlarında kendisinin de etkisinin olmasıydı; onun hayatına giriyorum, onu zapt ediyorum mutluluğuyla boğuluyordu. "Benim

için, benim için!” diye onun hiçbir erkeğe, belki kendinden başka hiç kimseye böyle kadınlığını, bütün hazinelerini, bütün ruhunu vermeyeceğini, yalnız kendisinin bu kadar mutlu olduğunu düşünerek boğuluyordu. O zaman teşekkür etmek ihtiyacını hissetti; kesin, hükmeden bir ihtiyaç, hemen ağlayarak teşekkür etmek ihtiyacı... Bunu anlatabilmek için ne yaptıysa başarılı olamadım zannetti; yanıyordu, ölüyordu. Hâlbuki Suat anlıyordu, onu aciz görmemek için kadınlığının bütün yol göstericiliğiyle uğraşmış ve şimdi düşünmeden, sadece hissiyatına uyarak, sadece keşif ve buluşlarla, heyecanlardan mutluluklar yaratarak ve onun gözlerinde nasıl mutlu olduğunu, nasıl teşekkürlerle baktığını görerek yeni bir hayat buluyormuş gibi oluyordu. Onu hep böyle karanlıklardan kurtulmuş, mutlu gördükten sonra gitmeye kalkışmasına engel olmadı. Ayrılırlarken birdenbire dedi ki:

“Geçen gün Süreyya söylüyordu. Fakat artık ben de inanıyorum ki onun hakkı varmış, Necip Bey!”

Necip şaşkın bakıyordu. Süreyya gülümseyerek, “Ha!” dedi. “O konuda haklıyız.”

Necip soruyordu: “Niçin efendim?”

Süreyya yeniden güldü: “Suat’ı bir gün otele yemeğe davet etmediğin için olmalı...”

Suat başını sallayarak, “Hayır, hayır!” dedi. “Mümkün olmayan bir şeyi istemek bile bile reddedilmektir. Ben o kadar güç şeyleri istemem fakat insan hiç olmazsa sadece köyüne davet eder. Tarabya’nın ne güzel tepeleri vardır!”

Necip mutlu, birden kalbi çarpıp teşekkürle bakarak:

“Yemin ederim ki aklımda! Fakat... Bilmem, havalar...”

Suat, gülerek Süreyya’ya döndü: “Zavallı hava!” dedi. “Bereket versin ki o var, olmasa nice şeyler bahanesiz kalacaklardı; yazın çok sıcak, kışın çok soğuk olmasa neler geri kalmayacaktı, değil mi? Şimdi sonbahar, havanın ne kabaha-

ti var? Fakat kendi kabahatlerimizi, haksızlıklarımızı ondan başka neye yüklemeli?”

Yarın için Tarabya’da onları bekleyeceği kararlaştırılıp araba bulmak için köye kadar giderken Necip kendisinden geçmiş, şaşkın, kendi kendine, “Ah nasıl şeyler, nelere kadir değiller ya Rabbim! En masum görüneni bile! Ah bu kadınlar!” diyor, sonra başını sallayarak, “Neydi o; mümkün olmayan şeyi istemek bile bile reddedilmektir, öyle mi? Fena tembih değil!” Bundan sonra hayatlarının başka bir devreye girdiğini, münasebetlerinde önemli bir adım daha atıldığını görüyordu. Bu geceki bakışta o kadar açık bir kabul ifadesi ve teşvik vardı ki artık bu aşkı ikisi için kesinlikle kabul edilmiş bir şey olmak üzere gösteriyordu. Artık belirsizlik, her şeyin bir rüya olma ihtimali kalkmıştı; elle tutulur bir kanıt vardı; bir sigara yakarak, “Pekâlâ, ne olacak, bunun sonu ne olacak?” diye soruyordu. Saadeti kendini o kadar bencil hâle getirmişti ki adım adım böyle Suat’a yaklaşıp bir gün her şeyin mümkün olacağını şimdiden görüyor, bununla mest oluyordu.

Öbür gün öğleden sonra Tarabya tepelerine çıktılar.

Hava sabahleyin kalın ve geniş bulut tabakalarıyla örtülü ve dolgunken bunların altından öğleye doğru güneş kurtulmuş, hafif bir lodosla birleşen bulutları dağıtmış, etrafı, yükseldikçe hissedilen ılık bir yaz nefesiyle kuşatmıştı.

Tarabya'nın atkestaneleriyle, genç kavaklarla çevrili olan İstanbul yolundan yürüyerek, yüksele yüksele bütün Boğaz'ı, ta uzakta Karadeniz'i gördüler. Hacıosman bayırından Büyükdere'ye indiler. Orada havanın tekrar donmuş, serin bir rüzgârla denizin büzülmüş olduğunu görüp döndüler.

Necip bu gezintiyi sıcak ve sonsuz bir sevinçle beklerken, bugünün de böyle bitmiş, geçip gidivermiş olduğunu, yine kendinin yalnız dönmek zorunda kaldığını görünce, hep kendi acısıyla biten bu teşebbüslerden yorgun, yine sıkıntıya mağlup olarak durdu.

Suat artık en gizli duygularını bile sezen ve sezdiğini anlatan bir ruh bakışıyla onun gözlerinin içine yoğun bir bakışla bakarak ve ilk yalnız kaldıkları zaman, "Galiba yoruldunuz!" dedi.

Dudaklarında inci gibi bir tebessüm, gözlerinde meraklı bir ifade vardı.

Necip, "Niçin?" diye sordu ve durgunluğu için sorduğunu anlayınca "Başka ne yapalım?" dedi. Sonra bütün üzüntü ve acısını anlatmak istiyormuş gibi ekledi: "Bugün de bitti, işte o kadar şevkle beklediğim bugün de geçti de onun için..."

Suat, o tebessümü yarı solmuş, gözlerinde henüz son pırıltıları titreyerek sönüyor, bakıyordu. Necip yeniden sessizliği bozdu. Derin, hararetle bir biçimde içini çekerek, “Ah bilerseniz, dünden beri bugünü nasıl bekledimdi. Dün gece o kadar mutluydum ki! Sabaha kadar uyuyamadım. Zannediyordum ki bugün büsbütün başka olacak. Daha... Bilmem fakat gördünüz ya, hiç... O da geçti, hep geçecek... Hep geçecek... İşte böyle...”

Sesi sonsuz bir üzüntü ve elemle söndü; büyük bir ümitsizlikle elini sallayarak sözünü bitirmedi. Tekrar sessizlik oldu. Suat elemli, dargın bakıyordu, sanki sormak istiyordu: “Niçin fakat niçin?” demek istiyor, söyleyemiyordu. Kendini zorluyor, “Hayır, ben istemem, keder, acı istemem!” demek için ölüyordu. Fakat en küçük bir söz onu korkutuyor, dudaklarını kilitliyordu. Bu söz söylenirse her şey, kendisi, bütün bu hâl mahvolup, yerine hep kötülük, azap ve pişmanlık geçecek diye korkuyordu.

Necip kendi kendine düşündüğünü ona da söylemek ister gibi dudaklarında acı bir tebessümle, “Ah dün, dün...” dedi. Sözü kendi kendine söylüyormuş gibi bir hâli vardı: “İşte otuz yaşındayım, hiç dünkü kadar mutlu olduğumu bilmiyorum. Bir süre, bakınız, sizin karşınızda bir süre zannettim ki... Sadece ikimiz varız.”

Burada sesi kısıldı, kendisini iştikten korkuyormuş, bir cinayet işlemiş gibi gözleri dondu; sonra bunun nasıl kötü bir çılgınlık olduğunu anlatmak istiyor gibi “Ah ne rüya, ne acı bir rüya!” diye acı acı gülümsedi.

Suat’a söyleyecek ne kadar sözleri varken, hatta hâlâ söylemek ihtiyacını hissederken, söylemek için böyle anlamsız, alakasız sözlerden başka bir şey bulamıyordu; kesik, birbirini tutmayan cümlelerle boğazı kuruyor, sinirleri gevşemiş, titriyordu; fakat o kadar... Süreyya’nın girdiğini görerek piyanonun üstündeki fesini almaya davrandı, Süreyya, “O ne o, yolculuk mu?” diye sordu. “Evet, artık vakit geldi, gidiyorum,” dedi.

Burada bir süre daha kalmak bir mecburiyetmiş gibi, bu mecburiyete katlanması büyük bir azap olduğu hâlde yine gitmek istiyordu. Suat'a karşı derin bir kırgınlığı, sebebini bilmediği bir dargınlığı vardı ve ona böyle acı çektirmekten büyük bir zevk alıyor, onun gözlerindeki keder ifadesini görerek içi açılıyordu. Onun kendisinin gitmesini istemediğini bilerek gitmeye katlanmaktan, onu öyle ezmekten hoşlanıyordu, sonra, "Evet, sadece o kadar, sadece burada yemeğe kalmaktan ibaret... Hiç düşünmüyor... Bir kadın mutlu etmek isterse her şeyi, severse her şeyi yapar." diye durumunun dayanılmaz, iradesi imkânsız oluşunun acısını ondan çıkarmak istiyor, bütün sorumluluğu ona yüklüyordu.

Süreyya, "Öyle ya, Summer Palace¹⁰⁷ bu... Doğrusu orası dururken, o beyaz salonda yemek varken burada kapanıp kalmak büyük fedakârlık..." diyordu. Sonra karanlık, kederli, sessiz duran Suat'a sordu: "Değil mi?" O başını, "Bilmem!" yahut "Elbette!" gibi belirsiz bir işaretle oynattı. O hepsini anlıyordu. Çünkü kendisinde de o fırtınalar vardı; her gün asıl mutluluk gelecekmiş gibi bir özleyişle ertesi günleri beklerken onlar sonsuz uzayıp gidiyor, acı verici hayal kırıklıklarından, elemelerden başka bir şey ele geçemediğini görmekten doğan karanlıklar onu da yıkıp harap ediyordu. Fazlasıyla uğraştığı hâlde Necip'in de sitemleri, onun da şikâyetleri, onun da keder ve sıkıntıları kendisini daha da üzüyordu; onun gözlerinde, "Bana sen acı veriyorsun, istesen..." gibi bir şikâyet gördükçe ne yapacağını bilemeyerek, sadece o gözlerden bu kederli ifadeyi kovmak, sadece onu mutlu etmek için çalışıyor, fakat işte acı verici fedakârlıklarla beraber bunu başaramıyordu. Ah, bu aşk nasıl birkaç saniyelik mutlulukları uzun kederlerle, zalim pişmanlıklarla parçalıyordu ve bunun zorunlu olarak böyle devam edeceğini, hiçbir çare

107 Tarabya Summer Palace Oteli, 1893'te inşa edildi. Şehrin elektrikle aydınlatılan ilk yapılarından olan otel, büyük balo salonları, İstanbul'un ilk plajlarından olan sahili, tenis kortu ve boğaz manzaralı terasıyla döneminin en meşhur otellerinden biridir.

olmadığını görmek onu ne kadar eziyordu. “Hayır, seni böyle ezilmiş, üzgün göndermek istemem; kalacaksın!” demek istiyordu fakat Necip’in gözleri kendinden kaçıyor, rastlasa bile bunlar bir taş ruhsuzluğuyla kararıyordu. “Ah, ne oluyorsun? Başka ne yapayım? Yemin ederim ki serbest olsam...” demek için ölüyordu. Bunu birçok zamandan beri ancak hissedilen fakat şimdi görülmesi beklenen derin bir gök gürültüsü gibi kendinde hissediyordu. Bu sözlerle onun kadar mutlu olacağını hissediyor fakat bu arzuyu kendine bile, ruhuna bile itiraf edemeyerek susturmaya, öldürmeye uğraşıyordu. Fakat işte şimdi hemen ruhundan, onun bütün engellerinden kurtulup birden dudaklarına gelmiş oldu... Evet, serbest olsaydı... Fakat mademki değildi... Ne olacaktı? Bunu sadece böyle yarasız, günahsız devam ettirmek, bu aşkı bir çocuk sevgisi gibi masum bir tapınmayla beslemek mümkün değil miydi? Ah niçin, birtakım acı fedakârlıklara katlanıp pişmanlıklara, azaplara, bütün karanlık ve musibete düşmek, bir hatayla üç hayatı birden harap etmek niçin gerekliydi? Zira önünde karanlıktan, musibetten başka bir şey görmüyordu. Ah biraz olsun Necip yetinmeyi bilseydi, bilseydi ki kendisi de istiyor, mümkün olsa bunun için her şeyi yapacak ve bir saniye ayrılmamak için, onu mutlu ve neşeli tutmak için ne kadar çalışacaksa da mümkün olmuyor... Bunu görüp Necip de yetinmeyi bilse, onun sevgisinden, kalbinden emin olsaydı... “Ah Necip, bilsen!” diye inlemek istiyordu.

Fakat o bilmiyordu, hem gözleri o kadar hain, o kadar taş gibi bakıyordu ki, bir süre onun kalbi hakkında “Acaba yanıldım mı?” diye soğuk bir ürpermeyle harap oldu. Fakat o daha demin şikâyet etmemiş miydi? O da kendi acı çektiği, öldüğü için böyle durmuyor muydu? O zaman Suat bunun asıl sebebinin aşk olduğunu, hiç kimsede kabahat olmadığını görerek, onun ne hain ne çaresiz bir yara olduğunu kabul etmek zorunda kalıyor ve boynunu bükerek onun elinde ezileceğini, parçalanacağını bilmek korkusuyla harap oluyordu.

Necip gitmek için kapıya dönünce Suat'ın tereddütlü bir sesle kocasına “Kavak için...” dediğini işitti. Suat'ta son günlerde hep gezmek için bir istek, sokak için fevkalade bir arzu ortaya çıkmıştı; kışın gelip bastıracağından şikâyet ederek şimdi bu fırsatlardan yararlanmak, etrafı hiç olmazsa şimdi görmek istiyordu. Hakikatte bütün bunların kendisi için yapıldığını, kendisinin buraya sık sık gelmesine birer bahane olduğunu Necip anlayarak memnun ve mutlu oluyor, hep kendisi için, bütünüyle kendisi için yaşayan Suat'ı böyle zamanlarda ne kadar aziz kılıyordu. Şimdi yine üzülerken bu söz onun için ferahlatıcı, üzüntülerinin karanlığında bir sevinç ışığı hasıl oldu. Fakat böyle yavaş yavaş, gittikçe daha sıkı, daha ateşli bağlanarak bir gün bu gösteri ve bağlılığın da biteceğini ve üzüntülere düşeceğini tekrar düşününce ne olursa olsun bu uçurumdan çıkmak için her şeyi yapmaya, ne olursa olsun yapıp kurtulmaya karar verdi. Karı koca kararlarını yarına verip kendisine baktıkları zaman aksilik olsun diye, “Mümkün değil, yarın İstanbul'a gideceğim!” diye başını salladı. Suat kendisine sabit bir bakışla bakarak, “Öbür gün... Olmaz mı?” diye sordu. Necip başını çevirmek isteyerek “Bakalım!” dedi. Ona karşı böyle gözleriyle kendisini mahvettiği, iradesini güçsüz bırakıp boyun eğdirdiği için birden çoğalan bir öfke hissetmişti. Gözleri dumanlanarak bir hırs buğusu içinde, “Siz gitsenize! Benim için neden kalıyorsunuz?” dedi fakat o anda pişman oldu, onun gözlerinde o kadar derin bir acı ve sitem gördü ki, birden bir karşı hareketle pişman oldu; kendisini böyle kederli ve hüznü göndermemek, öyle görmemek için ne nazik ne büyük hislerini feda eden bu sevgili kadını şimdi de o üzgün bırakmak istemiyordu; acı bir tebessümle ruhunun kendisini ezen bütün acı mücadelelerini anlatıp özrünü göstermek ister gibi bakarak, “Eğer hava iyi olursa... Belki ben de gelirim,” dedi.

Fakat kendisini sokakta bulduğu zaman tekrar ümitsiz, tekrar, “Ne olacak, ne olacak?” diye düşünmeye başladı. Yalnız kendi için değil, onun için de düşünüyor, ikisi için de bu

durumun sürüp gidemeyeceğini görüp bir çare bulmak zorunluluğu beynini eziyordu. Onun yanında, onun nefesi içinde, onun vücudunda her şeyi unutuverecek, iradesini ezen, dayanma gücünü harap eden, kalbini heyecanlı bir ateşle yakıp çarpıntılar vererek bayıltan, hemen onu koklayıvermek, hemen elinin üzerine düşüvermek, hemen orada yerlere kapanıp ağlayarak ölüvermek zaafıları hissediyordu; gözlerine bakarken bunda kendisini bayıltan bir cazibeyle yanındayken sadece bir güzel kokusuyla her şeyi unutturacak bir sihirle kendinden geçiyordu.

Tekrar ve artık kesin olarak görüyordu ki, kaçmaktan başka çare yoktur fakat artık dönmek üzere, artık her şeyi mahvedip, tekrar dönmek üzere kaçmak; o zaman da Suatsız yaşayamayacağını görünce bu hayatını sürdürecektir bir şey yapmak çaresine başvuruuyordu. Bu imkânsızlıklar içinde sonuçsuz, boşuna çırpınmaktan kudurmuş gibi yürürken birdenbire durdu; çünkü çoktan beri duygularının seline kapılarak unuttuğu konumunu, Süreyya'yı, ona karşı vazifesini görmüştü. İlk defa olarak ciddi bir iş yapmaya kesin karar verince mümkün ve mutlak sonucu düşünen adamlar gibi olacak şeyi düşünerek, her ihtimali tartarak düşündü ve bu önce bir taşla şiddetle başını çarpıp sersemlemek gibi bir şey oldu. Temayüllerini bir süre unutup durumun dehşet ve ciddiyetiyle donup kalınca, yalnız gelecek için değil, şimdi için de ürküdü. Zira o şimdi yine bir şey yapmış, ihanet yolunda birkaç adım atmıştı. O zaman gerçekten bir korku hissetti; kendinden, etraftan, Süreyya'dan, özellikle Süreyya'dan...

Fakat mademki onun bir şeyden haberi yoktu ve olmayacaktı, evet, biraz tereddütten sonra, şimdiye kadar bilmediği gibi bundan sonra da bir şey bilmeyeceğini düşündü; onun da o yaşa kadar hayatından, kitaplarından alınmış tecrübeler, derslerle bu mesele hakkında birtakım fikirler ve akıl yürütmeler, bunlardan çıkardığı sonuçlar ve ahlak felsefesi vardı. Bu birden içini rahatlatmış; sadece akıl ve tecrübelerle buna bu kadar önem vermenin, hatta bu kadar düşünmenin bile bir ku-

rala uymaktan başka bir şey olmadığını düşündü. Ve kuvvet bulmak içinmiş gibi, “Hem bir kabahat varsa bile sırf bana ait değil ya! Hiç bana ait değil!” diye düşündü. Sonra acı bir gülümsemeyle, “Zavallı Suat, seni şimdiden suçluyorum!” diye acıdı. “Fakat gerçek değil mi?” diye devam etti. Bu öyle bir şeydi, öyle bir günahı ki sadece Suat’ın kabul edip yol göstermesiyle, sadece Suat’ın razı olmasıyla meydana gelecekti; bu arzu kendisinde ne kadar şiddetli olursa olsun, maddi hiçbir sonuca varamazdı, daima sonsuz ve boşuna kalırdı; fakat yalnızca Suat’ın bilmesi ve bilerek susması, onu bir kabul ve bu kabulü de ihanette ortak hâline getiriyor; ortaklık değil, asıl sorumluluk ona yükleniyordu. Bu arzu yalnız onun kabulüyle tehlikeli bir hâl alıyordu. O hâlde...

Erkek ihanetiyle kendini mazur görmek için o kadar dikkatli davranırken onu da kim bilir nasıl şeylerin bu sonuca zorlayıp götürdüğünü, bu ihtimali asla düşünmüyordu. “O bakışlar varken bir erkek nasıl tahammül eder?” diye düşünüyordu. O zaman tekrar o gözleri, onların sihirli bakışını, derin ve siyah davetlerini görür gibi oluyor, bu cazibenin önünde her şeyin susacağını düşünüyor, “Onun için ölmek bile bir mutluluk olduktan sonra...” diye her şeyi göze alıyordu.

Gece, hep bu kararsızlıklar, bu hummalarla geçti; sabahleyin uyanıp havayı parlak bulunca dayanılmaz bir acıyla, “İstanbul’a gideceğim,” dediği için bir gün oraya gidemeyeceği acısıyla kalbi sızladı. Niçin böyle budalaca hareket etmişti? Suat’tan başka ne istiyordu? Onun gibi bir kadının bütün hayat ve ruhunu ele geçirip büyüledikten, onda o kadar bağlılık ve vefa eserleri gördükten sonra daha ne istiyordu? Eğer bir uçurum içinde bulunuyorsa niçin bunun kabahatini ona yüklemeli? O da aksine, kendisiyle beraber bu durumun sürdürülmesi imkânsız bir durum oluşundan acı duymuyor muydu?

Yeniden Suat’a düşünmeksizin, muhakemesiz, tutkun, yine onun aşkıyla sersem, ne yapacağını bilmeyerek, gitmek

isteyip gidemediğinden muzdarip düşünürken, aklına dün onunla beraber gezilen yerlerden geçmek geldi ve bu sanki onu bir zehirle kendinden geçirdi; dünkü saadetlerinin hepsi birer yara oluyordu. Orada, köyün mezarlığına kadar gelmişti. Dün buranın ne kadar düzenli ve temiz olduğunu söyleyerek bir süre meşgul olduklarını hatırladı ve orada bir ağaca dayanarak bakarken dün düşünmediği şeyi bugün düşündü: Bir gün kendisinin de ölecek olduğunu... Dünyada üç saniyelik bir misafir olduğunu, bu misafirliğin böyle derin ve acı şeylerle berbat edilmesinin ne kadar yazık olduğunu ve zahmete değmez zorlukları bulunduğunu düşünerek, acı acı, “Bu şimdi artık toprak, çamur olanlar, ömürlerinde benim gibi böyle bir saadete aday olup da onu birtakım temelli ve temelsiz vesveselerle reddettilerse ne kazandılar?” diye söylendi. Evet, ne kazanmışlardı? İşte, yapan da yapmayan da aynı toprağı, aynı çamuru oluşturduktan sonra hep bir sonuç için muhakkak mutlulukları tepmek cinneti neye yaramıştı? Hayatın böyle büyük fedakârlıklara, vazgeçişlere, ağır vazifelere tahammül ve liyakati mi vardı? Bu yalnızca insanların, özellikle insanlığın esenliğe ve rahata ermesi için koyulmuş, muhakkak faciaları örtbas etmek için düzenlenmiş bir kanun değil miydi? İnsaniyetle beşeriyetin bu mücadelesinde yine kim mağlup olmuştu, hâlâ kim mağlup oluyordu? Hem niçin hayatta binde bire nasip olmayan büyük saadetleri böyle feda etmeli, sonu ölüm olduktan sonra niçin hayatı da böyle asılsız kanunlar için zorla ziyan etmeliydi? Hatta beşeriyet, hatta tabiat buna zorlayıp götürmüyor muydu? İhtiyaçların ne temelli ne sağlam, asıl doğal olduğu için ne müthiş ve üstün bir kanun olduğunu düşünerek dünkü korkularını boş değilse bile faydasız buluyordu. Aşktan başka her şeyin boş olduğunu düşünüp hayata sarılarak, bundan verebildiği kadar, alınabildiği kadar zevk ve saadet almak hırs ve ateşiyle, hayatının izin vereceği kadar yaşamak ihtiyacıyla coşup yürüdü.

Gitmek, oraya gitmek, Suat'ı, Suat'ını görmek arzusuyla kendinden geçmiş, âdeta koşar adımlarla yürüyordu ve ilk

rast geldiği arabaya atlayıp eliyle ileriye gösterdi. İleriye, evet, sanki geleceğine gidiyordu.

Suat'ı dadısıyla yalnız buldu ve onun gözlerinde kendisinin böyle beklenmedik gelişiyse o kadar açık bir sevinç ve neşe gördü ki şiddetli bir mutluluk hücumuyla yüreği çarparak ona karşı ansızın derin bir hayranlık hissetti. Hemen ellerini kapıp öpmek, “Senin için, gerekirse ölmek için geldim Suat; senden ayrı yaşayamayacağımı kesinlikle anladığım için, ne olursa olsun senin olmak için geldim, ışıgım!” demek istedi. Fakat bunu söyleyemediği için duygusu devam ederek, bu kendisini o kadar seven nefis varlık hakkında o kadar kötü fikirlerinden, kararlarından şimdi şaşırmış, pişman olup utanarak, onun için ölse bile şükran borcunu ödeyemeyeceğini görüyordu.

Suat sitemle, “İstanbul’dan mı?” dedi; o başını sallayarak “Gitmedim!” diye cevap verdi. “Gidemedim!” der gibi baktı. “Ah bilsen...” diye başlamak için dayanılmaz bir ateş hissetti fakat yalnız ateşli gözleriyle baktı. Sonra Süreyya’yı sordu, o bugün son defa olarak sandalla çıkmıştı, yarın artık sandal bütün bütün gidecekti. Dadı bunu anlatarak, “İyi cesaret!” diye dışarıya bakıyordu. Ekimin, orası burası tehditli bulutlarla yüklü göğü altında deniz kurşuni, köpüklü, öfkeliydi. Süreyya yedide¹⁰⁸ çıkmıştı, şimdi geleceğini söylüyorlardı, o zaman oturdu, beklediler.

Konuşurlarken Suat'ın kendisine nasıl sıcaklık ve merakla baktığını ilk defa görür gibi dikkat ederek şaşıyordu, bu hemen gözyaşı olacak kadar incelik ve teşekkürle varan bir şaşmaydı ki, memnun ettiği kadar acı da veriyordu. Onun gözleri hep bir soru sorar ve cevap bekler gibi hüznle bakıyorlar, o daima bir sitemle nemli gibi bakışı, acı dolu bir endişe ve merak bulutuyla örtülmüş gibi geliyordu. “Nasılsın? Ne yaptın? Niçin dargındın? Niçin gelmedin? Ne’n var?” gibi binlerce sorunun birleşmesiyle bakarken bu güzel kadını

108 Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 14:30-15:00.

bu kadar etkilemek ve kendine çekmek mutluluğuna bütün zaafıyla teslim oluyordu. Aynı zamanda ona karşı bir nezaket ve merhamet de hissettiği için ağlamak arzusuyla eziliyordu. Onun bu kederler, özlemlerle perişan bakışları önünde ruhunun sevinç ve gözyaşıyla ezildiğini hissediyor, içinden onu sevme arzusunun feryat ettiğini görüyor, böyle baktıkça bu kadına, şartsız, dönüşü olmayan, beşeriyetin üstünde bir bağla esir olmaktan başka bir şey yapmak gücü olmadığını tekrar tasdik ediyordu.

Dün beraber gezdikleri yerden bugün yalnız geçtiğini anlattı. Suat hüznünlü, hasretli dinliyordu. Onunla beraber olup oralarda yalnızca gezmek saadetini hayat feda edilecek kadar kıymetli görüyor gibiydi. Fakat Necip bundan sonra artık mevsim bittiği için otelin son misafirlerinin de İstanbul'a taşındıklarını, kendisinin de ineceğini haber verince bu neşe hüznünlü, kederli bir bulutla soldu, karardı; gözlerinde nasıl perişan bir rica titrediğini görüp onun zaafına, kadınlık acizine, özellikle kendi kederlerini mahvetmek için hayatını verircesine koşmasına son derece acı bir merhametle üzüldürken şimdi böyle kendisi yüzünden acı çekmesine tahammül edemeyerek hemen gözleriyle onu sakinleştirdi ve güven verdi: Otel kapanıyorsa da köyden asıl yaz misafirlerinin hepsinin henüz inmediğini, havalar iyi gittiği için asıl kırdan şimdi yararlanmanın mümkün olduğunu anlatarak öbür otele geçeceğini haber verdi ve onu memnun ve içi rahat görerek kendisi de rahat etti.

Onu özellikle dünden beri kendisine karşı daha çok ateşli buluyordu; sanki bütün bütün kendisinin olmuş gibi sadece bir tavırla bütün hayatını bir teslim edişi vardı ki Necip, bunda ruhunun tüm sefalet ve acizini, onu bu duruma sürükleyen hâlleri ve üzüntüleri görüyorum zannediyordu. Bunun ona bu kadar kuvvet ve şiddetle sahip olmak memnuniyetinde sarhoş edici bir acılık bulmaktan nefsinin kurtaramıyordu. Çünkü Suat'a acıyordu; onun önceki ağırbaşlılığını ve ciddiliğini şimdi böyle aciz ve endişeli, perişan görmek ona

acı veriyordu. Şimdi bütün ruhuna girmiş gibiydi, onu bütün saflığı ve yüceliğiyle kendisine bağlı gördükçe bir an oluyordu ki nefsinden tamamıyla sıyrılarak sanki bizzat Suat, onu kendi ruhu gibi anlıyor ve ona bağlı kalıyordu. Onun nasıl hemen kırılıverecek, nasıl hemen perişan bir çiçek olacak, ölmeye eğilimli bir şey olduğunu görüyor ve ona bunun için acıyordu. Özellikle kendisini sevdiği, bu kadar sevdiği için acıyordu. Bu kadının hayatının, mutluluğunun kendisi gibi aciz ve sefil birine bağlı olmasına yanıyordu. Kendisine bile zarardan başka şeyi dokunmayan, bencil, kararsız, hasta bir adama onun bu kadar şiddetle bağlı bulunması yüreğini yakıyor, onu mutlu edebilecek bir adam olmayı diliyordu. Ah, onu mutlu etmeyi ne kadar istiyordu! Hâlbuki mutsuz edip ağlatmaktan, ona azap ve felaket vermekten başka ne yapabilecekti? Hatta şimdi bile onu muzdarip etmiyor muydu?

Daha dün zevk duyarak ona azap vermemiş miydi? Onun kabahati olmayan şeylerin bile intikamını ondan almak, kendi sinir bozukluğunun cezasını ona çektirmek için kalpsizce ona azap vererek bundan haz duymamış mıydı? Ondan daha ne istiyordu? Onun gibi bir kadın bu kadar şiddet ve kuvvetle ruhunu verdikten sonra başka ne yapabilirdi? Kendi gözünde bile asıl büyüklüğünü oluşturan vasıfları feda etmekten başka ne yapabilirdi? Onları bile aşkına feda etse, belki en önce kendisi tahkir etmeyecek miydi? O zaman daha ilk öpüşmenin ardından düşecekleri pişmanlık girdabını, düştükleri alçaklık ve uğursuzluk içinde birbirlerine bakamayarak nasıl aşklarının taş kesilmiş cesediyle kalacaklarını, birbirlerini nasıl kayıp, hatta tahkir edeceklerini hisseder gibi oluyor, bütün o azap ve pişmanlıkla şimdiden eziliyor, Suat'ı şimdiden gözünden düşmüş buluyordu. Evet, asıl onun anlaması, onun af dilemesi gerekirken, asıl o itham edecekti, asıl o tahkir edecekti ve Suat şüphesiz bundan ölecekti... Hatta şimdiden suçlamıyor muydu? Dünden beri o kendisini kim bilir nasıl ateşli elemeler, kederler içinde düşünüp ne fedakârlıklar içinde çırpınırken kendisi rahatlık ve ihanetle ne kararlar ver-

memiş, nelere hazırlanmamış, ne düzenler kurmamış mıydı? Onu mutlu etmek bir yana hatta mutsuzluktan da kötü bir uçuruma sürükleyecekti. Onun huzur ve rahatını şimdi böyle aldıktan sonra, hayat ve namusunu da verse yine kanmayacak, kendisi bütün büyüklüğünü koruduğuna inandığı hâlde kadını eski yüceliğinde görmeyecek, göremeyecekti. İşte asıl nokta... Kesin olarak fark ediyordu ki o zaman hiçbir şey Suat'ı önceden olduğu gibi görmesini sağlamayacaktı, ne kendisi için namusunu feda edişi, ne aşkının şiddet ve derinliği, hiçbir şey... Namus bağı kendisini böyle bir hareketten alıkoymadığı zaman kendi nefsinin mazur görünürken onun da aynı şartlarla namusu aşkına feda edişini affedemeyecek, kendi cinayetinin de cezasını ona yükleyecekti. Niçin? Onun ne kabahati vardı? Bütün bu felaket kendisini çok sevdiği, her şeyi aşkına feda ettiği için miydi? “Ah kadınlar, kadınlar, siz sadece aşkınıza, sadece fedakârlığın yüceliğine özlemle yenilip mutlulukla yanarken, erkeklerin kalbinde ne çirkin, ne hain, ne yabancı hisler olduğunu bilerseniz...” diyordu. Suat'ta da sanki bunu anlamış, ileride nasıl bir hayal kırıklığı ve alçalmaya sürüklendiğini biliyormuş da yardım istiyormuş gibi bir perişanlık, her şeyi bilmekle beraber nefsinin feda etmek mecburiyetinden doğan ketum fakat derin bir şikâyet bakışı vardı ki onu harap ediyordu.

Necip bu fikirlerine, hislerine o kadar gömülmüş, nefsinin o kadar teslim etmişti ki hiçbir şey, ne Süreyya'nın dönüşü ne de konuşulan sözler bunların akışını bozamıyor, belki daha da kuvvetlenmelerine hizmet ediyordu. Sanki Suat'ın bütün varlığını bir gözyaşı maskesi, ümitsizlik bulutu kaplamıştı; en küçük sözüyle, en anlamsız bakışıyla bile kendisinin, sırf kendisinin olduğunu nasıl anlattığı, âdeta kendini vermekle mest olduğu hâlde yalnız kalmak ihtimaliyle gözlerine nasıl siyah bir endişe renginin çöktüğünü fark ederek, onda facianın asıl acı verici sahnesinin devam ettiğini, aşkın artık kesin karar vermek gereken hummalı devresine geldiğini ve ne yapacağını bilmemekle beraber böyle devam etmesinin

de mümkün olmadığını görerek sonunda nefsini feda etmek mecburiyetiyle mücadele edilen son azap ve sıkıntı anı içinde çırpındığını anlıyordu. O kadar anlıyordu ki bu facianın bütün kederiyle yüreği sızlıyor, “Ah zavallı Suat, zavallı, zavallı Suatçık!” diye söyleniyordu.

Bu kadını o mahvedecekti; kendine o kadar münhasıran, o kadar fedakârlıkla ruhunu teslim ettiğine inandığı, ruhunun masumluğuna meftun olduğu bu muhterem kadını kirletecek ve dile düşürecek, helak ve mahvedecekti, değil mi? Ama niçin; sonunda hayal kırıklığı ve pişmanlığa, alçaklık ve aşağılanmaya düşmek için bütün bu aşkını, yüce güzelliğini, eşsiz seçkinliğini bitirip, sevdiğini aşağılamak için feda edecekti, öyle mi?

O zaman birden aklına meftun olduğu bir fikir geldi; birçoklarını vücutları için sevdikten ve bunun için hepsinden istisnasız başka bir yara aldıktan sonra, şimdi birini, şüphesiz en layık olanını sadece ruh ve güzellik için sevmek, bir zaman o kadar hayran olduğu masumluğuna hürmet etmek arzusu hasıl oldu. Birden nefsini buna kadir görerek şaşırdı. Onun ruhuna bu kadar rakipsiz ve tek başına sahip olduktan sonra ötesi miskin, özellikle hain ve çirkin geliyordu. Bu, kendisine sevdiği kadın kadar ulvi, ona layık seçkin bir aşk, ayrı bir saygı, onun ruhuna ve güzelliğine layık bir ödül gibi görünüyordu. Bu birçok duygudan oluşan bir arzuydu ki hepsine birden uymak arzusuyla kuvvet buluyordu, sadece aşk ve merhametten ibaret de değildi; teşekkür, tapınma, heyecan, korku, pişmanlık, onur, her şey ve en sonra, namus... Evet, namus, ebeveyninden, büyüklerinden duyduğu, kitaplarında okuduğu namus, bütün beşer kanunlarının esas ve amacı olarak tanıtılmış olan namus en sonra gelebiliyor, “Namus... Herkesin söylediği fakat kimsenin rast gelmediği bir nevi kuş olmalı...” diye omuz silkliyordu.

Bu fikrine ilk hamlede bu kadar tutulup kalınca bunu süslemeye başladı: Bunu bir nevi evlilik, ruhların evlenmesi gibi

görüyordu; ona Süreyya'dan daha çok nüfuz edebilecek, bu evlenme onlarınkinden daha ölmez, daha yüce, daha şairane olacaktı; bu dünyada hiçbir pisliliğin gelip zedeleyemeyeceği bir bağlılık olacaktı. Utandırıp yüz yüze baktırmayan o korkularla, gizli, haince öpüşmelerle yaralanacağına aşkları herkesin içinde saf ve melekçe hüküm sürecek, işitilmekten, anlaşılmaktan korkmadan, mutlu ve seçkin olarak devam edecekti. Böylece birbirlerine daha da yakınlaşacaklar, sanki birbirlerine nüfuz edecekler, birbirlerinin ruhlarının samimiyetiyle yaşayacaklardı. Bunu düşününce mest oluyor, bu da bir ihtiyaç hâlini alıyordu. Ona, “Müsterih ol, gözlerindeki karanlık ve endişe kaybolsun!” deyip bunun sonucunda ortaya çıkacak şükranı görmek istiyordu ve gerçekten, sonunda ona bunu itiraf edip, “Evet, benim kardeşim olunuz,” dediği zaman onun gözlerinde öyle teşekkür eden bir özlem ve telaş gördü ki bu da yetmiyormuş, ruhları yine yeterli derecede yakınlaşmamış gibi ağlar bir sesle, “Kardeşim yahut benim ninem olunuz,” diye inledi.

O dakika Suat'ın gözlerinin ateş ve şükranla kendisine baktığını gördü, sonra bu gözlerin parlaklığı süzülüp birer damla oldular; onun en gizli, en kutsal emeli buydu ve bunun böyle kendisine teklif edilişi onu son derece memnun ve minnettar ediyordu. Kalbinin çırpınarak ona koştüğünü hissetti ve gözlerinden iki damla ağır ağır düşerken ikisine de aşklarının en mutlu ve can alan dakikalarını yaşıyoruz gibi geldi.

O zaman hatta son haftaların mutluluğunu bile küçümse-
tecek kadar büyüğü bir hayat devresi başladı.

Necip'te, büyük aşkıta onu daimî artan bir hayat ve ferah-
lığa sevk eden bir hayret vardı; en son heyecan derecesine
ulaştım zannettikten sonra şimdi öyleleri oluyordu ki hep
evvelkilere üstün geliyor, hiçbir zaman bu kadar müddet ve
bu kadar şiddetle mesut olmadığını itirafa mecbur kalıyordu.
Şimdiye kadar hiçbir bağlılığı olmamıştı ki bu kadar devam
edip de kinle, kayıtsızlıkla yahut iğrenmeyle yaralanmamış
olsun. Suat'ın aşkı onu her zaman yeni bir hayata, hayran
olduğu, meçhul kalacakmış heyecanını veren bir tapınma ha-
yatına, temiz ve saf olduğu için, şüphe edemediği için başka-
larına benzemeyen bir bağlılığa sevk ediyordu.

Böylece ekim kendisi için hayatında bilmediği, tanıma-
dığı bir mutluluk devresi oldu. Bu ay sabahları sisler, sisleri
yırtan canavar iniltileriyle vapurlar baharı andırır gibiyken,
birden bütün mevsimlerin renkleriyle can çekişip sonunda si-
yah bir kış akşamıyla bunalan günler ile kendisi için ölünce-
ye kadar hatırasında nakşedilmiş olarak kalacak bir sonbahar
ayı oldu.

Önceden coşkusu arttırmakla beraber şüphe ve ümit-
sizliğe de sevk eden son günlerin belirsiz hiçleri, bugün ar-
tık emniyet ve gerçekleşmeyle onun için kavuşma vaadi ve
sevinci veriyordu. “Benim, benim için!” derken, gelip neşe-
lerini ezen “Ne belli?” şüphesi, en neşeli zamanında onu öl-
düren “Ne olacak?” düşüncesi artık silinmiş, hepsinin yerine

birbirini son derece seven, bunu gösteren ve ispat eden iki kalbin saygı ve bağlılığıyla, bunların eserleri olan özenmeler, bakışlar, gülümsemeler gelmişti. Artık birbirlerinden gizli, ayrı hiçbir şeyleri olmuyordu, o kadar ki Süreyya ile Suat'ın böyle olmadığını gören Necip için bu bir çılgınlık mutluluğu veriyordu. Hatta öyle şeyler vardı ki onun haberi olmadığı hâlde ikisi bildiklerinden, bu sanki bağlılıklarının kuvvet ve şiddetini gösteriyor, arttırıyor, onları mest ediyordu. O kadar şeylerden mutluluklar yaratarak yaşarken bu hayatın bir gün biteceği hüznü onu hırpalıyordu fakat Suat'ın gözlerinde o kadar sonsuz bir gökyüzü maviliği vardı ki ona baktıkça, "Fakat sen biliyor musun, sana fedayım, fedayım!" diye haykırmak arzularıyla boğuluyordu.

Tesadüflerde, vedalarda öyle bakışları oluyordu ki şükran ve tapınmayla titriyorlardı. Ancak kendileri birbirlerini mutlu edeceklerini, ettiklerini bilmekten doğan bir ihtiyaçla, beraberken ve ayrı bulunurken hep birbirlerini düşünüp mesut olduklarını anlatan bir emniyetle, vedaları bile bir mutluluk oluyordu. Onlar birbirlerinden ayrı bulunmakla ayrılmış olmuyorlardı. Ayrılığın bir hüznü ve hasret damlasıyla mest ettiği ateşli bir bağla daha da bağlanıyorlar, senden başka emeli, senden başka düşüncesi, senden başka beklediği olmayan bir varlığı gidip mutlu ederek mesut olmak heyecanıyla geçen bu saniyelerde oraya koşmak, tekrar o bakışlarda mest olmak arzusuyla yaşıyorlardı. O zaman ayrılmak, tekrar görüşmek heyecanının ürpermesi hâlini alıyordu.

Başkalarının yanında birbirlerini daha çok seviyorlar ve bunu daha çok ilan ediyorlar denilebilirdi, zira yalnız kaldıkça hâlâ o saflık heyecanı onları perişan eder bırakırdı. Hâlbuki alıştılar, birbirlerine ilk anlarını itiraf ederek anlattıkları oldu. Necip ona nasıl kalpten bağlandığını, niçin sevdiğini anlatırken, yavaş, ancak یشitilecek kadar tek tük sözlerle hikâye ederken o, dikişinin üstünde, dinlemiyor gibi meşgul, dalar kalırdı. Bu bir dereceye geldi ki hayatlarının bu iki saf-

hasını birbirine karıştırmaktan korkmaya başladılar; diğerlerinin yanında kendilerini unutup bir ihtiyatsızlık etmekten titriyorlardı; mesela önceleri sofrada, “Niçin almadınız, Necip Bey?” derken şimdi sözüne elinde olmadan yalnız rica ve ısrar eden bir bakış karışıyordu ki bir gece Süreyya’nın da bakışı araya girdiği için ikisi birden sararıp donmuşlardı. Öyle zamanlarda Necip heyecanını saklayarak, doğal görünmek için lüzumsuz sözler bulmakla uğraşırken, kendinden ve onlardan hoşnutsuz, kötü bir an geçirirdi...

Hissiyatına esir olup giderken arada bu bir ihtar darbesi oluyordu; kendisi de hissediyordu ki bu yapılan şey ne dersen de olsa, nasıl süslenirse süslensin iyi bir şey değildir; işte nefsin menetmekle bunun çirkinliğinden ruhunu kurtaramıyordu. Süreyya’nın bu bakışları altında metanetini, muhabbetini koruyamıyor, onların ne lekeli ne yaralı olduğunu saklayamıyordu. Evet, bu kadar iyi niyetle, bu kadar yüce emellerle beraber bu yine ara sıra iyi bir şey görünemiyor, kalbine bir eziklik, bir bezginlik getiriyordu.

Bu elemli tesirle oradan çıkıp yalnız kalınca bunları daha acı acı düşünmeye nefsin teslim ederek, karanlık ve kalabalık içinde hissiyatı fikirlerine karışıyor, garip ve vahşi felsefeler yaptığı oluyordu. Tabiatı her şeyin insanları aşk ve kavuşmaya sevk ve davet ettiği, engellerin sadece düzenlenmiş ve esassız ihtiyatlardan hatta faydasız uğraşlardan ibaret olduğu fikrinde hâlâ kararlı olduğu için kendisinin yine acı içinde ve güçsüz oluşunu anlamıyor, zaaf ve miskinliğine öfkeleniyordu. Nefsin muhtemel ve vâdedilmiş bir mutluluk için her şeyden uzak tutmaya, aşktan başka her şeyin boş olduğuna karar verip başka hiçbir şeye önem vermemeğe azmetmiş olduğu hâlde engellenmesi elinden gelmeyen bazı hissiyatına uyarak bu kadarını da feda ediyor, maneviyata her şeyi feda ederek yetiniyor ve yine bundan acı çekip sıkıntı duyuyordu. Süreyya’nın huzurunda içinden “Hayır, bana bakma Süreyya, bana böyle muhabbet ve yumuşaklıkla

bakma! Ah, bilsen...” demek istiyor, özellikle Suat’a böyle bütün bütün sahip çıktıktan sonra onun elinden ne kıymetli bir malını gasp ettiğini görerek onun varlığından büsbütün rahatsız oluyordu. Düşünerek asılsız bulduğu şeylere böyle elinde olmayarak yenilip boyun eğdikçe “Acaba fikirlerimde de mi yanılıyorum?” dediği olurdu. Fakat hayır, bu akıl ve mantığın, fen ve hikmetin son vardığı sonuç ve çıkarımlara dayanan bir akıl yürütmeydi. O zaman bir anlam veremeyerek, bir sebep bulamayarak bir şeyin doğru olmakla güzel ve iyi olamayacağını düşünür gibi oluyordu. His akıldan daha isabetli bir etki gösteriyordu. Akıldan ziyade hislere uyduğumuz için, “toplumsal kurallar ve düzenlemeler” dediği şeylerin asıl sebebine, gereğine ve varlığına temas etmiş olduğunu anlayarak “Evet, işte namus, namus mutlaka bu... Ben yalnız kelimeyi kabul etmiyorum fakat ‘şey’i yapıyorum, işte mecburen yapıyorum, onun altında eziliyorum; bak bu kadar itaat ederken bile yine acı çekiyorum; ne kadar inkâr edilirse edilsin bu şeyler fena, çirkin, gerçekten çirkin. Ve ruhum, kalbim bu çirkinliğe, bu kötülüğe tahammül edemiyor, demek namus bu, demek namus var!” diye boynunu büküyordu.

Birçokları esas ve renklerini bilmeden, sadece bu namus kelimesine itaatle hareket ederlerken kendisi olayların gereği bu kelimenin gösterdiği şeyin varlığını hissedip ona esir oluyor ve bunun için onlardan daha çok aciz ve boynu bükük kalıyordu.

Gerçi bu fikirlerinden sonra Suat’a kavuşunca onun o en-dişeli, nazik ve kendisine bağlı bakışlarının huzurunda yalnızlığın, gecelerin kâbus ve karanlığıyla her şeyi simsiyah gördüğüne güler, hakikatin bereket versin ki hayallerindeki kadar acı olmadığını görüp saadetini henüz tutkun olacak kadar saf ve yüce bulur, düşüncelerini unuttuğu olurdu. Fakat yavaş yavaş bu bir ruh hâli oluyordu. Özellikle durumlarının anlaşılmaz ve adlandırılmaz oluşu onu meşgul ediyordu. Onu pek müphem, samimiyetsiz, pek yalan buluyordu. Önceleri hiç olmazsa iyi niyetimiz var diye kendilerini müdafaa ede-

biliyorken bunun miskin, ikiyüzlü olduğunu artık ret ve inkâr edemiyordu. Böyle kimi aldatıyorlardı? Nasıl süslenirse süs- lensin bu yapılan şeyin yine haince gizlenmek istenildiğini, yine haince titremelere, sonra birbirlerinden utanıp ezilmele- re, kızarmalara, sararmalara, kalp çarpıntılarına sebep oldu- ğunu görerek bunda cinayetinden başka bir de beceriksizlik, hem de pek lüzumsuz, pek çirkin bir beceriksizlik buluyordu. Bu komediyle kendilerinden başka kimseyi kandıramıyorlar- dı çünkü başkalarının önceden de haberi olmayacaktı. Hâl- buki kendileri birbirlerinin dudaklarında ölmek için can ve- riyorlardı. Bunu hemen yerlere düşüp serilen o bakışlar bile örtüp saklayamıyordu. Bir gün Suat başını kaldırıp kulağının dibine kadar bilmeyerek sokulmuş Necip’in titreyen dudak- larına, bulanık gözlerine karşı sapsarı olmuştu. O hâlde hatta “Evet, seviyoruz ve ister istemez aşkımıza esir oluyoruz!” di- yebilmek samimiliğine, artık kendileri için kalan tek sığınma çaresine bile sarılmak mümkün değildi.

Sonra, “Acaba Suat da acı çekiyor mu?” diye merak ederek onda bir alamet görmeyince kendine acı çektirme- mek için tesirini gizlediğine inanmakla beraber ara sıra onu suçlamaya kadar varıyordu. Fakat bir gün bunda yanıldığını anladı. Sözün gelişi aşkından bahsederek hüznü hüznü hasretlerini, mahrumiyetlerini anlatıyordu. Bunun arasında yalnız bir Süreyya isminin geçmesi ikisini de titretti. Şimdi o çöşkunun yerini pişmanlık kapladı. Suat’ın gözlerini kaldırıp bakamayarak ağır bir sessizlikten sonra acı acı “Ah biz kötü bir şey yapıyoruz, kötü, kötü...” dediğini işitti.

Demek o da acı çekiyordu? Demek kötü bir şey yaptık- larını ikisi de anlıyorlar ve ikisi de birbirlerini bir parça aşı- gılıyorlardı: Oh, pek hissedilmez bir biçimde, hatta sonra birbirlerine tutkun, yine birbirlerine dönmek şartıyla... Fakat aralarında böyle dehşetli uçurumların açıldığını hissettikleri, kendilerinden ve birbirlerinden iğrenir gibi oldukları bu sani- yelerde son derece acı çekiyorlardı.

Suat onu Süreyya ile yine önceki gibi saflık ve samimiyetle, dostça görüşüyor gördükçe içi sıkılarak, onu kötü bulmaktan korkarak, “Hâlâ nasıl görüşebiliyor? Bari görüşmese de kaçsa!” diye düşünüyor, artık gitmesini, hemen gitmesini temenni ettiği oluyordu. Ondan böyle memnun olamayıp hâlbuki kabahatin daha çok kendisinde olduğunu itiraf etmek zorunda kaldıkça asıl kendisinden hoşnutsuz, ezilirdi. O zaman Süreyya’nın göğsüne düşüp hıçkırarak “Bak bana, dinle Allah aşkına! O gelmesin, artık gelmesin, istemiyorum, gelmesin!” diyeceği gelirdi. Ah, Necip anlasa da gelmeseydi, bunun böyle devamının kendisini öldürdüğünü görse de acısa, merhameten gelmeseydi...

Fakat Necip anlamıyor ve geliyordu; o geldikçe Suat sahidin ilk defa seven bütün kadınlar gibi, her gün ona daha ziyade kalpten bağlandığını görüyor, onu sevdiği için talihi-ne teşekkür etmek ihtiyacı hissediyordu. Necip, Suat’ın bu tapınma anlarındaki derin ve üzgün bakışları önünde bütün endişelerinin silinip yok olduğunu hissederken, onun da hüznü ve sıkıntılı olduğu anlarda, onun bakışında bir aşağılama çizgisi görmek korkusuyla titreyerek, “Kim bilir, o da benden öğreniyor, beni ne kadar sefil buluyor!” diye harap oluyordu. Fakat hakkı var mıydı? Sahiden bu şey kötüyse, yalnızca kendisi mi mesuldü? O kadar müddet Süreyya’yı o kadar sevişini gördükçe “Demek sevmiyormuş, sevse beni sevmezdi, sevemezdi...” diyerek nasıl gizlendiğine, onu nasıl o kadar sever gibi görüldüğüne şaşıyor, “En iyisi de en kötüsü kadar ihanete yetenekli... Ebedî Delila!” diye söyleniyordu. O hâlde nasıl inanmalıydı? Ona bile inanmayınca neye tutunacaktı? “İhanetle yaşıyorlar!” diye başını eğip kararsız kalıyordu.

Necip’i asıl kahreden ve önce sıradan bir endişeyken git-tikçe sabit bir azap olan bir şey vardı ki o da fikirlerin yavaş yavaş bütün aşkını, hayatını zehirleyebilmesi korkusuydu. Ah, aşk bile, bu kadar saf ve beyaz aşk bile kendi kendisini öldürürse, hayatta ne yapmalı, yaşamak için başka neye

tutunmalıydı? İnsana o heyecanları, o yükselme ateşini, güzellikleri verebilen aşk bile böyle kendi ölümünü kendisi hazırlarsa niçin yaşamalıydı?

O zaman, “Mümkün değil de onun için!” diye düşündü; aşkla namusun bir yerde mümkün olmadığını, asıl kabahatin toplumsal bağlara esir olup titiz davranarak hayatını zehirlemekte olduğunu tekrar etmek istedi fakat işte bunu yapamıyordu, buna dudaklarının temas ettiği gün onun gözünde hiçbir şeyin önemi ve kıymeti kalmayacak kadar düşeceğini gördüğü için elinden gelmiyordu; böyle, bile bile, kararlarla ona sahip olmak değil, o kadar müddet yanında sessizce, ciddiyetle oturduğu bu kadına temas etmek bile ona yapamayacağı bir ihanet gibi geliyordu; “Asıl kötülük, ruhun hem isteyip hem tahammül edememesinde, bunda...” diye karar verdi. İnsanlarda hayat ve mutluluk için gerekli olan şeyden bikan yahut iğrenen bir hâl vardı ki işte asıl hayatının çaresizliği bunu buluyordu. “Hem ancak onunla yaşayacak hem yaşayamıyor, işte ceza burada! Sanki gıdasıyla zehirleniyor!” diye üzülüyordu.

Fakat sonra, Suat’ın derin bir arzulu bakışıyla maddiyetlerden sıyrılınca ondan başka her şeyi unutuyor, o zaman hüzünlü geçen saatlerin intikamını almak istiyor gibi Suat’ı seviyor, sevmek istiyor, bütün bulutların sıyrılıp gittiğini görerek rahat ediyordu.

Bir gün Süreyya İstanbul’a inmişti; dönüşte onları yalnız bulunca Necip belki acılarının etkisiyle zannetti ki Süreyya gücendi, zaten onun gelip kendisini Suat’la beraber bulduğu zaman şüpheleneceğini farz ederek pek çok üzüntü duyduğundan şimdi böyle bir alamet de görünce nefsinde şiddetli bir alçalma hissetti. Ondan korkmak, onun gözünde haklı bir iğrenme görmek kendisine o kadar güç, o kadar tahammül edilemez geldi ki münasebetsiz olmayacağını bilse hemen kalkıp kaçacaktı fakat mecburen kaldı. Ve gecesı acı verici ve yakıcı bir gece oldu.

Yemekte Süreyya bağdakilerin konağa indiklerini anlatıyordu; Necip bundan istifadeyle hemen şimdi aklına geldiği hâlde önceden karar vermiş gibi kendisinin de artık yarın İstanbul'a ineceğini haber verdi. Süreyya'nın, "Öyle ya, artık iyice kış geldi... Bakalım, belki haftaya biz de ineriz artık!" demesi onu ferahlattı. Zira İstanbul'a gidince süreceği karışık hayattan şimdiden ürüyor, şimdiki ıztıraplarına bu gelecekteki endişe de karışıyordu. Buraya gelip gitmenin nasıl yorucu, tahammül edilmez bir işkence hayatı olacağını daima bir keder titreyişiyle düşünürdü. Fakat Suat'ın İstanbul'a inmeyi hiç istemediğini onun birkaç defa söylediği sözlerden bildiği için bu söz üzerine ona baktı. Suat oraya giderlerse Hacer'in yanında her şeyin mahvolacağını düşünerek Süreyya'nın kışı köyde geçirmek arzusuna seviniyor ve şayet inmek isterse kendisini ikna edip burada kalmaya karar veriyordu. Onun için evvela Necip İstanbul'a ineceğini söyleyince önceden kendisine haber vermediğine gücünmüş bir bakışla ona bakarken, Süreyya'nın da o sözlerini işitince iki darbe altında sersem gibi kalarak ancak bir müddet sonra sorabildi: "O niçin? Hani kışın kalıyorduk?"

Süreyya çatalındaki et parçasına bıçağının ucuyla hardal sürmekle meşgul, omuzlarını bir tebessümle silkerek, "Kalıyorduk, kalıyorduk ama... Şimdi kalmayacağız!" dedi. Sonra, sebep göstermek için artık burada sıkıldığından, havaların kötü olmasından uzun uzun şikâyet etti.

O anlatırken karşısında, ne yapsa Süreyya'yı ikna edemeyeceğini ilk defa hissederek birden gelen bir öfkeyle gözleri kararan Suat, "Fakat siz kendiniz asıl onun için istemiyor muydunuz?" dedi.

Süreyya nihayet kuvvetli bir sebep gösteremeyince kaleminden bahsetti; artık bu kadar zaman kalemi bırakmanın kötü olduğunu, bu kadar hastalık bahanesinin kötü etkisi olacağını söylüyor fakat kendisinin de fark ettiği gibi masal söylediği anlaşıyordu. Suat bu yalanlardan, bu kararsızlık-

lardan, bu nazlılıktan birden son derece öfkelenerek, Süreyya istese bunların hiçbirinin kendisini bir kararından vazgeçiremeyeceğini bildiği için ümitsizliğe kapılarak, elinde olmaksızın şikâyet eden bir tavırla, “Hiç de değil, gitmek istiyorsunuz ondan... Bunlar hep kuru bahaneler!” diye karşılık verdi. O zaman Süreyya saklamayı pek başaramadığı öfkeli bir sesle Suat’a dönüp, “Evet, gitmek istiyorum, işte bunun için gideceğiz.” dedi ve “Daha bir diyeceğiniz var mı?” der gibi baktı. Bu, “Susunuz!” demekti; Suat’ın şu hakaret altında nasıl sararıp ezildiğini, nasıl gözlerinin dolduğunu gören Necip için bu hem son derece bir merhamet hem de son derece öfkelye karışık acı veren bir his oldu. Evvela durumunu son derece nazik buluyor, Süreyya’nın kendisini kışkandığını zannettiğinden onun bu hâline kendisinin sebep olduğunu düşünüyordu. Sonra Suat’ı o kadar büyük görmeye alışmıştı ki ne istese yapabilir zanneder, ondan bir şeyin reddedildiğini düşünemezdi; bunun için şimdi onu böyle aciz, hor görülmüş görünce tahammül edemiyordu ve kocasına daha çok hak verdiği için Suat’ın böyle ihanet üzerinde tutulup kendisine bile suçlu görünmesine memnun olmuyor, onu böyle aciz görünce hain görür gibi olarak, saflığından emin, niyetinde gururlu olsaydı bu kadar sessiz ve acze düşmeyeceğini düşünerek onu o kadar büyük gördükten sonra böyle küçülmüş bulmak ona pek acı geliyordu fakat onun kendi saadeti için, kendisi için uğraştığını ve şimdi gözlerine toplanıp serpilemeyen zavallı yaşların kendisi için döküldüğünü, bu hakarete kendisi için tahammül ettiğini görerek, “Zavallı Suat, bak seni ne hâllere soktum!” diye yanıyordu.

Sonra, bir aralık, Süreyya’ya kızdı, bütün bunları onun sebebine çektiğini, o olmasa azaplarına sebep olan şeylerin bile kendilerini mesut edeceğini görerek, “Mademki o beni istiyor, ben de onu... Niçin?” demek istedi. Hâlbuki asıl bu işte felakete sebep olan biri varsa kendisi değil miydi? Onlar mesut yahut rahat otururlarken kendisi gelip o huzurlu yuvalarını mahvetmemiş miydi?

Yemekten sonra bu acı düşüncelerle, yorgun zihinle onların sessizlik ve sıkıntılarını ancak meşgul edebildi, nihayet saatten istifadeyle kendisini bekleyen arabaya atlayınca kurtuldum zannetti. Fakat asıl azabın bundan sonra başlayacağını görüyor, ne olacağını merak ederek hep kötü, hep azaplı buluyordu.

O böyle, her şeyden bezgin, ağlamaklı giderken Suat aksine uğraşmaya hazır, son derece bir ateşle mutluluğunu savunmaya hazırdı. Bunun için Süreyya'ya tekrar ricaya başladı, onu dayanıklı görünce biraz şiddetli davrandı, "Ben gitmem!" demek, buna bahaneler bulmak için yoruldu. Bütün hayatlarının bu ilk tartışmasıydı. Süreyya bu inada, bu şiddete önce şaşıtı, sonra kızdı, soğuk, kararlı davrandı; başarmak ümidi mahvolan Suat gittikçe acı, işe yaramaz bir ümitsizlikle kalacağını anlayarak kanlı bir öfke içinde boğuluyordu; ilk defa olarak kendini savunmak için her şeye hazır, birbirlerini kırmaya muktedir, yabancı iki düşman gibi bakıştılar ve bundan yalnız Suat yaralı çıktı. Onu en çok harap eden, yaralayan şey Süreyya'nın sadece istese kalabileceği meselesiydi ve sadece istemediği için kendisini bu kadar kırdığını görünce kalbinde bir intikam ihtiyacı ortaya çıkacak kadar hırslanıyordu. Aklına Süreyya'nın babasından şikâyetinin ve nefretinin sebebinin de bu hükmetme duygusu olduğu gelerek, "Bunun için şikâyet ediyordu, işte şimdi kendisi aynı şeyi bana yapıyor!" diye ona, "Fakat demek ki sen de kötüsün; kendin ona kötü demiyor muydun? Öyle ise kendin niçin yapıyorsun?" diyeceği geliyordu. Demek herkesin başkasında şikâyet ettiği şey kendinde bulunabiliyor ve bunu fark etmeyerek başkalarında suçladığı şeyi kendinde mazur görüyordu. Fakat niçin bunu onun yüzüne haykırmıyorlardı? İşte kendisi bunu haykıramayacak mıydı?

Ve onun haksızlığı altında kalıp haykıramadıkça öfkesinin çoğaldığını, boğulduğunu hissediyordu. Ömründe ilk defa evliliğin anlamı önünde aciz ve sessiz kalıp, sonunda anlamak zorunda kalıyordu. Koca denilen birinin haklı hak-

sız keyfine esir olmaktan başka bir şey olmayan, mesut denilenlerinse onun her türlü heveslerine şartsız boyun eğmekten ibaret olan evlilik ona tiksindirici geliyordu. Artık Süreyya ona bir düşman görünüyor, “Şimdiye kadar da böyle miydi?” diye hayret ediyordu. O zamana kadar hiç böyle bir fırsatla bunu anlamamıştı çünkü hep itaat etmişti, hep arzularını daha ortaya çıkmadan keşfetmeye, gerçekleştirmeye çalışmıştı. Demek kocasının kendisine dost ve cana yakın gelmesi bundandı! Aslında işte bu gece görüldüğü gibi bencil ve soğuktu. Demek, o kadar müddet onu tanımayarak, boş yere emin ve mutlu olarak yaşamış, görünürdeki şeylere mutluluk adını verip memnun ve mutlu olduğunu zannetmişti. İşte onda hiç beklemediği huylar, kötülükler vardı ve bunlar fırsat düşmediği için görünmemişti. O zaman başını ellerinin içine alıp, “Ben bunu bilmiyormuşum, bütün bütün başka bir adammış!” diye sızlandı. Korkuyordu, onunla geçen hayatı, ona olan güveni için korkuyordu, “Nasil yaşamışım, ya Rab-bim?” diye titriyordu.

“Acaba hayatımı idare etmeye yeterli miydi?” diye düşünerek başka birisi olsa daha mı mutlu olacağını düşünüyordu. Sevmiş miydi, kendini sevmiş miydi? İşte bugüne kadar buna eminken şimdi şüphe ediyor, “Hayır!” diyordu; bir kadının ömründe seçkin ve sevimli bulduğu bir adam tarafından sevilmeğe isteyeceği kadar, her şeyi feda edecek kadar sevmemişti; bunu görüyordu. Her şeyi feda etmek değil, bir arzusuna bile kıyamıyordu. Bu ya çocukça devam eden bir heves yahut alışkanlıktı ve kendisi bunu ciddi bir karı koca muhabbeti zannetmişti. Demek o sadece bir oyuncak, hem de onun bile gülünç bulduğu bir oyuncak olmuştu. Yalnız kendisi için, kadınlığı, güzelliği kalbindeki muhabbeti için... Hayır, bin kere hayır, onu bir dakika seven adam bu geceki hakareti yapmazdı. Sevseydi, Necip’in bakışları gibi bakışları, onun ruh hamleleri gibi arzulu ve âşık bakışları olacaktı.

Böylece, ömrünün en güzel, en saadet ve mutluluğa layık zamanlarının aldanarak geçip ziyan olduğunu görmek,

hiç olmazsa, “Biraz mesut oldum.” diyememenin hüsrânı onu yıkıyordu. -Kendisi yumuşak huylu, cana yakın, itaatli olmasaydı bu kadar bile rahat edemeyeceğini, ne olmuşsa kendi budalalığınan, itaatinden olduğunu görmek onu acı bir intikam hırsıyla, derin bir ağlamak ihtiyacıyla sarsıyordu- Bununla birlikte, bu ihtiyaçla şimdi mecburen İstanbul’a gidince her şeyin de biteceğine dair acı bir şüphe vardı ki ne yapsa bu gitmiyordu, o kadar ki üç gün sonra taşınmak gerekip üzüntüsünden gözyaşlarını tutamayarak evden çıkarken hayatının bütün mutluluğu burada geçmiş, burada bitmiş gibi bir acıyla kalbi yırtıldı.

Vapur, birçok defa o kadar ümit ve emelle işittiği düdüğü-nü bu sefer acılığıyla, yüreğini oynatarak, keskin keskin ö-türüp iskeleden kalktığı zaman “Her şey bitti!” diye düşündü. Ümitsizlik gittikçe öfke hâlini alıyor, bir hırs ve öfkeye, bir şey yapmak mümkün olmadığı için âdeta cinnet derecelerine gelen bir öfkeye çevriliyordu. Herkes kendi hakir ve mahrum mutluluğunu bile çok görüp nesi varsa elinden almak için an-laşmışlar gibi acı çekerek, vapur uzaklaştıkça ve uzaklaşarak o kadar sevilmiş ve mesut olunmuş yerleri hem gösterip hem acı acı elinden alır gibi uzaklaştırdıkça öfkesinin bir kin hâli-ne geldiğini fark ediyordu.

Ah, artık her şey bitmişti, her şey, her şey... Artık en son günlerdeki o zehrinde bile bir hayat olan endişeler, heyecan-lar, hepsi bitmişti; zira oraya gidince her şeyin imkânsız ol-duğunu, hatta Necip’le konuşmanın bile mümkün olamaya-cağını şimdiden sadece düşünerek görüyordu. Hacer’in gözü önünde onlar hatta bakışlarıyla bile görüşemeyecekler, en küçük şeylerden, hatta yoktan anlamlar çıkarılacak, bir şey bilmeden, yalnız uzaktan koklayarak o iftirayı icat eden in-sanlar arasında artık kendi sözlerinden bile korkmak lazım gelecekti. O zaman öfkeli, gazaplı, “Peki, olsun, ne olursa ol-sun...” demek isteyen bir isyanla başını kaldırıyor. “Mec-bur ederlerse, ne olursa olsun...” derken her şeyi göze alabile-cek bir hâldeydi. “Ne söylerlerse söylesinler, hiç ehemmiyet vermeyeceğim. Bir suçum, bir günahım olmayınca...” demek istiyordu. Fakat bunun ne kadar zayıf ve aciz bir savunma olduğunu kendi vicdanınca inkâr edilmez surette görünce bu

kadar sıkıntıya tahammül edemeyen başının ağırlığı içinde her şeyden bıkmış, ölüyordu.

Ah niçin serbest değildi? O zaman gidip Necip'e "İşte seninim!" diyebilecekti, o zaman gösterecekti ki idaresi kendi elinde olan hayatını kendi arzusu ve tercihiyle onun eline bırakıp emanet ediyor. Sonra düşündü ki asıl şimdi bunu söylerse bir şey feda etmiş, bağlılığının şiddetini ancak bu fedakârlıkla göstermiş olacaktı fakat şimdi, şimdi bu mümkün değildi... Yalnız Süreyya değil, Süreyya olmasa bile bunu söyleyemeyeceğini hissediyordu; o kadar tantanayla feda edilecek hayatın bir değeri olmalıydı. Hâlbuki kendisi... "Ah genç olsam da, ona layık olsam da 'Seninim!' desem..." diye hasret çekiyordu. O zaman onu ne kadar mutlu edeceğini görerek bunu yapamamak üzüntüsüyle boynu bükülüyor, "Her şey bitti!" sıkıntısı içini yeniden kaplayarak, hiçbir çare bulamamak ümitsizliği tekrar hücum ediyor, son günlerde biraz unuttuğu karanlık düşüncelere tekrar gömülerek, "Eylül, ah işte eylül! Ne yapsa nafile... Bak, her şey bitti!" diyordu.

Her şeye, herkese, konağa yaklaştıkça her şeye kızarak, arabalara, sokaklara, geçenlere, haykıranlara kızarak gidiyordu ve kendisini o yüksek tavanlı, karanlık sofaların içinde, yüksek pencereleri örten ağır perdelerin loşluğuyla dolu odalarda bulunca isyanının nasıl aciz olduğunu görüp, hiçbir şeye cesaret edemeyeceğini anlayarak tekrar "Her şey bitti!" fikriyle düşüp hırs ve aczinden ağlayacak bir hâle geldi.

Hacer'in, "Maşallah, maşallah efendim! Bu ne tenezzül!" diye resmîlikle karışık bir alayla karşılmasına dudaklarını ısırarak susabilmiş, hemen kendisini odasına atmıştı. O zaman evin kalabalığının etkisi içinde hiçbir şey yapmaya, hatta şikâyet etmeye bile gücünün yetmediğini gördü. Süreyya emirler vererek, yerleşmek için öteberi yaparak uğraşırken, orada sadece onun yanında, tekrar, bu artık gittikçe düşman gördüğü adamdan öfkesini almak için yeniden acı bir arzu hissediyor ve o zaman onlardan da, bütün bu Hacerlerden,

Fatinlerden, efendilerden de korktuğuna kızılıyordu; onların da ne mal olduklarını bildiği hâlde... Ah, nasıl onların hepsini birden şaşırtacak, hayretten öldürecek bir çılgınlık yapmak, nasıl kendisinin öyle kolayca ezilecek basit bir kadın olmadığını anlatmak istiyordu; o zaman biraz rahat ederek çareler düşünmeye, düzenler kurmaya koyuluyordu.

Fakat Hanımefendinin yanına çıktığı zaman bütün o şeylere ne kadar muktedir olmadığını anladı; onun da bir şey işitmiş olması, bir şey düşünmesi ihtimalinin huzurunda Allah kadar hürmet ettiği kadının yanına öyle bir kalp çarpıntısıyla ve aşağılık hissederek girdi, onun yüksekliğini düşünerek o kadar ezildi, o kadar değersiz olduğunu hissetti ki mümkün değil, bu alçalmaya tahammül edemeyeceğini tekrar anladı. Ruhunda o kadar kibir ve büyüklük vardı ki başkalarında kendisine karşı en ufak bir ima ihtimaline ve yetkisine tahammül edemiyordu. Böyle şeyler için doğmamış olduğunu zaten düşünmüştü fakat tekrar ve pek acı olarak şimdi anlıyordu. Burada kendini tanımıyordu, nasıl bu kadar sözlere yer verecek bir girdaba düşmüştü, bu nasıl mümkün olmuştu? Bunları düşündükçe şaşıyor, bitiyordu. Bu kendisine alışkanlıkla, intikam hırsıyla fikren düştüğü girdaplar içinde bir uyarı darbesi oldu, biraz muhakeme ve ılımlılık hissi verdi.

Fakat Süreyya'yı konuşkan, neşeyle dolaşüyor gördükçe, "Fakat sen kendin değil miydin? Sen kendin burada yaşayamayacağını söylemiyor muydun?" diye haykırmak arzusuna karşı koyabilmek için yoruluyordu. Onun sözlerine, başkalarının sorularına dargın, somurtkan görünmemek için sakın tavırla cevap vermek mecburiyetinden kurtulup ıssız yerlere kaçmak, kimseleri görmemek, yalnız kendi kendine düşünmek istiyordu.

Akşamüstü hep oturuyorlardı; Hacer Suat'ın yanına gelmiş, çok dostça ve sırdaş gibi konuşuyor, söz arasında hayatından ve kocasından şikâyet ederek, "Ah ne iyi ettiniz de

geldiniz vallahi kardeş!” diye yüzüncü defa memnuniyetini söylüyordu. Yazın ne kadar boğulduğundan bahsederek, “Kıymetinizi asıl o zaman anladım.” diyor, “Bizimkiler, malum ya...” diye bir bunak gibi Beyefendinin yanından ayrılmayan kocasından, Hanımefendiyi bir dakika yanından ayırmayan Beyefendiden şikâyet ediyor, “Onların arasında bunuyorum zannettim...” diye kıs kıs gülüyordu ve Suat’ın gülümseyerek susmasına karşı küçük şeytan gözleriyle derin derin bakarak, “Kaç kere düşündüm, size geleyim, yalıya geleyim diye...” diyor, sonra gülerek, “Fakat korktum doğrusu!” diye bitiriyordu.

Suat sebebini sordu, o zaman birçok tereddütten sonra belirsiz, üstü kapalı sözlerle devam etti: “Öyle ya, rahatsız ederimden ziyade... Çünkü yabancı değilim ya... Fakat belki yer yoktur diye korktum doğrusu... Bize yalı küçük dediler, eğer gelecek olursam sığacak yer bulamam dedim... Düşünsenize, ne kötü olurdu? Mesela Necip’le ikimize bir oda... Değil mi?”

İstemeyerek gülüyor, küçük bir kanepa yastığıyla dizinde oynarken eğilip gülüşleriyle utancını orada gizliyordu. Birden Suat’a bir samimiyet arzusu geldi, o istediği sözü ima edip bir izahat yaparak onunla barışmak, hakikati ona anlatıp bu iftira ihtimalini ve şüphesini mahvetmek arzusunu hissetti fakat Hacer’in gözaltından bakışında, kıvranışında öyle bir yılan hâli vardı, gözlerinde o kadar şeytan bir ihanet gülüyordu ki omuzlarını kaldırıp, “Ne fayda?” dedi. Anlıyordu ki bir şey kazanmayacak, belki ziyan edecekti.

Pencerenin önüne oturan Hanımefendi birden Hacer’e, “Fatin Bey geldi Hacer!” dedi. O omuzlarını kaldırarak tekrar Suat’a bir şeyler anlatmaya başladı. Süreyya annesiyle konuşurken dönüp azarlar gibi bir tebessümle, “Küçük hanım, omuz silkmek nezakete uygun mu ya? Bak, kocan geliyor...” dedi.

Hacer, yine kulak asmayıp Suat'a tatlı tatlı, güya gayet merakla anlatmaya devam ediyordu, buraya taşındıkları haftanın içinde gittikleri bir düğünü anlatıyor, "Severek evlenmişler!" diye gözleri parlarken neşeli görünmek için kendisini zorluyormuş gibi küçük gülüşler, kıvranmalar, yarım sözlerle daima elindeki yastığı dizinde evirip çevirerek anlatıyordu fakat Süreyya'nın tekrar ihtarına karşı sabrı tükenerek, birden dudaklarında titreyişlerle, gözlerinde hışımla döndü: "Ooo, rica ederim, gelir gelmez beni yine cendereye sokma Süreyya!" dedi. "Dünkü gelin değilim ya! Yolu da pekâlâ biliyor."

Süreyya'nın sözleri Fatin'in gürültüsüne karıştı; açılan kapının içinde, bir yazdır daha da büyümüş karnının arkasında, büyük bir sevinçle "Ooo!" diyordu; yüzü geniş bir gülüşle genişledi, katmerlendi, iki adım atıp nefes arasında, "Kırlangıçların dönüşü..." dedi. Sonra ilerleyerek, "Fakat fırtınasız kırlangıç iyi değildir derler." diye gülümsedi.

Süreyya yarı alaycı, yarı öfkeli, "Eğer fırtınaya ihtiyacınız varsa ondan kolay şey olmaz!" diye homurdandı.

Fatin bu suratsızlığa karşı hemen gülerek sokuldu:

"Vallahi, ne iyi ettiniz de geldiniz Süreyyacığım, doğrusu pek göreceğim geldiymiş... Canım, insan bir kere alıştı mı ayrılınca güç oluyor vallahi... Evin sanki tadı kaçmıştı."

Ve yanına oturup tatlı tatlı konuşmaya başladı. Suat birbirini hiç sevmeyen bu iki adamın şimdi böyle öteden beriden, belki biraz alayla fakat yine sükûnetle, sahte bir muhabbetle görüşmelerine bakarak, "Gören bir dost zanneder, herkes böyle..." diye düşünüyor, Hacer'in aynı kabulle kendisini karşılayışını hatırlayarak ve hâlâ kulağına sokulup fıkırdaya fıkırdaya bir şeyler anlatışına bakarak, "Ben bile, ben bile öyleyim... Başka türlü yaşamak mümkün değil!" diyordu. Ah, bunu anlamakta ne kadar geç kalmıştı! Fakat o bütün kalbinin saflık ve halisliğiyle yaşamak istiyordu ve şimdiye

kadar öyle yaşıyorum inancındaydı fakat hiç öyle olmadığını nasıl acı acı anlamıştı.

Herhâlde şimdi itiraz edebilecek çelişkiler bulduğu Süreyya'ya bakıp, kendisi sabır ve tahammül etse yine evvelki gibi yaşayacaklarken sadece bunda kusur ettiği için, kocası da kendi rahatını bozmamak için aralarının nasıl bir uçurumla açılacağını düşünerek bu haksızlığa isyan ediyordu.

“Nasıl? Sonra bu da mı mutlu evlilik? İşte en iyisi! Hâlbuki işte en iyisi de kötüsü gibi!” diyor ve Hacer'in hissiyatını saklamayıp aşıkarcı davranmasını seviyordu. “Hiç olmazsa kimseyi aldatmıyor, herkes biliyor ki birbirlerini sevmiyorlar, istemiyorlar...” diyordu.

Bundan sonra ömrü bunları bile bile, her şeyi göre göre geçecekti, değil mi? Artık Süreyya'nın önceki mahrumiyet ve muhabbetine yabancı, evin böyle ayrı ayrı ruh derinliğini bildiği insanlarıyla yaşayacağı hayat, onu ürkütüyordu. Sadece Hanımefendi... Evet, Suat'ın sevdiği ve hürmete layık gördüğü yalnız o vardı, onun da Beyefendinin nasıl kahırlarına, sıkıntılarına tahammül ederek yaşadığını görüyordu. Beyin her şeyde hemen gürleyen hırs ve öfkesinin, bir kere kızınca hiç karşısındakinin kalbini, hatırını düşünmeyip hırs almak, acı çıkarmak için ağzına geleni söyleyerek zehir saçışının masum ve tahammüllü bir kurbanı olduğunu gördükçe, “Nasıl sabrediyor ya rabbi?” derdi. Şimdi hatırladı ki henüz kızken kendisi de kötü bir kocaya düşerse her şeye tahammüllü kadınlar gibi sabredip susmayacağını zanneder, öyle iddia ederdi fakat bugün bu kadarına tahammül ettiğini göerek, yavaş yavaş birbirini takip ederek gelecek böyle haksızlıklara bugünkü gibi sabrede ede bir gün alışacağını anlıyor, “Yavaş yavaş ben de onlar gibi bir oyuncak, bir hizmetçi, sadece bir hırs ve zevk aleti olacağım, hiç istediğim bir şey olmayacak hep istenen şeylere alet olacağım.” diyordu. Buna tahammül edemeyip, “Hayır, hayır, buna bir çare bulmalı... Bu mümkün değil!” demek istiyordu. Şimdiye kadar bunu

yapmıştı fakat arzu ve muhabbetiyle aldandığını bilmeye-
rek... Şimdi artık biliyordu, artık şimdi... “Hâlbuki herkes
aldanmıyor mu? Herkesin saadeti böyle bir aldanmanın ne-
ticesi, bir gafletin lütfu değil mi?” diye düşünüyor, “Ah al-
danabilsem, hiç olmazsa yine aldansam!” temennisiyle yanı-
yordu fakat artık mümkün değildi, gözleri o kadar açılmıştı
ki artık hep görüyordu.

Bir taraftan Hacer kulağının yanında dirseğiyle kolunu
dürterek kocasını gösteriyor, “Allah aşkına bak kardeş, alnı
nasıl parlıyor, börekçi çırakları gibi...” diyordu. Sonra ileri
çıkık, göğsüne eğilen başının arkasında, yakalıyla fes arasın-
da oturunca katlanan enseyi göstererek, “Ah ne kadar iğre-
niyorum, bilsen kardeşim!” diye gayet mahrem bir şikâyet
edasıyla bakıyordu. Hacer’in birtakım itirafları olmuşsa da
hiç bu dereceye gelmemişti, Suat ona bakarak hayretle güldü.
Bununla birlikte bu genç kadın şimdi “İğreniyorum!” diye
yüksek görünmek istediği adamın karısıydı ve ona pekâlâ ta-
hammül ediyord. Bu hislerle beraber yine onun gece gündüz
yanında yaşaması, onun iltifatlarına tahammül etmesi Suat’ı
düşündürüyor, “Hâlbuki pekâlâ onunla yaşıyorsun!” demek
istiyordu. Fakat o da Süreyya ile yaşamayacak mıydı? O da
bundan sonra Süreyya’nın evvelki gibi karısı olmayacak mı-
ydı? Kalben o kadar ciddi bir biçimde dargındı ki artık bunu
mümkün görmüyordu, içinde buna şimdiden isyan eden bir
kırgınlık vardı, “Hayır, hayır, artık bitti!” demek istiyordu.

“Beyefendi!” dediler, hep birlikte ayağa kalkıldı. Suat
tekrar o haşın, beyaz sakallı adamın huzurunda bulunuşuna
sıkıldı. Bey şöyle yan bakarak, etekleyenlere¹⁰⁹ kayıtsızca
“Ooo, maşallah!” diye mırıldandıktan sonra hemen karısına
dönüp “Hemen yemek yiyiverelim de... Olmaz mı?” dedi.
Öbürleri sessiz duruyorlardı. Hanımefendi “Peki, peki!” diye
onu çıkardı. Suat bundan sonra her gün hayatının böyle ge-

109 Selamlamak ve saygısını göstermek üzere bir kimsenin eteğini öpmek veya
eğilip öper gibi yapmak.

çeceğini görerek, acı bir ağlayışla yalıdaki ömrünü, bu yazın geçen o güzel hayatı, o saf ve serbest, şimdi endişeli zamanlarını bile arzuyla gördüğü o latif hayatı hasretle düşündü.

Sofrada biraz önce alçakgönüllülükle konuşan Fatin, Beyefendinin varlığıyla cesaret bulup, ona yaranmak için havlusuyla sağa sola bıyıklarını silerek, gözlüğünün arkasından sözlerinin etkisini anlamak için telaşlı bakışlar fırlatarak, “Tuhaf vallahi!” diyordu. “Ben değişeceksiniz filan zannettim ama... Bir de baktım ki yine öyle geldiniz!”

Süreyya küçümseyen gözlerle sorarak: “Nasıl değişmek?”

Fatin sözün gidişinden memnun, sözleriyle mağrur, “Belki biraz büyürdünüz filan dedimdi ama...” dedi ve gülerek beye baktı.

O zaman Suat, Süreyya’nın gözlerinin yalıda, sofrada kendisine baktığı o çirkin bakışla hiddetlenerek, “Siz olsaydınız kabuğunuza sığmazdınız!” dediğini işitti ve içinden yine o zamanki zehir aktı, birden, “Necip burada olsaydı...” diye düşünüp yüreği hoplayarak, “Fakat herkesin bin riyakârlıkla birbirini incelediği bu evde onun varlığı bile bir tehlike!” diye karar verdi.

Yemekten sonra biraz onların yanında oturdular, sonra Süreyya kalktı, “Haydi!” der gibi Suat’a baktı; onu takip etmek gerekti ve yürürken artık ne onun yanında ne ötekilerin arasında yaşamayacağını, hepsinden usandığını derin bir endişeyle hissederek yine de hayatının bu adama bağlı olduğunu, onun canı istediği vakit istediği şeyi yapmazsa buraya geliş gibi zorla yapacağını düşünerek, perişan ve bitkin, ölmek isteyerek yürüyordu.

Artık ne bir iş ne bir kitap ne de piyano hevesi vardı; havaların nispet yapar gibi parlak olduğu bu ikinci, üçüncü günü akşamlara kadar sıkıntıdan, öfkeden boğulurken aklına cenneti düşünür gibi ara sıra Pazarbaşı'nı getirirdi; o zaman düşünmekten harap olarak yalnız odasından kaçıp hanımların yanına giderdi; yalıda yapacak o kadar işi varken şimdi de işi kalmadığı için mecburen boş oturmaktan, onlarla konuşmaktan başka bir şey mümkün değildi. Hacer daima orada, cumbada bulunurdu; Hanımefendi ara sıra görünür, elindeki işle meşgul olurdu.

Hacer'le böyle yalnız bulundukça aralarında zaruri bir takım sırlar meydana geliyordu. Onu pencereye o kadar müdavim ve meraklı bakarken görüyordu ki önceleri evde sıkıldığından eğlenmek için sokağa bakıyor demişse de gittikçe artan bu merakın yalnız bir kişiye ait olması ihtimalinde karar kılmıştı. Fakat onun hemen her geçen kişi hakkında daima bir fikri oluyordu; bazen, "Aman kardeş, bak, şu ne güzel bir bey!" dediği olurdu, sonra bir diğerini gösterir, onu da aynı telaşla beklerdi. Suat hepsini birden nasıl olup da böyle beğendiğini anlamayarak şaşardı.

Sonra beyler gelirler, Fatin'in gerekli gereksiz "vallah billah"ları, Süreyya'nın sessizliği arasında yemek yenir, sonra Beyefendi ile Fatin tavlaya otururlar, Süreyya onların yanında dalgın, Hanımefendi elindeki işiyle meşgul, böyle bir iki saat geçer, nihayet tavla bir gürültü arasında şakırdarak kapanır, herkes odasına çekilirdi. Beyefendi haklı hak-

sız huysuzlanarak, öfkesini çıkarmak için her şeyi yaparak Fatin'i hırpaladıkça o haklı bile olsa boyun bükerek, razı olurdu; o zaman Hacer, Suat'ın kulağına eğilerek, "Allah aşkına bak, oyun oynarlarken nasıl bazen aptal gibi fikirsiz kalıyor, nasıl eliyle burnunu kaşıyarak tutuyor." derdi; babasına boyun büktükçe kızarak, "Onuru yok ki!" diyordu, sonra devam ederek bunun hep ona hoş görünmek için yapıldığını söylüyor, "Param gitmesin diye... Ah bilsen kardeşim, hep para için... Babamla hoş geçinmek için ondan dayak yese yine sırtıcağına eminim." diyerek, bir kere bir şey için onu teşvik ederken onun, "Ne, sonra beni evden kovsun da sokakta mı kalayım?" dediğini anlatarak yüzüne bakıyordu.

Gerçekten Beyefendinin böyle rastgele ateş püskürmelerine tahammül etmek için insanın böyle bir mecburiyeti olması gerekirdi. Bir akşam tavlada yenilerek hiç gereği yokken Hanımefendiye dönüp hışımla "Canım, sen de elinden bırak şunu! Allah aşkına!" diye bir çıkmıştı ki Suat haykırarak şikâyet etmemek için kendisini güç zapt etmişti. Bazen odasında haykırdığı işitilirdi; mesela sürahisini boş bulduğu için karısına söylemedik söz bırakmaz, otuz senelik hayatlarını bir yük olmak üzere, lanetle tahammül edilmiş bir şey gibi göstererek "Öldüm, aranızda kurudum! Allah da sizi kurutsun!" diye haykırır, sonra, "Ama kabahat hep bende... İyilikten kim anlamış? Enselerinde boza pişirmeli ki iş görülsün. Aksi herifin biri olaydım görürdünüz!" dediği işitilirdi. Hanımefendi ona karşı sakın, aşağılanmış; susmasını rica ederse "Niçin susacakmışım? Hem yap hem öldür hem sustur! Artık öldürüyorsunuz. Son günlerimde beni hortlatıyorsunuz. Akşama kadar sizin için ter döküyorum, bir suyum vermiyorsunuz. Hem sizden mi korkacağım? Kendi evimde niçin susayım? İstemeyen defolsun!" diye bir sürü şikâyet ve hakaret gelirdi.

O zaman Fatin eğer evdeyse onun gözüne görünmemek için ufalmak ister gibi bir köşeye büzülür, Hanımefendiye hak-

sız bularak, “İyi ya canım, o da bakıversin. Evde hizmetçi yok değil ya; gönül kırmamak için aldırıyor ama... İhtiyar adam bu, öfkelenir ya! Hepimiz sayesinde yaşıyoruz.” derdi.

Böyle herkes, hep kendi işini, kendi hesabını düşünerek doğruluk ediyordu. Ah, Suat bunlardan ne kadar iğreniyordu! Hatta Süreyya’nın nasıl olup da bu babanın oğlu olduğuna şaşıyordu, sonra annesini gözünün önüne getirip “Ona çekmiş!” diyordu. Çünkü ona hayran oluyor, bu kadının bu büyük sabır ve sakinliğine o kadar hayran oluyordu ki üzüntülü zamanlarında gidip başını onun dizine koyarak ağlarsa şifa bulacağını zannediordu.

Üçüncü gün, akşamüstü henüz gelmiş olan Süreyya ile Hanım, Hacer, kendisi orta odada oturuyorlardı; pencerenin önünde Hacer birden, “Ooo, Necip Bey geliyor!” dedi. Süreyya dönüp, “Sahi mi?” diye sordu; köşede, perdenin karanlığında Suat kıpkırmızı olduğunu hissetti, kendisini kuvvetsiz bırakan bir kalp çarpıntısıyla o tarafa baktı, “İşte canım, yanında da bizim bey var...” Suat şimdi o buraya gelince ne yapacağını düşünüp şaşırarak, kendisi nasıl görecekseler de öyle görüp fark edeceklerini, titremekten bir kelime söyleyemeyeceğini zannederek bitiyordu.

Bir an oldu ki kapı açılıp Fatin’in arkadan gelen birine yol verdiğini gördüler, Necip gülümseyerek girdi; arkasından Fatin, “İşte bir kırlangıç daha... Dönüş, dönüş... Artık hücum var.” diyordu.

Necip gülerek, “Kırlangıçlar galiba yazın dönerler.” dedi.

Suat, Necip’in gözlerinin kendisini arayıp, bir süre takılıp kaldığını ve bu anda bu gözlerde bir karanlık ve tereddüt bulunduğunu gördü. Sonra Hanımefendinin serzenişlerine cevap vermek için ona döndü, o sebebini söylerken Fatin, hanıma hak vererek “Ey ne yapalım, insanlık bu!” diyor, sonra herkese bakarak, “İnsan işte, geldiği gibi hareket eder. Bu insan doğasının gereğidir... Değil mi Süreyyacığım?” diye ona

bakıyordu. Sonra birden artık bu elverir gibi bir hareketle sözün gidişatını değiştirdi, “Fakat bir lüfer buldum ki... Bayılacaksınız!” diye herkesi susturdu. Eliyle göstererek, anlatarak, “Bu kadar, tam bu kadar vallahi! Birden öyle imrendim. Ama ne balık! Bir görseniz!” diye bitiremiyordu. Sonunda yaptığı fedakârlığın kıymetini iyice hissettirerek “Aldım.” dedi ve bir şeyi gizli tutuyormuş gibi parmağını ağzına götürdü: “Ama parasını sormayınız! Korkarsınız. On beşten aşağı vermedi. Aksi gibi hainlerin tanesi de üç yüz dirhem¹¹⁰ geliyor.”

Suat karanlıkta, Necip pencerenin önünde aydınlıktaydı. Fatin konuşurken hepsi ona bakıyordu, o zaman Suat bir iki kere Necip’in gözlerinin kendine hasret ve arzuyla baktığını fark etti; bir an oldu ki kendi de baktı, bu iki varlık karşı karşıya gelince oradakilerin hepsinden çok birbirine yakın olan ruhlarının çırpınmalarını hisseder gibi oldular. Suat bu haftadan beri onu o kadar seviyordu ki kendinde uzak yerlerden hücum eden bir ateş seli gibi kalkıp ona geldiği için teşekkür etmek, “Seninim, beni götür!” demek coşkusunu buluyor, ona o kadar derin bir şükran ve bağlılık hissediyordu.

Fakat Hacer’in bir sözü onu dondurdu; o şimdi Necip’e sitem ediyordu, “Maşallah efendim, artık bilmem nasıl gelinebildi?” diye başıyla “Seni seni...” yapıyordu. Sonra ince dudakları sivrildi: “Artık, tabii bundan sonra sık sık teşrif edersiniz.” Gözleriyle Süreyya’yı gösterir gibi yaparak, “Bunlar buradalar mı değiller mi? Sık sık gelirsiniz artık, değil mi?” diyor, böyle başlayan bakış sözün sonuna doğru Suat’a takılarak şeytanca bir tebessümle parlıyordu.

Öteden beriden konuşulmaya devam ediliyordu. Necip hem ara sıra söze karışıyor, dinliyor, hem ara sıra kaçamak bakışlarla Suat’a bakarak ondan bir tebessüm, okşayan bir bakış, bir sevgi işareti bekliyordu; pek neşeli görünüyordu; onlardan özürler diliyor, Fatin’le eğleniyordu; balık meselesini kurcaladıkça öbürü parmaklarını birleştirip ağzına gö-

110 960 gram.

türerek, “Ama ne balık, vallahi billahi görseniz şaşarsınız!” diyordu, o zaman Necip, “Pek az çıkıyormuş.” deyince Fatin, “Dedim ya, on beşten aşağı vermedi. Hem de tanesi!” diye tekrar anlatıyordu. Fakat Necip gittikçe neşesinin yalan ve yapmacık olduğunu görüyor, bir siyah kedere boğulmaya başlıyordu; o kadar ümit ve hevesle geldiği hâlde Suat’ı durgun, donuk gördükçe şaşırıyor, üzülererek, “Ne oldu acaba?” diyordu. Hâlbuki Suat, Necip’in ikide bir kendisine çevrilen bakışlarından sıkıldığı, herkes biliyor da bir anlam vereceklermiş, şimdi Hacer bakıp görerek anlayacakmış gibi korktuğu için, “Bakmasa, bari bakmasa...” diye ona endişesini anlatmak istediği için öyle duruyordu. Necip, “Bir haftadır kendisini görmedim; kendisinden ayrı nasıl yaşadığımı anlamıyor, demek kendisi çabuk unuttu. Benden bir iltifatı, bir tebessümü esirgiliyor. Acaba dargın mı?” diye hayıflanıyordu. Bir haftadır ne olduğunu bilmediği için sonsuz bir üzüntü ve azap ruhunu ele geçiriyor ve istila ediyordu. Yalnız kadınların yapabileceği bir anlamsız hareketle, bir sıradan tebessümle mutlu edişleri ümit ettiği hâlde kendisinden kaçan bu bakış onu bitirdi. Öyle oldu ki yemek boyunca bekleyerek, özleyerek gevezelendi. Her an yine gelen ümitleri takip eden ve neşesini alt üst eden sıkıntılarını göstermemek için zorla zevzeklik ediyordu. Onlara Beyoğlu’nu anlattı, söylendi, tuhaf şeyler buldu, güldürdü. Ve hâlâ onun bir bakışına erişemeyince, geleli iki saat olmasına rağmen onun hâlâ renksiz, anlamsız durduğunu görünce ruhunda bir gücenmenin, pek çabuk kızgınlık ve öfkeye dönüşen bir gücenmenin köklendiğini hissederek sessiz ve karanlık kaldı.

Daha kahve eldeyken, Beyefendi işaret edince, Fatin tavlayı çatırdatarak ortaya açtı. Onlar orada bir takım oluşturdular ve yemekten kalkınca karanlık bir köşeye kaçmış olan Suat, tavla için mumlar gelince şimdi yine ılık içinde kaldı. O, gölgede doya doya Necip’e bakarak, onu hüznlendirdiği, hüznü gördüğü için kendisini böyle durmaya mecbur eden şeylere kızarak üzülrken tekrar herkesin bakışına ma-

ruz kalınca canı sıkıldı; Necip ise geldiğine pişman, hayatına pişman, karar veremeyerek kalıyordu. O, Hanımefendinin yanındaydı, ara sıra alçak sesle konuşuyorlardı. Sonra hep susuluyor, yalnız tavlacıların sesleri devam ediyordu.

Halbuki Hacer'in canı sıkılıyordu. Tavla tarafına hiddetle bakarak kızılıyordu.

Sonra Hacer, birden susan Necip'e gülerek, "Siz de susuyorsunuz! Bu gece ne kadar neşesizsiniz, a canım!" dedi.

Necip, "Niçin?" diye sordu.

"Bilmem, baksanıza!"

Hacer fıkırdayarak Suat'a döndü: "Değil mi Suat?"

Suat belirsiz bir işaret etti. O zaman Hacer ona da hücum etti:

"Zaten sen de bir köşeye büzülmüşsün ya, bilmem neniz var?"

Necip sıkılarak, Suat'ın gayet renksiz bir gözle baktığına dikkat ederek, bozuk bir tebessümle, "Hazım zamanı..." diyecek kadar kuvvet bulabildi; sonra Hanımefendiye kız kardeşinden bahsederek bir kurtuluş çaresi aradı; onlar yavaş sesle böyle konuşurlarken Hacer sözlerine kulak veriyordu. Birden tavlanın çevresinde bir fırtına patladı. "Yok ama, olmaz ama..." diye Fatin terli burnu, yorgun gözleriyle yemin ediyor, efendi elinde zarları sallayarak kahkahalarla gülüyordu. "Zarlar, pullar, mars..." kelimelerinin tekrarı arasında tekrar fırtına dindi; tekrar zar ve pul sesleri uzadı.

Şimdi Hacer'in canı yine sıkıldı, bu sefer Suat'a döndü: "Haydi, biz de bezik oynayalım! Üçümüz, olmaz mı?" dedi.

Necip, yüreği atarak onunla bezik oynamak mutluluğuna bir an önce ermek istedi fakat Suat rahatsızlıktan şikâyet etti, başından rahatsızdı.

“Ha, onun için mi susuyorsunuz? Ben de zannettim ki! Siz yalıda da böyleydinizse...”

Süreyya başını kaldırıp bu tarafa baktı, Suat’ın kalbi onun bakmasıyla bir şey çıkacakmış gibi hopladı; büyük bir yorgunluk hissetti; onlar konuşmaya başladılar, Süreyya yanlarına gelmiş yalığı anlatıyor, o abartıkça Hacer ikide bir Necip’le Suat’a bakarak gözlerinde bir parıltıyla dinliyordu. Necip, “Evet, şimdi tekrar tünemek sırası geldi. Ah, yaz bir daha gelse!” dedi.

Bu son cümleye bütün mahrumiyetinin acılığını koymak, onu Suat’a anlatmak istiyordu.

Hacer küçümseyerek, “O niçin o? Kış kötü mü? Bir zamanlar o kadar severdiniz... Asıl kış gelince sevinirdiniz...” diye soruyordu; sonra birden aklına bir şey gelmiş gibi, “Ha, kuzum, o sizin eldivenin hanımı ne oldu?” dedi.

Suat ölüyorum zannetti; Necip heyecanını kahkahayla geçirmek isteyerek, “Yani madamı demek istiyorsunuz?” diye kapatmak istedi fakat Süreyya merak ettiği için kapayamadı. O soruyor, Hacer cevap vermeyerek Necip’e hitap ediyordu. “Hanımı, madamı... Onu soruyorum...” diyordu.

Necip artık ciddi, sadece “Öldü!” dedi.

“Ey, eldiven ne oldu, hâlâ saklıyor musunuz?”

Necip, “Onu da gömdüm!” diye cevap verdi.

Sonra Hanımefendinin gülerek yavaşça söylediği bir söze cevap vermek içinmiş gibi döndü, hâlâ Süreyya’nın sorduğunu ve Hacer’in anlattığını işiterek, Suat’ın ne kadar üzülp ne kadar canı sıkılacağını da düşünerek hem sıkılıyor hem korkuyordu. Fakat Hanımefendinin kendisinin hafifçe geçireceği bir sözünü Hacer kapıp, “Evlenmek mi? Necip Bey mi?” dediğini ve ilan ettiğini işitince bütün bütün bozuldu: “Eğleniyor musunuz? Ben daha çocuğum!” diye şakaya vurmak istedi.

Süreyya, ciddi ciddi düşünmeye, evlenmemekte bir sebep bulunamayacağını anlatmaya başladı; Necip, bunda belirsiz bir maksat sezdiği için bir cevap vermedi. Fakat ah niçin Suat'ın gözleri ondan insafsız, zalim, kayıtsız bir ısrarla kaçıyordu? Niçin öyle susuyor, söz söylerse bile iki anlamsız kelimeyle bitiriyor, gülerse bile herkese gülüyordu? Ne olmuştu? Onun sözlerini dikkatle, canla dinlediği, onun yüzüne bütün ruhunun hasretiyle baktığı hâlde onlarda hiçbir özel anlam bulamıyordu. Bütün gece Necip ruhu bu endişeler içindeyken ferah ve neşeli görünüp bir şey sezdirmemek için söylenmeye mecbur, çok muzdarip oldu. Fakat sabahleyin bunun acısını çıkardı, aşağı indiği zaman Suat'la Süreyya'yı yalnız buldu ve Süreyya yeni gelen gazeteye dalmış olduğu için birkaç dakika Suat'la yalnız, karşı karşıya kaldılar; Suat istemeyerek, elinde olmayarak onu bu kadar üzdüğü için bütün gece yanmış, erkenden inerse yalnız kalırız diye uyuyamayarak erkenden aşağı inmişti; onun da geldiğini görünce bir saniyede onu mutlu edip her şeyi anlatmaya can atarak “Maşallah, bu ne erken!” diye ona gidip gülümsedi; bu gülümsemede bütün ruhu, perişan ruhu titriyordu; bu mutlu etmek isteyen ve mesut olan kadının ruhunu verdiği bir gülümsemeydi. Necip ruhunun bütün karanlığından sıyrılıp bir bahar içinde kalmış gibi, mutluluğuyla ezilmiş, sadece gözleriyle teşekkür etti; Suat ona, “Buradaki hayatımızı görüyorsunuz ya?” der gibi baktı. Sonra, “Her şey bitti.” demek ister gibi bir hareket yaptı ve Necip'in, “Ne oldu?” diyen gözleriyle sormasına karşılık, “Aman, rica ederim dikkat!” diye fısıldadı.

Fakat o kadar... Birbiri peşi sıra Fatin, Hacer geldiler; Fatin gazeteye, Hacer Necip'e yanaştı. Suat bir kenara çekilip Hacer'in ne bitmez tükenmez sözlerle onu rahatsız ettiğine bakıyor, ara sıra onun, “Ama Necip Bey!” diye gülüşlerini soğuk ve nahoş buluyordu. Beri tarafta beyler gazetenin yanında birbirleriyle konuşturlarken Necip ne söylüyordu ki Hacer böyle gülüyordu; bu bir süre küçük kahkahaların sür-

mesinden oluşan bir fıkırtıyken sonra üç hamleli bir parlak kahkaha oluyor, güzel güldüğünü bilen bir genç kadın israfiyla gülmelerin arkası gelmiyordu. Piyanonun yanına oturdular, şimdi Hacer'in uzun uzun bir şey anlattığını, Necip'in gülümseyerek verdiği tek tük cevapları dinliyordu, eliyle şöyle dayandığı piyanoda şimdi ihmalle birkaç nağme yapmaya başladı fakat Suat bir erkek olsun da kim olursa olsun gibi bir şey olan bu hâlden o kadar nefret ediyordu ki Necip'e sıkılıyordu; bu kadarının fazla olduğunu, Hacer'in deliliklerine bu kadar oyuncak olmakta münasebetsizlik bulunduğunu anlamalıydı gibi geliyordu.

Onun için Fatin gazeteyi bırakıp, “Yolculuk göründü. Saat kaç?” diye Süreyya'ya saati sorduğu ve gitmek zamanı geldiğine karar verildiği zaman rahat etti; Süreyya Necip'e, “Çıkıyor musun Necip? Beraber çıkalım!” diyordu. Hanımefendi gelmiş, Fatin'e bir şey ısmarlıyordu. Sonra Hacer'in müdahalesi gerekti; Hanımefendi, Fatin'in Hacer'e aldığı lavantadan bir şişe istiyordu; Fatin bir taraftan gazetenin son sütunlarına bakıyor, bir taraftan, “Hay hay efendim! Baş üstüne...” diyordu. Hanımefendi parayı sorunca Fatin'de pek telaşlı bir kabul etmeme tavrı göründüyse de sonunda mecbur olup, “Yirmi beş... Yirmi beş efendim... Fakat ne hacet... Rica ederim... Müsaade buyurmalıydınız...” diye parayı aldı.

Artık çıkıyorlardı. Hacer, Necip'e ne zaman geleceğini soruyor, o da “Bakalım!” diye tereddütle Suat'a bakıyordu; o zaman Suat hiddetinden, istemeyerek fakat elinde olmayarak kalbinden gelen bir arzuya uyarak başını çevirdi ve onun çok üzgün çıktığını görünce şimdi de içinden bir zehir aktığını hissetti. Evet, onun buraya geldiğini hem istiyor hem istemiyordu. Burada her an şimdi bir şey söylenecek, şimdi bir şey olacak diye korkmak onu bitiriyordu; dün gece bir müddet kalbinin durduğunu hissetmiş, kulaklarına uğultular hücum etmişti. Bundan başka Hacer'e de kızıyordu. Necip burada sadece Hacer'in oynacağı oluyordu.

Hacer, cumbadan onları bakışlarıyla köşeye kadar takip ettikten sonra birden dönerek “Gördün mü babamın sevgili damadını?” dedi. Sonra içinden taşıyormuş gibi coşkun bir şikâyetle söylenmeye başladı: “Ah, sen bilmezsin!” diyordu. “Sen bilmezsin ki! Her gün yaşaya yaşaya her hâlini o kadar öğrendim ki, artık iğreniyorum. Dün geceki balık meselesini biliyorsun ya... Sonra sabahki lavanta... Güya para almak istemiyor, hâlbuki aldı, eğer kendisi mecbur olsa da o bir şişe lavantaya yirmi beş değil, beş kuruş verse, bir ay hasta yatar.” Burada acı acı güldü: “Sonra, sonra o gazete... Gazeteyi gördün ya! Eğer okumadan buradan çıksa akşama döndüğü zaman ille okumalı, yoksa sokakta on para verip de bir gazete bile almaz.”

Suat istemeyerek gülüyordu. “Amma da yaptınız?” diye itiraz etti. Hacer çok ciddi, yemin ediyor, “Hep para için, para...” diyordu. Söylerken ikide bir de sokağa bakmaktan geri kalmıyor, cumbanın içinde diz üstü oturmuş, bazen dayanarak bazen dikilerek önemli bir şeymiş gibi söylüyordu. Biraz sonra bakarak “Para için neler yaptığını bilsen...” dedi. Sonra gülerek “Bilmem ki sana söyleyeyim mi? Gece gündüz parasızlık şikâyetiyle beraber para biriktiriyor, vallahi biriktiriyor. Benden saklıyor ama eminim, bir şeye harcadığı yok ki! O kadar parayı ne yapacak? Zavallı Perizad, giysilerini süpüre süpüre, lekeleri çıkaracağım diye uğraşa uğraşa ne hâllere giriyor, bilsen... ‘Aman hanımcığım, ille yaka... Siliyorum siliyorum, bembeyaz olmuyor!’ diyordu. Hâlâ güveyilik gömleklerini giyer, ‘Ne zararı var, ne yapalım? Parasızlık bu...’ diyor. Daha daha... Söylenmekle biter tükenir şey değil... Ara sıra çocuğumuz olsa diyorum da gözleri fal taşı gibi açılıyor, ‘Sen çıldırdınsa kendini okut hanımefendi! Benim daha o kadar param yok!’ diye bana çıkışıyor. Çocuk, çocuk... Hâlbuki bilsen ne kadar istiyorum, kardeşim!” dedi.

Suat üzgün, merak ederek bakıyordu; Hacer ise şikâyetlerine devam ederek, “Benim elimde bir şey bırakmıyor ki,

ne yapalım?” diye yarı mahcubiyetle kendi aczini anlatmak istiyordu. Suat çocuk için sızlayan ve şüphe edilmeyecek kadar samimi görünen bu kadının yanında, hislerine ortak olarak ona yine acımaya başladı. Onun birtakım hâllerine hak vermek istiyor, onu birtakım mecburiyetler arasında zayıf ve aciz görüyordu; birden bu karı koca arasındaki maddi ve manevi ayrılığa bakarak ürktü.

Hacer devam ediyordu: “Bir taraftan babama o kadar tundu ki, artık hiçbir şeye önem vermiyor. Bir gün öyle olacak ki, beni boşayacak ve buradan defederek kendisi burada evin çocuğu gibi yeniden evlenebilecek.” Tekrar acı acı gülmeye başladı.

Birden pencereye eğilip baktı, telaşla, “Aman kardeş! Koş, koş! Güzel Tahir’e bak!” dedi. Suat bu telaşlı davete uyarak baktı; bu, zembille karşılarındaki konağın kapısını çalan genç irisi bir uşaktı; o zaman Hacer nasıl bütün hanımların bunu beğenip “uşak güzeli” dediklerini anlatarak katılıyor, “İlle miralayın hanımı... Gözlerine bayılıyormuş.” diye bitiremiyordu. Suat şaşkın, “Hangi hanım? Niçin?” diye soruyordu; o zaman Hacer saydı, bunlar alelade hanımlardı, hatta bazılarının genç ve yakışıklı beyleri de vardı. O şaşıtkça Hacer zaferle anlatarak gülüyor, o kadar merak ve önemle bakarak, öyle açılarak tarif ediyordu ki, kendisinin de onlarla aynı fikirde olduğu görülüyordu; bununla birlikte o biraz daha kanaatkâr göründü:

“Ama çirkin bir adam da değil... Allah için söylemeli... Hele gözleri... Ona da bey giysileri giydirirsen olur biter.”

O gülerken Suat donmuş, susuyordu; onun için bir erkeğin güzelliği, incelik ve seçkinliğiyle mevcutken, bunların böyle düşünmek için nasıl kadın olduklarını düşünüyordu; Hâlbuki Hacer, “Canım senin buradan geçerken bayıldığın zabitler, beyler...” dedikçe, “Hayır, benim buradan geçerken bayıldığım zabitlerden, beylerden haberim yok.” demek istiyordu. Ah ne kadar anlıyor, nasıl görüyordu; Hacer’in kocası

olmasa yahut iyi olsa yine bunlardan hoşlanacağını, çünkü ruhunun adı, kirli olduğunu nasıl da görüyordu ve o hanımları gözünün önüne getirip böyle ufak itirafları aralarında toplanıp konuştuklarını düşünerek iğreniyordu.

Bu, içinde garip ve uzun bir etki bıraktı. Hacer’de nasıl kendisine hiç benzemeyen esaslı hâller olduğunu zaten bilirdi fakat anlaşılmazlığın bu derecesine şaşıyordu; bu kadarını hiç beklememişti. Bununla birlikte Hanımefendi onun için başka bir ders oluyordu. Onun hakkında en küçük bir kötü söz bile söylenmemiş, hiçbir söylenti işitilmemiş olduğunu düşünerek “Hayır, bu kötülükler kocaların kötülüğünden değil, kadınların kendilerinden geliyor.” diye karar veriyordu. İyi kadın, kocası kötü bile olsa, ret ve imhası imkânsız olan bir kader darbesi altında ezilir kalırdı. Sevmeye gelince, o böyle sokaktan geçerken karşıdan görmekle erkeği sevmeyi anlamıyordu. Bu ona seveyim diye sevmek gibi geliyordu; sevmek için bilmeyerek sevmek, sonra fark etmek gerekir diye düşünüyordu.

Öbür türlü... İşte Hacer’in, Hacer gibilerin sevdaları... Ömrünü geçirdiği cumbada birini bulup sevip sevilme için geçen ömründe uygun ya da uygun olmayan her bulduğuyla aşk oyunu yapmak, işte onların sevmeleri... Sevmek bir hastalık gibi geldikten ve sizi ele geçirip kahrettikten sonra anlaşılan, o zaman görülüp incelenen bir hâl olmalıydı. Kim bilir Hacer bu pencerede kimleri sevmiştii? Yani mümkün olsa sevecekti ve mümkün olmadığı için gerçek hayatları boyunca bilinmezleri kalıyor, sadece bir hevesle aşk, gidişi ve dönüşü merak edilen bir hayal hâlinde sürüp gidiyordu.

O hâlde Hacer için ilk fırsat bir düşünüş olacaktı; sanki onun ruhu yoktu; onun düşünmesi, kendini engelleyen şeyler mevcut değildi. Sadece karşıdan görüp beğendiği bir erkeği bu kadar gelenekle seven, bu kadar önem veren bir kadın için ona yaklaşmakla her şey sonlanabilirdi. O zaman Hacer’in niçin Necip’e o kadar istekle düşkün olduğunu anlıyordu.

Fakat o hangisini seviyordu? Bunu anlamak mümkün değildi. Onun her geçene dair bilgisi, merakı, açıklaması vardı. Bir gün istemeyerek bunu öğrenmiş oldu. Böylece itiraflarla geçen iki günden sonra bir akşam yine sokak üstündeki orta odaya gelmiş, pencereyi boş bulmuştu; oraya oturdu, birkaç dakika sonra köşeden çıkar çıkmaz yarı tereddütle gözünü pencereye dikip oradan ayrılmayan orta boylu, şişmanca bir süvari zabitanı gördü. Hemen ardından Hacer de koşarak pencerenin yanına gelmişti. Hacer kendisine hiç önem vermeyerek cumbanın öbür penceresine abandı, onu ancak arkasından görebildi. Demek buydu. Zavallı adam şimdi kendisine bakan bakışların akşama kadar kimlere nasıl aynı merak ve ilgiyle baktığından şüphe etmeyerek başarmış, zafer kazanmış gibi gidiyordu.

İstemeyerek öğrendiği bu hâlde sıkılırken birden Hacer dönerek elindeki lavanta şişesini gösterdi. Katılarak gülüyor, Suat'ın merakını görerek, "Boşuna, anlayamazsın!" diyordu. Sonra anlattı: "Hani önceki gün..." dedi. "Annemden lavanta için yirmi beş kuruş almamış mıydı? Hâlbuki işte..." Şişenin altındaki fiyat kâğıdını gösteriyordu. Suat orada on sekiz kuruş yazdığını gördü. Hacer dudaklarında hakaret edici, acı bir tebessümle "Hödük herif, hem yapıyor hem yapmasını bilmiyor. İşte..." dedi.

Suat üzüntülü, ciddi olarak rahatsızdı. Söyleyecek bir şey bulamayarak, kaçmak isteyerek, ateş üzerinde gibi duruyor, Hacer'in kocası hakkında söylediği ağır sözlerden sıkılarak ne yapacağını bilmiyordu. Onun karşısında kendisini rahatsız eden bir şey de Necip meselesiydi. Hacer kendi itiraflarıyla saatler işgal ederken kendisinden de söz almak merakıyla ara sıra gözleri ateşlenirdi. Bu kadında bu yolda bir şeyler konuşmak için bir telaş, konuşurken bütün ruhuyla meşgul olarak gözlerinde bir parlamış vardı ki Suat hayret ediyordu. Konuşurken birçok şey sözün Necip'e gelmesine sebep olabiliyordu. O zaman Necip'in bekârlık hayatından bahsedip merak

ederek, “Onun başka işi yok ki... Hep kadın peşinde...” diye derin bir merakla parlayan gözlerine bakardı. Fakat Necip hep Frenk kadınlarıyla meşgul olduğu için sevmiyordu, “Bu kadınları nasıl da seviyorlar, bilmem ki?” diye dudaklarını büküyordu. Aslında onları beğenmekle beraber kıyaslamak da yine onların zararına oluyordu.

O böyle konuşurken Suat ağzından, gözlerinden bir kelime, bir bakış, sessizliğinden bir anlam çıkacak, bir şey sezi-
lecek sonra abartılarak bir yeni yalan daha çıkarılacak diye titrer, “Vallahi bir şey bilmem! Bir şey yok!” yeminiyle zih-
nen o kadar meşgul olurdu ki bu sözler hemen ağzından ka-
çacak zannederdi. Zaten var mıydı? Bir şey olmadığına hem
de samimi olarak yemin edemez miydi? Onların yanında
kendini o kadar temiz görüyordu ki masum olduğuna yemin
etmekten korkmuyordu. Fakat Hanımefendinin yanına gidin-
ce bu his tamamıyla değişiyor, o zaman kendisini onlarla kı-
yasladığı için utanıp uçurumda bulunduğunu inkâr edemiyor,
bir an kurtulamadığı o acı düşüncelerle kendisini harap eden
bir çelişki kalabalığı içinde ölüyordu.

Hacer pencereden birden “Ooo!” dedi.

Suat ne var der gibi baktı. Hacer başını çevirmeyip, cama yapıştırarak cevap verdi: “Necip’le Süreyya!” ve birden kalp çarpıntısıyla sararan Suat’a anlamlı bir bakışla bir saniye bakıp sonra cama yapışarak “Artık elbette gelir... Siz buradasınız, değil mi? Bütün yaz iki kere gelmedi.” dedi, sonra bu kelimelerde hiçbir kötü anlam yokmuş gibi, gayet rahat bir biçimde başını çevirip gözleriyle çağırdı:

“Aman, gel bak Suat, ne güzel adam! Yanlarındaki zabıt... Koş, bak!”

O zaman Suat bunun o süvari zabiti olduğunu gördü; bu adam Süreyya ile konuşuyor, Necip az açıkta onları dinlemeyerek eşlik ediyordu. Sonra zabıt ayrılmak üzere selam verdi ve pencerenin altından geçerken yine bir kere yukarı baktı. Hacer’in omuzlarında bir gülüş fıkırdadı, “Aaa, sanki o da ne? Niçin bakıyor öyle?” dedi ve sonra beyler oraya geldikleri zaman Suat daha gideli üç gün olmadığı hâlde Necip’in gelmesiyle endişeli, “Ben gelme dedim, yine niçin geldi?” diye gücenmiş, üstelik yine perişan, yine bitkin kalmışken Hacer’in Süreyya’ya o zabitin kim olduğunu soğukkanlılıkla ve memnuniyetle sorduğunu görerek şaşıtı. Hacer o kadar doğal ve serbest davranıyor, bu kötülüğü öyle tereddütsüz, âdeta haz ve tutkunlukla yapıyordu ki, Suat kendisinin nasıl saf kalpli olduğuna şaşıyordu. O ne kadar korkmuştu! Hâlâ nasıl da korkuyor, endişe ediyordu! Hâlbuki herkes, işte bütün bir mahallenin en saygın hanımları iri yarı, güzel bir köylü için ölüyorlardı.

Korkmaktan başka, onu şimdi bir de güceniklik rahatsız ediyordu. “Niçin geliyor?” diye kendi kendini yiyordu. Anlamamış mıydı? Giderken başını çevirmişken bunun, “Hayır, gelme!” demek olduğunu anlamış mıydı? Öfkeyle haksızlık etmek, “Öyleyse Hacer gel dediği için geliyor.” demek istiyordu. Demek kendisi için gelmiyordu ve mademki kendisi için gelmiyordu... Suat gözlerini buğulandıran bir öfke bulutu içinde bir rahatsızlık bahane ederek kaçmak, görünmemek, yemeğe bile inmemek arzusuna düşüyordu.

Necip’in herkese söz söylerken Hacer’le konuştuğunu, garip bir tebessümle ona cevap verirken hızlıca söylediği sözlerin etkisini merak ediyormuş gibi kendisini de süzdüğünü görerek dinlemiyormuş, işitmiyormuş gibi göründü. Fakat hiç olmazsa anlasaydı da biraz temkinli davransaydı... Onu aksine fazla bir neşeyle söylenerek Hacer’i güldürür gördükçe daha evvela hücum eden fikir şimdi kuvvet bulur gibi oluyor, “Hayır, iftira etmemişim... Galiba onun için geliyor...” demek istiyordu; içinde buna inanmak istemeyen hisse karşı Necip’i aşağılamak arzusuna yenilmekten çekinerek kendisini tutuyordu; çünkü ona yüz yüze bir söz söylemek mümkün olsaydı, ilk kelimesinin bir hakaret kelimesi olacağını zannediyordu.

Onun mümkün oldukça acı, şikâyetçi bir bakışla baktığını gördükçe anlamsız görünmekte bir intikam zevki bulmakla beraber hepsinden usanıp, yorulup bir ağlamak arzusunun hücumunu da hissediyordu. Bu acıya mahkûm olmak için ne kabahati olduğunu düşünüp artık tahammül edemeyeceğini, kendisinin her taraftan gelen bu hücumlara karşı aciz, kimsesiz ve mutsuz kaldığını görerek boynunu büküyordu. O zaman Necip’e, “Hayır, sana gelme diyorum, ne kadar bedbaht ve sefil olduğumu görmüyor musun?” diye şikâyet etmek ihtiyacıyla eziliyordu. “Hiç olmazsa bu kadar sık gelme! Çünkü artık her şey bitti.” demek istiyordu. Gerçekten her şey bitmiş miydi? Hiç olmazsa tamamen bitirmemek için

temkinli olmak gerekirdi. Hâlbuki Necip o kadar kayıtsız davranıyordu ki bu mümkün değildi. Bu gece Süreyya ve Hacer’le beraber onların dört kişi kaldıkları bu odada, Necip’in Hacer’in oyuncağı olduğunu görerek böyle merhamet ve öfke arasında yatma vakti geldiği zaman bir işkenceden kurtuluyormuş sayılacak kadar acı çekiyordu .

Hâlbuki o, bugün yarın yine gelecekti, bu Suat’ta bir ateş ve telaş olacak kadar merak ve önem kazanıyordu; onun anlamayan, böyle kayıtsızlık görmek için ne yaptığını soran acı bakışları önünde o kadar merhamet hissediyordu, özellikle Hacer’den ayrılıp birden kendisine takılan bağıllık bakışı bu merhameti o kadar ateşlendiriyordu ki “Ah, seni mesut görmekten başka bir isteğim yok... Yemin ederim ki başka bir şey istemiyorum! Fakat ah, mümkün olsa da şu azaptan kurtulsak!” diyordu.

Evet, niçin itiraf etmemeli? Bu her açıdan tahammül edilmez hayatında sefaletlerine karşı tek çarenin hepsini, her şeyi bırakıp gitmek olduğunu, tamamen onun olmayınca rahat etmenin mümkün olmadığını, uzak ve gerçek olmayacak bir rüyayı düşünenler gibi belli belirsiz görüyordu. Fakat bunun mümkün olmadığını da hemen, belki onu düşündüğü anda ortaya çıkan üzüntü ve ümitsizliklerle artık ölümden başka bir şeye sığınma ihtimali kalmadığını anlıyordu. Bu her şeyi bırakıp gitmek, önce delilik saydığı bu hayal, tekrar düşünene düşünene alışıp artık bütün saatlerini meşgul ediyor, bazen pek kolay bir hareketmiş gibi başlangıcını ve güçlüklerini unutup yalnızca mutlu ve rahat hayatlarını düşünmeye sürükleyerek mutlu ederken bir an oluyordu ki, fikren katettiği mesafelerden ürküyor, ona gerçekleştirmesi değil düşünmesi bile korkunç, acı bir ihanet gibi geliyordu. O zaman içinde bir yara açılıyor gibi bir acı hissediyordu. Herkesin, âlemin nefret etmesini, ailesinin, babasının adını ve namusunu lekelemeyi gözc alacak kadar kuvvet bulduğu oluyor, bu ikiye bölünmüş ve kötü insanların yalnız sözde kalan böyle bağıllıklarını kü-

çümsüyordu; böyle olmakla beraber bu işte ona olamaz gelen bir yön, bir uğursuzluk vardı. Onu asıl düşündüren Necip'in samimiyet ve ciddiyeti idi ve bundan emin olma ihtimali yoktu. "İnsan eminim zannettiği şeylerde o kadar çok yanılır ki!" diyordu. Hem Necip bu büyük fedakârlığı yapacak kadar kendisini seviyor muydu? Eğer şimdi o kadar seviyorsa bile bu kuvvet ve gençlik sonra da devam edebilecek miydi? Çünkü bir gün onu hayıflanmış ve pişman olmuş görmektense ölmek daha iyiydi. Bundan sonra acaba bu yapılırsa bile rahat ve sakin bir hayat sürebilecekler mi, herkesin onlar hakkındaki fikirlerinden, özellikle o kadar onurunu kırıp yaralayacakları adamdan dolayı hayatları zehirlenmeyecek miydi? İkisi de birbirine bakıp geçmiş i düşünmekten kendilerini alamayacak kadar samimi, alingan olunca bu hayat mümkün olacak mıydı? Daha bir ay önce, bu kadar tamiri imkânsız bir şey yapılmadığı hâlde de, henüz en başından beri birbirleri için, böyle şeyler için acı çekmemişler miydi?

Daha bu dereceye gelmeden, daha ilk düşüncelerde ümitsizliğ e kapılıyor, özellikle Necip'i Hacer'in karşısında öyle gördükçe onun ciddiyetinden şüp he ederek ümitsizliğ i çoğaltıyor, o zaman baş ı bu ağırlıklar altında ezilmiş, karış ık, acı içinde, hep çaresizlikler arasında güçsüz kalarak, ne tarafa dönse bir uçurum görerek "Ah fena, bu işte bir uğursuzluk var. Hiçbir şey yapmak mümkün değil!" diyordu. Yalnız her şeyden vazgeçip, yine eski hayatına gömülmek kalıyordu. Her şeyi unutup, unutmaya çalışıp, "O bir rüyaydı, geçti..." diye bundan sonra hayatına herkes gibi tahammül etmek, o geçen birkaç aylık mutluluğunu böyle birden ve sonsuza kadar sönüvermiş görmek acısına hazırlanmak gerektiğini görüyordu. Kendi kendisine bu acı verici mecburiyeti düşünürken isyan eden kalbine karşı uzak, uzak bir ses vardı ki yapılacak en akıllıca şeyin bu olduğunu hatırlatıyordu. Bu pek belirsiz, pek çabuk kaybolan bir şeydi, belki imkânsızlıkla ümitsizlikten geliyor, kuvvet bulmak için kabul ediliyordu fakat hissediyordu ki Necip o hüznü gözleriyle gelse,

o ateşli sesiyle, “Hayır Suat, sen burada böyle ölmeyeceksin; ben sensiz yaşayamıyorum, seni götüreceğim; gelirsin değil mi, beraber gelirsin değil mi?” dese-ydi, hepsini, evet her şeyi unutabilecekti; o kadar çılgın, o kadar zayıf olduğu dakikalar vardı. Onun sesine, onun bu teklifine o kadar özlem duyuyordu. Öyle zamanlarda geleceği düşünse bile, bir kere tamamen onun olduktan sonra ilk felaketinde ölme imkânı kendisine güven veriyor, sakinleştiriyordu. Sonra, “Hep rüya, hep çılgınlık! Uyanmalı...” diyor, Necip hiçbir zaman bu kadar fedakârlık yapacak derecede kendisini sevmiyor gibi geliyordu.

Yine böyle bir anda, ümitsizliğin altında ezildiği bir sabah Süreyya yeni gitmiş, o eline okumak için gazeteyi almış fakat gözleri kafesin¹¹¹ arasında dalıp kalmıştı; arkasından kapının açıldığını işitti, “Hacer’dir.” diye düşünüyordu fakat Necip’in sesini duyunca sıçradı, o “Maşallah!” diye giriyordu. Gayet büyük korkuların verdiği şiddetli yürek çarpıntısıyla muhakemesiz bir sevincin heyecanı karışmıştı. Necip’i yine o mutlu zamanları, yalnız birbiri için yaşadıkları zamanları hatırlatan o derin, sevgi dolu bakışı ile karşısında bulunca bütün şüphelerin, kızgınlıkların yok olduğunu gördü.

Fakat Necip yüzeysel neşesinin gizleyemediği bir maskeyle üzgün ve kederliydi. Kaşları üzüntüyle bükülüyor, her şeyden usanmış, dünyada hiçbir isteği kalmamış insanlar gibi konuşuyordu, bu bir haftalık hayatı onu yıkmış, parçalamıştı. Önce resmîlik içinde konuşmaya başladı, sonra yavaşça hayatından bahsetmeye başlayınca şikâyetçi bir tavırla devam etti. Kendisinden bahsetmeyerek hayatının ne kadar boş, ne kadar karanlık geçtiğini anlatıyor, artık tahammül edemeyeceğini hissettirmek istiyordu. Suat bir söz söylemeyerek, onun ümitsizliğiyle sıkıntıya sürükleniyor, sessiz ve gamlı, birden durumlarının yine hü-zün ve bezginliğine boğulmuş,

¹¹¹ Aralıklı dizilmiş ince çubuklara, yine aynı aralıklarla çapraz çubukların dizilmesiyle yapılan ve eski Türk evlerinde yabancı gözlerden saklanması gereken harem kısmının pencerelerine, evin içine ve ayrılması istenen yerlere konan siper.

dinliyordu. Sonra Necip kendilerine geçti, ondan uzak, mahrum hayatı onu öldürüyordu. Şimdi onun Boğaziçi'nden inmeme arzusunu anlıyor, her şey bitecek diye korkmakta hakkı olduğunu kabul ediyordu. Acı bir şikâyetle “Fakat asıl sen bitiriyorsun...” dememek için dişini sıktı. O önce buraya gelirlerse daha sık görüşürüz zannetmiş, burada bulundukça görüşmek için bin türlü bahane çıkabilir diye düşünmüştü. Hâlbuki orada... Kalsalardı...

O hayatı düşündükçe korkmuştu; gitmekten çekinerek, gitmek arzusuyla yanarak, bir karar veremeyerek geçecek o cehennem hayatından o kadar korkmuştu ki İstanbul'a inince memnun olmuştu; artık buraya sık sık gelecekti fakat şimdi... Eliyle ümitsiz bir hareket yaparak, “Hâlbuki asıl şimdi bitti!” diyordu. Güya asıl sebep etraftakilermiş gibi davranıyordu fakat ona ağlayarak, “Hâlbuki sadece sensin Suat, sadece sen... Eğer sen istesen dünyada benim için başka hiçbir şeyin önemi yoktur, ben senden başka bir şeyden korkmam. Fakat sen istemiyorsun, sen kaçıyorsun, yalnız sen değil, benden şimdi gözlerin bile kaçıyor.” demek istiyordu.

İkisinin dudaklarında titreyip söylemedikleri bu sözlerden, birbirlerini anlayamamaktan dolayı gittikçe birbirlerine daha hain bir bilmece gibi görünüyorlardı. Onun bu kadar ihanetine karşı Necip kalbinde öyle bir acı intikam hissi buldu. “Her şey bitti!” derken, “Fakat siz bundan memnun olmalısınız!” dedi. Zaten belki onu Suat kendisi istememiş miydi? Suat sitemli, kederli bir bakışla bakıyordu. Necip o acılıkla, “Evet, rahat, artık rahat... Bundan sonra iyice rahat... Benim yüzümden o kadar azap çektiniz, o kadar hakaret gördünüz ki!” sözlerini söylüyordu.

Suat gözlerine hücum eden yaşları göstermemek için başını çevirip sakın bir biçimde pencereden baktı, “Ah bilsen!” demek isteyen iç hamlesine karşı koymak için uğraştı. Necip hâlâ aynı şeyleri söylüyor, yazın kendilerini sıktığından, pişmanlığından bahsediyor, böylece sevgi gösteren bir savunma

görmek ümidiyle mümkün olduğu kadar acı sözleriyle devam ediyordu. Hâlbuki sessizliğinde, ikisinin yalnız bulunmasından sıkılır gibi duruşunda sanki onun ruhunu saklayan bir yabancılık bulunuşunu, bir fikri başka şeyle yahut şu konumdan kurtulmak arzusuyla meşgul oluşunu fark ediyordu. Onu yalnız bulmak için buraya bu vakit gelip de istediği gibi yalnız bulunca mümkün olduğu kadar uğraşıp sorularla işi iyice anlamak düşüncesindeydi.

Tekrar onun özlem dolu ve parlak gözlerinin önünde, o saflık ve temizlik kaynağından sonsuz ümit ve şifa içmek arzusundayken, onu iki haftalık ayrı muhakemelerin vereceği etkiyle böyle yabancı, inatçı bir bilmece gibi kayıtsız ve kapalı görünce söylemek istediklerini söyleyemeyerek ruhunda bir acı şikâyet, bir feryat arzusunun yükseldiğini duyuyordu. Böyle ümit isterken ümitsizlik verilmesinin acılığı ile o kadar zehirlendi ki kuvvetli bir hırs ile kendisini de zehirlemek arzusuna kapıldı ve sözlerini “Hâlbuki işte hâlâ rahatsız ediyorum.” diye bitirdi.

Sonsuz bir üzüntüyle ezgindi: “Bilir misiniz, gelmek için niçin bu saati seçtim? Biliyordum ki sizi yalnız bulmak ihtimali ancak bu vakit vardır. Bir şey olacak zannediyordum. Ümitsizliğim azalır, diyordum. Fakat işte... İşte gördüğüm kabul... Ah budala!”

Kuvvetle kesti, onun öbürlerinden korktuğu hakkındaki fikri tamamıyla dağılmış olduğundan, kendisinin istemediğini ve nasıl olsa o istemeyince bu hâlin devam edeceğini, artık önceki kadar sevilmediğini düşünerek bu çaresizlikten dolayı feryat etti: “Ah, bilmem ki ne yapmalı?”

Çılgınlıkla bakarak inliyordu; Suat hâlâ başını cama çevirmiş duruyordu. Her an başını çevirip birçok şey söylemek arzusuyla boğuşuyor, gözlerinin hâlâ kurumadığını hissederek kalbinden çıkan aşk ve elem feryatlarını susturmaya uğraşıyordu. Bunda bir mecburiyetle tevekkül de vardı, “Ma-

demki iyisi her şeyi unutmaktır.” diye biraz da tevekkül karışıyordu. İşte bu kararsızlık ve sessizlik anında “Beni sevmiyor, beni istemiyor artık!” şüphesi Necip’e bu saniyelerde geldi. Bu bir acıyla başladı ve bu acı ruhunun derinliklerine inip üzüntülerine öyle bir teselli oldu ki bir ümide sarılır gibi ona sarıldı. Ah bir kere bundan emin olsaydı, onun bütün nefret ettiği kadınlar gibi birkaç aylık hevesle vakit geçirdikten sonra ilk tehlikede rahatını aşkına feda edemeyerek çekilen hanımlardan olduğunu anlasaydı da bu son ihanetle yine yaralansaydı... Hatta şimdi onun aşkı için sızlanırken mesela o pencerede başkasını, kalbine şimdi etki edeni beklemiş olsaydı... O zaman yine yaralanacaktı fakat bu yarada büyük şifa var gibi geliyordu.

Bunun üzerine sevilmediğini anlamak, emin olmak için çalışmaya başladı, bunu büyük bir zevkle, umulan bir neşeye kavuşmak zevkiyle, kimden olduğunu bilmediği bir intikam hırsıyla yapıyordu ve bu zevkte de yaralayıcı bir acılık vardı. “Tekrar ne zaman geleyim?” diye sordu; Suat bu kötü durumdan kurtulmak, her şeyi anlatmak arzusuyla uğraşırken sonunda karar vererek başını çevirdi, “Vallahi o kadar karışık ki!” diye başladı. Fakat Necip’in gözlerinde o kadar yabancı, o kadar ruhsuz, Necip’te hiç görmediği soğuk bir bakış vardı ki coşkusu birden dondu; o zaman korkarak, tereddüt ederek, onun inanmayıp eğlendiğini göre göre, bulamadığı kelimeleri araya araya evin rahatsızlığını anlatmaya çalıştı. Necip bütün bunların nasıl asılsız birer bahane olduğunu görüyor, “Pekâlâ, ya şimdi? Şimdi de Hacer mi var? İşte şimdi de öldüğümü görüyorsun, şimdi de inliyorum... Sen hâlâ taş gibi, hâlâ kalpsiz... Bana bir ay yeter! Bunlar hep yalan... Asıl hakikati niçin söylememeli? Senin gözlerin söylüyor ki artık her şey bitti. Yalan, yalan! Ah, hep yalansınız!” diye haykırmak istiyordu. Bir an oldu ki Suat onun bu fikrinden şüphe eder gibi oldu. Ruhunun tekrar o şelale heybetiyle onun ayaklarına atılmak istediğini hissetti. “Ah bilsen!” demek için öldü fakat Necip o kadar soğuk, öyle karanlıktı ki

sustu. O şimdi ayağa kalkmış, pencereye dayanmış sokağa bakıyordu; dudaklarını titreten, gözlerini bulandıran gözyaşlarının hücumu içinde bu artık ümitsiz, tedavisiz her şeyin bittiğini, onun buna çare bulamayacağını, aksine kendisinin bitirdiğini görmekten doğan gözyaşları içinde boğuluyordu. Bir zaman Suat'ın kendisini ne kadar sevdiğini, kendisi için ne zahmetlere katlanmaya hazır olduğunu düşünüyordu. Ah, o zamanı bir daha ele geçirmek için hayatını ne kadar sevinerek verirdi! Artık bundan sonra bu hayatı ne yapacaktı? Önceden dayanamıyordu; bundan sonra ne yapacaktı?

Kapı şiddetli bir fırtınayla açılır gibi arkasına dayandı. Eşikte Hacer göründü: “Necip Bey gelmiş diyorlar, nerede ya?” diye gözleriyle araştırıyordu. Onu görünce girdi, “Maşallah efendim, hiç de haber vermezsiniz!” diyor, Necip’e giderek “Nereden böyle? Nasıl tenezzül buyruldu?” sitemlerine geçiyordu. Sonra ikisinin de hâllerine bakıp merakla “O ne o? Ne oluyorsunuz ikiniz de Allah aşkına?” diye sordu; ince dudaklarına sivri bir tebessüm takıldı kaldı, gözlerinde bir ateş gülümsüyordu.

Necip'in söylediği birkaç söz üzerine merak siteme çevrildi: “Hani dün gece gelecektiniz? Maşallah, gerçekten sözünüzün erisiniz!”

Necip'in mırıldanarak dilediği özörlere karşı dargınmış da affetmeyecekmiş gibi davranıyor, edilen kabahatin büyüklüğünü anlatmak ister gibi, “Bilsen ne kadar bekledim!” diye şikâyet ediyordu.

Suat başını pencerenin camına dayamış, ağlıyordu. Gelmek için kendisinden gizli sözler verdiği bu kadının gözünde Necip'in komşunun uşağından bir farkı olmayışına ağlıyordu. Onlar olmasa haykırarak ağlayacağını zannediyor, mendiliyle ağzını tıkayarak, dalmış gibi görünerek bakmıyordu.

Necip o gün akşama kadar kalbinde ölüm zehri olduğu hâlde kalmaya mecbur olduktan sonra bir zindandan kurtulur gibi oradan çıkınca, oradayken kendisini sokağa atıp serbest kalırsa rahat edeceğini zannederken, şimdi yalnız, bütün endişeleriyle, bütün felaketleriyle yalnız kalınca harap oldu. Asıl beynini ezen, kafasını çatlatan, bir türlü halledemediği bir mesele vardı. Yüz bin kere, “Fakat nasıl olur? Niçin? Bu mümkün değil!” diyor, hiçbir sebep bulamayarak, “Bir şey var, ne olduğunu bilmem fakat herhâlde bir şey var! Ah, bunu nasıl anlamalı?” diye merakının bir ölüm derecesine çıktığını, kendisini bir humma ateşi gibi ele geçirdiğini ve kahrettiğini görüyordu. Bu ateş arasında bu şeyin başka birisi olma ihtimali de fikrini zehirle yakıyordu.

Demek her şey bitmişti. Her şey, her şey... Hem de geriye dönmek, geçen günleri yeniden ele geçirmek ihtimali olmaksızın... Bütün bütün ne bir ümit ne bir emel ne bir şey, hiç, hiçbir şey... Ne bir tebessüm ne bir bakış, öyle mi? Fakat niçin? Burada, bu işin haksızlığıyla kudurur gibi olarak, öfkeden etrafını kanlı görüyordu. Niçin? Evet, o ne yapmıştı? Bu hakaret ve rezalete mahkûm olmak için nasıl bir cinayet işlemişti? Hiçbir şey yapmadığını görerek, bunun için anlamayarak, bilemeyerek, bulamayarak sersem, mutsuz, sefil, yine oraya gidiyordu. Ah orada, onun yanına çıkıp titreyerek, onun vücudunun havası etrafında, onun gözlerinde yine o tebessümü, onun sadece bir gölgesini görmek için kalbinde ne sefil bir özlem ve telaş vardı. Fakat Suat’ı donmuş ve soğuk, yalnız yapmacık bir nezaketle gördükçe tekrar deli olarak ne

yapacağını bilemiyor ve Hacer'in elinde kalıyordu. Başı en-dişe ateşinden çatlarken gülmek, güldürmek, konuşmak icap ediyor, kaçmak için bahaneler arayarak geldiğine pişman oluyordu. Hacer onu piyanoya götürür, şarkılar, peşrevler çalar, sonra kantolara geçerek eğlendirirdi ve Necip piyanoya dayanarak, şimdi ötede bir düşman gibi duran şu kadına bir zaman kendisi için piyano çalmanın bir mutluluk olduğunu acı acı düşünerek, bu mutlu olmaksızın geçen saadete yetim bir ayrılık acısıyla ağlamak isterdi. Şiddetli bir acıyla, "Ah, bir saatlik o hayat için bütün ömrümü verirdim!" diyordu. O zaman Hacer'in deliliklerine neşeli görünüp hüngür hüngür ağlamamak yahut üzgün ve suratsız kalmamak için ona eşlik ederken tekrar gelmeyeceğine yeminler ederek eziliyordu. Her gelişinde ümitle geliyor, gelir gelmez kaçıktan başka bir şey istemeyerek onu bir kurtuluş gibi görüyor ve tekrar gelmemek yeminiyle çıkınca yine hasretle yanıyordu. Bu sefer bir daha gidip ona yalvararak, ağlayarak, onsuz kalınca nasıl harap ve perişan olduğunu anlatarak, ona tekrar hayat vermesi için yalvarmak istiyordu. Fakat onu yalnız bulmak mümkün olmuyordu ve yalnız kalmasını beklemek o kadar şiddetli bir ateş olurken, yalnız kalsa bile onda coşkusunu, zavallı cesaretini donduran bir ciddiyet ve ağırbaşlılık görerek korkuyordu. Bir zaman o kadar emin olduğu bu kadından şimdi böyle korktukça, bakmaya cesaret edemeyecek bir hâle geliyor ve gözünde o kadar büyümüş oluyordu. Sadece bir kere, yalnız kaldıkları ilk birkaç dakikada, bin gayret ve kalp çarpıntısıyla, ortada bir hayat memmat meselesi varmış gibi heyecanla birçok şeyler söylemek niyetinde olduğu hâlde, sinirleri bozulup çenesi kilitlenerek, en sonunda sadece "Artık zannediyorum ki dargınız." diyebildi ve titreyerek sustu, ciğerlerine kadar bitkin bırakan bir titremeye perişan oldu.

Suat'ın gözleri belirli bir anlam veremeyeceği bir şey sorar gibi kendisine döndü, Necip şu nefis varlığın nasıl bir tek sözüne hayat ve mutluluğunun bağlı olduğunu, gözünde bu vücudun ne yüz bin hayata değer bulunduğunu düşünerek

tereddütlü, bir şey söyleyemedi: “Bilmem!” dedi. “O kadar surat ediyorsunuz ki!”

Suat yorgun, sonsuz bir bakışla baktı ve bir şey söylemedi.

Bir başka sefer Hacer’in piyanodan kalkmasından istifadeyle birkaç gündür kendisini meşgul eden ve heyecanlandıran niyetini gerçekleştirmek istedi, cesaret ederek ona rica etti, hem açıkça reddedemez diye onların yanında söylüyor hem de belki bir hatırlayış olur da tekrar döner diye düşünüyordu. Fakat Suat gayet kısa ve cesaret kıran bir sessizlikle reddetti. “Bitti, ah ne de olsa bitti... Tamiri imkânsız bir biçimde bitti.” diye başını dövüyordu. Onu gittikçe zayıf ve hasta görüyordu, kendisi geldiği zamanlar onun birçok şey bahane ederek kaçtığını gördükçe ölerек, acı acı, “Benden kaçıyor, benden... Bir zaman o kadar sevdiği Necip’ten şimdi kaçıyor. Demek o kadar nefret ediyor. Niçin, ne oldu, ya Rabbim?” düşünceleriyle harap oluyordu. Onun elinde geri dönmesi imkânsız bir biçimde kaçtığından emin oldukça, geçmişteki mutlu hayatı, onun kendisini mutlu etmek için yaptığı şeyleri geceleri düşünerek, o zamanları ateşlerle geçirdiği hâlde bugün ömürler feda edilecek kadar önemli buluyordu.

Sonra öfke geldi ve öfke gelince düşüncelerle beslenerek ateşli, kanlı bir düşmanlığa pek çabuk dönüştü. Onun, elinden gittiğine kesinlikle karar verip, bir sebep de bulamayınca bütün kabahati ona yüklemekte bir intikam vahşiliği buluyordu. “Ben ne yaptım? Hem daha ne istiyor?” Ona saygı ve tapınmadan başka ne göstermiş, onu o kadar büyük ve yüce tutmuştu? O kadar özen ve bağlılığa karşın bu aşk böyle alçalma ve hakaretle mi bitecekti? Bu da mı her aşk gibi sadece bir nefretle kalbinde bir mezar bırakacaktı? O kadar farklı ve muhteşem gördüğü, öyle olması için her şeyi yaptığı bu aşkın da sıradan, her günkü aşklar gibi olduğunu kabul etmek mecburiyetiyle isyan ederek başını duvarlara çarpmak, isteklerinin bu aşağılanarak çöküşünde hazır bulunmamak

istiyordu. Ah, hayatından ne kadar iğreniyordu, onun hiçbir zerresinde söyleyecek büyük, saygıdeğer bir şey görmüyordu; köpek gibi başlamış, köpek gibi yaşamış ve köpekler gibi şimdi sürünmeye mahkûm olmuştu. Başta hayata dair muhteşem isteklerle kendisini aldattığı devri takip eden hezimet devri başlamıştı. Önce şöhret kazanmak, büyük olmak için çalışmış, o kadar çalışması gerekmiş, büyük emeller ve hırs-lar binaları kurmuştu fakat bundan çabuk ve kesin biçimde iyileşmek gerekti; hayatının bu isteklerini gömdükten sonra kadınlar bir hayat için yeterlidir düşünccesiyle onlara koştu ve bu sonsuz bir yenilgi, daima yeni gayretlerle, yeni istek-ler ve özlemlerle feci bir hezimet oldu; işte bu son, en son hezimettti ve bu her şeyin sonuydu. Artık hayatına tükürmek istiyordu. Ah onu nasıl bir şey zannetmişti, Hâlbuki hep, hep boştu; şöhret, hırs, aşk... Hepsi, hepsi boştu. Tutunacak, ha-yatta dayanılacak hiç, hiçbir şey yoktu, ölümden başka hiçbir şey gerçek, hiçbir şey sonsuz değildi...

Ona gidip, “Kadınlar, ah siz hep aynısınız!” diye haykır-mak istiyordu. Bir gün o kadar kahredici, o kadar vahşi bu-lundu ki onun önüne kadar gidip düşmanca bakarak bu sözü söyleyecekti fakat çok zamandan beri yakından görmediği için onu şimdi o kadar zayıf, sarı, gözlerini o kadar çürük ve siyah buldu ki bütün düşmanlık ve öfkesinin gözyaşına çevrildiğini gördü.

Evet, Suat ölüyordu, her şey onu öldürüyor, evdeki hayatı, Süreyya’nın hâlleri, artık o kadar saadet umduğu aşkı göm-mesi, her şey... Fakat onu asıl öldüren şey, Necip’in Hacer’in elinde tahammülle değil zevkle oyuncak oluşu, piyanoda, bezik masasında, pencere kenarlarında saatlerce gülmeler, fısıldamalardı. Kendisini artık sevmeyişine, maddi bir fayda bulamayınca ihmal edişine, özellikle o kadar ciddi olmayışına tahammül edebilecek, eğer gelmese onu unutabilecekti. Fakat Necip’i gözünün önünde bu hareketlerde bulunacak kadar alçak kalpli bulmak onu öldürüyordu. İlk defa kıskanç-

lıgın tehlikeli zehri kalbini yakıyordu. Onu öyle gördükçe yalnız sevilmediğine değil, hiçbir zaman ciddi sevilmemiş olduğuna karar vermek onu harap ediyordu. Hem niçin sevi-
lecekti? Kendisine bakıp siyahlanmış kapakları içinde gözle-
rini donuk, çehresini sararmış bularak şimdiye kadar hatta o
derece ilgi gördüğüne şaşıyordu. Hiçbir zaman da kendisinin
müstesna bir güzel olduğuna inanmamıştı. Fakat herkeste
özel bir cazibe bulunur fikrindeydi. Hâlbuki kendisinin işte
bir sene bile bir aşkı sürdüremediğini görüyor, hiçbir şeyi ba-
şaramayışı kendisini aşağılanmış ve öncemsiz hissettiriyordu.
Acı bir fedakârlıkla beraber Necip'e hak veriyordu. Sevme-
mekte hakkı olabilirdi fakat gözünün önünde o hareketlerde
bulunmak zalimce bir davranıştı, hele ara sıra kendisine yine
eskisi gibi seslenişinde, bakışında, davranışında tahammül
edilmez hain bir alay buluyor ve o zaman ateş kesilerek kaç-
maktan başka bir şey yapamıyordu. Bütün bu mücadeleler
içinde her gün daha çok ölüyordu.

Hâlbuki Necip bırakıp kaçamadığı için dayanamayarak,
yanarak, ölerек gelip de Suat'ı böyle küçümseyen, karanlık
bir yüzle gördüğü için, kederli görünmemek, şüphe verme-
mek için deli gibi bilmeyerek yapıyor, ayrı yaşayamadığı
için geliyor, onu öyle bulduğu için ölüyordu. Ve önce böyle
birbirlerini yanlış anlamaktan başlayan gücenme, görüşülüp
açıklanmadıkça yavaş yavaş dönüştüğü düşmanlık rengiyle o
duruma geldi ki bir müddet sonra Suat onu o hâlde görüp öl-
memek için onları yalnız bırakarak kaçmaktan başka çare bu-
lamadı. Ve Necip pişman, öfkeli, perişan, sersem, önce delice
neşeli, sonra güçsüz ve çökmüş, artık Hacer'e de tahammül
edememeye başlıyordu. Fakat hiçbir şey yapma ihtimali yok-
tu. Sebepsizlik, çaresizlik içinde kudurmak istediği bu delilik
ve saçmalama devrelerinde sadece kendi kendini yiyordu ve
bu o kadar karmakarışık bir yaşam oluyor, o kadar kararsız-
lık içinde sürünüyordu ki artık gözünde hiçbir şeyin önemi
kalmadığı oluyordu. Buna karşılık deli olacağını zannettiği,
haykırmak istediği fırtına saatleri, "Fakat ben ne yaptım? Ne

yaptım? Niçin?” diye her şeyi açıklamak istediği kin ve nefret anları da vardı.

Bir gün bu son dereceye geldi. Bir akşam yine kendisine engel olamayarak, “Belki bir tebessüm görürüm, belki sefaletimi görür de pişman olur.” diyerek konağa gitti. Hacer’le Hanımefendi oradaydılar. Suat’ı göremediği için üzgün, sormaya çekinerek yemeği bekledi ve titreyerek onun sarı siması, soluk gözleriyle şimdi geleceğini beklerken Süreyya yalnız indi ve onun rahatsız olduğu için yemeğe inmeyeceğini söyledi. Herkes bu duruma üzüldürken Hacer’in bunu garip bularak onun henüz akşamüstü pek iyi olduğunu söylemesi Necip’i harap etti. Onun kendisi yüzünden inmediğini anlamak için Hacer’in bu sözlerine muhtaç olan Necip için bu paramparça eden bir darbe oldu. Son ve öldürücü darbe... Bu artık her şeyin sonuydu, demek her şey bu kadar tedavisiz bitmişti. Demek artık onu varlığıyla bile o kadar rahatsız ediyordu. Bir zamanlar aksine onu mutlu ettiğini ve kendini görmek, alıkoymak için neler, ah neler yaptığını acı acı düşünerek gözlerine yaşların hücum ettiğini hissetti. Fakat birden öfke ve kin bunları kuruttu, bu hakaret tahammülünün çok, çok üstündeydi, o kadar ki deli gibi elinden çatalı bıçağı fırlatarak sokağa fırlamak ve...

Evet, artık ölmek istiyordu, mademki her şey bitmişti, mademki her şey bu derece bitmişti, artık ölecekti. Hem de ne bitiş, hem de nasıl bitiş ya Rabbim! O bütün bir saflık ve soy-lulukla bu kadını o kadar azizleştirip yücelttikten sonra şimdi, ah şimdi ne kadar, onu da öbürleri gibi hafiflikle, hakaretle kabul edip, iki görüşmeden sonra eskiyip atılan bir kundura gibi bırakmış olmayı ne kadar istiyordu. Ona gidip, “Ah, siz hepiniz aynısınız!” diye hakaret etmek için nasıl bir özlem duyuyordu. Acı acı, “Beni pek budala bulmuştur!” diye gülüyordu. Fakat bu da mümkün değildi, hiç öyle görünmüyordu; “Mutlaka, mutlaka bir şey var fakat ne?” diye beynini yerken bu kadar aşağılanma ve hakaretle beceriksizce defedilmek

acısı bir yara oluyordu. Ona haykırmak, kanlarına boğularak, önünde ölerək haykırmak istiyordu. Onun ayaklarının altında kanlar içinde ölmekte bir intikam vahşeti var gibi geliyordu. Önce bu fikre tutuldu, ne olursa olsun onun önünde kendini öldürecekti. Ona yırtıcı bir düşmanlıkla “Biliyor musun, sen de onlardansın. Bense bir şey zannetmiştim!” deyip ölmek, ona kendi kalbinin kuvvetini ve yüceliğini gösterip pişman etmek, harap etmek düşüncesi kendisini mest ediyordu.

Yemekten sonra bir bahaneyle ellerinden kurtulup sokağa fırladığı zaman bu ateşle yanıyordu. O kadar yanıyordu ki “Ah bir şey, bir şey!” diye sızlıyordu. “Bir şey, bir deva, bir şifa...” Birden aklına gelen fikre o kadar esir oldu ki, kendisini bir arabaya atarak, “Çabuk, Tokatlıyan...”¹¹² dedi. Şimdi araba şiddetle kaldırımların üzerinde yuvarlanırken sanki beyni uyuşmuş, bir şey bilmiyormuş gibi açıklama ve sebepleri düşünemeyerek acı çekiyordu; acı çekmeye o kadar alıştığı, onu o kadar doğal bir hâl saydığı için acı çekiyordu.

Tokatlıyan bu kış gecesinin saat dördünde¹¹³ tenhaydı, yalnız yemekte geç kalmış, masa başında yemek sonrasının rehavetiyle konuşmaya dalmış birkaç topluluk vardı. Orada bir masaya oturdu. Garsona “Viski!” dedi, garson viskiyle soda getirmişti ve büyük bardağa bu İngiliz rakısından iki parmak kadar koyuyordu. Necip “Koy, koy!” diyor ve garson hayretle bakarak dolduruyordu; bardak dolduğu zaman sodayı göstererek “Götür onu!” dedi ve ilk hamlede rakının yarısını içti; iki dakika sonra midesinden bir ateş bütün damarlarına, beynine yayıldı. Hâlâ o ızdırap, o sebepsiz, belirsiz bir sancı gibi azap devam ediyordu ve bu gittikçe artan sarhoşluk arasında gözleri dumanlanıp derin bir ateş özlemiyle ruhu sızlarken, birden müzik sesleri yankılanınca “Oh!” dedi, dumanlı, bulutlu zihninde acı bir zevk dalgalandı.

112 Beyoğlu İstiklal Caddesi’nde bulunan, Mıgırdıç Tokatlıyan tarafından kurulan, zamanının meşhur restoran ve kafesi.

113 Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 22:30-23:00.

Şimdi artık hatırlıyordu, artık aşkının bütün macerasını, en uzak ve küçük ayrıntısına kadar görüyor, onları her yalnız kaldığında uzun uzun düşündükçe, hepsinde sonucun sefaleti ve alçaklığıyla yaralanarak, her ayrı saadetten bir başka yara alıyordu. Onu bu azaplardan daha fazla öldüren şey, sebebini bilmeyerek açıklayamadığı şey Suat'ın bu tavrını belki en küçük bir hareketle engellemek mümkünken bunu bilemeyerek, yapamayarak, her şeyin böyle sönmesine aciz bir tanık oluşuydu. Orkestra o kadar sevdikleri, beraber o kadar mest oldukları Maskeli Balo'nun bir fantezisini çalıyordu ve "Fakat Sapından Koparılmış" parçasına gelince, bütün o mahvolmuş mutlulukları o kadar acı ve özlemle hatırlatan bu latif nağmeyle mest olarak, "Evet, sapından... Sapından değil, canından koparılmış, ruhundan koparılmış!" diye inledi, viskiyle boğmak istediği kederi musikinin etkisiyle öyle bir dumanla, sanki uzaklaşmış, sanki ateşi sönmüş gibi bir etki veriyor ve bundaki sarhoş eden zehir, kainata dair his ve bilgisini o kadar yok edip garipleştiriyordu ki garsona tekrar bardağını işaret etti. Burada gece yarısına kadar kaldı; artık gözleri ağır bir uykuyla mahmur gibi, ağır, bulutlu, yüzünün kasları bir bir çekilmiş, gerilmişti. Elinde olmaksızın sürekli bıyıklarını karıştırıyor, ara sıra kendi kendine o havayı söyleyerek, "Ah, sapından koparılmış..." diye mırıldanıyordu.

Bu sefer Necip, konakta bir hafta görünmedi. Suat önce bundan memnun olurken gittikçe endişe ve sıkıntı duymaya başlıyor, onun varlığından da yokluğundan da acı duyduğunu görüp, “Ah, bu aşk ne acı bir yaraymış, ne uğursuz bir şeymiş!” diyordu; onu o kadar sevmişti ve severken o kadar mutlu olmuştu ki hayatının bu sarsıntıdan etkilenmemesi mümkün değildi. Her şeyden çok onun şu kadar küçük mutluluk ihtimalini bile bir yara yapmak isteyen kaderin elinde feryat ve can çekişme arzusu hissediyordu. Kim bilir, belki Boğaziçi’nde kalsalardı bu aşk böyle bitmez, belki bir mutluluk olurdu. Zaten bir mutluluk değil miydi, böyle birbirlerini son dereceye kadar, ölümlere kadar sevmeleri, birbirlerine dünyayı feda edeceklerini her bakışta, her nefeste tekrar etmeleri, sevildiğini, sevdiğini, bununla mutlu ettiğini bilerek yaşamaları zaten bir mutluluk değil miydi? Bu artık mahvolmuştu. Acı, mutsuz bir rüya olmuştu, değil mi? Hayatında bir şey olabilecekken uğursuz bir tesadüfle kırılmış olan bu aşkın hayalî naaşı arkasında sevdiğini gömenlerin büyük acısına benzer bir özlemi vardı. Hayatın boşluğundan doğan sonsuz iç sıkıntısına şimdi bir büyük mutluluk fırsatını kaçırpı hayatını mahvetmiş olmanın acılığı da ekleniyordu.

Bu uzun düşünceler, kederlenmeler onu büsbütün sarartmıştı. Yüzü birden incelmış, sarı, üzen bir hâl almış, iri gözlerin derin hüznüyle, bütün yüz çizgilerine hiç değişmeyen bir acı ifadesi yerleşmişti. Artık ömrü hemen sessizliğe ve düşünmeye mahkûm olmuş denilebilirdi. Süreyya ile dargınlıkları hâlâ devam ediyor, ikisi de pişman görünmeyerek

zoraki birkaç kelimededen başka bir söz konuşmuyorlardı. Hacer'in sözlerini artık cevapsız bırakmaya önem vermiyordu. Yalnız Hanımefendinin nadiren söylediği birkaç sözüne katıldığı oluyordu.

Necip'in böyle sırayla dört beş gün gelmediğini görünce şimdi kendisi de merak etmeye başlamıştı. Onun darılmış olmasının ihtimali bu merakla endişeye dönüşüyor, ona gereğinden fazla sert davranmış olmaktan korkuyordu. Öyle bir hafta gelmeyince, "Demek Hacer için değilmiş!" diye düşünüyor, o hâlde Necip'e niçin sert davrandığını anlamadığı dakikalar oluyordu. Dargınlığının o kadar esiri olmuştu ki tahammül edemeyerek, bir ateş içindeymiş gibi elinde olmayan hareketlerde bulunmuştu. Fakat şimdi? Şimdi işte mademki artık gelmiyordu, demek onu darılmış, haksızlık etmişti. Özellikle onun böyle günlerce uzaklarda ne yaptığını düşünmek bu endişelerini arttırıyordu. Acaba nerede yaşıyor ve nasıl yaşıyordu? O kadar müddet onun hayatına o kadar karışmış, o kadar girmişti ki şimdi kendisinde bir boşluk, bir rahatsızlık buluyordu. Bu düşünceler arasında, nadir dakikalarda, hiçbir şey düşünmeyip, dalıp, herkes gibi gitmek, her şey bittiği için boşuna rahatsız olmamak istediği de oluyordu. Fakat merakı üstün geliyor, kendini kaptırıp zihnini bunlarla meşgul ediyor, yalnız bunları düşünüyordu.

Bir akşam sofrada onun bahsi hiç ummadığı hâlde açılınca, bu düşüncelerine kuvvet ve şiddet verdi. Fatin, Süreyya'ya Necip'i sordu, cevap alamayınca kendisi bir kalem arkadaşından duyduğunu anlatmaya başladı. Fakat sözü ağzında o kadar ezip, lokmaları çiğnemekle cümleleri o kadar kesiliyor, o kadar uzatıyordu ki, sinirli bir ateş içinde Suat ona haykırmak istiyordu; Fatin o arkadaşından işittiğiyle Necip'in hayatı hakkındaki ayrıntıları anlatırken bazen sadece bir bakışla, sonra kapalı bir sözle cümlelerini büsbütün belirsizleştirerek söyleniyordu: "Bizim Fehim Bey geçen gece berabermiş... Şaştım!" diyordu. "Ne tahammül, ne tahammül,

ben kimsede bu derece aşırılık görmedim!” diye aşırılığın nerede olduğunu söylemeyerek ayrıntılara giriyordu. Hanımefendi de kendisi gibi bir şey anlamak için olmalı ki sonunda sormak zorunda kaldı, o zaman Fatin anlamlı bir tebessümle bakarak sadece “Beyoğlu, malumunuz ya, her türlü... Şimdi de bir tiyatro kumpanyası gelmiş!” diye gözleriyle bir şey anlatmak istedi, sonra Süreyya gülerek, “Kumpanyalar zaten buraya oyun vermeye değil, oyun etmeye gelirler ve aktrisler sanatlarından çok başka başarılarıyla şöhretli olurlar.” dedi.

Sonra söz başka bir şeye döndü, Suat sadece Necip’in çok eğlendiğini anlamış olarak, belirsizlik içinde daha da acı duydu. Fakat bu kadarı da kendisine soğuk bir ihanet hissi aşlamak için yeterli değil miydi? Hâlbuki o bir gün Hacer’den öyle bir haber aldı ki, artık hiç şüphesi kalmadı. Hacer yanına gelip birdenbire sadece onunla meşgul olduğunu gösteren bir ciddiyetle dedi ki:

“Dün gece bizimkinden duydun ya, Necip maşallah almış yürümüş!”

Suat merak ediyor görünmemek için kendini zorladı fakat Hacer anlatmak için teşvike muhtaç değildi; o zaman Necip’in bir aktrisin arkasında gezdiğini, onun için birçok fedakârlıklar, delilikler ettiği hâlde sonunda başarılı olduğu, bir gece yemekte sızdığı için onu lokantada bırakıp karının başka biriyle kaçtığını, her gece onu hep öyle yerlerde öyle sarhoş gördüklerini anlatıyordu. O anlatırken Suat inanmamak, savunmakla beraber kendisinden uzakta, başka bir kadının yüzünden bu kadar hakarete uğrayan Necip için acı bir aşağılanma hissederek eziliyordu.

Sonra birden taşıtı, bu üzüntüsüne kızdı, “Neden? Niçin? Bana ne?” dedi, artık bu işten sonra aralarında hiçbir bağ görmediği bu adamı hâlâ niçin düşündüğünü anlamak istiyordu. O ilk zorlukta dayanamayarak sadece yine eski zevk âlemine dalmıştı. Şu kadar ki şimdiye kadar kibarca yaşarken bu se-

fer usluca geçen bir yazın bütün telaş ve intikamıyla bunda aşırılık gösteriyor yahut her zaman böyle davrandığı hâlde yalnız bu sefer haberleri oluyordu. “Zaten onlar o hayata, o kadınlara alışmışlar. Şimdi artık memnun olmalıdır.” diyordu. Hâlbuki o hayattan nasıl bıkmış görünür, o kadınları ne kadar aşağılardı. Demek onlar yalandı, demek o da yalandı, o da bugün böyle yarın öyle hissediyor, o da herkes gibi sahte yaşıyordu. Hâlbuki kendini Suat ne kadar samimi, ne kadar ciddi bellemişti. Onda da aldandığını görünce, “Zaten hep öyle, hep... Hiç kimse yok!” diye suçluyordu. Hayatın o kadar acı vercn kötülükleri arasında bir aşk var diye ruhunun bütün özlemiyle ona sarılmışken ondan da böyle hakaret görmesi, onun da böyle uzaklaşması o kadar acı geliyordu ki isteklerinin bu çöküşü içinde tekrar, “Ah eylül... Eylül... Hayatın mutluluğunu bilmemekte, anlamamakta! Hâlbuki onu yaşayıp bilmemek mümkün değil... Bir kere eylül geldi mi nafi... Hiçbir umut...” diye inliyor ve önündeki hayatını uzun, renksiz, yorgun günlerle dolu görerek sabır ve tahammüle gücünün yetmeyeceğini zannediyordu.

Elinde aşkının kırık bir oyuncak gibi parçalanışı onu pek kahrediyordu. Şimdi artık her şeyi unutmak, onu kovmak istiyordu. Madem o da yalandı... Artık hatta unutmak değil, ondan nefret ediyordu. Hâlbuki ne kadar sevmişti, değil mi? Özellikle nasıl aldanarak, ne kadar seviliyorum zannetmişti, ilk fırsatta bunun nasıl gülünç olduğunu ne kadar acı bir biçimde anlamış, ne kadar acı, ne kadar aşağılayıcı, ne kadar alçak bir biçimde anlamıştı. Sadece bir mevsimlik, işte onun etkisi, güzelliği ve cazibesi... Bu talih anından yararlanamayarak bütün kalbiyle tapınma hisleriyle, cilveyle, hileyle, kıskançlıkla onu ele geçirip korumayı düşünmeyerek samimi ve doğru bir muhabbetle sevmiş ve bunu göstermişti, “Ne kadar ateşle sever ve ne kadar samimiyet gösterirsem onu mutlu ederim.” diye düşünmüş, onu mesut etmekten, mutlu görmekten başka hiçbir şeye önem vermemişti. “Fakat işte pişmanlık... İşte ders!” diyordu. “Pişmanlık mı, niçin? Ders mi,

artık ne fayda?” diye omuzlarını silkiyordu. Mademki Necip o kadar hafif ve vefasızdı, kendisi de hiç pişman olmuyor, aksine memnun oluyordu. Hem böyle küçük bir tecrübeyle bu felaketten böyle salim kurtuluşuna şükrediyor, “Ya inansaydım, ya tamamen inansaydım?” diye titriyordu. Hâlbuki neler ummuş, onun coşkulu sesiyle ne teklifler beklemiş ve buna ne kadar candan razı olmaya hazırlanmıştı!

Bunu düşündükçe hor ve aşağılanmış, boynunu bükerek, “Of, aman!” diye feryat edecek kadar acı çekiyordu. Bu düşüncelerden, bu derin aşağılanma duygusundan, bu ruh acılığından kurtulmak için ölüyordu; artık düşünmemek, artık unutmak, o zamanları hiç yaşamamış gibi olmak istiyor ve bunun birçok müddet mümkün olmayacağını, böyle birden sönüveren aşkının üzüntülerinin, böyle hatta bir kelimeyle bile af istenilmeksizin, özür dilenmeksizin bırakılıp ihmal edilmek acısının ne de olsa mutlaka bir müddet devam edeceğini bilmek acısıyla sürükleniyordu.

Bari hayatında bunun için bir kolaylık, sevilecek bir şey, yaşamaya, mücadeleye teşvik edecek bir güzellik olsaydı... Süreyya ile aralarında hâlâ soğuk bir nezaket hüküm sürüyordu. Evde hanımdan başka herkesten iğreniyordu. Bu, kalbindeki duygularla birleşince hayatını tahammül edilmez bir işkence hâline getiriyor, akşamlara kadar yalnız, yorgun, aciz kalıyordu. Bir gece yatmak için odalarına girdikleri zaman Süreyya gülerek kendisine yaklaşp, ellerini uzatarak, “Hâlâ bağışlamayacak mısın Suat, ne kadar kindarmışsın!” diye yalvararak ellerini tutmak istedi. Suat o kadar mutsuz ve çaresizliği altında o kadar ezilmiş bulunuyordu ki eski seneleleri hatırlatan bu samimi sesle kendisine acındığını görünce gözlerinin dolduğunu hissetti ve ona bunları göstermekten utanarak, kaçacak yer de bulamayarak, derin bir üzüntüyle karışık bir sığınma ve yardım hissiyle onun boynuna saklandı, “Ah, neler çektim, neler!” diye hıçkırmak isteyerek, onun ricalarla, öpüşlerle, küçük hitaplarla yalvarışı arasında

büyük bir teselli duyarak, ızdıraplarının acılığıyla karışık bir teşekkür ağlamasıyla hayatından ve saadetinin böyle hakaretli çökmesinden bir şikâyet ihtiyacıyla uzun uzun ağladı.

Onu sadece bir kocanın sinesi olarak değil, her türlü kederin ağlanıp dinedeği bir şefkat sinesi zannediyordu; bu yaşların arasında onun Süreyya olduğunu o kadar unutmuştu ki, yatıştırmak için kendisine söylediği sözlerden o olduğunu hatırlayınca irkilerek, “Ah senin bana ettiğini bilsen...” diye onu itmek istedi. Fakat Süreyya da tam o meseleden bahsediyor ve af dileyerek, “Ne yapayım Suatçığım, öfkeme yenildim. Kendime engel olamadım. Fakat sen de itiraf et, sen de o gece gereğinden çok sinirliydin. Eğer öyle yapmasaydın, kim bilir...” diye söyleniyordu. Kim bilir, belki oralarda kalacaklardı, değil mi? Fakat orada kalsalar Necip’e belki bir zevk ve aldatma gıdası olacak değil miydi? Onun bile şimdi haksızlık diye itiraf ettiği şey gerçekten bir haksızlık değil, demek bilmeyerek bir koruma olmuştu? Süreyya hem dostluğunu hem karısının namusunu, yani saadetlerini muhafaza etmişti ve kendisini uçurumlardan korurken kendisi onu aşağılamış, onu suçlamıştı, değil mi? Şimdi ona teşekkür etmek, ağlayarak teşekkür etmek ihtiyacıyla göğsüne sokulmak, “Yok, yok, asıl suçlu benim! Sen iyisin, iyisin Süreyya! Beni sen affet! Ah sana ne kadar hakaret ettiğimi, ne haksız davrandığımı bilmiş olsaydın!” diye inlemek, daha da sokularak “Oh, beni sakla, beni koru! Beni müdafaa et!” diye sığınmak istiyordu. Bu sığınmada sakinlik, teselli ve kuvvet buluyordu. Gözlerinden akan yaşlar onu biraz sakinleştirmiş, onun sözleri kendisine kuvvet vermişti. Demek hâlâ Süreyya’da şefkat ve muhabbet, her şeyi unutup onu sevecek kadar samimiyet ve güven bulabiliyor, demek onu sevebiliyordu? Onu sevmek değil, ona ettiği hakaretlerin affını elde etmek için yalvarmak gerektiğini görüyordu. Çünkü şüphesiz ona karşı haksızlık etmişti, o kadar hakaretlerden başka onu haksız saydığı için de haksızlık etmişti, o hep bilmeyerek kendisini korurken, kendisi işlemek istediği günaha alet olmadığı

için kızmış, özellikle bu öfkede bile haksızlık ederek hemen ümitsizliğe kapılıp suçlamış, bundan bile faydalı bir ders almakta kusur etmiş, arzularına tam bir serbestlik verip büsbütün boyun eğmek için her şeyi yapmıştı; oh, bunu şimdi ne kadar küçük ne kadar aciz ne kadar hain buluyor, bu zilletle ne kadar eziliyordu.

Şimdi derin bir sakinlik ve memnuniyet içinde, ona yakın, şükran duymaktan büyük bir rahatlık hissederek, ara sıra gelen hıçkırıklarla tek tük konuşuyorlardı ve Süreyya birden bir münasebetle Necip'in adını söyleyince bütün vücudu ateş gibi yandı. Bu henüz kapanamayacak kadar derin ve sızlayan bir yara olduğu için tekrar o sakinlik ve rahatlığın birden yok olup yerini daha acı verici ve can dayanmaz bir ızdırabın aldığı, hatta bu hâlin hiç kaybolmamış olduğunu gördü. Süreyya'nın bunlardan haberi yoktu, gülerek Necip'e dair bilgi veriyor, ona rast geldiğini ve kendisini göremiyorlarsa da haberlerini aldıklarını söyleyerek sitem edince onun, "Azizim, ben de şaşıyorum fakat hiçbir kadına bu kadar ateşle bağlanmamıştım. Fakat görsen ne kadın, kadın değil başka bir şey!" diye anlata anlata bitiremediğini, hatta kendisini bir gece yemeğe çağırdığını söylüyordu. Suat tekrar aşkına dair kurduğu bütün yüce hayallerin, o mutluluk köşkünün, bir ızdırıp veren yıkılışın, acı, gönül yakan matemiyile yandığını hissederek asla bu yaradan şifa bulamayacağını, ölünceye kadar bu ateşle yanacağını, hele uzaklaşıp hatıralarında sadece mutluluklarıyla sersem ve sarhoşça, can yakıcı bir baygınlık gibi kalan, o birbiri için yaşanılan, ölmeye minnetle hazır bulunulan ve bu kadar sevip sevildikçe dünyalar ele geçiriyormuş gibi ruh ve hayatın arttığı hissedilen aşk ve mutluluk anlarını bir saniye derin bir hayıflanmayla tekrar görür gibi oldu; bir kere aşkın bu sarhoş edici öpüşmeleriyle kendinden geçtikten sonra, hayatın hiçbir iltifata değer olmadığını itiraf etti ve tekrar bu kadar istekler, ümitlerle ele geçirip büyüleyen böyle bir aşkın böyle bir aşağılanma ve hakaretle bitip gitmiş olmasıyla içi yandı fakat onu pişman, geri dönecek

diye beklerken hatta iki günlük bir tecrübeye karşı koyamamış, böyle Fransız karıları peşinde her şeyi unutup dillere düşecek kadar sarhoş ve hafif bulmak o kadar derin bir dargınlık yarasıyla onu harap etmişti ki tekrar kendini zorlayarak o hayalleri zihninden kovdu ve bu sefer zorlu bir telaşla Süreyya'nın boynuna uzandı.

Artık kesinlikle o aşkı gömmek gerektiğini, asla düşünmeksizin bu hayalleri feda etmenin mecburi olduğunu anlıyor, mutluluğu sadece hayalde bulan bu talihsiz aşkı şimdi baştan başa bir üzüntüden, hela ve sıkıntıdan başka bir şey olarak görmüyordu. Bininci defa olarak bu aşkın tahammül edilmez bir afet, sadece bir müthiş ceza olduğunu tekrar ediyordu; bizzat ondan azap ve acıdan başka bir şey görmemişti, en mesut zamanlarda bile bin türlü ateşleriyle kendisini yakmış, rahatını altüst etmiş, öldürmüştü; önce sebep yokken vicdan azaplarıyla yanmışlar, sonra ayrılmak, kıskanmak çıkmış, sonra hakaret ve ihanet gelmişti. Ve böyle düşünürken bile “Fakat o anlar, o işkence saatleri arasında o bayıltan ve bir tanesi asırlarca azaplara bedel olan, o insanı kendinden geçiren mutluluk ve zevk anları!” aklına geliyordu. Fakat ne olursa olsun bundan sonra onun için Süreyya'dan başka kimse olmayacaktı; onunla âşık gibi mutlu olamayacaksa da hiç olmazsa saygı ve sakinlik bulabileceğini zannediyor ve bu bir hayat için yeterli, belki de teşekkürü gerektirecek biçimde bir iyilik de olur gibi geliyordu.

Hayatı o kadar azap ve ateş içinde geçirdikten sonra bu sakinlik ona büyük bir nimet gibi görünüyor ve “Mademki aşk ile mutluluk ne kadar mümkün değilse, aşk ile namus da o kadar imkânsızdır. O hâlde namusla sakinlik ve rahat elbette tercih edilir.” demek isteyerek bundan mesut bile olmak gerekeceğini düşünüyordu.

Fakat bir zaman asıl emeli Süreyya'nın eski muhabbetini kendisine tekrar yöneldiğini görmek olduğu hâlde arada acı verici fakat eşsiz bir aşk hayatı geçirmiş olduğu için şimdi

Süreyya'nın bu yönelişinde bir zamanlar umduğu cazibeyi bulamayarak istediği kadar sevgi ve bağlılık gördüğü hâlde de yine cazip bulmuyor, hayatını isteyerek değil fakat nefsinin zorlayarak sürüklüyordu. Başka çare olmadığını, alışmak gerektiğini görüyor, alışkanlığın büyük bir kuvvet olduğunu anlıyordu ve etrafına bakınca herkesin hayatında birçok yaralar, çöküşler, musibetler görüp alışkanlıkla bunları unuttuklarını düşünerek hayatı bu kadarcık müsaadesi için bile seviyordu. İşte hayatında bulduğu en büyük iyilik, bütün kötülüklerini telafi edecek kadar büyük bir lütuf bu alışabilme becerisiydi. Herkes felaketlerine tahammülle başlıyor ve tahammülle alışarak dayanabiliyordu. Hanımefendiye bakıp onun nasıl bir melek sabırla hayatına sarıldığını görerek bunda, bu mücadelede bir büyüklük buluyor ve mademki mesut olmak mümkün değildir; mesut olmaya çalışmakta, olmazsa bile öyle görünmekte, güzel bir dayanıklılık, bir kuvvet var gibi geliyordu; o zaman tevekkülde bir zafer değilse bile bir güzellik, özellikle bir rahat bulunduğunu anlıyordu. Hâlbuki hayata karşı isyan insanı rahattan mahrum bırakıyor, felaketten felakete değil, sefaletlere, hatta rezaletlere atıyor, pislik içinde bile çalkalıyordu. Birdenbire aklına geldi ki kış her şeyi çürütüyor, harap ediyordu. Fakat öyle çiçekler, öyle fidanlar vardı ki bunları onun zulmüne karşı tedbirlerle, çabalarla saklayabiliyorlar, iyi koruyabiliyorlardı. Demek hayatın eylülünde de ümitsizlik ve bezginlik yerine çabalamak bir işe yarayabiliyordu; bu gerçi bahardaki serpilme ve açılma olamazdı fakat hayattan daha fazlasını istememeliydi, bu bir gençlik olmamakla birlikte yine de bir hayat, özellikle sakin ve hiç olmazsa rahat bir hayat olurdu. Çabuk ve ateşle, zevk alarak yaşamak isteyenlere gelince onlar hem başarılı olamıyorlar hem de örtülü, kapalı kalıp gidiyorlardı, o da tecrübe etmek istemiş ve bu kadar harap olmuştu.

Özellikle artık şimdi kendi hayatını o kadar tedavisi imkânsız görmüyordu. Bu ara sıra yine kederlerle, hayıflanmalarla beraber bir gün mutlaka unutacağına emin olduğu

aşkı bir tarafa bırakılırsa hayatı fena bir hayat değildi, pek çabuk eski Suat olabilecekti. Çünkü Süreyya ne Fatin gibi iğrenç ne de efendi gibi zorba bir koca olmayıp aksine idare edilebilirdi ve bundan iyisini aramak artık o kadar felaketten sonra aklına bile gelmiyordu. Hele boş gelen karı kocalık hayatında hepsinin yerini tutacak ve belki aşacak mini mini bir bebek de olursa... Bu fikrine kalpten mutlu olup açıkça gülerek “Oh, bir çocuğum olursa o zaman hayatımı ne kadar seveceğim, işte o zaman mesut olacağım.” diyor, bir genç kadının hayatında can verilecek, büyütülerek terbiye edilecek bir çocuk bulunmasının nasıl hayal edilemez faydaları olduğunu anlayarak, “Asıl kabahatim, asıl eksikim bir çocuktu...” diyordu. Bir hafta geçmemişti ki şimdiden öyle olmuş gibi, şimdiden hâline saygı duyduğu ve sevdiği saatler oluyor, hatta bunların arasında o hayıflanmaların, o acıların kalbini gittikçe daha az tahrip ettiğini görerek bir gün tamamen iyileşeceğine inanıyordu.

Fatin bu gece pek neşeliydi. Üç gecedir iddialar, öfkeler, inatlarla devam edip sonunda kesinlikle bu geceye bırakılan bu son oyun Beyefendinin görkemli bir küfrüyle sona erdi. Pullar bir tarafa, zarlar bir tarafa fırladı. Fatin bir taraftan onları topluyor, bir taraftan da “Aman efendim, ne zararı var, yarın siz yenersiniz. Tabii değil mi? Allah ömürler versin!” diye yaltaklanıyordu. Bey “Zaten bu hafta işim hep ters gidiyor. Haydi kalk!” diyerek Hanımefendiye baktı. Fatin gözlüğünün altından herkese işaret edip sinsi sinsi gülerek onu gösteriyor, aslında oyunun ödülünün gürültüye gitmesinden, bunu öfke arasında söyleyemeyeceğinden korkarak soğuk terler döküyordu. Bu oyun bir çift potin kundura için oynanmıştı. “Tabii mesele kundurada falan değil, Allah ömürler versin fakat yenilmek kötü!” derken Fatin müthiş bir acı anı içinde onun kalkıp yürüdüğünü gördü, daha fazla tahammül edemeyerek, “Artık yarın mağazaya uğrarım. Değil mi efendim?” diye dört gözle bekledi ve onun hatta dönmeksizin “Olur!” diye homurdanması üzerine artık keyfine diyecek yoktu. Yarın gidilecek bir düğün için Hacer’le eğlenmek istedi fakat Hacer bir iki haftadan beri çok titiz, son derece haşın bir tavır takındığından onun dişlerinin arasından kendisini güç kurtararak işi tuhaflığa verdi; herkesi güldürdü. Efendi için birkaç “Allah ömürler versin!” daha savurdu, sonra birden haykırdı, “O ne o?” diye hayretle kapıya baktı.

Kapı açılmış ve içeri Necip girmişti. Herkesten birer hayret nidası çıktı, “O ne, nereden böyle? Maşallah! Siz buraya gelir misiniz? Seyahattesiniz zannediyorduk!” sözleri her

ağızda dolaştı. Necip gülüyordu, sonra birkaç özür kelimesiyle geldi, Fatin'in yanına oturdu. O da bu gece pek neşeliydi. Saat iki buçuktu¹¹⁴, yemekten sonra aklına geldiği için öylece geldiğini söyledi. Fatin gülerek ve ötekilere gözüyle işaretler ederek, "Nasıl, nasıl?" diyordu. "Kulaklarıma inanamıyorum! Bu kadar fedakârlık, sizden, mümkün değil! Sizin canınız sıkılır mı? Özellikle Beyoğlu'nda şimdi tiyatrolar, hele o yeni gelen kumpanya... Bizim Fehim Bey söyleye söyleye bitiremiyordu..." tekrar göz kırpyordu.

Necip bu sözleri küçümseyerek omuz silkti. Bir dakika hiçbir şeye önem vermiyormuş, çok yorgunmuş gibi göründü, Fatin bunu yapmacık olarak görüyordu. Aslında onu biraz zayıf, biraz bozulmuş buluyorlardı. Süreyya, "Vah, bu yorgunluğa vücut dayanır mı?" diyordu. Onlar şakalaşırken Hacer birden fıkırdayarak Suat'ın kulağına eğildi ve Necip'in sürekli Suat'ın kulağına bir hasta sesi gibi üşüterek gelen ince kahkahalarını anlatmak isteyerek, "Aman kardeş, ne tuhaf, dikkat ediyorsun, değil mi?" diye fısıldadı.

Suat üzgün, dalgın, onun sonu gelmeyen latifelerle devamlı gülüşlerini rahatsız edici ve yapmacık bularak on, on beş günde başka kadınlarla ne kadar değişmiş olduğunu düşünüyordu. Tavırlarına laubalilik, daha bir düşüklük gelmişti, sözlerini öncekilere benzetemiyor, onları biraz uzatarak, yorgun çıkıyor zannediyordu ve bu başkalık sözlerinde değil, bütün hâllerinde gittikçe dikkati çekiyordu. Onda kırılmış, mecalsiz, acı bir sersemlik gibi bir hâl vardı; gözleri bulanık, donuk, görmüyor ve hatırlamıyor, düşünüyor gibi, bakışları dumanlıydı, sözleri sürüklenerek, sendeleyerek çıkıyor gibiydi. "Acaba hasta mı?" diye içinde bir acı duydu. Bunu bir anda her şeyi unutarak, yine onu eskisi gibi hayal ederek düşündü ve onun o hastalığı aklına gelip o zamanlardaki şiddetli, can dayanmaz duygularını tekrar yaşayınca, geçmişin özlemi ile tekrar anın ümitsizliği ve sıkıntısına döndü.

114 Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 21:30-22:00.

Ve en fazla iyileştiğini zannettiği, en fazla ona ait üzüntüleri unutup sakinliğe ve huzura ulaştığını, artık tamamen unutma devresine girdiğini düşündüğü bir zamanda onun gelişiyile yeniden şaşırmış, perişan kalmışken bu hastalık fikriyle büsbütün kırıldı ve harap oldu. Artık ona yabancı, uzak oluşuna, onu sevk ve idare edemeyeceğine yanıyordu. İçini bir merhametin kemirdiğini hissettiği bu saniyede ona henüz kayıtsız olmadığını, özellikle olamayacağını, ne zaman görse böyle derin ve henüz ölmemiş üzüntülerin sızlayacağını, onu böyle kimsesiz ve muhtaç gördükçe hatta terk edilip başkalarına gidildiğini unutacak kadar kuvvetli, temelli bir yardım etme isteğinin elinde ezileceğini hissediyordu.

Birdenbire bu acının altından bir korku, hain, soğuk, çirkin bir korku ürpermesi ortaya çıktı. Onlar hepsi gülüyordu; Fatin'in bir iki hokkabazlığına, Necip'in devamlı kahkahalarına Hacer'in çingirakları karışıyordu. Bir zaman oldu ki Fatin şakayı eğlenmeye kadar yükseltti, etrafına bakıp göz ederek alaylarından dolayı gayet muzaffer ve sevinçli görünüyordu. O zaman Suat'ın kalbinde bir yara açılır gibi oldu, artık görüyordu, Necip'in gereğinden fazla içmiş olduğunu ve sıcaktan bunun her an çoğalarak, gittikçe göze çarptığını anlıyordu.

Bunda o kadar hor ve aşağılık bir hâl vardı, tavırları, imalı sözleri o kadar soğuk, sefilce görünüyordu ki onu o kadar iyi ve saygıdeğer bildikten sonra bu girdabın içine dalmış görmek tahammül edilmez bir biçimde feci geliyor, onu o kadar gözünden düşmüş ve bayağı buluyordu ki bu aşağılığa dayanamayarak ağlamak istiyordu. Necip bu hayatı seviyor ve yaşıyordu, üstelik yaşayacaktı da öyle mi? Onun bu kadar bayağılığa tahammül ettiğini, bayağılıktan zevk aldığını bilmediği için ne kadar aldanmış olduğunu düşünerek boynunu büküyor, "İşte böyle, aldanmak, her şeyde, her zaman..." diye inliyordu. Fakat onu bu sefaletten kurtaracak, sözünü dinletecek kimse yok muydu? Hiç kimse yok muydu ki ona

gerekirse hükmetsin; “Yazık ediyorsun, sen bu hayatların adamı değilsin, ölürsün!” desin? O kadının onu bu hâlden alıkoyması, kurtarması gerekmez miydi? Aksine Necip’in bu hâllerine hep onun sebep olduğunu düşünüp kadri bilinmeyen zavallı vefasının matemiyile “Demek öylelerini seviyormuş, demek böyle hayatları istiyormuş!” diyordu.

Necip o kadar memnun, o derece neşeliydi ki, başka bir endişesi olmadığını, gerçekten çok mutlu olduğunu ortaya çıkarıyordu. Kahkahaları sürüp gidiyor, sözleri akıyordu. Hâlbuki Fatin o kadar eğleniyor, bin türlü imalarla herkesi o kadar güldürüyordu ki Necip’in bu memnuniyet ve zekâsının ne kadar aciz olduğu, hatta etrafını görüp işitemeyecek kadar hissiz, ağlanacak kadar hasta ve aciz bulunduğu görünüyor, bu hâlde Suat nefret ve dargınlığına derin bir merhametin de karıştığını hissediyordu.

Bereket versin, Hanımefendi yetişti. Önce Necip’i hayret ve memnuniyetle kabul ettiyse de dikkatiyle durumunu fark etmekten de geri kalmadı. Suat, “Aman onu götürüp yatırsalar...” diye düşünüyordu. Hâlbuki Necip gittikçe daha güçsüz, sıkılmış gibi kalkıp gezinmek istedi. Fatin gülüyor, “Biz donacağız, Necip Bey elinden gelse soyunacak... Ne ateş, ne ateş... Galiba sıfıra sıfır elde var sıfır... Tabii değil mi ya?” diye göz kırpmıyor, sonra Süreyya’ya doğru eğilip bir filozof tavrıyla devam ediyordu: “Gözüne yandığının karı-ları! Efendim nerede ben nerede, dedikleri gibi bak, kendileri nerede etkileri nerede?”

Hanımefendi Necip’in yanında ona bir şeyler söylüyor, Necip reddeder gibi görünüyordu, onlar konuşurken Fatin yine Süreyya’ya eğilip, “Fakat ben de resmini gördüm, sahiden mübarek bir parça, ne dersin... Hani yok mu, değeri var Allah için...” dedi. Suat bunu işiterek tarif edilmez acı bir hisle ezildi; imkânsız olduğu için öldüren bir istekle kendisinin de daha güzel olmasını, onu hiç olmazsa şu girdaptan koruyabilecek kadar güzel olmayı özlemle istedi. Öbür ta-

rafta Necip hâlâ karşı koyuyor, artık işitilen bir sesle, “Vallahi bir şeyim yok canım!” diyor, sonra boğazını göstererek, “Sadece burada, burada... Yanıyorum.” diye tekrar ediyordu. Hacer fırladı, su verdi, onu oturtmak istediler; o inat ediyor, gezmek istiyordu. Orada bir kanepenin arkılığına dayandı, gözleri bulutlu, bakışları dalgalı durdu. Fatin, “Vallahi billahi!” diyordu. “İşte bu sanki neye oturacaktı? Öyle değil mi ya?” Artık Necip’in söz söylerken gözlerinin daldığı, ağzının kasıldığı, gözlerinin düşündüğü, sanki sözlerini aradığı fark ediliyor, gülmeleri gereğinden fazla devam ediyor, sonunda gülmeye benzemeyen bir biçimde titriyordu. Sonra ağzından bir hava çıkar gibi oldu, Fatin hemen, “Ha şöyle, aman biraz piyano çalsana Hacer!” dedi. Hacer hayıflanarak “Babam uyumuştur, olmaz ki!” diye gülüyordu. O zaman Necip’in yüzünde bir bulut görüldü, sertçe “Piyano mu?” dedi. “Hayır... Teşekkürler... Zahmete gerek yok!” Sanki birden karar-
mış, sıkıntıya ve kızgınlığa bürünmüştü.

Fatin, “O, o, o...” dedi. “O neden? Hani bir zamanlar neydi o kantolar, şarkılar, balatlar¹¹⁵, efendim? Hani neydi o, Kalb-i Sevdazedeler¹¹⁶ mi ne? Vay efendim vay, ne şarkılar ne peşrevler... Artık piyanoyu sevmiyorsun galiba?”

Necip’in kısık ağzından güçlkle, “Artık hiçbir şeyi sevmiyorum!” sözleri çıktı.

Hacer gülüyordu: “O, o, o... Ya eldivenin sahibi ne oldu?”

Suat bir an Necip’in gözlerinin kendisine bakarak karar-
dığını fark edince ölüyorum zannetti, onun karanlık bir tereddütten sonra kısık sesiyle sadece “Masal!” dediğini işitti; oh, demek artık eldiven onun gözünde sadece bir masal ol-
muştu!

115 Balat (Balad), Frederic Chopin’in bestelediği ve piyanoyla icra ettiği ritmik dans müzikleri. Bununla beraber “Balad”, Batı edebiyatında bir nazım şeklidir. Şiirin, müziğe uyarlanmış halidir.

116 Selanikli Ali Efendi’nin “Kalb-i sevdazedeler âh ile daim inler” isimli Kürdilihicazkâr makamı, ağır aksak usulündeki şarkısıdır.

· Fatin soruyor, “Sakın... Hele söyle canım... Nazikçe soğuk davranmak falan! Desene canım, haydi!” diyordu.

Necip’in omuzlarında bir küçümseme hareketi görüldü, “Soğuk davranmak mı?” dedi. “Pöh!” etti. “Size temin ederim ki soğuk davranmanın ne olduğunu bilmeyen bir varlık varsa o da kadındır.” diye ekledi. “Fakat ihanetine gelince... Bakınız, bunda benzeri yoktur. Sanki sadece bunun için yaratılmıştır.” Sesi o kadar derin bir öfke ve hakaretle doluydu, bakışları Suat’tan o kadar inatla kaçırıyordu ki genç kadın bu hakaretin kendisine yapıldığını zannetti ve ateş gibi oldu. Öbürü devam ediyordu: “Bayağı denilen kadınların diğerlerinden sadece şu farkları vardır ki onlarda her şey önceden bellidir, aldanmak tehlikesi yoktur. Kiminle iş gördüğünüzü bilirsiniz. Hâlbuki öbürleri, o bir şey zannettiğiniz, bir şeyler bekledikleriniz yok mu, o ilk ve son defa sizi sevdiklerini temin edenler, bütünüyle bağlılık, bütünüyle vefa olanlar...” Hain, boş bir kahkahayla omuzları sarsılarak, “Zavallılar!” diye tekrar etti.

Suat, kalbini bir şeyin kopardığını hissederek ölü gibi dinlerken Süreyya’nın “Zavallılar kim, kadınlar mı?” dediğini işitti.

Necip hâlâ kanepenin arkılığına dayanmış, gözleri dumanlı, ona baktı: “Zavallı mı, kadınlar mı? Fakat onlara inanlar? Bizler, biz, işte sen, ben...” diye haykırdı.

Onların kahkahaları arasında Suat sadece Hanımefendinin sesini işitti, “Peki, evlensene Necip!” diyordu.

Necip pek gülünç bir söz işitmiş gibi vücudunu kanepenin arkılığından kaldırarak, ellerini havaya kaldırıp: “Ooo... İşte bu iyiydi, evlenmek, ben... Öyle mi? Bu öyle bir masaldır ki kendimi bildim bileli bin kere dinledim. Evlenmek... Bundan sonra bana güzel adam, güzel ağaç, güzel beygir, güzel vapur, kısaca güzel ne gösterirseniz bakarım ve belki severim fakat güzel bir kadına... Asla, asla! Artık yeter, rahata ihtiyacım var.”

Ellerini sallıyor, “Asla!” sözünü tavırlarıyla destekliyordu. Hanımefendi acı bir gülüşle, “Canım, mutlaka güzel kadın olacak değil ya!” dedi. “Evlen de iyi bir kızcağz al!”

Necip söylemeyi canı istemiyormuş gibi, “İyi bir kızcağz mı? İşte bir masal daha...” dedi. “Canlı mı cansız mı? O varlığa şimdiye kadar kimse rast gelmemiş, eğer bir tulsımla benim için bu mümkün olacaksa... Bence kadınların iyisi kötüsü yoktur, onların hepsi kadındır, hepsi kadındır.”

İhtiyar kadın sabrı tükenmiş gibi “Of Necip, yeter!” diye şikâyet etti. Fatin, “Ey canım efendim, mazur görünüz, tabii değil mi ya, şu zamanda kendisinden kadınlar hakkında övgü beklenemez ya, değil mi?” diye Süreyya’ya bakıyordu. Necip tekrar kanepeye yaslanmış, başı göğsüne düşmüş, artık susuyordu. Suat perişanlık, baygınlık arasında Süreyya’nın kalkıp onun koluna girdiğini gördü. Necip reddederek, “Hayır, hayır, daha vakit var!” diyor, yatmak istemiyordu. Sonra, “Hem zaten ben gidecektim, kalmak için gelmedim.” dedi. Hepsi “O, tamam...” dediler. Dışarıda kışın en vahşi bir gecesi uluyordu. Hanımefendi “Mümkün değil!” diye onun yanına gitti. O çabalıyor, ısrar ediyordu. Suat haykıracak kadar acı çekiyor, sersem, kaçmak istiyordu. O çıkarken Necip hâlâ ısrar ediyor, Hanımefendi ötekilere “Siz bırakın, bana bırakın, ben onu yatırayım, haydi siz gidin!” diyordu. Suat, hanımın onu korumasına, alıkoymasına kalben teşekkür ederek, hıçkırıklarını boğmak için uğraşarak odasına koştu. Ah düşüş, ya Rabbi, ne acı verici bir düşüştü! O kadar seçkin ve farklı olan bu aşk o hakaretlerden sonra bu rezalete kadar inecek, böyle çamur mu olacaktı? Demek Necip kadınları hâlâ o kadar kötü biliyor, demek kendisini de öyle biliyordu, demek kendisini de herkes gibi ihanetle, kalpsizlikle suçluyordu? Kendisini de o kadar hakaretten sonra bile hâlâ ona acıyıp, hâlâ onu mutlu görmek için her şeye razı olacak gibi hissediyordu. Hâlbuki asıl kendisinin suçlamaya hakkı yok muydu? Kendisi bir köşede aşkına hakaret edildiği, sadakati küçüm-

senip reddedildiği için ölürken o, kadınların peşinde, onurunu unutacak kadar zevk ve içkiye dalmamış mıydı? Fikri eziliyor, karışıyor, uğultular arasında anlamıyordu. Sonra birden bir feryat arzusu hissetti. Haykırmak, haykırarak ağlamak için bir telaş hissetti. Ona, “Fakat asıl sensin, asıl sen yaptın!” demek acelesi... “Asıl sensin, asıl sen yaptın!” diyecekti. “Ben her şeyi feda etmek için senin bir sözünü bekliyorum, hâlâ senin o kadar hakaretlerini unutuyorum ve sen beni suçluyorsun. Fakat sen kendin, işte kendin yapıyorsun, hep kendin...”

Süreyya odaya girdiği zaman o hâlâ ağlıyordu. Yaşlarını ona göstermemek için yataklığın önünde meşgul göründü; Süreyya “Münasebetsizlik, delilik!” diye söyleniyordu. Bir saniye sonra, onun karşısına çıkmak gerekince ne yapacağını düşünerek Suat korkarken Hacer yardımına yetişti, kapıya vurarak, “Kardeş, orada mısın? Biraz gelir misin?” dedi ve Suat bunu kurtuluş bilip dışarı koştuğu zaman Hacer’in elinden tutarak kendisini bir yere götürdüğünü, kıs kıs gülerek, “Aman gel bak, ne tuhaf!” dediğini gördü. Merdivenlerden çıktılar, kendi odalarının üstündeki odaya yürüdüler, Hacer kapının önünde durarak, “Dinle bak!” dedi. O zaman Suat içerde onun sesini işiterek anladı.

Necip’i zar zor gitme fikrinden vazgeçirerek yatmak için bu odaya getirmişlerdi, hanım kendisine birkaç ağır söz söylemiş, darılmıştı. O şikâyet ederek, “Ah bilsen, bilsen...” diyor ve ihtiyar kadın her şeyi bildiğini anlatarak şimdi vakit olmadığı için asıl kendisiyle yarın kavga edeceğini şaka yolu söylüyordu. Necip, “Hayır, şimdi söyleyiniz! Kabahatim varsa şimdi söyleyiniz! Ah bilseniz, ne yanıyorum!” diye inlediğini ve Hanımefendinin, “Tamam, işte şimdi de çocuk gibi ağlıyor!” dediğini işittiler.

Dışarıda gece rüzgârın iniltileriyle ağlıyor ve bu iniltiler arasında Necip’in hıçkırıkları genç kadını harap ediyor, fark edilmeyen birtakım şikâyetlerle o ağlarken Suat’a bu ses da-

yanılmaz bir feryat gibi geliyordu. Hacer “Vay, annem de bak ne yaptı?” diyordu. Ara sıra Necip’in, “Bilseniz...” sözünü tekrar ettiğini, sonra Hanımın onu sakinleştirmek için söylediği sözler arasında onun “Affediniz, beni affediniz!” diye yalvardığını işitiyorlardı.

Hacer artık hemen hemen içeri girmiş gibiydi, başparmağını fikren çok meşgul olduğu zamanlarda yaptığı gibi dışlarının arasında kemiriyordu, Hacer kapıyı biraz daha aralık ettiği için şimdi Necip’in sözlerini biraz daha fark edebiliyordu ve o inleyerek, “Ölüyorum, ne yapayım?” diyor ve “Ne yapayım, ancak böyle unutabiliyorum, başka ne yapayım? Nasıl vakit geçireceğim, yalnız kalırsam çıldıracağım!” diye şikâyet ediyordu. İhtiyar kadının darılır gibi, “Ne demek canım! Biraz aklını başına toptasana! Nedir o, murdar kadınların peşini artık bırak!” dediğini işittiler. Necip yemin ediyor, “Yalan!” diyordu. “Hep onun için, vallahi billahi yalnızlıktan kaçmak için...” O zaman Hanımefendi, “Canım ne demek, buraya gelsene!” dedi. Necip’in sustuğunu gördüler, tekrar Hanımefendi, “Bak, yine ağlıyorsun!” dedi ve artık Suat duramadı. Sersem, boğularak, yaşlar içinde koşarak karanlık bir köşeye atıldı ve orada ağladı, ağladı...

Her şeyi anladığı, hayatını artık bütün hakikatiyle gördüğü için ağlıyordu. Yaptığı tamiri imkânsız hataların, hepsinin birden üzüntüsüyle inliyordu. Necip’in sadece kendisi için buraya gelmediğini ve gelemeyince dayanamayarak böyle sefil ve serseri kaldığını artık görüyordu. Bütün bunlara kendisinin sebep olduğunu görerek, güçsüzlük ve ümitsizlikle haykırmak istiyordu. Bu öyle bir eminlikti ki daha fazla düşünmek istemiyor, ilk defa şüphe olarak gelmişken öyle kesin olarak anlamakta inat ediyordu. “Mutlaka, mutlaka öyle! Benim, benim, hepsinin sebebi benim, değil mi?” Ah ne kadar koşup onun ayaklarına kapanmak, ellerine sarılarak af dilemek, ah ne kadar ağlamak istiyordu. Bir ihtiyaçla ona koşup; “Hayır biz yanılmışız, ben yanılmışım, ah bahtsız,

beni affet! Hâlâ seviyorum, fakat affet!” demek istiyor, onu hâlâ sevdiğini söyleme ihtiyacı şiddetli bir biçimde kendisini ele geçiriyor ve kahrediyordu. Ettiği bu haksızlığın, bu zulmün altında o kadar eziliyor, kendisini o kadar affedilmez görüyordu ki affettirmek için hayatını feda etmek, “Al, seninim, beni ne yaparsan yap!” diye hayatını ona vermek istiyordu. Bunun güçlüğü onu kızdırarak, acı bir üzüntüyle hayatını, bütün dünyayı, hatta Süreyya’yı bile feda etmek emeliyle pe-rişan ediyordu.

Odasına sarsılmış, bir güceniklik kasırgasıyla altüst olmuş girdi ve Süreyya’yı yatmış görerek sessizce bir tarafa çekildi; sabaha kadar onun üstlerindeki odada boğulurcasına öksürdüğünü işiterek, bin kararsızlık arasında fikirleri onu kâbuslar ve ateşler içinde çalkalayarak yattı. Sabahleyin, puslu, iniltili, kirli bir kış sabahı kapılarına vurulup uyandırıldığı zaman yeni dalmış olduğunu fark etti. Fakat başı o kadar ağır, o kadar sersemdi ki gözlerini açamıyordu. Hanımefendi kendisini görmek istiyordu. Aceleyle onun odasına gittiği zaman Hanımefendi tebessüm ederek “Bu ne uyku canım, saat üç...¹¹⁷” dedi, sonra Necip rahatsız olduğu için doktora haber gönderdiklerini, kendileri söz verdikleri için düğüne gideceklerinden doktor gelince yanına çıkarıp baktırmasını tembih etti. Onlar hemen gidip döneceklerdi. Hanımefendi şikâyet ederek gitmeye mecbur oldukları için kızıyordu. Suat bu darbe ile büsbütün sersem, korkuyor, soruyordu. İhtiyar kadın onu temin etti, “Sadece bir ateş...” dedi. Sonra, “Fakat kim bilir, belki kötüdür de... İşte onun için merak ettim, doktora adam gönderdim.” dedi.

Suat oradan çıkınca hemen Necip’in yanına gidip “Hayır Necip, eğer sana bir şey olursa yemin ederim ki ben de ölü-rüm!” demek için yandı fakat onun odasına mümkün değil giremeyeceğini hissediyordu. O kadar ki, kaç kere niyet edip, hatta bir defasında kapının önüne kadar gittiği hâlde içeri gi-

117 Günümüz saatine göre yaklaşık olarak 10:00-10:30.

remedi. “Nasılsınız?” derken onu harap ve bitap görmekten yahut düşüp ağlamaktan korkuyordu. Saat dörde gelmişti, Süreyya kaleme gitmeden Necip’i biraz görmek için odasına gitti, uykuda bulunduğu için uyandırmadan döndü. O zaman doktor bekleme ızdırabı başladı. Kış sabahı uzakta inleyen vapur düdüğü, inleyen rüzgârın arasında ara sıra satıcı sesleri sürükleniyordu ve doktor hâlâ gelmiyordu. Hâlbuki o uyanmış olabilirdi, bir şeye ihtiyacı olurdu, bunun için odasına gitmek gerekirdi ve cesaret edemeyeceğini görerek sonunda bir kalfa gönderdi; eline bir dikiş almış, onunla meşgul, bir anda bin kararla güçsüz ve perişan, ateşini yükseltecek bir sıkıntıyla bekledi.

Kendisini bitkin ve çökmüş bırakan telaşına, endişesine, ıztıraplarına bakıp hatta daha dün her şeyi unuttum zannedişine acı acı güldü. Görüyordu ki, o zaman sadece kendisini aldatmış, kırıldığını zannettiği onurunun yarasını sarmış, başka bir şey yapmak mümkün olmadığı için mecburi bir iyi niyetle hayatına razı olmuştu. Onu unutmak, hayatının en can yakıcı bir mutluluk devrini unutmak, yaşamamış olmak, en mutlu günlerini üzüntüyle yâd etmemek değil miydi? Hâlbuki nasıl mesut olurdu? Hem sadece unutmak değil, işte hayatını ona adanmak, feda etmek için kendisine hükmeden, zorlu ihtiyaçlar içinde kalbinin yandığını, ruhunun dayanılmaz bir susuzluk özlemiyle ona doğru koştuğunu görüyordu. Fakat Süreyya ne olacaktı? Ondan korktuğu için değil, onu yalnız, mutsuz görmeye tahammül edemediği için mahvoluyordu. Hep verdiği kararların böyle umulmadık bir darbeyle karma-karışık olduğunu gördükten sonra artık kararına inanamıyor, hatta karar veremiyor, hangi fikirle hayatını düzenleyeceğini şaşıyor; “Tereddüdümün, zaafımın cezası...” diye kendini suçluyordu. Fakat düşündükçe kararsızlığın kendinde değil, asıl hayatında olduğunu, kendisinin sadece onun coşan selinde karşı konulamamacasına akıp giden bir oyuncak gibi olduğunu görerek bundan sonra da daima, daima böyle kararsız, böyle oyuncak olacağını kabul ediyordu.

Kapının açıldığını işitip, “Doktorun geldiğini haber vermeye geliyorlar.” diye başını çevirdi fakat Necip’in giyinmiş olarak girdiğini görünce hayretle yerinden kalktı. O da kendisini yalnız bulmaktan şaşırarak orada durdu. Sapsarıydı, gözleri sönük ve yorgun bakıyordu. “Kimse yok mu? Hanımı görmek istiyorum da...” diye sordu. Suat, “Hayır, fakat...” demek istedi, fakat onun oturmak istemiyormuş ve ne olursa olsun oturmayacakmış gibi duruşunu görüp sözünü tamamlayamadı. Hanımefendinin olmamasının sebebini izah ederken güç durduğunu fark edip sonunda acıyla “Fakat doktora adam göndermişlerdi.” sözlerini söyledi.

Necip şaşkın, alçak sesle, “Doktor mu?” diye sordu. “O niçin o? Hasta falan mı var?” diye merak eder göründü.

Suat bu kayıtsız ve alaycı sesle, bu yabancı, soğuk tavırla daha da elemli, “Hayır, sizin için, sizi hasta diyorlardı da...” dedi.

Necip artık gitmek üzere, sadece “Bir yanlışlık olmalı, aksine hiçbir şeyim yok!” diye homurdandı.

Suat ağlamak isteyerek ona baktı, “Nasıl yok fakat işte renginiz, gözleriniz pekâlâ gösteriyor ki hastasınız, sabaha kadar öksürüyordunuz, bir kere şu havaya baksanıza!” demek için yandı, ruhu şikâyetlerle doluydu fakat onda o kadar hain bir kayıtsızlık vardı ki kalbinin acısını hissettirememekten dolayı ümitsizliğe kapıldı, “Hayır, dün gece ben yanılmışım. Sevmiyor, sevmiyor!” diye tekrar yerine düşer gibi oturdu. Ne kadar yalvarsa onu burada alıkoyamayacağından emin olarak gözleri yaşarmış, elleri titreyerek, sinirle tekrar dikişine eğildi. Fakat onu böyle bırakacak mıydı? Onu bir şey söylemeden gönderirse her şeyin tamamen biteceğini, mahvolacağını görüyor, ona her şeyi anlatıp af dilemek, özellikle onu kurtarmak için yanıyordu fakat her zamanki gibi ruhunda kasırgalar, fırtınalar varken sadece titreyerek çenesi kilitleniyor, hiçbir şey söyleyemeyeceğini, onun yinc tamamen ümitsizlik ve kinle çıkıp gideceğini görüyordu.

Necip hiçbir şey söylememeye kesin karar vermiş çıkar-ken birden hücum eden bir öfke dumanı içinde boğulur gibi döndü: “Bir de gerçekten hasta olmuşum, ne olur?” dedi. “Artık bu hayat o kadar önem verilecek bir şey midir zanne-diyorsunuz?”

Suat’ın susarak dikişiyile meşgul oluşuna uzun uzun ba-kıp, haşın, kinci, acı bir sesle, “Aksine!” dedi. “Ben ondan o kadar usandım, o kadar usandım ki, bir an önce bitsin diye bekliyorum. Evet, o kadar usandım...”

“Niçin, ne oldu?” Suat’ın ağzında bu sözler vardı fakat söyleyemedi, boğuluyordu. Hıçkırmaya hazır, acı bir bakışla bakarak sadece “Necip...” diye inledi ve gözlerinden yaşların akacağını hissederek tekrar dikişine kapandı. Genç kadının bu hitabında o kadar derin bir elem vardı ki Necip’i titretti.

O zaman delikanlı biraz üzgün, biraz hüzünlü, acı acı, “Evet, Necip...” diye şikâyet etti. “Fakat biliyor musunuz ki bu şikâyetle ne kadar haksızsınız. Fakat şikâyet edecek, feryat edecek bir kimse varsa, o siz değilsiniz, benim. Asıl ben ‘Ah Suat!’ diye feryat etmeliyim fakat yalnız ‘Suat’ diye değil, ‘Beni öldürdün Suat, beni öldürdün!’ diye feryat etme-liyim. Çünkü sen gerçekten beni öldürdün, Suat! Sana benim nasıl inandığımı, benim için ne büyük bir kuvvet, nasıl bir hayat olduğunu bilmiş olsaydın...”

Suat hıçkırıklarıyla boğuluyor gibiydi, Necip’in sesindeki ateş ve gözyaşıyla büsbütün sarsılmıştı, “Fakat yemin ederim ki...” diye baktı.

Necip yine o acı ateşle gülerek, “Oh, yeminleriniz...” diye kesti. “Bir sürü masal... Bunları hep biliyorum... Burada Boğaziçi gibi serbest ve rahat olmadığınızdan şikâyet ede-ceksiniz, değil mi? Fakat ben sizden o kadar büyük, o kadar çok şey mi istiyordum? Haftalarca burada bir bakışınız için köpekler gibi süründüm, siz benden bir tebessümü, bir bakışı esirgediniz. İşte sizin yeminleriniz! Benim hürmet ve say-

gımdan bir şüpheniz mi vardı? Benim sadakatimde bir kusur mu gördünüz? Hayır, değil mi? Sadece bir sözle, bir işaretle beni temin etseniz, bana sadece ‘Hâlâ seviyorum, fakat korkuyorum.’ deseniz ben sizin için aylarca ateşlerde yanar, mutluluk ve ümitte beklerdim.”

Vahşi bir kinden hüznü bir şikâyet ve hayıflanmaya geçmiş, sobanın yanında, ayakta, ağlar gibi söylüyordu ve Suat’ın hâlâ sıkıntılı bir işle, dikişle meşgul olmasına bakarak devam etti: “Fakat siz hiç, hiçbir şey yapmadınız! Bir bakışınız bana bir ay yeter, bir tebessümünüz sizden günlerce mahrum yaşamak için kuvvet verirdi, siz bunları esirgediniz ve beni kovdunuz. Söyleyiniz, benim ne kabahatim vardı, ben size ne yapmışım?”

Sustu, cevap bekler gibiydi, onun hâlâ bir cevap vermediğini görerek inler gibi, “Ah beni nasıl kovduğunuzu, benden nasıl kaçtığınızı düşündükçe...” diye ah etti. Sonra tekrar gittikçe öfkesi artan, üzgün bir sesle “Ve şimdi acıyorsunuz, öldürdükten sonra şimdi merhamet, öyle mi? Fakat artık istemiyorum, sizden hiçbir şey istemiyorum. Çünkü artık her şeyden bıktım, bekliyorum ki bir an önce her şey bitsin de kurtulayım. Anlıyor musunuz, artık kurtulmak istiyorum.”

Suat, Hacer meselesinde nasıl yanıldığını anlıyor, affedilmek için yanıyordu. Onu üzdüğünü anlayan Necip daha bir özlemle, sanki kendi kendine söylüyormuş gibi yavaş bir sesle, “Hâlbuki ne hayallerim vardı!” dedi. “Ne güzel hayallerim vardı. Gideriz diyordum, benimle birlikte gelirseniz zannediyordum. Ne delice, gülünç bir hayal, değil mi?” Acı acı gülümsedi: “Size bir köşk sunamam. Fakat birbirini sevdikten sonra neyin önemi kalır diyordum. Aşk her şeyi unutturur diye düşünüyordum. Beni gerçekten seviyorsunuz zannediyordum!”

Birden Suat’ın gözlerinden eğilmiş olduğu dikişe yaşların aktığını gördü. Sonsuz bir sevinçle, “Ah, ağlıyorsunuz!” diye

sevindi, “Ağlıyorsunuz, demek seviyorsunuz, demek hâlâ seviyorsunuz? Onlar hep yalandı, değil mi? Ah, bir kere buna emin olsam Suat, bir kere daha emin olsam senden ayrı bile yaşamak için kuvvet bulacağıma yemin ederim. Ah, seni ne kadar delice sevdiğimi bilsen Suat, bir bilsen!”

Sesi derin bir feryatla söndü; Suat artık o daha fazla dayanamayarak dikişiyle yüzünü kapamıştı ve Necip onun hıçkırıldığını işiterek mutluluktan bitkin, oraya bir koltuğa düştü ve kendinden geçerek, kollarını ona uzatarak, “Ah bu yaşlar, bu yaşlar!” diye feryat etti. “Zannediyorum ki hayatım çoğalıyor!”

Onun ağlamasına tutulmuş, kendi de ağlamaya hazır, bir müddet susarak onun ağlayışını dinledi. Uzun kahırlardan, üzüntülerden sonra bu ani mutluluk, bütün âşıklık yeteneğini bir vazgeçme derecesine yükseltmişti; ona bakarken, onun kendisi için ağladığını işitirken onun bir nefesi için orada ölüp gitmek kadar büyük mutluluk olamaz gibi geliyor ve gerçekten böyle ölecekmiş kadar kendinden geçmiş, mutlu bekliyordu. Ona son derece merhamet ve koruma hissiyle karışık bir tutkunlukla uzun uzun baktı, sonra birdenbire kalkıp yanındaki koltuğa giderek derin bir inlemeyle yalvarmaya başladı: “Ah Suat, gel gidelim!” diyordu. “Her şeyi unutalım, her şeyi bırakalım... Bak, sana artık söylemeye cesaret ediyorum Suat, ölünceye kadar, saniyelerine kadar hayatım senindir! Gel, bunu kabul et Suat, bak ağlayarak yemin ediyorum ki beni ne kadar mutlu edeceğini mümkün değil anlamazsın!”

İkisi de mutlu, aciz, bu teklifin ciddiliği altında istemeye istemeye ezilerek sustular, bir an oldu ki bakışları derin bir şükran ve mutlulukla parladı. İkisi de birbirlerine ne kadar bağlı ve şükran dolu olduklarını gördüler. Fakat hemen ikisinde de bir karamsarlık ortaya çıktı; elinde olmaksızın birinde beliren Süreyya düşüncesi sanki diğerine de geçmişti ve sapsarı, tereddütlü bakıştılar. Gözlerin başladığı düşüncayı

genç kadın tamamladı, sonsuz bir yorgunlukla, “Hayır Necip, hayır!” dedi. “Bana birbirimizden o kadar şey istemeye hakkımız yoktur gibi geliyor. Hem her şeyi unutsam bile Süreyya var, bilsen ona ne kadar acıyorum Necip! Bile bile ona bu kötülüğü etmek o kadar zor geliyor ki! Düşün, onun için bu ne acı bir hakaret olur, değil mi?”

Henüz yaşları kurumamış hüzünlü gözleri, bakışlarının derin sıcaklığıyla bakarak cevap bekliyor gibiydi. Necip bu bakışta sonsuz bir hüzün ve incelik, bir hayıflanma ve vazgeçme görüyor, Suat’a bir an olsun bu kadar sahip olmak, Süreyya’nın hayatının kendi fikir ve rızasına bağlı olması, Suat’a o kadar yakın, samimi, hâkim olmak onu o kadar mest ediyordu ki teşekkür edercesine Suat’ı onayladı. Bu mutluluğunun içinde bir zaman kendisini o kadar kahreden, perişan eden acı düşüncelerden uzaktı, yine de bu hayalin ne kadar gerçekleştirilmesi imkânsız olduğunu hissediyordu. Ona Süreyya için, “O ne olursa olsun!” demekte ruhuna ağır gelen bir küçüklük, bir uygunsuzluk görüyor ve genç kadını sadece aşkıyla zorlamak değil; ikna edecek, Süreyya’yı ihmal ettirecek birçok delil gösterebileceğini düşündüğü için bile kendisini kötülüyordu. Bir kere bu düşüncelere geçince hareketlerinin sonucunu yalnız bir noktadan düşünmek birden bütün bakışını değiştirmişti. İlk hamlede böyle acı verici bir yaraya sebep olacağını görerek Suat’tan o kadar fedakârlık istemeyeceğini anlıyor, hatta teklifinin ciddiyet ve cesaretiyle eziliyordu. Ve bir saniye daha sessiz kalırsa hareket ve cazibenin bozulacağını bildiği hâlde de bu saniye bir kararsızlık ve mücadele arasında geçmiş bulunuyordu; öyle ki genç kadın tereddütle ona bakarken onu bir saniye içinde yine pek zayıf ve inler gibi gördüğü için hayrete, hayretten hatırlamaya geçerek, hep geçmişlerini bir anda yaşamış gibi oluyor, kendisine daima kahredici bir ceza gibi görünen aşklarının geleceğini düşünerek tereddüdü kuvvet buluyordu. O kadar tecrübe kazanmışlar, öyle acılarla yaralanmışlar, öyle şeyler hissetmişlerdi ki bu iki dakikalık sessizliğin sonunda birbir-

lerine bakarlarken, sanki o ayrı düşünölmüş, korkulmuş şeyleri birbirlerinin gözlerinde görür gibi oluyordu. İkisine de aşk, insan iradesinin haricinde özel bir hayata sahip olduğu için itatten çok zalimce hükmeden bir canavar gibi geliyordu. Suat ona, “Hiç değışmeyeceğine emin misin?” der gibi bakıyor ve zannediyordu ki bu soruyu sorsa gerçekten Necip cevap vermekte güçlük çekecektir. Genç kadın düşünce içine o kadar gömölmüştü ki Necip başını kaldırıp derin, bitkin bir hayıflanmayla, “Evet, hakkın var!” dediğı zaman iki dakika önce söylediğini unutmuştu, onun için bu sözün anlamından yalnız artık her şeyin bittiğı acılığını duydu. Necip de o da bu sözü söyler söylemez, bir anlık güvenle birbirlerine sahip oldukları hissine kapıldıkları için bu sürece zannederken yerini acı bir ayrılığın aldığı görünce nasıl bir mutluluktan mahrum olduğunu anlayarak yandı ve ateşle, “Fakat beni sev Suat, beni sev!” diye inledi. Kaybettiğini telafi etmek istiyormuş gibi acelesi vardı, şimdiden pişmanlık duyuyordu. “Hiç olmazsa söz ver Suat!” diyordu, “Beni seveceğine söz ver! Beni, beni, yalnız beni... Söz ver, bari kalbin benim olsun, beni hiç unutma... Ah, söyle Suat! Söyle, hiç olmazsa sevdin mi, sevdin mi?”

Bu kadar yakınlığı, bu kadar sıcaklığı ilk defa gören Suat, ömrünün aşkla, hayıflanmayla, özlemle en aciz ve zayıf bir zamanında, bu ateşle büsbütün harap oluyordu ve sözü yeterli görmüyormuş gibi haykırmak isteyerek, canını verir gibi ellerini uzattı ve bunları tuttuğı an boyunca Necip bu uzun ve mahrum aşkın bütün mükafatına ulaşmış gibi mutlu oldum zannetti. Bir başka hayatta, bir başka âlemdeymiş gibi titriyorlardı. Ve bu uzun aşk anı, ahlarla, gözyaşlarıyla, çarpıntılarla ikisinin de ruhunu birleştiren sözlerin bütün ruh ile içildiğı, benliklerinin birbirinde eridiğı bir aşk anı oldu. Birisi sadece onu sevdiğine ve seveceğine, diğeri bu güvenle işkencelere tahammöl edeceğine yemin ediyordu. Necip, “Sadece, müsaade edersen, ayda yılda bir, birkaç saat buraya gelmek isterim.” diyordu. “O zaman bir bakışın bana hayat

olur, bir tebessümün kuvvet verir, değil mi?” Şimdi fedakârlıklarının el ele, sadece kendilerini mest ettiği devresinde, bir hayal gafletiyle her zaman aynı hislerle mutlu olacaklarmış gibi memnun ve şükran doluydular. Sonra hatıra meselesi çıktı. Necip, “Bende var ama, pek zavallı bir hatıra, çalınmış!” diye o kadar mest olduğu tek eldiveni çıkardı. “Ben size bunu vereyim...” Onu kalbinin üstünde o kadar taşımıştı ki, hemen hemen kalbi olmuştu, “Fakat siz bana...” diyordu; o zaman genç kadın gömleğinden bir şey çıkardı; bu aynı eldivenin diğer tekiydi, o da diğer tekini o zamandan beri saklamıştı ve Necip bunu görünce o kadar mutlu oldu ki, eldiveni de bunu tutan eli de kaparak ağzına götürdü. İlk defa, dudakları ona temas etti. Bu elde önce bir saflık isyanı vardı. Fakat o kadar titriyordu ve Necip o kadar ısrar ediyordu ki, sonunda tamamen güçsüz kaldı.

Kendilerinden başka şeyleri o kadar unutmuşlardı ki, saatin sesi onlar için acı bir tembih oldu. Genç kadın, ellerinin onun ellerinde olmasından sıkılmış, Necip bunları bırakırsa ne yapacağını bilemez gibi mahrum ve özlemlî, şimdiden bu mutluluktan ayrılmak mecburiyetiyle ağlayacak gibi oldular. Fakat ayrılmak gerekiyordu. O zaman Necip yana yana ondan bir lütuf daha diledi; bunu korkarak, titreyerek, annesinden rica eden bir masum hâliyle söylüyordu: Onu gözlelerinden bir kere, son defa öpmek istiyordu; “Mademki ayrılıyoruz...” diyordu; onları o kadar sevmiş, asıl onları sevmiş, hayatında onlar kendisine o kadar mutluluk vermiş ve o kadar saadet vaat etmişti ki, şimdi böyle ayrılmak pek güç geliyordu. Suat’ın hafif bir tereddütle, bir utangaçlıkla kapanır gibi titreyen gözlerinden öptüğü zaman bunlardan, onun varlığından ayrılmak, bu elleri bırakıp çıkmak, bu sonsuz mutluluk rüyasından uyanmak pek zalim, pek yırtıcı bir şey oldu. Bu elemli, zehir dolu, mahveden bir yara gibi yanmaya başladı. Necip çıkıyordu, ikisine de bundan sonraki hayatları yaşamaya değmeyecek bir karanlık gibi, iniltili, boş, çorak bir çöl gibi geliyordu. Boş yere feda edilmiş hayatlarının acılığıyla

ezilerek ikisi de bir dakikalık bir gafletin eseri olan bu ayrılık için birbirine haykırmak istiyor, fakat buna güçleri yetmiyordu. İkisi de yalnız kalınca bir yük taşımış da düşüyormuş gibi fakat kalkmayıp can vermek isteyecek kadar bitkin ve yaralı, sanki kana boyanmış serildiler.

Sonunda, sonunda işte bitmişti ve sadece kendilerinden dolayı bitmişti.

Necip sokakta, sendeleyerek çamurların içine daldı, yağmur altında fark etmeyerek yürürken aklına başka bir yağmurlu gün geldi ve kalbi o kadar ezildi ki, fedakarlığının derecesini bütün acılığıyla hissetti. Ah hayatın bu kadar fedakârlığa değecek nesi ve ne mükafatı vardı? Böyle bir aşkı feda etmek için hayat, namus bize bir şey mi veriyordu, miskin bir rahattan başka ne veriyordu? Ve hayata, hayatın bütün kurulmuş itibarına karşı yırtıcı bir kinle kudurmuş, yürürken gözleri sulanarak görmüyor, çamurlara yatmak istiyordu.

“Beyim, araba!” dediler; bir arabaya atladı ve eldiveni elinde hissederek onu dudaklarına götürdü. O zaman onun ellerini gözlerini hatırlayarak gözyaşları bütün bütün dökülmeye başladı. “Ah gitti, gitti! Hem de kendi elimle gitti!” diye inliyordu. Başını arabanın bir kenarına dayamış, uzun uzun ağlıyordu. Hayatta aşktan üstün hiçbir şey bulamıyordu, insanın his ve isteklerinin en yücresi, en seçkini oydu ve onun huzurunda sadece sessizlik ve alçalma gerekirdi. Dünyada büyük, hükmedici, doğal olan ancak oydu, onun yanında her şey yapmacık, keyfî, varsayımdan ibaret kalıyordu. Bunlar yalnızca imkânsız değil, vahşi, doğal olmayan, tabiatın zorlamasıyla kalıyordu. Ne kadar tahammül edilmez bir ateş olursa olsun, acıları lezzet ve mutluluğu o kadar arttırıyor, bizzat işkencesi bile mutluluk oluyordu. Öldürerek, dehşete düşürerek yakan, zevki ne kadar ani olursa o kadar insan tahammülünün ötesinde can yakan bir ateş, “İşte aşk!” diyordu. İnleyerek, “Ah, sadece aşk, sadece birbirini sevenlerin her şeyi unutup, aydınlık, yaldızlı gördükleri coşkulu ve heyecanlı rüya var,

sadece o, sadece o...” Hatta bütünüyle ceza bile olsa, bütünüyle ihanet bile olsa, onu bilmeyenler, bu saniyeyi yaşamayanlar için “Yaşamadık!” diye feryat etmeleri gerekirdi. Ondan başka her şey boş, her şey hiç, her şey beyhudeydi; o olmasa hiç, hiçbir şey olmazdı ve yine ondan başka hiçbir şey yoktu. Yalan olsun, sahte olsun yine daima o hükümran oluyor, her şeyde, her hâlde o üstün geliyordu. “Ah, ne iyi oluyor da yine o üstün geliyor, her yerde, daima kazanıyor; bütün o beceriksizlikler daima eziliyor, aşağılanıyor!” diye yanarak söylüyordu ve araba onu sokaklardan geçirirken içi yanarak, “Ah Suat, biz, sadece biz delilik ettik, başka kim olsa yapmazdı.” diye inledi. Sonra onu düşündü. Acaba o ne yapıyordu?

Evde ağlıyordu; orada dikişinin üstünde, yapayalnız, derin bir kimsesizlik acısıyla evde ağlıyordu. O Necip’ten daha fazla ruhen bakir olduğu için daha yaralı çıkmıştı. Ateşli bir rüyadan uyanmış gibiydi fakat o kadar mest olmuştu ki, artık bu hayatını hiç sevmiyordu ve mutluluğunu bir rüya gibi tekrar canlandırmanın imkânsız olmasına yanarak, matemle, “Bari mutlu oldum ya, hiç olmazsa cidden sevdik ve bir hayatta istenilecek kadar sevildik ya!” diyordu. Fakat bu kanaati de tamam anlamıyla doğru değildi. Aşk kavuracak kadar şiddetli bir ateş olsaydı ve hayatını onun için feda etseydi daha mutlu olacağını, işte ancak o zaman mutlu olacağını zannediyordu. O kadar mest ve sersemdi ki, şimdi Süreyya’yı feda etmek acılığını bile hissetmiyordu. Hayatını artık o kadar renksiz görüyordu ki, uzun, sakın bir hayata karşılık yakıp kavuran bir aşk saniyesini tercih etme mutluluğuna özlem duyuyordu ve bu saniyeyi bir kere hissettikten sonra bunu boş hayallere feda etmek, tamiri mümkün olmayan bir hata gibi gelerek, beceriksizliğe feda ettiği mutluluğun yarısıyla ağlıyordu. Şimdi bütün gelecek endişelerini anlamasız görüyor, “Hiç olmazsa beraber ölmek de mi yoktu, hiç olmazsa onun için ölmek de mi yoktu?” diyordu. Ölmese ve çekse bile böyle birkaç aşk saniyesi bütün bir hayata bin kere, yüz bin kere tercih edilmez miydi?

Ağladı, başını yastıkların arasına sokarak, saatlerce ağladı.

Karanlığın içinde bu yürek parçalayan bir feryatla başladı. Ardından koşuşmalar, gürültüler, çığlıklar gittikçe artıp devam ederek etrafa yayılıyor, etrafa üşüşen telaşlı, çılgın kalabalık, bir nehrin coşması gibi uğuldayarak yığılıyor, koşuyor, bağırıyordu ve bütün bu sesler arasında gittikçe büyüyen bir uğultu vardı ki, her şeyi yutuyor, çığlıklar, haykırışlar bunun içinde kayboluyordu. Bu çatlayan, kırılan camların, binanın orasından burasından boğulurcasına çıkan saldırgan, öfkeli, orada siyah, burada beyaz, ötede kızıl dumanların uğultusuydu. Bir zaman geldi ki, her taraf bütünüyle ateş oldu. Homurdanarak, çatlayarak, gürleyerek alevler etrafı tuttu. O zaman o görüntü büsbütün etrafa yayıldı, her köşeden yükselen feryatlar, haykırışlar, çığlıklar birbirine bir kıyamet gibi karıştı.

Onlar içerde, ilk telaşın heyecanıyla sersem, çılgın, dışarı fırlamışlardı. Henüz dumanlarla kıvrılan, sadece içeride bir kısımda ateşin iyice aydınlatamadığı kış gecesinde birbirlerini arıyorlardı. Camların bir kısmı patlıyor, bazısından duman, birkaçından ateş görünüyordu, selamlık¹¹⁸ tarafı artık ateş içindeydi.

Bahçenin uğursuz aydınlığında koşuşan, haykırışan hayatler arasında perişan, kulakları yırtan bir sesle bir kadın, “Süreyya! Süreyya!” diye seslenerek birini arıyordu. Bu Hanımefendiydi ki, Efendiyi bir tarafa götürerek şimdi onlar için koşuyordu, sonunda onu bulduğu zaman, “Suat! O nerede?” diye haykırdı. Süreyya deli gibiydi, işitemiyordu, bilmiyor, görmüyor gibi, “Beraberdik, çıkıyorduk. Fakat bilmem!” diye inliyordu, sonra acı bir çığlıkla, “Suat, Suat!” diye çağırmaya, oraya buraya sersem sersem koşmaya başladı. Bir an bahçedekilerin hepsinde bu feryat işitildi: “Suat, Suat!” Fakat hiçbir cevap yoktu.

118 Eskiden saray, konak gibi büyük meskenlerde ve evlerde erkek misâfirlerin kabul edildiği bölüm.

Sonra bir kısık ses daha işitildi: “Suat mı? Yok mu? Niçin?” Bu Necip’in sesiydi. Süreyya ile karşılaştılar, boğuk bir sesle birbirlerine haykırıştılar, ihtiyar kadın feryat ederek, “Fakat Allah aşkına koşunuz, bakınız kızcağıza!” diye yalvarıyordu. Birisi, “Sakın içerde kalmasın!” dedi. O zaman Necip’le Süreyya’nın kapıya doğru koştuğu görüldü.

Ateş henüz aşağıdaki merdiveni sarmamıştı, sadece bir duman boğuyor, çatırtıdan, sıcaklıktan bunalıyorlardı, haykırarak merdivenin üst başına çıktılar, selamlık tarafına giden koridor ateş içindeydi, harem sofası kesif bir dumanla kaynıyor, Süreyya’nın odası köşede duman içinde kayboluyordu. O zaman Süreyya orada, içeri girmeye cesaret edemeyerek, “Suat, Suat!” diye haykırdı, Necip kapının önüne kadar koşmuştu, dehşet verici bir sıcakla boğuluyorlardı, tekrar Necip, “Suat!” diye inledi, ikisine de bir inilti işitiyorlarmış gibi geldi. Fakat ses korkunç bir çatırtıyla boğuldu, bir fırından fişkırان alev gibi yakarak, eriterek hücum eden duman içinde önce bir saniye ikisi de tereddüt ettiler, fakat sonra Süreyya, Necip’in dehşetle haykırarak içeri atıldığını gördü, “Necip!” diye koşmak istedi fakat dehşetli bir çatırtıyla tavanın yıkılıp, oda kapısının ateş içinde kaybolduğunu görerek deli gibi döndü.

Boğaziçi,
Şubat-Mart 1900

GENÇ KIZ KALBI

Mehmet Rauf

Dil: Türkçe

Sayfa Sayısı: 104

BÖĞÜRTLEN

Mehmet Rauf

Dil: Türkçe

Sayfa Sayısı: 87